

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלזני שבת

פרשת בא ♦ תשפ"ה

מיטב עלוני השבת:

לקראת שבת מלכתא

סיפורי צדיקים

אזמרה לשמך

באר הפרשה

פאר מקדושים

אמר אביי

וכל מאמינים

אז נדברו

פניני עין חמד

דברי שיח

Dirshu

דרשן ד' ועזון

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת בא פ"ה | גליון מס' 467 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

בא ואספר לך מעשה שהיה, באחת העיירות סמוך לוולאז'ין, אבן גדולה שהיתה מונחת בחצר בית הכנסת, כונתה בשם 'קאמינקשירס' כאשר האבן שומעת שאומרים בבית הכנסת 'קדוש קדוש' בקדושה, והמתפללים מגביהים את רגליהם כנהוג, אזי אף היא מתרוממת שלש פעמים...

מרן הגאון רבי משולם דוד הלוי סאלאווייציק זצ"ל על חינוך במסירות וזהירות

והָיָה לְאוֹת עַל יַדְכָּהּ (יג טז)

מאן-דהו הגיע פעם אל מרן הגאון רבי משולם דוד הלוי סאלאווייציק זצ"ל לשאול אם יאות להיענות להצעה לשמש כרב ומורה דרך ביישוב קטן ומרוחק, כאשר על פי הנראה אפשרויות הפעולה למען חיזוק הדת וקרוב התושבים לדרך התורה רבות מאד, וזכות הרבים תהא תלויה בו. אולם מאידך גוזר הוא בכך על עצמו גלות מרצון, הרחק ממרכז התורה. כאשר שאלו רבינו איך התנאים במקום מבחינת חינוך הילדים, ביטל הלה את החשש באומרו: "כאשר אני מוסר את נפשי עבור הכלל, וכי יתכן שלא תהיה לי סיעתא דשמיא שילדי יתחנכו אף במקום הזה בדרך התורה?"

נענה רבינו ואמר לו: ומה תאמר על אדם האופה מצות-מצוה בערב פסח במלוא ההתלהבות, והואיל ומנהגו לשורר את ההלל בשעת האפייה, עושה הוא כן בכל רגשות לבבו, ולא מונע את עצמו מלהרים את ידיו בהתלהבות בעת אמירת ההלל, כאשר כתוצאה מכך - העיסה מונחת לפניו בלא 'עסק', וטענתו בפיו: 'וכי יתכן הדבר שבעת אמירתו את ההלל בהתרגשות - העיסה תחמיץ?' וכך הוא גם הדבר הזה כדוגמתו. החובה היא לחנך את הילדים כראוי במלא המסירות וזהירות, ואי אפשר להימנע מכך ולמשוך את ידיו מן האחריות לחינוכם, ולצפות שהדבר יעשה מאליו...

חכ"א האם נכונה השמועה לפיה מרן הגרי"ז זצ"ל בשבתות לא היה בוחש את הסוכר בכוס התה שלו, מחשש עשיית מלאכה בשבת. בתגובה, השיב לו רבינו, ער זיך איין [-שמע נא] מעשה שהיה בשעת המאבק נגד גזירת גיוס הבנות וה'שירות הלאומי' שאמר השלטון להטיל בכפייה על כלל התושבים, הופיעה בא"י משלחת מחברי 'אגודת הרבנים' של ארה"ב, כדי לנסות לתרום את חלקם להרגעת הרוחות וסיום הפרשה, בין הבאים היה הרב זאב סיגל מניו יורק שבאמריקה, שנשא ונתן עם גורמים ממשלתיים, ולהבדיל, עם מרן הרב זצ"ל.

ונהג לילה אחד, עת ישב במעונו, סיפר הרב סיגל למרן זצ"ל

בא ואספר לך מעשה שהיה

פעם נשאל מרן רבי משולם דוד הלוי סאלאווייציק זצ"ל על ידי

"בצר לי הלכתי למורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר מסלונים שליט"א, ושחתי לו דברים כהווייתם. אמרתי לו שאני מגיע ממרן הגראי"ל שטיינמן שהורה שאקבל על עצמי שלא לדבר לשון הרע, ואני מרגיש שלא אוכל לעמוד בקבלה הזאת. השיב הרבי ואמר..."

ראש ישיבת 'אמרי משה' הגר"י מישקובסקי ומשגיח הישיבה הגרא"ז שוב, ממשיכים להעלות זיכרונות ולשתף אותנו בפירוורים משולחנו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

יעקב א. לוסטיגמן

בהמשך לתגובות הנלהבות המגיעות מקהל הקוראים לסדרת השיחות שאנו מפרסמים כאן, עם ראש ישיבת 'אמרי משה' הגאון רבי יהושע מישקובסקי ומשגיח הישיבה הגאון רבי איסר זלמן שוב, שזכו להיות קרובים במיוחד אצל מרן רשכבה"ג רבינו הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, היתה לנו הזכות להגיע אליהם לשיחה נוספת במהלכה קיבלנו שפע של עובדות נפלאות וסיפורים מדהימים נוספים, שיסיקו לפרנס כמה וכמה יריעות בגיליונו בשבועות הקרובים בסיעתא דשמיא.

את השיחה פותח המשגיח הגרא"ז שוב, בסיפור מעשה שאירע לפני כמה עשרות שנים, ויש בו כדי ללמד אותנו מוסר השכל חשוב מאוד:

"מעשה היה במשפחה בני ברקית חשובה מאוד, הורים יראים ושלמים שזכו בלי עין לבית מבורך בילדים, שכל אחד ואחד מהם היה ראוי להשתבח בו כשלעצמו. הבנים היו מתמידים, שקדנים, חרוצים, מוכשרים ומוצלחים, אחד אחד, והבנות גם הן חרוצות וטובות לב, בעלות מידות מיוחדות מצליחות בלימודים ובחברה, ממש כל מה שאבא ואמא היו מצפים ומייחלים לראות אצל הילדים שלהם. "למעט הבן האחרון, הבן הצעיר, הוא כבר היה ילד שונה. הוא פחות אהב את המילה הכתובה, הוא היה יותר בחור של המרחב הפתוח, הסתובב עם חברים לא טובים, וכמה שההורים ניסו לנווט אותו לכיוון דומה לזה של אחיו, הם לא הצליחו. הציעו לו פרסים, ניסו לאיים עליו בעונשים, דיברו אתו הסבירו לו, אבל הילד לא מוכן להתאמץ להבין אפילו להבין דף גמרא.

"מטבע הדברים, הוא נפלט מהישיבה הטובה אליה שלחו אותו הוריו, ועבר לישיבה חלשה יותר, כשעלה לישיבה גדולה הוא כבר בכלל הגיע לישיבה חלשה עוד יותר, ואפילו שם לא החזיק מעמד זמן רב.

"בסופו של דבר הוא הגיע לגיל השידוכים, וההצעות היו בהתאם למה שהלם אותו. ההורים נעלבו בתחילה מההצעות שהגיעו, אבל עם הזמן הבינו שזה המצב, אי אפשר לארס בחור כזה עם תלמידה מהסמינר הטוב ביותר שמעוניינת להקים בית של תורה ומחפשת חתן שיהיה דומה לאבא שלה המכהן כר"מ בישיבה..."

"בסופו של דבר הגיע השידוך המתאים, נערה טובת לב וטובה מידות, מבית מאוד מאוד פשוט, אבא שלה לא ר"מ בישיבה וגם לא אברך כולל, ואפילו לא מלמד. הם מתגוררים במושב לא מוכר, לא חרדי, יש שם כמה יהודים שומרי תורה ומצוות, והמשפחה הזאת התחזקה קצת, שלחה את הבת ללמוד בסמינר, אבל אין להם יותר מדי מושגים תורניים, והם לא מחפשים תלמיד חכם מופלג, מבחינתם, בחור שיש לו כיפה והוא שומר שבת, מתפלל שלוש פעמים ביום, זה בדיוק מה שהם מחפשים, לא צריכים יותר מזה.

הם נתנו 'אור ירוק' והשידוך קם והיה

"ההורים התקשו לעכל את זה, אבל הם הבינו שזה הדבר הנכון עבור בנם. בלב כבד הם נתנו 'אור ירוק' והשידוך קם והיה. בחתונה רקד האב בלב כבד, זה בן הזקונים שלו, הוא הקים משפחה כל כך יפה כולם בני תורה, אבל אין שלמות בחיים, מהבן האחרון הוא לא זכה לנחת. מה אפשר לעשות? אלו הם החיים.

"החתונה הסתיימה, ימי השבע ברכות חלפו עברו, והחתן והכלה הלכו לגור במושב, ליד ההורים שלה.

"בערב שבת הוא התקשר להוריו לאחל להם 'גוט שבת', ההורים עוד הזמינו את הזוג פעם או פעמיים לשבתות, אבל היה להם כל כך קשה לעכל את זה שהבן שלהם נראה כך.. הקשר בינם ובין הבן הלך והתעמעם, עד שכעבור כמה שבועות הוא כבר אפילו לא התקשר

לומר 'גוט שבת', פשוט כי השיחה היתה 'תקועה' ולא נעימה לשני הצדדים.

"כך חלפו שנה וחצי, במהלכה הם שוחחו אולי פעמיים, ובמוצאי שבת אחד מתקשר הבן להוריו ומבשר להם "מזל טוב, בשבת נולד לי בן!", כמובן שהם מאוד שמחו, אבל הבן לא היה צריך לחשוב יותר מדי: "אבא, אני רוצה לכבד אותך להיות הסנדק שלו בברית". האב כמובן שמח מאוד, ואמר לבנו שהוא מתחיל מיד לארגן לו דירה לשבת כדי שיוכלו לבוא, והוא גם מציע לו לקחת את המוהל הזה וזה... "לא אבא", אמר הבן, "הברית לא תהיה בבני ברק, אלא פה במושב. אתם תבואו להתארח אצלנו, נסדר לכם כל מה שצריך ואני כבר אמצא מוהל שמתגורר פה בסביבה".

המילים נעתקו מפיו של האב

"המילים נעתקו מפיו של האב. שבת במושב? הוא הרי יודע שלא מדובר במקום חרדי, ושרמת הכשרות הנשמרת בבית המחותנים שלו לא מתקרבת לזו הנהוגה בביתו. הם אוכלים מאכלים בהכשרים שהוא לא מוכן אפילו לחשוב עליהם, ומי יודע עד כמה הם בקיאים בהלכות של 'שהייה' ו'הטמנה', ומי מדבר על חשמל מגנרטור... כל כך הרבה שאלות צצו ועלו במוחו, אבל הוא שתק, ולמחרת היום מיהר להגיע למרן הגרא"ל שטיינמן ולשאול את פיו מה לעשות. האם להיענות להצעה ולנסוע לשבת במושב כדי להיות סנדק בברית של נכדו, או לוותר על הרעיון?

"מרן השיב מיד שבוודאי ייסע למושב וישמש כסנדק בברית לנכדו. למה לא? האבא העלה טענה שהוא מאוד מחמיר בענייני כשרות ושם בוודאי לא מחזיקים בכאלו חומרות כמוהו. מרן השיב לו בפשטות: "קח איתך את האוכל, סיר קטן למרק סיר קטן לטשולנט, ותהיה סנדק בברית של הנכד".

"האב קיבל את העצה, והודיע לבנו שהוא מגיע לשבת כדי לשמש כסנדק, אבל גם אמר לבנו שיראה להכין לו מקום שבו אפשר להניח 'בלעך' על הגז, כדי להניח שם את האוכל שיביא איתו. הבן הסכים, כמובן שהוא לא נעלב, הוא מכיר את הוריו ויודע כמה חשוב להם לשמור על החומרות שהם רגילים אליהם. אין לו שום התנגדות, שיביאו איתם את האוכל.

"ביום שישי השכים האב קום, רץ להתפלל כדי שיספיק לצאת מוקדם מספיק לדרך. אז עוד לא היו אוטובוסים מבני ברק לצפת ולמירון כמובן... הם ארזו קצת אוכל, ויצאו עם אוטובוס לכיוון חיפה וממנה באוטובוס מאסף לאותו מושב, וכך, בשעות אחר הצהריים הם יורדים בצומת המוביל אל המושב, ועכשיו הם צריכים לצעוד במשך עשר דקות לפחות עד שיגיעו אל תוך המושב.

"הם מתחילים לצעוד, והנה עוצר לידם רכב של אחד המושבניקים: "כבוד הרב... צריכים עזרה?", והוא משיב כן, אני באתי לשבות במושב, הבן שלי עושה ברית לבנו, אולי אתה מכיר אותו?".

"אה, בטח, מי לא מכיר אותו. אבל אני נוסע לצד השני של המושב, הנה החבר שלי מגיע עכשיו, חכו רגע אני עוצר אותו...". הוא עוצר את החבר, ואומר לו "קח אותם לבית הרב, הם באו לברית

של הנכד".

"האבא חשב שקורה לו משהו לא טוב... אם הוא קיווה לאכול את האוכל שהביא איתו, מתברר לו שהוא הולך להתארח בבית הרב של המושב, וזה אומר שיהיה מאוד לא נעים לאכול את האוכל שלו. מהבית. זה לא יפה להתארח אצל הרב ולא לאכול את האוכל שלו. מצד שני, הרי ברור לו שהרב של המושב לא מחמיר כמוהו..."

אתה הרב של המושב?

לפני שהספיק לחשוב מה לעשות, הם כבר הגיעו לבית הרב, הוא ירד מהאוטובוס, ומהבית יוצא בנו, "בואו תיכנסו", הוא אומר לאביו ולאמו שהגיעו מרחוק. האב והאם מביטים זה על זה בתדהמה... מתברר להם ש"הרב של המושב", זה הבן שלהם...

"אתה הרב של המושב?", הוא שואל את בנו, והבן משיב בחיוב... "מה זה רב?", הוא אומר בחצי ביטול, "אין לי היתר הוראה כמובן, אבל אני עונה פה על השאלות הפשוטות ואני אחראי על הכשרות ועל ענייני הדת".

"לקראת השקיעה הם צועדים לבית הכנסת, ומגלים דבר מדהים! הבן שלהם נכנס וכולם קמים לכבודו, הוא צועד לכותל המזרח ומתיישב במקום של כבוד. אחרי קבלת שבת, לפני תפילת ערבית, הוא עולה לארון הקודש ואומר דבר תורה על פרשת השבוע, ואחרי התפילה כל המתפללים עוברים כדי לאחל לו שבת שלום, ואף מבקשים ממנו לברך את הילדים שלהם!

"האבא נהיה חיוור כמו סיד. מה קורה פה? הוא שואל את הבן והבן משיב לו בפשטות: "אבא, כבר אמרתי לך, אני הרב של המושב! ולא רק של המושב הזה, אלא של עוד שלושה מושבים באזור, יש לי סדר קבוע, בכל יום ראשון אני אומר שיעור תורה במושב פלוני, ביום שני במושב אחר, ביום שלישי במושב נוסף וביום רביעי בעוד מושב, ביום חמישי אני מתכוונן לשבת עם דברי תורה וכו', ובשבת אני עושה 'רוטציה', כל שבת אני במושב אחר, כך שבכל אחד מארבעת המושבים ה'רב' נמצא פעם אחת בחודש לשבת!".

"זה לא נגמר! במהלך הסעודה דופקים אנשים בדלת ובאים לשאול שאלות, וה'רב' משיב להם כהלכה. מה מותר לעשות ומה אסור לעשות... יש דברים שהוא לא יודע לענות, והוא מנצל את העובדה שאביו נמצא פה, תלמיד חכם מובהק שבוודאי יכול לענות.

"השמחה בברית היתה גדולה במיוחד, ההורים פשוט רוו נחת מהבן שלהם, וראו שהוא עסוק בהרבצת תורה, הוא לומד הלכה ויודע לענות בצורה יפה מאוד ביחס למה שהיו מצפים ממנו, ולא זו בלבד, אלא שהתברר להם גם שהוא גם בקי מופלג בהלכות ערלה ונטע רבעי וכל המסתעף..."

"במוצאי שבת מבקש האב מבנו: "למדנו רבינו. מה קרה לך? אתה היית רחוק מאוד מלהיות רב, לא פתחת ספר, איך פתאום נהיית רב, תסביר לי מה קרה פה?".

"הבן מצדו משיב שגם הוא לא בדיוק יודע איך זה קרה: "בשבת הראשונה שהייתי כאן במושב, הגעתי לבית הכנסת עם החליפה שהיתה לי מהחנות, וגיליתי שאני היחיד פה שלובש חליפה, כולם

אחרי התפילה כולם באו לומר לי 'שבת שלום'

"אחרי התפילה כולם באו לומר לי 'שבת שלום', ואני חשבתי שזה פשוט כי אני תושב חדש במקום, אבל אחר כך אחד ניגש איתי הצדה והחל לשאול אותי שאלה בהלכה. אני אמרתי לו שאני לא כל כך יודע הלכות ושיתקשר ביום ראשון לרב, יש לי כמה מספרי טלפון לתת לו אם הוא רוצה. כשהגעתי הביתה מישהו דפק בדלת עם עוד שאלה בהלכה, אמרתי לו שאני לא רב, אבל הוא אמר לי "אין דבר כזה, אתה מבני ברק נכון? אז אתה בטוח יודע, אצלכם כולם אברכים!".

נאלצתי לעיין בספר 'קיצור הלכות שבת' ולמצוא תשובה לשאלתו, ומאז הכל היסטוריה. הם פשוט הציבו לי עובדה שאני הרב של המקום, ומאחר ובאמת גדלתי בין החכמים ויש לי יותר ידע מהם, נאלצתי לקבל את המשרה...

"בתוך זמן קצר כבר הכריחו אותי לומר שיעור תורה. כולם תלו בי עיניים ודחקו בי לומר דבר תורה, ואני אמרתי להם איזה רעיון יפה ששמעתי פעם מהמשגיח בישיבה קטנה, אחד ה'ווארטים' היחידים שזכרתי. הם כל כך נהנו והבנתי שאני אצטרך לומר עוד דברי תורה בהמשך, זה הלך והתפתח עד שנהיה שיעור קבוע. במושבים הסמוכים שמעו על כך והתחילו להזמין אותי גם אליהם...

"זהו, פתאום אני מוצא את עצמי עסוק כל השבוע במסירת שיעורים, והכנת דרשות, ולא זו בלבד אלא שממערכת הכשרות של אחד ההכשרים הגדולים פנו אלי כדי שאהיה אחראי מטעמם על כל המטעים באזור, לוודא שאין בהם חשש ערלה, אמרתי להם שאני לא מבין מימיני ומשמאלי בהלכות הנוגעות לעניין, והם פשוט שלחו לכאן אברך שישב איתי במשך שבועיים ולמד איתי את כל ההלכות הנוגעות לעניין בתוך ספרי הפוסקים, ובמקביל אני לומד הלכות נוספות בנושאים החשובים, כדי שאדע לענות תשובות לשאלות, בקיצור, בלי שהתכוונתי לזה, הפכתי לרבם של ארבעה מושבים!".

"האב שב לבני ברק כשהוא לא יודע את נפשו מרוב תדהמה. ביום ראשון הוא ניגש למרן זצ"ל, ושח לו את כל אשר ראו עיניו.

"כמובן שאני מאושר מאוד שהבן שלי זכה ב"ה להיות מרביץ תורה ולהורות ליהודים את הדרך אשר ילכו בה, ולא זו בלבד, אלא שגם הוא עצמו החל ללמוד כמעט כל היום, ובזמן שהוא לא לומד הוא עסוק בזיכוי הרבים, אשרי ואשרי חלקי שזכיתי לכהן בן.

"אבל אני חייב לקבל הסבר, איך זה קרה? למה כל מה שאני אמרתי לו לא עזר כלום, כל מה שניסינו לחנך אותו, שום דבר לא עזר, ודווקא כמה מושבניקים שם בצפון הצליחו לגרום לו לכוזא שינוי עצום???"

"התשובה מאוד פשוטה", השיב לו מרן זצ"ל. "לבחור אין אחריות על מעשיו. הוא לא אוהב לתת דין וחשבון, ולא אוהב שאומרים לו מה לעשות. אם אין לו 'גישמאק' בלימוד, הוא לא לומד, זה לא משנה מה תגידו לו וכמה תאיימו עליו.

"אבל כשהוא מצא את עצמו במושב שבו הוא האיש עם הידע התורני הרחב ביותר, פתאום יש לו אחריות. הוא מבין שזו לא בדיחה, אנשים

מחכים למוצא פיו, והוא צריך לענות להם באחריות, הם רוצים לשמוע שיעור תורה, הוא מבין שזאת זכות למסור שיעור ולא כדאי לפסס אותה, אבל הוא לא יודע מה לומר, אז הוא מתכונן ומכין שיעור, וכך גם בהלכה ובכל העניינים. יש לו אחריות, יש קהל שמצפה למוצא פיו, ותולה עיניים ביראת כבוד, ממילא הכל נראה אחרת!".

"דומני שאפשר ללמוד מהסיפור הזה, הרב מאוד מוסר השכל", מסכם הגרא"ז שוב, "כמה שתסביר לבחור שלא אוהב ללמוד שכדאי לו ללמוד, ההשפעה תהיה מוגבלת מאוד, אבל אם נצליח לגרום לו להרגיש שהוא אחראי למעשיו, אם נצליח לגרום לו להבין שאנחנו מאמינים בו ויודעים שהוא כן יכול להפתיע לטובה, זה ידרבן אותו הרבה יותר מכל ההסברים וניסיונות השכנוע. הוא צריך שייתנו בו אימון, יחד עם ההבנה הפנימית שלו שהאחריות מוטלת עליו, ורק עליו".

יצאתי ממרן כשאני די שבור

ראש הישיבה הגר"י מיישקובסקי משלים את הדברים בהערה הנוגעת גם היא לעניין של דרך החינוך על ידי 'עשה טוב' כדי לזכות ב'סור מרע', וכך הווה מעשה:

"במשך שנים רבות היתה לי זכות מיוחדת מאוד, שמרן ראש הישיבה הסכים לומר לי בכל שנה לפני ראש השנה, מה הקבלה הטובה שכדאי לי לקבל על עצמי לכבוד השנה החדשה. הוא תמיד היה שואל אותי מה היו הקבלות שקיבלתי על עצמי בשנים קודמות, ולאחר מכן אומר לי מה לקבל הפעם, ויש לי בזה הרבה סיפורים ועובדות מעניינות, כפי שאספר בהמשך בעז"ה.

"באחת השנים הגעתי למרן לפני ראש השנה וכהרגלי שאלתי אותו מה כדאי שאקבל על עצמי לקראת יום הדין. אחרי ששאל אותי מה היו הקבלות הקודמות, אמר מרן שהפעם אקבל על עצמי להישמר לחלוטין מדיבור לשון הרע.

"באותה העת בערה אש המחלוקת בחוץ, ושאלתי את מרן אם הוא לא חושב שאולי זאת קבלה קשה מדי שלא אצליח לעמוד בה. הרי כולם מדברים בכל מקום שזה עשה כך ופלוני עשה כך, ואיך אוכל לקבל על עצמי שבמשך כל השנה הבאה לא אדבר ולא אטה אוזן

לשמוע לשון הרע אפילו פעם אחת?

"השיב מרן ואמר שאדרבה, בגלל שזה כל כך קשה, סימן שזה הניסיון של הדור שלנו ולכן צריכים לנו להתחזק ולהתעצם מאוד כדי לעמוד בו למרות הקושי הגדול.

"עוד הוסיף מרן ואמר שבאמת רואים שיש גזירות קשות על עולם התורה, וצריכים זכויות מיוחדות כדי להינצל מהן, ולכן צריכים לקבל חיזוקים יותר מגדר הרגיל, אף אם מדובר בקבלות שיהיה יותר קשה לעמוד בהן.

"יצאתי ממרן כשאני די שבור, הרי לב יודע מרת נפשו, והמצב בחוץ היה כזה שבאמת צריכים להיות ממש בגדר של מלאך כדי להימנע לחלוטין מלדבר או לפחות לשמוע לשון הרע, הבנתי שעם מרן מנוי וגמור הדבר שאני צריך לקבל על עצמי את הקבלה הזאת, אבל איך אוכל לעמוד בה??

"בצר לי הלכתי למורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר מסלונים שליט"א, ושחתי לו דברים כהווייתם. אמרתי לו שאני מגיע ממרן הגרא"ל שטיינמן שהורה שאקבל על עצמי שלא לדבר לשון הרע כלל ועיקר, ואני מרגיש שלא אוכל לעמוד בקבלה הזאת. מה מוטל עלי לעשות בכזה מקרה?

"השיב הרבי ואמר שבאמת אני צודק, לא ייתכן שאצליח לעמוד

בקבלה הזאת אם אני אנסה לשמור את פי מלדבר רע על אחרים. אבל יש לזה עצה, וכאן הוא גילה יסוד גדול בחיי האדם.

"הקב"ה ברא את האדם עם דחף פנימי לעשות משהו עם הפה שלו בכל עת. למה אדם מדבר לשון הרע? הרי אין לו תועלת מזה? התשובה היא שהוא פשוט נהנה לראות איך שעם הפה שלו הוא מייצר דיבורים שמרתקים אנשים אחרים, כולם מקשיבים והיצירה הזאת עושה פירות.

"אפשרות נוספת, היא לייצר עם הפה דברים טובים. לחלק מחמאות לכל עבר, לומר מילים טובות, לדבר בדברי תורה, בתפילה ועוד. "ככל שהאדם מייצר יותר דברים טובים עם פיו, ונהנה מהתוצאה, הוא מרגיש פחות צורך לייצר דברים רעים בהבל פה, עם כל מחמאה שאתה נותן לזולתך, יש לך פחות חשק לדבר לשון הרע! "זה כתוב גם בפסוק", הסביר הרבי, "הפסוק אומר נצור לשונך מרע... סור מרע ועשה טוב! העשה טוב' זה חלק מה'נצור לשונך מרע'.

"ולכן, כדי שתוכל לעמוד בקבלה הטובה שהורה לך הרב שטיינמן לקבל על עצמך, צריך אתה לקבל על עצמך קבלה טובה נוספת, להחמיא כמה שיותר ליהודים, להשתדל לייצר עם הפה ועם הלשון כמה שיותר דברים טובים, וזה מה שייתן לך כח לעמוד בקבלה הראשונה, להיות נקי לגמרי מדיבורי לשון הרע".

המשך מעמוד 1 | מרן רבי משולם דוד הלוי סאלאווייציק זצ"ל

לדעת שסוכר - לא היה שם [-גם לא בימות החול]. אילו היה סוכר, אולי היה בוחש..." [מפי נכדו רבי חיים הלוי סאלאווייציק שליט"א].

הלה ברוב חוצפה הכריז בקול

יום אחד הופיע אדם חסר דרך-ארץ בהיכל הישיבה, ובנוכחות רבינו עורך בקול על ענין כלשהו - הנתון במחלוקת ידועה, כשכל צד יש לו על מי לסמוך מגדולי עולם שהביעו דעתם בזה, והענין מורכב ועדין ולא מתאים לדוש בו ברבים. על כל פנים, הלה ברוב חוצפה הכריז בקול כי 'הראש ישיבה גם הסכים עמי בדבר הזה, וממילא כך יש לנהוג ללא כל הוראת היתר'.

משנשאל רבינו לאחר מכן האמנם יש אמת בדברי הלה שהוא הסכים לדעתו, השיב בדברים הבאים: "אספר לך מעשה ששמעתי על רבי משה פיינשטיין. היה יהודי שבא לשאול אותו האם מותר לרכוש דבר פלוני, והוא השיבו לאיסור. והנה למחרת הלך הלה לחנות ורכש את הדבר בניגוד להוראה שקיבל. מששאלו חברו היאך עשה כן, והרי זה אסור, השיבו האיש 'תנוח דעתך, אני כבר דיברתי על כך עם רבי משה פיינשטיין...'.

וכיוצא בזה אירע בענין הזה. האיש בא עלי עם הערתו, ולאחר שהרצה את עיקרי הדברים, אמרתי לו בזה"ל: "עוזב אותי במנוחה, קשה עלי עתה להיכנס לסוגיא זו, כי עסוק וטרוד אני למעלה ראש בסוגיא במנחות..." והנה מאחר שלא השלכתי מעל פני, הולך האיש ומפרסם כי הסכמתי לדבריו... [מפי רבי נתן ניומן שליט"א]

(מתוך 'אחרון לדור דעה')

שבמהלך פגישתו האחרונה עם רה"מ ב.ג. הצטדק הלה על יחסו לעניני הדת, והצהיר באזניו 'חגיגתי' שדבר אין לה למדינה נגד הדת. לחיזוק הצהרתו, הוסיף והכריז בפאתוס רב, כי: "אם ה'כנסת' היתה מחוקקת חוק שלפיו יש להניח תפילין מדי יום, אזי גם הוא היה מניח תפילין, כחוק..."

למשמע הדברים, שחק מרן זצ"ל בקול, ואמר לאיש שיחו "בא ואספר לך מעשה שהיה":

אחת העיירות בליטא, סמוך לולאז'ין, כונתה בשם 'קאמינקשירס'. הסיבה שבשלה דבק בה כינוי זה היתה, האבן הגדולה שמונחת בחצר בית הכנסת שלה, שאודותיה היו מספרים: "אז ווען די שטיין הערט אז מ'זאגט אין שוהל 'קדוש קדוש קדוש' " [-כאשר האבן שומעת שאומרים בבית הכנסת 'קדוש קדוש קדוש' בקדושה], והמתפללים מגביהים את רגליהם כנהוג, אזי אף היא מתרוממת שלש פעמים... כאשר סיים את הסיפור, שאל האבא את איש שיחו: "דו גלייבסט די מעשה?" [-האם אתה מאמין שהמעשה נכון], וכאשר הבחין כי פניו של האיש מביעות אי אמון, נענה האבא ואמר לו: "ניין! גלייבט, גלייבט. ווען די שטיין הערט וואלט זי טאקע געשפרונגען, אבער זי האט קיינמאל נישט געהערט" [-תאמין, תאמין! לו היתה האבן שומעת, היא אכן היתה קופצת, אלא שהיא אף פעם לא שמעה]!

והנמשל היה ברור: 'אילו' היה הפרלמנט מחליט על חוק הנחת תפילין, אזי ב.ג. אכן היה מניח, אלא שהפרלמנט הציוני לא יחוקק חוק כזה... "אף אני אומר לך", אמר רבינו לאותו חכם, "שאכן נכונה השמועה כי האבא לא היה בוחש את התה בשבת. אבל זאת יש

"משיצאתי למסדרון הישיבה בדיוק אני מוצא את הבחור יוצא עם מזוודה גדולה לעבר המונית שתוביל אותו לשדה תעופה, שמתני את ידי על כתפו וכך צעדתי אתו, יש לי כעת שלושים שניות עד שהוא יכנס למונית ואני מחפש את המילים הנכונות לומר לו כדי שיישאר אצלו משהו..."

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר', על כוחה של קבלה טובה

וַיֵּלְכֻן וַיַּעֲשֶׂה בְנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּן עֶשְׂרִי (שמות יב כח)

בליל סדר שני המתקיים בירושלים לבני חוץ לארץ, ישב ראש ישיבת "כתר תורה" הגאון רבי אברהם זיסקינד שליט"א לכבוד אביו הגאון רבי יצחק שהגיע מחו"ל. כבר עשרות שנים פועל רבי יצחק במסגרת ישיבות "אור שמח" לקירוב רחוקים, ובין פעולותיו רכש כבר זוגות תפילין לעשרות יהודים.

באותו ליל סדר סיפר רבי אברהם לאביו בשמחה, שעל אף שאיננו עוסק בקירוב רחוקים היתה לו את הזכות ללכת בדרכי אביו. יש לו נהג הלוקח אותו משיבה לישיבה למסור שיעורים, והוא ניצל את זמני הנסיעה והיה משוחח עמו בענייני יהדות, ואז כשראה שלבו פתוח הציע לו להניח תפילין, משנענה בחיוב והתוודה שאין לו תפילין, בחורי הישיבה פעלו בפורים והשיגו את סכום הכסף הנדרש, וכך נרכשו עבור הנהג זוג תפילין והוא החל מניחו יום יום.

באותו מעמד ישב אחד מתלמידי האב רבי יצחק, ואמר אם מספרים על תפילין אני אספר מה שלא סיפרתי עד היום: קבלתי לפני שנים תפילין מרבי יצחק, ואותם הנחתי במשך מספר שנים, ביום מן הימים התפילין נגנבו... כסף לרכוש זוג תפילין חדשים לא היה לי, בקשתי מאמי שתעזור לי ברכישת תפילין, אך אמי שאינה מחבבת את העובדה שאני מקיים מצוות - לשון המעטה, אמרה שסכום זה גבוה מדי כדי שתשקיע במצרך זה, היא איננה מבינה מה חשיבותו וחבל לה על כספה... נו, אם לי אין כסף ואמי אינה מוכנה לעזור לי, יש כתובת אחת, פניתי לאבא שבשמים ובקשתי שלא אזדקק בכל יום להשאיל תפילין ממישהו אחר...

שנה קודם לכן טסתי מאירופה לארה"ב, מספר הבחור, בבואי לקחת את המזוודה בשדה התעופה עמלתי שעות והמזוודה לא נמצאה, הגשתי תביעה לחברת הביטוח, אבל הוכחת העלויות המזוודה היתה קשה ונדחיתי שוב ושוב, עבר שנה וכבר התייאשתי לגמרי מלקבל איזה שהוא פיצוי מחברת הביטוח.

דקות אחרי שסיימתי באותו יום את תפילתי לרבש"ע, לאחר סירוב אמי, צלצל הטלפון ואמי על הקו, והיא מספרת לי שברגע

זה הגיע בדיוור ישיר לביתם הודעה מחברת הביטוח שאישרו לי סך כסף פיצוי, צורף לה הצ'ק... נקוב בסכום המדויק של עלות תפילין חדשות!

רבי יצחק זיסקינד שליט"א, שהינו יהודי שעליו נאמר "אומר מעט ועושה הרבה" כמעט לא שייך להוציא ממנו סיפור על עצמו, אבל הפעם באווירה של "שיחו בכל נפלאותיו" בליל הסדר, וכשהוא שומע את הדברים, נענה ואמר, עתה אני אספר לכם מהו הכח של בדרך שאדם רוצה לילך.

אחת לשנה, סיפר, אני מגיע מאנגליה לארץ ישראל למספר שבועות למסור שיעורים בישיבת אור שמח לקבוצות סטודנטים שבאים לתקופה זו מחו"ל. באחת הפעמים היתה הצלחה גדולה במיוחד, היו שם קבוצות מעניינות, בחורים שהיו קשובים מאוד והתעניינו ביהדות בצורה יוצאת מהכלל, ביניהם היה בחור כשרוני במיוחד, ראש ישר, אינטליגנט ברמה גבוהה ביותר, הבחור היה קשוב, התעניין, שאל, היה גם נראה שהוא מתחבר, אבל עד הרגע האחרון לא היה שום תזוזה אמיתית. זה כאב לי מאוד, כי השקעתי בו המון אנרגיה חיובית, והוא כבר מכין את מזוודותיו לטוס חזרה לארצו מבלי שקיבל על עצמו משהו, ולו קבלה אחת קטנה.

משיצאתי למסדרון הישיבה בדיוק אני מוצא את הבחור יוצא מחדרו עם מזוודה גדולה לעבר המונית שתוביל אותו לשדה תעופה, שמתני

ימים לפני מת"ת, עצם הנכונות לקבל לעשות כל מה שיאמר ה' היא הערבות ליכולת הקיום, היא הערבות לעריבות והמתיקות בקיומה.

האם רוח הקודש יש כאן?

אל רבינו שר התורה מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל נכנס יהודי ומשאלה בפיו, היות ואחד הסיזמים שמרן מסיים בכל שנה זה תלמוד בבלי, את לימודו זה לומד בכל בוקר לפני תפילת שחרית בנץ, הוא מבקש ללמוד בשנה הקרובה בחברותא עם הרב... רבינו נענה לבקשתו, אך התנה זאת בתנאי:

אין דילוגים! אתה מתחייב לבא בכל יום!!! שאל היהודי: "ואם אהיה חולה?...?" ומרן זצוק"ל: "אתה לא תהיה חולה!!!!"
האם רוח הקודש יש כאן? מנין לו למרן שיהודי זה לא יהיה חולה במשך שנה שלימה?

מרן הגר"ח אמר זאת מה"ועתה". אתה תהיה חולה רק אם הנך משאיר לעצמך אופציות להיות חולה, ברור יש דרכו של עולם פעם אתה חולה פעם רעייתך, פעם הילד, פעמים חשבון הבנק חולה... ופעמים החמס חולה... אבל כל זה כשאתה משאיר זאת כאופציה, אם תקבל על עצמך ללמוד בעקביות ובלי פשרות, בלי שום אופציה שבשעה זו יש משהו אחר, לא תהיה חולה!!!

את זה אומרת התורה, כל ההתחלות קשות, כל הקשיים וההפרעות מגיעים כשיש את הנשמע לפני הנעשה אבל אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך! מיד יערב!

ואני כילד הצוף ענית, כן.

זאת עלינו לדעת שכוחה של קבלה הוא כח העשייה ממש, בשעתו סיפר לי שריד ישיבת סלבודקה בקובנה הרב יצחק אלחנן גיבולטר זצ"ל שהוא עמד בתור להיכנס לרבינו מרן הסטייפלער ז"ע. לפניו עמד בעל תשובה למחצה, משהכניס את רגלו לפתח ביתו של מרן מיד זעק מתוך חדרו "צא החוצה... בעל עבירה!" כידוע הסטייפלער ז"ע לא היה מקבל מחללי שבת או עוברי עבירה בפרהסייה והיה חש בהם ברגע שהיו נכנסים למפתח דלתו.

הלה ברח מהבית, נעמד בקצה המסדרון שבו היו ממתנים בתור ופרץ בבכי, הוא ניגש אליו יחד עם עוד אברך וניסה להרגיעו, אך הלה בכה שהוא בצרה גדולה וחייב את ברכת הרב, שאלוהו האם הנך שומר שבת? והוא השיב שמרתי תקופה ונשברתי, האם אתה מוכן לקבל על עצמך מעתה לשמור שבת כהלכתה? ברור! הם צרפו אברך שלישי ואמרו לו אנו ב"ד תקבל על עצמך בקבלה גמורה, והוא קיבל.

עכשיו תכנס לרב! אמרו לו. הוא נכנס בפחד ואימה וראה זה פלא הסטייפלער לא צעק כלום, קבלו וברכו לישועה גמורה... מעשה נורא!! אדם זה לא עבר עליו שום שבת עדין בשמירה כהלכתה, אבל ברגע שקבל על עצמו נמחק ממנו העבר, ומיד חש עליו הסטייפלער שהוא שומר שבת!

סיפר יהודי: לפני מעט יותר מעשר שנים הזמין אותי מורי ורבי המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל לסעוד איתו את סעודת הפורים. כטוב לב המלך בין וכטוב ליבי גם אני, פנה אלי המשגיח

את ידי על כתפו וכך צעדתי אתו, יש לי כעת שלושים שניות עד שהוא יכנס למונית ואני מחפש את המילים הנכונות לומר לו כדי שישאר אצלו ולו משהו... לצדי צועד אחד מרבני הישיבה וכך אנו הולכים יחדיו והשניות אוזלות, אני פונה אל הבחור ושואל: "אם אשיג לך תפילין אתה תניח אותם בכל יום?". הבחור עונה - כן! בהחלט!. יש לי כעת עשר שניות עד שהוא יכנס למונית ומאיפה אני משיג לו עכשיו תפילין...?

הוא מכניס את המזוודה לתא מטען, צועד לכיון דלת המונית, ולפתע רכב עוצר באלכסון כשהיא חוסמת מעט את המונית, מתוכה יוצא יהודי, ניגש לרב... עם נרתיק תפילין ואומר לו, ראה, אתה נתת לי את התפילין הללו לפני עשר שנים, הנחתי אותם, אך לפני מספר חודשים רכשתי תפילין משלי, רציתי כל הזמן להחזיר לך שתוכל ליזכות עוד משהו, משום מה זה נסחב כעת החלטתי שכל יום שעובר זה עוול, באתי להחזיר לך אותם...

התפילין עברו באותו מעמד לידי הבחור שכבר ישב על מקומו במונית והמתין שהלה יפנה לו את הדרך!!!

הבא ליטהר מסייעין אותו!

דבר זה לומדים אנו ביתר שאת וביתר עוז מפרשתינו. משה רבינו מעביר את ציווי הקרבת קרבן פסח לישראל, מיד כתוב וַיִּלְכְּוּ וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פְּאֶשֶׁר צָוָה ה' אֶת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כִּן עָשׂוּ (שמות יב כח) אמרו רבותינו זכרונם לברכה "וילכו ויעשו בני ישראל", וכי מיד עשו, והלא לא עשו עד ארבעה עשר לחדש! אלא, כיון שקיבלו עליהם לעשות, מעלה עליהם הכתוב כאלו עשו מיד. (מכילתא)

הדברים מבוארים בדברי רבנו יונה, ונקדים: הפסוקים המקדימים את מתן תורה נאמר בהם: ומשה עלה אל האלוקים... ועתה אם שמוע תשמעו בקולי (שמות יט)

ומבאר רש"י: אלה הדברים - לא פחות ולא יותר:

לא מצינו פרשיות רבות שנצטווה משה לומר את הדברים בדיוק, לא פחות ולא יותר, משמע פרשה זו מדויקת במיוחד, כל מילה מדודה ואין להוסיף ואין לגרוע ממנה מאומה!

אבל יש כאן לכאורה מילה אחת מיותרת כביכול:

"ועתה" אם שמוע תשמעו, מה זה "ועתה"? כמעט לא מצינו בכל התורה שהוזכרו לשמוע מעתה, התורה מצוה "והיה אם שמוע תשמעו" "אם בחוקותי תלכו... מה כאן ה"ועתה"?"

חז"ל הקדושים ביארו את משמעותו של ה"ועתה" במכילתא כמו שהביאו רש"י: "ועתה - אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות"

אומר הקב"ה לישראל דעו לכם "כל ההתחלות קשות" כך זה בכל דבר גשמי וקל וחומר בן בנו של קל וחומר בדבר רוחני, רוצה אתה להתעלות בתורה ויראה צריך להזיע וישנם קשיים רבים, אבל זה הכל אם אתה הולך בדרך רגילה כמו שיבואר, אבל "אם תקבלו עליכם מעתה" כלומר תגיד "נעשה" אל תשאל מה למה כמה ואיך, תקבל שתעשה ככל אשר יושת עליך, בלי מקום להנחות ופשרות, או אז יגמרו וייעלמו כל הקשיים.

בשביל הקבלה, ה"נעשה" לא צריך קבלת התורה בפועל, גם ארבעה

בילדותי, לא היה מושג של חימום בבית. החדר היחיד בבית שהיה מחומם היה המטבח, שבו היה מוצב תנור הפחמים. בתור ילד, כשרציתי לשבת ולקרוא, הייתי נכנס אל המטבח ושוכב על הרצפה. כאשר אתה חוזר עם בנך מבית הכנסת בליל שבת חורפית, אמור לו, "חיימק'ה, כמה טוב שיש לנו חימום בבית!" אמנם הוא יביט בך במבט מוזר...

הגה"צ רבי אביגדור מילר זצ"ל על היים של אושר

היום אתם יצאים בחדש האביב (יגד)

עם ישראל עמד לצאת מארץ מצרים, מבית עבדים, ומשה רבינו מזהיר אותם לבל ישכחו את היום הגדול הזה. "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם זְכוּר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם... הַיּוֹם אֲתֵם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב" (שמות יג, ג-ד). ולכאורה יש שאלה פשוטה: מדוע הזכיר משה כי היום הוא "חודש האביב"? לכאורה מזג האוויר הוא הנושא הכי פחות חשוב כעת. האם חסרים יסודות ועניינים שעליהם יכול היה משה לשוחח עם בני ישראל במעמד חשוב זה? כמתי התורה מתייחסת לעניינים מסוג זה?

זאת ועוד, האם מזג האוויר הנאה באמת שינה משהו בהרגשתם של בני ישראל? הלא הם עמדו לצאת מעבדות לחירות! שאלו נא אדם שהשתחרר מבית הכלא לאחר ששהה שם חמישים שנה, שאלו אותו מה היה מזג האוויר באותו יום נפלא - האמינו לי, הוא לא יזכור ענין פעוט זה. הדבר האחרון שמעניין אותו ברגע זה הוא מזג האוויר! הלא הוא אדם חופשי! מאי נפקא מינה אם בחוץ יורד גשם או שזורחת שמש אביבית?

ובכל זאת, התורה רואה צורך להדגיש עובדה זו, שיציאת מצרים התרחשה בחודש האביב, ורש"י אף מוסיף ומסביר: "וכי לא היו יודעין באיזה חודש, אלא כך אמר להם, ראו חסד שגמלכם, שהוציא אתכם בחדש שהוא כשר לצאת, לא חמה ולא צינה ולא גשמים".

לא זו בלבד שהתורה מלמדת אותנו כי הקב"ה כיוון את זמן יציאתם של בני ישראל ממצרים לעונה זו של השנה, אלא שהתורה אף מצווה על בית דין לדאוג ולוודא שחג הפסח יחול בחודש האביב, ולא כאשר בחוץ שורר עדיין החורף: "שְׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעִשִׂיתָ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרָיִם" (דברים טז, א), ומכאן למדו חז"ל (ר"ה כא, א) שחובה על בית דין לחשב האם חג הפסח יצא בחודש האביב, ובעת הצורך מחויבים הם לעבר את השנה ולהוסיף חודש נוסף על מנת לוודא שפסח לא יחול בחורף. וכל זה למה? כדי שנזכור שיצאנו ממצרים בחודש האביב.

זוהי שאלה גדולה: עם ישראל יוצא ממצרים לאחר מאתיים ועשר שנות עבדות. יש לזכור כי הם לא יצאו ריקם אלא בשלל גדול, ואין ספק אם כן שליבם התפרץ מרוב שמחה. מה יוסיפו להם כמה ציוצי

ציפורים או פרחי אילנות? אנחנו מדברים כאן על התלהבות גדולה ואושר אמיתי! איזו משמעות יש לעניינים צדדיים וקטנים שכאלו, נחמדים ככל שיהיו?

חידושו של הסבא

שאלה זו שמעתי בשם מרנא הסבא מסלבודקה זיע"א, בלומדי בישיבת סלבודקה בליטא. ותשובתו לשאלה זו היא יסוד גדול שעליו מושתתים חיי האושר וההצלחה בעולם הזה, וכיון שכן, נקדיש את דברינו להבנתו והרחבתו של היסוד המתבאר בדבריו.

הסבא זצ"ל הסביר שעונת האביב, על כל הנאותיה המגוונות, נבחרה בדווקא על ידי השי"ת כדי להגביר ולהעצים את המעמד הזה של יציאת מצרים. למרות ששמחתם של בני ישראל הרקיעה שחקים, ועל אף החירות הנכספת לה זכו סוף סוף והעושר האגדי שנפל בחלקם, הקב"ה ציפה מהם לא להתעלם מהעובדה שהם יוצאים בחודש האביב, אלא לשים לב לאילנות המלבלבים ולציפורים המצייצות.

וכל כך למה? משום שבמעמד זה, בו יצאו בני ישראל מכבלי מצרים והפכו לעבדי ה', ביקש הקב"ה ללמדם יסוד גדול בעבודת האדם, והוא, שאושרו האמיתי של עובד ה' אינו מגיע מהאירועים

ושנהיה אנשים שמחים. אכן, זוהי אומנות שעלינו להתחיל וללמוד אותה.

כאמור, כדי להצליח להיות שמחים בחלקנו, עלינו להתמקד בפרטים. עלינו לעבוד בכל פעם על פרט מסוים, על נושא אחד, ולשמוח בו. לדוגמא, תוכלו לבחור להתמקד השבוע על האוויר להנות מהתענוג ששמו "אוויר לנשימה". קחו נשימה עמוקה מהאוויר ואמרו, "אה! איזה תענוג!" האפשרות לנשום אוויר היא באמת ובתמים הנאה גדולה. האוויר הוא תערובת נפלאה של חומרים הנחוצים לנו על מנת לחיות, שניתנה לנו בחינם, ושום תרופה שנרכוש בבית המרקחת לא תשווה לתערובת המופלאה הזו.

אולם כדי שנעריך את המתנה הנפלאה הזו, עלינו לעבוד על זה ולחנך את עצמנו לכך. כאשר אתה פוסע לבית הכנסת, אמור לעצמך: "כמה טוב שיש לי אוויר לנשימה. איזו מתנה נפלאה נתן לי ה'!" אכן, בתחילה דיבורים מעין אלו נשמעים כמו חידוש גדול. אוויר? הלוו תיקרא מתנה? אני חושש שאפילו בקרב יהודים תלמידי חכמים הדברים עשויים להישמע כחידוש. אולם זוהי עובדה פשוטה שאינה ניתנת לוויכוח: האוויר הוא המתנה הבסיסית והחיונית ביותר עבורנו. אדם יכול לחיות מספר ימים ללא מזון, וגם מים הם דבר שניתן לחיות בלעדיו, גם אם לפרק זמן קצר יותר, אולם אוויר הוא דבר שנחוץ לנו בכל עת ורגע, ואי אפשר לחיות בלעדיו כלל וכלל.

מי שמרגיש קצת מיואש או מדוכא

במדרש (בראשית רבה יד, ט) דרשו חז"ל את הפסוק בתהילים (קנ, ו). "כל הנשמה תהלה י-ה - על כל נשימה ונשימה תהלה י-ה", ומורי ורבי הגרי"א שר זצוק"ל התבטא שכוונת חז"ל ל"הלל שלם", לא "חצי הלל"! על כל נשימה שאנחנו נושמים, חובה עלינו לשיר ולהלל לבוראנו! אמנם אין לנו די זמן לזה, כי אנחנו עסוקים בלנשום, אולם לכל הפחות עלינו לדעת שעד כדי כך גדול הוא תענוג זה, שמן הראוי היה לשיר הלל שלם על כל נשימה שאנחנו נושמים.

מי שמרגיש קצת מיואש או מדוכא, יש לי עצה טובה בשבילי: לפתוח את החלון ולקחת נשימה עמוקה של אוויר צח. האוויר הוא כמו תרופה רבת-עוצמה, שאיננו קולטים את גודל השפעתה עלינו. החמצן שבאוויר מתערב עם הדם שבגופנו, ובכך עובר אל כל חלקי גופנו ומחייה אותם. אני ממליץ לכם לתרגל עבודה זו: לקחת מספר נשימות, ולהתרכז בתענוג שאתם חווים, ובכך להעריך את המתנה הגדולה הזו.

האוויר הוא תערובת של כמה וכמה חומרים שעורבו יחד על ידי הקב"ה באופן המועיל והמהנה ביותר עבור האדם. הוא שם אותנו בתוך "אוקיינוס" של אוויר. אנחנו כמו דגים המוקפים במאות קילומטרים של אוויר צלול ובריא, וכאן אנחנו חיים בבריאות ובאושר. כדאי שנהנה מהאוקיינוס הזה כל עוד אנחנו נמצאים כאן. האושר שלנו אינו טמון בבית נופש בהרים או על שפת הים. הלא אם לא יהיה לנו אוויר, הרי שכל מנעמי תבל לא יועילו לנו כלום. האושר טמון באוויר! צריך לתרגל את זה ולחנך את עצמנו לזה. אנחנו פוסעים בשדרה לאחר שירד גשם. האוויר מלא בניחוחות

הגדולים והמרגשים של החיים. אותם רגעים מיוחדים של שמחה גדולה והתרגשות עצומה, ולא משנה מהי חשיבותם - בין אם מדובר ברכישת רכב חדש, לידת תינוק, או אפילו יציאת מצרים - אינם הופכים את האדם לאיש שמח באמת. רק המתנות הקטנות של החיים, תוויות קטנות של אושר כגון מזג אוויר נאה ורגוע, צינור המרנין של הציפורים, מראה מרהיב של פריחה אביבית - אלו הם הדברים המחדירים אושר אמיתי בנפש האדם.

כמובן שאנו שמחים בדברים הגדולים. אין לתאר את גודל השמחה שמרגיש האדם כאשר נולד לו ילד. וכשזוכים לחתן את הילד הזה - השמחה גדולה עוד יותר! זכית בפיס? איזו שמחה! סיימת מסכת? התקבלת לעבודה אליה קווית להתקבל? כל אלה הם אירועים של אושר גדול, וכולן הן סיבות טובות לצהול ולשמוח, אולם הם לא יהפכו אותך לאדם מאושר! רק הנאות החיים הפשוטות והיומיומיות, אותם חסדים "קטנים" שהשי"ת מרעיף עלינו תמיד - הם אלו שבכוחם להפוך אותנו לאנשים שמחים.

הסיבה לכך נעוצה בעובדה שנפש האדם חיה את הפרטים הקטנים, שקרובים יותר לתפיסתה מאשר החוויות המרגשות והמסעירות. האירועים הגדולים, על אף שהם נותנים לאדם פרץ של שמחה והתלהבות, אינם נקלטים בנפשו פנימה, והוא אינו מתחבר אליהם כפי שמתחבר לדברים פשוטים וקטנים. לכן, רק אותן חוויות נעימות ומענגות שאנחנו חווים בחיי היום יום, הן אלו שישפיעו על נפשנו ויחדירו בה אושר אמיתי וקבוע.

אותם "חכמים" שמצהירים...

אכן, אי אפשר פשוט לבוא לאדם ולומר לו, "נו, תשמח! מתי כבר תלמד לראות את הצד החיובי של החיים?!" משפט זה ודומיו הם דיבורי סרק. הנושא של אושר ושמחה הוא חכמה, וכמו כל נושא חשוב, יש ללמוד אותו היטב, והדבר כרוך במאמץ לא קטן. אותם "חכמים" שמצהירים: "היה אופטימי! תשמח! תביט על העולם במשקפיים ורודות!" אינם מסייעים לאיש. אלו דברים נבובים וחסרי תוכן.

אם חפצים אנו לקנות בנפשנו מבט חיובי אמיתי, אם אנו רוצים להשיג אושר בר-קיימא, מצפה לנו עבודה רבה. ומה? עבודתנו היא להעריך כל הנאה קטנה שאנו חווים, ולשמוח בה. זוהי תמציתה של עבודה זו. כדי להפוך לעבדי ה' ולעבוד אותו בשמחה כפי שהוא דורש מאיתנו, מוטל עלינו להקדיש את חיינו לבחינה מדוקדקת של כל פרט ופרט מההנאות והטובות אותן אנו מקבלים מאיתו יתברך. נפתח במסע אל השגת האושר האמיתי בלימוד דבריהם הידועים של חז"ל במסכת אבות. המילים מוכרות היטב לכולנו, אך ספק אם יש מי שאכן מבצע אותם בפועל: "איזהו עשיר? השמח בחלקו" (אבות ד, א). כאמור, כולנו למדנו את המשנה הזו, אך האם אנו מיישמים אותה?

חשוב לציין ש"שמח בחלקו" אין פירושו "שבע רצון מחלקו", כלומר שדי לו בזה. הפירוש הוא כפשוטו: שמח! היינו שהאדם מלא בשמחה כתוצאה כמה שיש לו. הקב"ה רוצה שנהנה מהעולם הזה,

משוכללות הממקמות בראשנו. אה! איזה תענוג! וברוך ה' שיש לנו שתי רגליים ואת היכולת ללכת עליהן. ההליכה היא משימה בלתי פשוטה בעליל, ויכולת האיזון שמקנות לנו הרגליים היא נס! ברוך ה', ברוך ה'! וזו רק ההתחלה.

עלינו ללמוד גם כיצד לשמוח בבגדינו. ולא מספיק לצאת ידי חובה בברכה כללית של "מלביש ערומים". עלינו ללמוד ולהתבונן בכל פרט ופרט מבגדינו ובכך להפוך לבני אדם מאושרים. הכיסים, הכפתורים, הכל. צריך ללמוד כל אחד מפריטי לבוש אלו.

עוד פריט לבוש אותו עלינו ללמוד ולהעריך הם הנעליים. הנעליים הן אושר גדול! האם אי פעם חשבתם על כך? הידעתם שיש מקומות בעולם שבהם לאנשים אין נעליים? במקומות אלו, התענוג הגדול הזה מוגבל אך ורק לראש השבט. רק לו יש נעליים, וגם הוא אינו נועל אותם מדי יום, אלא רק לכבוד אירועים מיוחדים. אם מגיע איזה אורח חשוב לכפר, כגון איזה גנרל מצבא ארה"ב, ראש השבט מוציא את נעליו החגיגיות מהארון, ונועל אותם כדי לעשות רושם חיובי על האורח הנכבד. עלינו לשמוח בנעלינו, והעובדה ששפר עלינו גורלנו להיוולד במדינה שבה לכל אחד יש נעליים, אינה צריכה להפחית מאומה משמחתנו והנאתנו!

חז"ל תיקנו על כך ברכה מיוחדת, אותה אנו מברכים בכל יום: "שעשה לי כל צרכי". אולם לרוב אנחנו מתעצלים ואיננו חושבים אפילו על פירוש המילות של הברכות שאנחנו מברכים. אולם למען האמת, איני מדבר כעת על ברכות השחר שתיקנו חז"ל, אלא על הליכה פשוטה ברחוב - קח לך דקה אחת בכל יום, בעודך פוסע ברחוב. כדי לשמוח בנעליים שלךגליך. ואל תחשוב רק על הנעליים באופן כללי, אלא על הפרטים. "אה! כמה טוב שיש לי שרוכים שבקצוות יש ציפוי פלסטי. אילו לא היה להם את הציפוי הזה, הייתי צריך לטרוח הרבה כדי להשתיל אותם אל תוך חוריהם. אילו לשרוכים שלי לא היה ציפוי פלסטי בקצה, הייתי צריך להרטיב ולסובב את הקצה כדי שהוא יכנס אל תוך החור. אה! ברוך ה'! האם אי פעם חשבתם על כך?

בילדותי, לא היה מושג של חימום בבית

עלינו ללמוד להעריך את העובדה שיש לנו קורת גג. ולא רק שיש לנו בית, אלא שיש בו חימום. אני יודע שנקודה זו היא חידוש עבור רובכם. חימום? האם בכלל יש מושג של בית ללא חימום? התשובה היא שכן, חימום הוא מתנה גדולה. מתנה שיש להעריך אותה ולהנות ממנה.

בילדותי, לא היה מושג של חימום בבית. החדר היחיד בבית שהיה מחומם היה המטבח, שבו היה מוצב תנור הפחמים. ובתנור זה היה כמובן צורך לפנות את האפר שהצטבר שם כאשר הגחלים התאכלו, ולהכניס פחמים חדשים. בתור ילד, כשרציתי לשבת ולקרוא, הייתי נכנס אל המטבח ושוכב על הרצפה, שכן בשאר חדרי הבית לא היה חימום. לא היו רדיאטורים. אמנם היו תנורי נפט, אבל היה צורך למלא בהם נפט, ולא תמיד הם עבדו כמו שצריך. וגם כשהם כן עבדו, הפיח שהיה יוצא מהם היה משחיר את התדר כולו. מי שישן

מתוקים של עצים וצמחים שונים המתערבים עם כל שאר הניחוחות הנפלאים שברא ה' בעולמנו, ולנו לא נשאר אלא לשאוף ממנו מלא הריאות ולהתענג על האושר הנהדר הזה.

ישנם אנשים של"ע מתקשים לנשום, וכל נשימה עולה להם במאמץ גדול. עלינו להודות לה' על היכולת להנות מהמתנה הנפלאה הזו ללא כל מאמץ, עלינו לחנך את עצמנו להנות ולהתענג על האוויר, ובכך נקנה בנפשנו הערכה אמיתית ואושר גדול מהמתנה ששמה אוויר.

"המשוגע ההוא מקצה הרחוב, זה ששמה בכך שיש לו כליות!"

למעשה, כדי להשיג מעלה זו של "השמח בחלקו". אין מנוס מלהיות מעט "מוזרים", פירוש, לחשוב מחשבות ולהרגיש הרגשות שנראות כמוזרות בעיני מי שלא התחנך לכך. לא תמיד נוכל לשתף את הרגשותינו עם חברינו וידידינו, שכן הדבר יעורר אצלם שחוק ובוז, מה שעלול להשפיע אף עלינו. כך מזהיר אותנו שלמה המלך בספר משלי (כג, ט): "באזני כְּסִיל אֶל תִּדְבַּר כִּי יְבוֹז לְשִׁכַּל מְלִיץ".

אם תתחיל לדבר על הדברים שאתה שומע כאן, תתפרסם ברחבי השכונה כ"המשוגע ההוא מקצה הרחוב, זה ששמה בכך שיש לו כליות!" נסה להסביר להם את האושר שאתה מרגיש מכך שאתה מסוגל לנשום, והם יחשבו אותך לבלתי שפוי. אולם באמת הם אלו שאינם שפויים, שכן הם מפסידים את העונג הגדול המזומן לנו כאן בחיי העולם הזה.

אכן, ישנם הבאים בטענות שווא נגד לדרך זו. פעם ניגש אלי יהודי וטענתו בפיו: "מדוע אתה מחנך יהודים להנות מהחיים?! האם זוהי תכלית החיים, לרדוף אתר תענוגים?!" הוא כעס עלי! הבטתי בו ואמרתי, "ראה את ההבדל בינינו. אתה עונד על זרועך שעון יד ואילו אני לא. אתה מגיע לכולל ברכב, ואילו אני הולך ברגל. מי כאן רודף אחרי תענוגים, אני או אתה? אתה רודף אחרי תענוגים ואינך משיג אותם, ואילו אני, איני מחפש תענוגים - הם פשוט רודפים אחרי! אני הולך ברחוב עם שני 'רכבי פאר' - הלא הם הנעליים שלךגלי. ונושם את האוויר שברא הקב"ה. ואני נהנה מהחיים. אני חולף על פני בית העלמין בדרכי לכולל, וליבי מתמלא בשמחה והודיה לה' על כך שאני נמצא בצד החיצוני של החומות הללו". סוג זה של תענוגים הוא חיוב גמור! מצוה גדולה היא להנות כך מהחיים!

אוזניות, רמקולים ומצלמות

מי שמתבונן במה שיש לו, אינו זקוק ל"מקומות בידור" כאלו ואחרים כדי להנות ולשמוח. האושר נמצא ממש כאן, בהישג ידינו! הבט על עצמך! ברוך ה', אתה חי! יש לך שתי רגליים, ושתייהן שוות בגודלן! בצידי ראשך יש שתי "אוזניות" משוכללות, שאין צורך לרכוש אותן בחנות. הן ניתנו לנו בחינם!

יש לך שיניים! שיניים חותכות מקדימה, ושיניים טוחנות מאחור. ברוך ה'! יש לך לשון שעובדת בצורה תקינה, ו"רמקול" עוצמתית בגרון - הלא הם מיתרי הקול. ברוך ה'! והעיניים! שתי "מצלמות"

עם תנור נפט. היה קם בבוקר כשפניו מכוסות בשכבה של פיה שחור. העובדה שלכולנו יש כיום חימום בחדרי הבית היא תענוג גדול, שקשה לדור הצעיר להעריך.

כאשר אתה חוזר עם בנך מבית הכנסת בליל שבת חורפית, אמור לו, "חיימק'ה, כמה טוב שיש לנו חימום בבית!" אמנם הוא יביט בך במבט מוזר, ולא יבין ממה אתה מתרגש. הוא חושב שזו אחת המוזרויות של הדור המבוגר, אולם אל תתן דעתך לכך. זו הדרך לגדל ילדים, ובסופו של דבר הם עוד יודו לך על כך.

פלא ושמו "ברז"

כאשר למדתי בישיבת סלבודקה, לא היה מושג של מים זורמים בבתים. מי שרצה מים, היה צריך ללכת מספר דקות ולדלות מים מהבאר, וגם אז אי אפשר היה לשתות את המים מכיון שהם לא היו נקיים, והיה צורך להרתיח אותם לפני השתיה. ואילו אצלנו, אנחנו פותחים את הברז, והנה יש לנו מים זכים וראויים לשתיה, ללא כל הגבלה! איזו עשירות, איזה אושר! ולא רק מים קרים, אלא גם מים חמים! מים חמים הזורמים מהברז! איזה "לוקסוס"! בעבר, מי שרצה מים חמים היה צריך להרתיח אותם, ואילו אנחנו פותחים את הברז, ויש לנו מים חמים! אם תחשבו על כך בכל פעם שאתם פותחים את הברז, תתחילו להיות "שמחים בחלקם".

אדם צריך ללמוד לדבר אל עצמו ולהזכיר לעצמו את המתנות הגדולות שבהן חנן אותנו ה'. בעודך עולה במדרגות אל ביתך, לחש לעצמך, "כמה טוב שיש לנו מדרגות". בבית יש מדרגות, ופעמים רבות אני חושב על כך שבזמן הגמרא לא היו מדרגות, וכדי לעלות לקומה גבוהה יותר היה צורך בסולם, שנקרא בלשון הגמרא "דרגא". נסו פעם לטפס על סולם כדי להגיע לקומה השניה - זה לא כל כך קל.

המשך מעמוד 7 | מרן רבי משולם דוד הלוי סאלאווייציק זצ"ל

ואמר לי 'כן, חיים אריה האם יש משהו שהיית רוצה לשאול? ואני כילד חצוף מאז ומעולם וכתלמיד אוהב ומעריך לרבו עניתי, כן. יש ברשותי סיפור, שהייתי רוצה לספרו בפני הרב ובפני הרבנית והייתי רוצה לקבל אישור או הכחשה לסיפור.

והתחלתי לספר, לפני כמה עשורים, כמה שנים לאחר נישואיו של המשגיח ורעייתו, התגלע ביניהם ויכוח. שנאלצו להגיע בשל כך לדין תורה בפני הדוד של הרבנית, הגאון רבי אהרון כהן זצ"ל ששימש לה כאב חורג ושימש גם כרבו של המשגיח בבחרותו בישיבת חברון. וכה הרצו הם טענותיהם, כל לילה כשהתינוקות בוכים יש לנו ויכוח מי יקום בלילה לתינוקות.

המשגיח ר' דוב טען, שהוא רוצה לקום ולטפל בהם. טענתו בפיו, אני כל היום לא בבית, את עם הילדים כל היום, אז בערב כשאני חוזר ראוי שאני אטפל בהם ואת תוכלי לנוח ככה זה שותפות מלאה!

הרבנית רבקה לעומת זאת טענה שהוא כל היום יושב ולומד בישיבה ועסקו עם בחורים ובתורה והיא רוצה שיהיה לו כח ביום להמשיך בעבודת הקודש ולא מסכימה שהוא יקום. וככה כל לילה הם לא מגיעים לעמק השווה אלא שניהם קמים.

רבי אהרון כהן זצ"ל שומע את הטענות, חושב מעט ופוסק את

למען האמת, גם הסולם הוא המצאה די טובה, כי בלעדיו היה צורך לעלות בעזרת חבל. אבל סולם אינו דבר בטוח כל כך, והמדרגות שיש לנו הם לוקסוס של ממש. מי שילמד להנות ממדרגות ביתו, חייו יהיו מלאים בתענוג ובאושר.

מבט כזה על החיים מגיע אך ורק עם עבודה עקבית ועיקשת. בשבוע הראשון. מקדישים חמש דקות ביום כדי להנות מהאוויר. בשבוע שאחר כך, מתמקדים על להנות מהיכולת ללכת. אחר כך עוברים לחמש דקות של מחשבה אודות הבגדים. כך, לאט לאט, מגדיל האדם את הונו, והופך לאיש עשיר באמת, שחדרי אוצרותיו מלאים באבני חן יקרות של "שמח בחלקו".

אבל צריך לעשות את זה בפועל! לא מספיק לשמוע אותי אומר את זה. וזה דורש עבודה מאומצת. הלא אפילו להפוך למיליונר מדומה, כזה שבחשבון הבנק שלו מופקדים מיליון דולר, נדרשת עבודה, וזה לא בא בקלות. על אחת כמה וכמה שכדי להפוך למיליונר אמיתי של "השמח בחלקו" נדרש זמן ומאמץ רב. מי שחפץ ליזכות להיות מהעשירים השמחים בחלקם, עליו לקבל על עצמו את משימת החיים הזו, לשמוח ולהודות לה' על כל טובה שהוא מקבל. "תודה לך ה' על ארוחת הבוקר שנתת לי! תודה לך ה' על כך שגופי מתפקד כראוי!" אל תסמכו על הברכות שאתם מברכים, כי צריך לומר את הדברים במילים שלנו. וגם מי שאינו מרגיש את הדברים בתחילה, אם אך יקפיד לומר אותם, הרי שאחר הדיבור נמשכת המחשבה, והוא אכן יהפוך לאדם עשיר. אכן, זה לא יקרה ביום אחד. בתחילת הדרך הוא לא ירגיש כל כך מאושר מארוחת הבוקר שלו, אולם אם ימשיך לחשוב ולומר את המילים, לאט לאט הם ימצאו מקום מנוחה בשכלו, וישפיעו עליו השפעה אמיתית.

(תורת אביגדור פרשת בא תשפ"ג)

פסיקתו. מהיום, אתם עושים תורנות, לילה אחד את קמה, לילה אחד המשגיח יקום. פשרה.

הכול היה טוב ויפה, בלילה שהיה תורה של הרבנית, התינוקות בכו והיא קמה והמשגיח המשיך לישון, כמו בהסכם. בלילה לאחר מכן כשהגיע תורו של המשגיח פתאום בשעון הוא רואה שכבר בוקר, אוי ואבוי, הוא לא עומד בהסכם! המשגיח ניגש אל הרבנית לברר למה לא העירה אותו כשהתינוקות בכו. הרבנית מכחישה שהיא קמה, אף אחד מהם לא קם. פשוט התינוקות לא בכו באותו לילה! אבל זה לא נגמר, מאז במשך שנים עד שגדלו הילדים, בתור שלה הילדים בכו והיא הייתה קמה. בלילה שלו מעולם לא בכו הילדים! מעולם הוא לא נדרש לטפל בהם בלילה! סיימתי את הסיפור,

שאלתי את הרב והרבנית האם הסיפור נכון?!

עונה לי המשגיח, זה לא שהם לא בכו בלילה הם פשוט לא קמו. ככה בענוותנותו מנסה לגמד את האירוע.

הרבנית לעומת זאת קמה ממקומה, מזדעקת, ואומרת, זה היה! בדיוק ככה זה היה! במשך שנים בלילות שלו היתה דממה בבית! ובלילות שלי עולם כמנהגו נוהג! תבינו איך בשמיים מחשיבים את התורה של בעלי!

שעות הטיסה מנוצלות על ידו לעבודה על מידת הבטחון. הוא מחזק את עצמו שהכל מן השמים, שום אדם אינו יכול לקבוע עבורו דבר, ואם הקב"ה רוצה שיצליח - כך יהיה. מגיעים לשדה התעופה, הוא נוטל את המזוודות והידיים מתחילות לרעוד... וכשהוא עובר דרך המכס אם המוכס יסתכל על הפנים שלו, הוא עוד עלול להתעלף...

הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל על האמונה שמשפיעה על האדם רק כשהוא מחדירה לתוך לבו

וְלִמְעַן תִּסְפֹּר בְּאָזְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּנֵי יִבְנֵי (יב)

"אמונה ובטחון" הוא מהנושאים היסודיים והעמוקים יותר. ענין האמונה בכלל, והשייכות שלנו להשי"ת, מתבטאים בכמה מישורים: אמונה, אהבה, יראה, וכמו כן בתפילה. כל אלו הן מהסוגיות שבלב, והחלק היותר מעשי של אמונה מתבטא בעיקר בתפילה. אדם שידע שיש בורא עולם, מדבר איתו וסומך עליו.

והנה, כולנו מאמינים ויודעים שיש השי"ת. בענין זה לא קיים מצב של "מצות אנשים מלומדה", כי במציאות, מי שבלבו אינו מאמין - ברור מעל לכל ספק שהוא יפסיק לנהוג כיהודי שומר תורה ומצוות. השאלה היא רק כמה גדולה אותה אמונה בהשי"ת הנמצאת עמוק בתוך תת ההכרה שלנו. בדיקת דרגתנו בענין זה היא בעיקר בתפילה ובבטחון. והאמת היא, שמהתבוננות במצבנו במידת בטחון עולה לנו תמונה עגומה מאוד בכל נושא האמונה.

אתן לכם דוגמא מאוד מוחשית: ישנו אדם שמסתובב בעולם. ובמסגרת נסיעותיו התכופות לחו"ל מתבקש הוא ע"י ידיים שיקנה עבורם כל מיני מכשירי חשמל, כי שם מחירים זול יותר. דא עקא, שבכניסה לארץ עליו לעבור דרך המכס כששתי מזוודות עמוסות בידיו...

שמונה או עשר שעות הטיסה מנוצלות על ידו לעבודה על מידת האמונה והבטחון. הוא מחזק את עצמו שהכל מן השמים, שום אדם אינו יכול לקבוע עבורו דבר, ואם הקב"ה רוצה שיצליח - כך יהיה, והרי סוכ"ס הכל נעשה לשם שמים, הסחורה לא מיועדת עבורו אלא עבור אחרים וכו'. וכך הוא מרגיע את עצמו - אמונה, אמונה, אמונה.

מגיעים לשדה התעופה

מגיעים לשדה התעופה. הוא נוטל את שתי המזוודות, והידיים מתחילות לרעוד... וכשהוא עובר דרך המכס אם המוכס יסתכל על הפנים שלו, הוא עוד עלול להתעלף...

רבש"ע! היכן היא אותה אמונה שהוא התחזק בה כ"כ הרבה שעות!? הכל טוב ויפה עד שמגיע למעשה!

עוד דוגמא מוחשית לכך היא כשעוצר אותך שוטר בכביש. הרי סוכ"ס הוא לא ישלח אותך לסיביר, במקרה הגרוע ביותר הוא יתן לך קנס. אבל ההרגשה - פשוט נוראה, פחד פחדים!

כשמגיעים להכרה ולידיעה שיש השי"ת, חשוב ביותר לא להסתפק בידיעה בעלמא, אלא לדאוג שהשי"ת יהפוך עבורנו כביכול למוחשי ואמיתי, כמו כל מציאות מוחשית אמיתית שקרובה למציאות שלנו. זהו קנין שעלינו לקנותו! בעיקר נוגע יסוד זה לתפילה. מדברים הרבה על "כוונה בתפילה". הבה נתבונן מה פירושו של מושג זה.

בשעה שישבתי אצל גביר והצגתי לפניו את הענין

לכל אחד מאתנו מזדמן מדי פעם לבקש טובות מחברים. בזמנו הקב"ה זיכני לשמש תקופה מסויימת כמשולח לשיבות. בתקופה זו הייתי עומד לפני עשירים גדולים ומבקש מהם כסף עבור המוסד שנשלחתי על ידו. והנה בשעה שישבתי אצל גביר והצגתי לפניו את הענין שלשמו באתי אליו, היכן היה הריכוז שלי? ברור שכולי הייתי מרוכז בבעיה שלי, ובאישיות שלו. הרי יושב כאן מולי אדם שיש לו יכולת לעזור לי ועלי למצוא את הדרך המתאימה לרתום אותו לעזרתי.

לאדם יש חולה בביתו רח"ל, ובתפילתו הוא פונה להשי"ת וצועק "רפאנו ה' ונרפא", או דוגמא נוספת: מצבו הכלכלי קשה. אין פרנסה הצ'קים חוזרים וכו', והוא מבקש מהקב"ה "ברך עלינו ה' אלוקינו את

השנה הזאת" וכו'. במצבים כאלו, יתכן שכל הריכוז שלו נתון בחולה או במצבו הכלכלי, והוא כלל אינו מדבר להשי"ת. כל ענין הכוונה בתפילה אצלו הוא: "אני צריך!" קצת כוונה היא "אני צריך קצת" והרבה כוונה היא "אני נורא צריך"... עלינו להבין כי זו אינה תוספת של כוונה בתפילה, זו תוספת של ריכוז במה שהוא צריך.

אם כן, יכול אדם להתפלל תפילת שמו"ע, ולכוון כל מילה: "אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה" - רבש"ע, אני עם הארץ, לא יודע כלום. עוזר לי ללמוד תורה. "השיבנו אבינו לתורתך" אני צריך גם לעשות תשובה. "סלח לנו" - אני זקוק נואשות לסליחה ומחילה... וכך, לאורך כל הדרך כוונתו בתפילה היא: "אני צריך, אני אני ואני", ובעצם, הוא לא דיבר כלל עם השי"ת!

המובן הנכון של כוונה הוא, לדעת שאתה מדבר עם אלוקים חיים. ישנו ריבונו של עולם, שעומד לפניך, כל הכסף אצלו, הרפואה אצלו, הוא כל יכול. רק תדבר אתו, תבכה ותתחנן לפניו - והוא יתן לך! כל הריכוז שלך בשעת התפילה צריך להיות איתו. "קצת כוונה" פירושה: "רבש"ע, אתה רופא חולי עמו ישראל". הרי יש לך בעולם ארבעה מיליארד איש. אינך יכול, רבש"ע, לתת לי קצת רפואה?" ו"הרבה כוונה" פירושה: "רבש"ע, אני לא אעזוב אותך כי אני כ"כ אוהב אותך, ואתה הרי כ"כ אוהב אותי, אתה אלוקים שלי, א"כ אנא ממך, תן לי רפואה".

זוהי כוונה - הריכוז עם השי"ת בתור א-ל חי וקיים, ריאלי, אמיתי, וככל שגדלה אצל אדם הכרה זו, הרי שהוא מכיין יותר בתפילתו. דבר זה לענ"ד הוא מה שחסר לנו בדורנו יותר מהכל. כידוע, ישנו מושג של ירידת הדורות. מאידך, פעם היו עמי הארץ שלא ידעו כלום, ואעפ"כ אמונת ישראל היא שמדרגתם עולה על מדרגתנו באינסוף דרגות. במה הם היו יותר גדולים מאתנו, והרי מתוכם היו גם כאלו שלא ידעו קרוא וכתוב?

התשובה היא, שדוקא בנושא האמונה טמונה היתה הגדלות שלהם. אצל יהודי מדורות קודמים השי"ת היה כביכול כמו השכן ממול, וכמו שמשדתלים לא להרגיז את השכן או את השכנה, כי הרי פוגשים אותם כל יום ולא נעים לתלות כביסה באופן שהיא תטפטף על הכביסה של השכן מתחתי - כך ישנו השי"ת שהוא חי וקיים וקרוב אלי.

כך היה נראה היהודי הפשוט ביותר של פעם, וכשירדו הדורות, מידת התפיסה המוחשית שלנו כלפי השי"ת ירדה אף היא.

זוהי השאיפה שלנו בעניין האמונה: להשיג את התפיסה המוחשית והתחושה האמיתית והפשוטה במציאות השי"ת.

יש מושג הנקרא 'מענטש', אדם. אדם הוא זה שמשתמש בכלים האנושיים שלו, מסתכל על האמת במבט פשוט, ריאלי.

מהי באמת אותה 'אנושיות'?

אומר הרמב"ם (הל' שמיטה ויובל): "והלך ישר כמו שעשהו האלקים". כשילד נולד, השכל שלו מוגבל, ומדוע הקב"ה עשה כך? - כי אנחנו, כל אחד מאתנו, כבר משוכנעים מהשקר של עולם החשוק. התרגלנו שהעניינים קובעות את המציאות, האוזנים קובעות את המציאות. חוש הטעם קובע את המציאות. וכיון שכך, קשה לנו להגיע לידיעת האמת, כי את השי"ת לא ניתן לראות בעיניים, לא לשמוע באוזניים

ולא להרגיש בחוש המישוש. צריכים לשם כך כלים אנושיים! אבל ילד, כשאומרים לו בכזו פשטות - יש בורא לעולם, הוא מבין זאת כדבר מובן מאליו! איך יכול להיות אחרת?! ואם אנחנו נהיה בבחינת 'ילדים', נזרוק את כל ההשפעה החיצונית שכביכול ישנם חושים אחרים שקובעים חוץ מחושים אנושיים - נחוש את מציאות הבורא בעולם.

צריכים לחזור לאנושיות, לפשטות של ילד. כל זמן שלא הגיע לגיל שלוש-עשרה, הילד עדיין אינו נחשב אדם, אין לו דעת. בהגיעו לגיל שבו הוא מקבל על עצמו עול תורה ומצוות, הוא נעשה "בן אנוש", הוא מקבל את התכונה הנקראת "אנושיות". השאלה היא מהי ההגדרה של 'מענטשקייט' - אנושיות.

הבהמה נהנית מאכילת עשב,

והוא נהנה מחסדים

ישנם אנשים המשוכנעים שמי שיודע לבעוט היטב בכדור הוא בן אדם... יש החושבים שללא שמיעת מוזיקה אדם פשוט ביזבז את כל חייו, ורבים אחרים סבורים שצבירת ממון רב היא משאת חייו של האדם עלי אדמות...

יש גם אנשים החושבים שרק חסד מבטא אנושיות. רק אם הנך נהג אמבולנס והגעת לאיזו תאונה והצלת חיים - אתה 'מענטש', ואם לא, החיים שלך מבוזבזים...

לאמיתו של דבר ההגדרה של האנושיות היא אחת. שלמה המלך אמר: "כי האלוקים בשמים ואתה על הארץ" (קהלת ה, א) - ישנו מרחק עצום בין אלוקים ואדם, ו"בן אנוש" הוא בריה שיש לה את הכשרון והאפשרות להתקשר אל האלוקים. זהו "אדם", ואין שום הגדרה אחרת!

אדם שעושה את כל החסד שבעולם, צדיק יסוד עולם, אך עדיין לא תפס את הקשר עם בוראו - בינו ובין בהמה אין כלום, ואני אומר זאת עם כל האחריות! הבהמה נהנית מאכילת עשב, והוא נהנה מחסדים. "אדם" פירושו בריאה שיוצרת קשר עם השי"ת, וקשר זה נעשה ע"י דיבור, שהאדם הוא "מדבר" - בתורה ותפילה, תקשורת עם השי"ת.

מה פירוש המושג להתקשר עם אלוקים?

נבאר את הענין עפ"י משל. אדם יושב בקצה האחד של החדר וחבירו בקצה השני, ויש ביניהם וילון. כאשר אחד מדבר אל השני והוא יודע שחבירו שומע אותו, והוא יודע גם שחבירו יודע שהוא יודע על כך שהוא שומע אותו, הריהם קשורים אחד עם השני.

זהו גם עניינה של התקשורת שאדם מתקשר עם בוראו. הוא מדבר אל האלקים: "אתה, רבש"ע, חכו ממתקים וכולו מחמדים", אתה א זיסע טאטע", והוא יודע שהאלוקים שומע אותו. אם אתה מדבר אליו - לא שייך שלא ישמע. והוא יודע שאתה יודע שהוא שומע. ואתה יודע שהוא יודע שאתה יודע שהוא שומע. כך נוצרת תקשורת ביניכם, ובזה אתה נעשה "אדם", במובן הפשוט!

(קטעים מהספר 'נפש שמשון' - שערי אמונה - לע"נ מרים בת ר' שמשון דוד)

האמת שאנחנו לא כל כך מבינים את זה, אבל ברוסיה כל הסיפור הזה של יום הולדת זה עסק שלם. אצלם אחד שיש לו יום הולדת יכול לעשות מסיבה משפחתית גדולה שנמשכת יומיים, ואם זה יום הולדת 'עגול' של גיל 30 או 40 או 60 וכדו', הם עושים אפילו חגיגה שנמשכת ארבעה ימים

מזכה הרבים הרב יוחנן בריזל, מספר על הפעילות ברוסיה ועל הדרשה הנפלאה שהכין לכבוד מסיבת יום ההולדת של סאשה בן ה-60

אליעזר (לייזר) רוט

בפרשת בא, יש דבר מעניין מאוד. אנחנו רואים שהתורה מספרת שבני ישראל יצאו ממצרים: "ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים", ולאחר כמה פסוקים כותבת התורה פעם נוספת: "ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם".

על פניו יש כאן כפילות, בני ישראל יצאו ממצרים והקב"ה הוציא אותם ממצרים. וכי הם יצאו פעמיים, או שנגיד שקודם הם יצאו ואחר כך ה' הוציא אותם? מה הפשט פה.

אפשר אולי לומר שהפשט הוא כזה. לפעמים אנחנו רואים אדם שהתגורר במקום מסוים עם תרבות מסוימת, ואחרי שנים רבות הוא יצא משם ועבר למקום אחר, אבל התרבות שהוא רכש באותו מקום, מלווה אותו גם לאחר מכן. יש אפילו פתגם כזה שאומר שאפשר להוציא אדם מהשכונה אבל אי אפשר להוציא את השכונה מהאדם. אותה השכונה בה גדל ממשיכה ללוות אותו כל ימי חייו.

בני ישראל גרו במצרים במשך 210 שנים, אנחנו יודעים שהם לא שינו את שמם ואת לבושם ואת לשונם, אבל בכל זאת, המקום משפיע על יושביו, ולכן כשהם יצאו ממצרים התרבות הזאת שהם רכשו במצרים יצאה יחד איתם, לכן בא ה' והוציא אותם ממצרים, הוא הוציא אותם לא רק מארץ מצרים, אלא גם מתרבות מצרים ומכל מה שהם למדו שם, ולאחר מכן בא הציווי "כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו", למה לא "כמעשה ארץ מצרים אשר עברתם בה"? כי במצרים הם היו 210 שנים וספגו ממנה תרבות, הקב"ה הוציא אותם ממנה ואמר להם שלא יחזרו לאחור, כמו שהורה להם שהמלך לא ירבה לו סוסים כדי שלא להשיב את העם מצרימה - שלא יחזרו לשם לא באופן פיזי ולא באופן תרבותי.

כמובן שהסכמתי, כי אני לא מוותר על אף הזדמנות

למקום הפעילות שלנו, ומרבה להגיע לשיעורי תורה, הוא ממש ירא שמים ומתקדם מאוד יפה בלימוד התורה ובקיום המצוות. אני מאמין שהוא עוד ימצא את עצמו בשיבה בתוך שנה או שנתיים, ויקים בית יהודי חרדי לכל דבר ועניין.

אותו סטודנט סיפר לי שאביו חוגג את יום ההולדת ה-60 שלו, והוא מבקש שאני אבוא לומר שם כמה מילים, כדי לכבד את אבא שלו, וכדי שהמשפחה שלו תראה מי זה האיש שמקרב אותו ליהדות.

כמובן שהסכמתי, כי אני לא מוותר על אף הזדמנות לשבת עם משפחה יהודית ולדבר איתם קצת דיבורים של אמונה ואידישקייט. האמת שאנחנו לא כל כך מבינים את זה, אבל ברוסיה כל הסיפור הזה של יום הולדת זה עסק שלם. אצלנו במשפחות רבות בכלל לא עושים מזה סיפור, ואם כן, מתכנסים לחצי שעה או שעה מסביב לשולחן ועושים מסיבה קטנה, אבל אצלם אחד שיש לו יום הולדת יכול לעשות מסיבה משפחתית גדולה שנמשכת יומיים, ואם זה יום הולדת 'עגול' של גיל 30 או 40 או 60 וכדו', הם עושים אפילו חגיגה שנמשכת ארבעה ימים. כמובן שמהשפחות יותר קטנות, שני הורים ו-ושניים או שלושה ילדים ככה שזה לא אומר שיש להם כל יומיים מסיבה...

בכל אופן חשבתי לעצמי מה אני יכול לומר ביום הולדת? הרי אני לא יכול לבוא סתם ולדבר איתם על שמירת שבת וכשרות בלי קשר

ב"ה זכיתי להיות בשבועות האחרונים ברוסיה, כדי להמשיך את הפעילות לזיכוי הרבים, להרבות פעלים לתורה ולתעודה. באחד הימים בא אלי סטודנט שלומד באוניברסיטה הסמוכה

ליום הולדת. זה צריך להיות קשור איכשהו.

התפללתי לקב"ה שייתן לי את הרעיון הנכון לדבר עליו, וב"ה נפלה לי הברקה. הגעתי לשם, ואמרת לי להם שאני רוצה לגלות להם סוד: "אנחנו יושבים כאן עכשיו אחרי חנוכה, אבל דעו לכם שהמסיבה הזאת היא גם מסיבת חנוכה, וגם מסיבת פורים, וגם מסיבת פסח ומסיבת שבועות ומסיבת סוכות ושמחת תורה ומסיבת ראש השנה ויום כיפור...".

הם הסתכלו עלי כתרנגול בבני אדם. על מה אני מדבר. מה הקשר בין מסיבת יום הולדת למסיבת פורים או חנוכה? ואז הסברתי להם: "אתם יודעים שכאן ברוסיה יש תרבות של 'עסק גדול מאוד' מימי הולדת יותר מכל מקום אחר בעולם, אתם יודעים למה?"

מה הם כן נתנו לחגוג? יום הולדת!

"כי הקומוניסטים ימח שמם, ביטלו את כל החגים והימים הטובים, לא רק ליהודים, אלא להבדיל גם לעמים אחרים. הם מחקו את כל המושג של 'דת' בתקופת שלטונם, ולא נתנו לאנשים לחגוג סוכות ופורים ופסח.

"מה הם כן נתנו לחגוג? יום הולדת! ולכן הציבור התחיל לעשות עסק מימי ההולדת. את כל הרצון לחגוג הכניסו ביום הולדת, במקום לחגוג את חג הפסח חגגו יום הולדת לאבא ובמקום חג הסוכות יום הולדת לאמא, ובמקום פורים יום הולדת לסבתא וכן על זה הדרך. "לכן, כשאנחנו יושבים פה וחוגגים את יום ההולדת של סאשה שנהיה בן 60, זה בעצם תמצית של כל חגי ישראל שמונחים פה בחגיגה הזאת".

ראיתי שהציבור מאוד נהנה מההסבר שלי, זה התקבל אצלם בהבנה, ואז הוספתי שורת מחץ: "אבל אתם יודעים ידידי? סטאלין קאפוט! הוא מזמן מזמן מת, גם לנין מת, וגם חרושצ'וב וגורבצ'וב. אתם יודעים מי עוד מת? הקומוניזם והבולשביזם, אין כבר קג"ב אין יבסקציה, אין שום רדיפה.

"אתם כבר יצאתם משלטון הקומוניסטים, עכשיו השאלה היא אם הקומוניסטים יצאו ממכם! האם השתחררתם מכל מה שהם לימדו אתכם ואת אבותיכם במשך עשרות שנות שלטון, או שאתם שוב אנשים חופשיים להכיר את היהדות בלי פחד, ולשמור את מצוותיה כמו שיהודי צריך להתנהג?!".

כשסיימתי לדבר שררה דממה בחדר. הם היו קצת בהלם מהסגנון הישיר שבו דיברתי אליהם. חתן היום הולדת, סאשה, קם ממקומו, ניגש לחדר הפנימי ויצא כשבידו חנוכייה ישנה, וזוג תפילין.

התפילין היו ישנות אבל שמורות היטב. הבתים היו פתוחים כי הוא רצה לבדוק מה יש בתוך ה'קופסאות' האלו. ראיתי שהפרשיות היו בכתב מאוד יפה, אמנם יצטרכו לתקן אותם אם ירצו להשתמש בהן שוב, אבל ניתן לראות שהתפילין היו מאוד מושקעות ויקרות. הוא אמר לי שאת אלו הוא קיבל בירושה מאביו המנוח, שהיה שומר מצוות. הבן שלו, שהביא אותי לאירוע, נתן לאביו את הכיפה שלו, והוציא את זוג התפילין החדשות שלו. סאשה הניח תפילין לכבוד יום ההולדת ה-60, הוא אמר שזאת לא הפעם הראשונה שהוא מניח תפילין, אבא שלו הניח לו כבר מצווה וגם לאחר מכן הוא הניח כמה פעמים, אבל זה כבר לא קרה הרבה מאוד שנים.

לאחר מכן סיפר לי הבן, שההתעניינות בשמירת המצוות תפסה גם את שאר בני המשפחה, וכשהשאלה הזאת ששאלתי אותם, אם הם כבר הוציאו את החינוך הקומוניסטי מהלב שלהם, תפסה אותם מאוד חזק, ב"ה.

אוי ואבוי אם אשתי תשמע שפסח מתקרב

אנשים שואלים אותי כל הזמן, מה אני עושה ברוסיה. הרי כל היהודים שהיו שם כבר עלו לארץ, ופה בארץ לא עובדים איתם מספיק כדי לקרובם לתורה, המעט של המעט שנשארו שם, מה יהא עליהם? אז קודם כל אני אספר לכם שברוסיה יש עוד מאות אלפי יהודים, ואדרבה, הטיפול בהם דחוף יותר, כדי למנוע התבוללות רח"ל. לא זו בלבד, אלא שגם בארץ יש פעילות, ויש לא מעט בעלי תשובה ב"ה, אבל אני מרגיש שברוסיה ובאוקראינה קל יותר לעבוד איתם, כי הם באים בלי דעות קדומות, התקשורת שם לא מכניסה להם שטויות לראש נגד החרדים, כל מה שצריך זה רק לגרום להם להתעניין בהיסטוריה שלהם, ביהדות, וברגע שמגיעה התעניינות, כבר יש עם למי לעבוד.

ואסיים בדרך צחות...

בשבוע של פרשת 'שמות', אחרי שחזרתי לארץ, כבר התחלתי לעשות מגבית לטובת מימון הפעילות של פסח. שאל אותי אחד מהאנשים כבר פסח? אנחנו עדיין בחודש טבת, איך הגעת לפסח? אמרתי לו "כבר קוראים פרשת שמות, אנחנו כבר עמוק במצרים, וזה אומר שתיכף מגיע פסח, חג הגאולה...".

אותו יהודי הוציא מהכיס שלו שטר של 200 שקלים, ומיהר לתת לי לפני שאתחיל להאריך בהסברים: "די די, אל תגיד את זה בקול, אוי ואבוי אם אשתי תשמע שפסח מתקרב, אני אתחיל לסבול כבר מעכשיו...".

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

בכל פעם שהיה יוצא מביתו, היה מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, מצמיד בהתרגשות רבה את אצבעות ידו אל המזוזה 'ומתכוון בעניינה, ואומר: "ריבונו של עולם! אני יוצא כעת מביתי בריא ושלם, מבקש אני מלפניך בתחינה שאזכה לחזור לכאן בריא ושלם..."

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

נתכוון בעניינה הודה בחידוש העולם והשגחתו... והאמין בכל פינות התורה". עלינו להיווכח כמה כוח גלום בזו אחד, כאשר משתמשים בו לצרכים נכונים בכונה נכונה! הזו היחיד והמועט הזה, אם הייתה בו כוונה ראויה, הרי שהוא בעל ערך עצום - על ידו נהפך האדם למאמין בכל פינות התורה!

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל, בעל 'משמר הלוי', תיאר פעם באחד משיעוריו כיצד רבו הגדול, מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל, הרגיש במזוזה כמניע ומזרז בעבודת השם יתברך.

בכל פעם שהיה יוצא מביתו, היה רבי יחזקאל מצמיד בהתרגשות רבה את אצבעות ידו אל המזוזה 'ומתכוון בעניינה, ואומר: "ריבונו של עולם! אני יוצא כעת מביתי בריא ושלם, מבקש אני מלפניך בתחינה שאזכה לחזור לכאן בריא ושלם..."

הרושם שהשפיע הדבר על הרואים היה עצום ונשגב! שגורים היו על לשונו של רבי יחזקאל דברי הרמב"ם הנודעים (הלכות מזוזה ו, ג): "חייב אדם להיזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכול תמיד, וכל זמן שייכנס ויצא יפגע בייחוד השם - שמו של הקדוש ברוך הוא, ויזכור אהבתו וייעור משנתו ושיגינותו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר עומד לעולם ולעולמי עולמים, אלא ידיעת צור עולמים, ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים".

דברי הרמב"ן בסוף פרשת בא הם ללא ספק דברים יסודיים ונעלים ביותר הראויים לכל בן תורה ללומדם, לדעתם, לשננם ולהפנימם היטב. עליהם מבוססים יסודות האמונה, ובהם גלומים כל עיקריה ושורשיה.

הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז, התבטא פעם: "היה שווה להגיע לעולם רק כדי להכיר את דברי הרמב"ן הללו!"

בדברינו כעת נתמקד בחלק מדבריו, ונוסיף להאיר אותם מעט באור יקרות:

"...ובעבור כי הקדוש ברוך הוא לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצווה אותנו שנעשה תמיד זיכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון.... והצריך שניכתב כל מה שנראה אלינו באותות ובמופתים על ידיו ועל בין עינינו, ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנזכיר זה בפינו בבוקר ובערב... וכן כל כיוצא בהן מצוות רבות זכר ליציאת מצרים. והכול להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו, ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלוהים".

"כי הקונה מזוזה בזו אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בעניינה, כבר הודה בחידוש העולם ובידיעת הבורא והשגחתו וגם בנבואה, והאמין בכל פינות התורה. מלבד שהודה שחסד הבורא גדול מאוד על עושי רצונו, שהוציאנו מאותו עבדות לחירות, וכבוד גדול לזכות אבותיהם החפצים ביראת שמו.

"ולפיכך אמרו (אבות ב, א): 'הוי זהיר במצווה קלה כבחמורה, שכולן חמודות וחביבות מאוד. שבכל שעה אדם מודה בהן לאלוהיו. וכוונת כל המצוות שנאמין באלוהינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה. שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין לאל עליון חפץ בתחתונים, מלבד שידע האדם ויודה לאלוהיו שבראו..."

המשגיח, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, היה אומר כי היות והרמב"ן היה שלם בתכלית השלמות בשלשה תחומים שונים: גאונות, חקירת השכל וקבלה. הרי שאם הוא אומר כי אין טעם אחר ביצירה הראשונה מלבד שנדע את השם ונודה לו שבראנו, בהכרח שלא ייתכן שיהיה טעם אחר! מלבד מטרה זו בלבד שידע האדם ויודה לאלוקיו שבראו!"

מלשונו של הרמב"ן שכתב: "כי הקונה מזוזה בזו אחד", משמע כי עצם קניין המזוזה אפילו עוד קודם שקבעה בפתחו, כבר: "אם

כי הוא חושש שמא צלילות דעתו של הסבא נחלשה מעט עקב גילו המתבגר.

מאוחר יותר כשנשאל רבי מיכל למה כיון בשאלתו, אמר: "בני יקירי, דע לך כי לא מיניה ולא מקצתה, ברוך השם דעתי צלולה לחלוטין. הנכד לא ירד לסוף דעתי. התכוונתי לעוררו על נקודה מסוימת הטעונה חיזוק אצל כל יהודי ויהודי:

"הרי כל יום אנו אומרים בברכת מודים: 'נודה לך ונספר תהלתך, על חיינו המסורים בידך, ועל נשמותינו הפקודות לך, ועל ניסך שבכל יום עימנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת, ערב ובוקר וצוהריים. הרי שכל העת אנו מתקיימים בניסים. כל חיינו הם שרשרת נסים ארוכה. שבביל להתקיים אנו זקוקים לרחמי וחסדיו של הקדוש ברוך הוא כל העת. אין כאן טבע ומנהגו של עולם..."

"רציתי לעורר את ההכרה הזאת אצל הנכד, שיחוש מעט בניסים השגרתיים העוטפים אותו כל העת. הרי יש לו ברוך השם חיים טובים, משפחה טובה, בריאות, פרנסה, שכל וכישורים - אלו הם חסדים תמידיים גלויים ונסתרים שמעניק לנו השם יתברך. רציתי שהוא ישים לב לכל זה. לא מעבר לכך".

נפלא!
המטרה העיקרית של מופתי מצרים הייתה להעיר אותנו ולפקוח את עינינו, לדעת ולהבין כי כל דברינו ומקרינו, פעולותינו ומעשינו - כולם נסים. כל מערכת החיים שלנו מתנהלת בהשגחה גמורה תחת עיניו הפקוחות של בורא עולם. כל מקרה שקורה בעולם יש להאמין ולדעת כי הקדוש ברוך הוא השגיח עליו, ושלה את האירוע העצוב או המשמח למטרה מסוימת. לא משנה מה הקפו וגודלו, וכן אם הוא לצורך עונש או שכר, דבר אחד אמור להיות ברור ומוסכם כי לא קורה לאדם בעולם כלום במיקרה.

אדם יכול להיות בן תורה מופלג, אברך בן עלייה, צורב צעיר העוסק בתורת השם כל היום, ולא לשים לב לדברים הפשוטים והיסודיים הללו. הרי זה פחד פחדים! אם הוא תולה את הצלחתו, יהבו או כישלונו בגורמים שונים, הרי כבר מגדירו הרמב"ן כמי ש'אין לו חלק בתורת משה.

לפתע החל לרדת גשם חזק

מעשה נפלא בעל מסר חשוב ונוקב ביותר, שמעתי על הגאון הצדיק רבי יונה מרצבץ זצ"ל, גברא רבא בתורה ויראה. קודם המלחמה שימש כרבה של העיר דרמשטט בגרמנייה, ונמנה בין דמויות ההוד של שרידי רבני אשכנז. לאחר המלחמה כשעלה לארץ הקודש שימש עשרות שנים כאחד מראשי הישיבה בישיבת 'קול תורה המעטירה.

באחד הימים החורפיים, כשסיים רבי יונה למסור את שיעורו בישיבה בשעות הצוהריים, הוא עזב את הישיבה ושם את פעמיו לעבר התחנה הקרובה בדרכו הביתה. לפתע החל לרדת גשם חזק, והיות ובבוקר היה מזג האוויר נעים ונינוח יותר, הוא לא הצטייד כראוי באמצעי התגוננות מפני הגשם עם מטרייה ומעיל.

והנה, מיד כשיצא מרחבת הישיבה, עצרה מכונית סמוך אליו, נהוגה

בכל פעם היה רבי יחזקאל משנן את דברי הרמב"ם הללו בבכי נרגש, כשלאחריהם תרגם את הדברים במילים שלו: "אתם שומעים! אדם עובר בפתחי ביתו עשרות פעמים ביום. בכל פעם שנכנס ויוצא ורואה את המזוזה הוא מוכרח להיזכר שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם! כמה התעוררות יש בזה! כמה זה מחייב אותנו לחיות את הריבוננו של עולם!"

דבר נפלא שמעתי מהגאון רבי אריה הכוהן פרדמן שליט"א, ששמע מהגאון הצדיק רבי יצחק גרינברג זצ"ל, ששימש כמשגיח בישיבות 'כנסת חזקיהו ולומזה בפתח-תקוה, ומבכירי וותיקי תלמידי ישיבת חברון:

לעת זקנותו של הגאון הצדיק רבי לייב חסמן זצ"ל, משגיח ישיבת חברון ובעל ה'אור יהל', ליוה אותו פעם רבי יצחק בדרכו מביתו לכיוון הישיבה. לפתע, באמצע הדרך נעצר רבי לייב ואמר: "אוי! שכחתי דבר מה..."

"סב על עיקבותי, והחל לשוב לכיוון הבית. בתחילה ניסה רבי יצחק להניא אותו מכוונתו ואמר לו: "רבה! אנא אל תטרחו. אם שכחתם דבר מה אני יכול לחזור ולהביאו עבורכם". אולם רבי לייב סירב, בהטעימו: "אני מוכרח ללכת בעצמי, כי זו מצווה שבגופי!" רבי יצחק היה סקרן לדעת איזו מצווה שכח רבו לקיים, שבגינה טורח לשוב לביתו בגיל לא צעיר, ופסע מאחוריו בעדינות.

מה מאוד נדהם רבי יצחק לראות את רבו - רבי לייב מגיע לפתח ביתו, נעמד מול המזוזה, מתבונן בה דקה מועטת, "התכוון בעניינה" - כלשון הרמב"ן, ושם שוב את צעדיו לכיוון הישיבה... נפלא!

"אמרת היום על הניסים?"

בקטע האחרון מסיים הרמב"ן בדברים תמציתיים ותכליתיים ביותר, שלדבריו זהו יסוד כל התורה כולה: "ומן הניסים הגדולים המפורסמים, אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה! שאין לאדם חלק בתורת משה רבנו, עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים. אין בהם טבע ומנהגו של עולם!..."

הרמב"ן מבאר כי עיקר מטרת האמונה הוא להחדיר בנו שגם השגרה הרגילה שלנו, הפעולות והתנועות הבסיסיות שהאדם עושה, הכול הם תוצאה של השגחת אלוקים. כל הניסים והנפלאות שנעשו במצרים היו הם בבחינת 'בניין אב, להוכיח לנו כי כל מה שנעשה בבריאה הוא נס. כל דברינו ומקרינו כולם נסים. אין בהם טבע ומנהגו של עולם. גם מה שנדמה לנו כשגרה הוא נס גלוי. אין אדם זוקף אצבעו מלמטה עד שמכריזין עליו מלמעלה.

שמעתי מהגאון רבי משה שלפוברסקי שליט"א, על אביו הגאון רבי מיכל זצ"ל, ראש ישיבת 'תפארת צבי, כי פעם ארע ביום בהיר שקרא אביו זצ"ל לאחד הנכדים ושאלו: "אמרת היום על הניסים?" הנכד לא הבין את פשר השאלה, מה רוצה הסבא מחייו, הן לא חנוכה היום ולא פורים...

סיפר הנכד לאביו בפליאה את אשר ארע לו עם סבא, ורמז בעדינות

בשונה מטיפול אצל רופא שיניים, שבו הפה של המטופל חסום עם זמם, והרופא נותן הרצאה לשבוי המוחזק בידיו, אצל מומחה זה, אתה יכול גם לענות לו. התפתחה בינינו שיחה שבה שיבח את אחד המחנכים שהיו לו

איך אנחנו מכינים את הילדים שלנו בצורה מיטבית לקראת האתגרים שצפויים לעמוד בפניהם, והניסיונות הקשים שהם עשויים לפגוש בהמשך הדרך

מאת: הרב עמרם בינעט

וְאַכְלֶתֶם אֹתוֹ בַּחֲפִזּוֹן (יב"א)

המשנה מונה ארבעה הבדלים בין ההלכות שנאמרו ב'פסח מצרים' לבין ההלכות שנאמרו ב'פסח דורות'. האחד שפסח מצרים היו צריכים לקנות בעשירי לחודש ניסן ובפסח דורות אין חיוב כזה, ההבדל השני הוא שבפסח מצרים היו צריכים לתת את הדם על המשקוף והמזוזות עם אזור ובפסח דורות שופכים אותו אל יסוד המשבת, ההבדל השלישי הוא את פסח מצרים צריכים לאכול בחיפזון ואת פסח דורות אפשר לאכול בנחת, וההבדל הרביעי לא קשור לאכילת הפסח עצמו אלא לאיסור חמץ שבמצרים נהג רק בלילה הראשון ולדורות הוא נוהג במשך כל שבעת ימי חג הפסח.

אבל מעיון בפרשה שלנו, אפשר לראות שיש עוד הבדל אחד שהמשנה משום מה לא מציינת אותו. אנחנו לא רואים שיש מצווה לספר ביציאת מצרים בפסח מצרים. התורה אומרת איך לאכול את הפסח, עם החגור והמקל והנעליים, לאכול בחיפזון, בתוך הבית, צלי אש, אבל לא כתוב שצריכים לספר על המופתים הגדולים שעשה ה' לעם ישראל במצרים, המכות שהכה את פרעה והעובדה שהוא עומד לגאול אותם ממש בעוד כמה שעות.

האמת שאפשר לתרץ בזה כמה תירוצים מדוע לא היתה מצווה 'והגדת לבנך' בפסח מצרים. קודם כל כי עוד לא היתה יציאת מצרים ולכן אי אפשר לספר בה, בנוסף, בגלל שהיו צריכים לאכול בחיפזון ולספר סיפורים זה נוגד את העניין של החיפזון. אפשר לומר גם שאולי כן היו מחויבים אבל התורה לא כותבת את זה במפורש. אפשר לומר בפשטות שאין עניין לספר משהו שרק הרגע קרה וכולם עדיין חלק ממנו, אבל אנחנו יודעים שאפילו כלנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את התורה מצווה עלינו לספר ביציאת מצרים ולכן זה לא עניין של ידיעה, אלא של עצם המצווה לספר.

אבל אני חושב שאפשר לומר פה גם הסבר שממנו נלמד דבר חשוב ל'והגדת לבנך', בפסח דורות.

כשאתה מחנך את הבן שלך, כשאתה מלמד אותו ומחדיר לו אמונה ויראת שמים - אל תעשה את זה בחיפזון! זה חייב לבוא בנחת, באהבה, בתשומת לב, להקשיב מה יש לילד לומר, איפה הוא מתקשה, מה הוא לא מבין, לעזור לו להגדיר את מה שהוא לא מבין ולאחר מכן להסביר לו בצורה שהוא כן יבין. זה נוגד לחלוטין את

הרעיון של ה'חיפזון'.

יש מוסכמה כללית כזאת, שהדור שלנו הוא דור עם הרבה מאוד ניסיונות, שקשה לעמוד בפניהם. מחנכים שונים מעידים, שהם לא זוכרים תקופות עם כאלו קשיים לבני הנוער, כמו היום, כשכל העולם כולו נגיש לכל אחד, והמרחק בין הסטנדר והגמרא לבין כל הבלי העולם הזה, הפך להיות קצר מאוד.

אני לא נכנס עכשיו לשאלה אם הם צודקים או לא, בוודאי שיש קושי ייחודי לדור שלנו שלא היה בדורות קודמים, אבל יש כאלו שטוענים שבדורות קודמים היו קשיים ייחודיים משלהם. היצר הרע מעולם לא יצא לחופשת קיץ וגם לא לחופשת חורף, הוא תמיד פועל ללא לאות, מדי יום ביומו הוא יוצא לעבודה ומנסה לצוד ברשתו נשמות טהורות של יהודים בכל הגילאים ומכל העדות והחוגים.

אבל אני כן חושב שיש מקום להתייחס לטענות הללו, ולחשוש להן. בכל דור ודור מוטל על ההורים לחנך את ילדיהם לתורה וליראת שמים, ובכל דור ודור צריכים ההורים לחנך את ילדיהם להתגבר על כל סוגי הניסיונות שעלולים להיערם בדרכם.

וכאן נשאלת השאלה, איך אנחנו מכינים את הילדים שלנו בצורה מיטבית לקראת האתגרים שצפויים לעמוד בפניהם, והניסיונות הקשים שהם עשויים לפגוש בהמשך הדרך.

את התשובה לזה, נוכל ללמוד מהפסוק הראשון בחומש שמות - החומש העוסק בגלות מצרים, מקום שבו היתה סכנה עצומה לעתידו הרוחני של עם ישראל.

כשהקב"ה שלח את בני ישראל למצרים, הוא עשה דבר חשוב, ומנה

אותם. התורה אומרת "ואלו שמות בני ישראל", ומבאר רש"י הקדוש: "אף על פי שְׁמֵנָאן בְּתִיָּהֶם בְּשִׁמּוֹתָם, חָזַר וּמְנָאָם בְּמִיתָתָם, לְהוֹדִיעַ חֲבָתָם, שְׁנִמְשָׁלוּ לְכֹכְבִּים, שְׁמוּצִיאָם וּמְנִיָּסָם בְּמִסְפָּר וּבְשִׁמּוֹתָם (שמות רבה), שָׁנָה "הַמוּצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם לְכָלֵם בְּשֵׁם יִקְרָא".

כלומר, אתה שולח את הבן שלך לשחות בים של ניסיונות? הילדים שלך יוצאים לחיים, וצפויים לעמוד בפני אתגרים רוחניים? תודיע את חיבתם, תגיד להם שהם חשובים לך, תראה להם שאתה אוהב אותם, תגיד להם שהם משולים לכוכבים, כך תיתן להם חוסן נפשי ויכולת עמידה אל מול הניסיונות הצפויים להם.

יש כאן מסר עוצמתי, והמציאות מלמדת שבבתים שבהם יש קשר חם ואוהב בין ההורים לילדים, ניתן לראות את הילדים צועדים בדרך הישר. הקשר הזה של אב ובנו, אם ובתה, אב ובתו ואם ובנה, זה קשר שלא רק שהוא חשוב מאוד ליציבות הנפשית ולחוסן הנפשי של הילד, אלא גם לעמידה שלו בניסיונות. מי שלא טוב לו בבית, הניסיון שלו לרעות בשדות זרים גדול הרבה יותר, והחיסון הטוב ביותר נגד פגעי הזמן והתקופה, זה הקשר של הורה וילדיו!

לפני כמה שנים, סבלתי מכאבי גב עזים מאוד

לפני כמה שנים, אירע שסבלתי מכאבי גב עזים מאוד ונאלצתי לגשת לטיפול אצל מומחה ששחרר לי את השרירים התפוסים וסידר את החוליות כל אחת במקומה כראוי.

בשונה מטיפול אצל רופא שיניים, שבו הפה של המטופל חסום עם זום, והרופא נותן הרצאה לקהל השבוי המוחזק בידיו, אצל מומחה זה, אתה יכול גם לענות לו, ואפילו להתווכח איתו לפעמים.

תוך כדי הטיפול התפתחה בינינו שיחה והוא שיבח באוזני את אחד המחנכים שהיו לו בצעירותו, יהודי בר אוריין שהחדיר בתלמידיו הרבה מידות טובות ואהבת תורה מיוחדת, משהו שלא רואים בכל יום.

אמרת לו שידע שמחנך טוב זה לא משהו חיצוני, זה מגיע מבפנים, אדם שמשקיע בעצמו ומטפח את הרוחניות שלו, את היראת השמים שלו ואת המידות הטובות שלו, הוא זה שיכול גם להשפיע על תלמידיו ולהוליך אותם בדרך טובה וישרה. "מאחורי הצלחה חינוכית מונח עמל רב", אמרתי לו, "שום דבר לא מגיע בקלות".

הבאתי לו דוגמה מהמוצרים של חברת 'אסם', ואני מבקש מהחברה סליחה על הפרסומת שאני עושה לה פה בחינם... הרי כשאדם קונה מוצר של 'אסם' הוא יודע שהוא קונה מוצר איכותי. ולמה? כי החברה צברה הרבה ניסיון וידע, ובהתאם לכך המוצרים שלה נראים.

"זה מעניין מה שאתה אומר", השיב לי המטפל, והוסיף לי מידע מעניין מאוד, "אתה יודע, יש לי מטופל קבוע שעובד במפעל גדול, כמנהל של קו ייצור. הוא סיפר לי שהם מספקים למספר חברות ובהן גם ל'אסם', חומרי גלם לייצור מוצרים שונים. בתוך הדברים הוא גם סיפר לי ש'אסם' זו חברה שיודעת לשלם סכומים נאים מאוד על המוצרים: "את אותו מוצר שאני נאלץ למכור בחברה אחרת בסכום מסוים, ל'אסם' אני מוכר אותו במחיר גבוה פי ארבעה, והם בכלל לא מתלוננים", אמר לי, "זה גם מסביר למה המוצרים שלהם יקרים יותר".

"האמת שמאוד התפלאתי", הוא מספר. "חברה שמחזיקה מעמד כל כך הרבה שנים, חייבת להיות חברה שיודעת לעבוד, וזה הרי ברור שאם אתה משלם פי ארבעה על מה שהמתחרה שלך משלם רבע מחיר, זאת לא גישה נכונה למסחר..."

"אבל אחרי תקופה הוא סיפר לי שהם הפסיקו לעבוד עם 'אסם', והודיעו לחברה שהם לא מוכנים להמשיך לעבוד איתה.

משלמים לך פי ארבעה ואתה לא רוצה למכור להם?

"אני מאוד הופתעת... משלמים לך פי ארבעה ואתה לא רוצה למכור להם? איזה מן הגיון יש בזה? וכי אתה מעז לקרוא לעצמך איש עסקים אחרי שעשית דבר כזה???"

"השיב לי אותו יהודי, תשובה ניצחת: "נכון, הם משלמים פי ארבעה, אבל הדרישות שהם דורשים בתמורה לא הגיוניות. חומר הגלם חייב להיות מושלם, לא פחות. כל משלוח שאנחנו שולחים להם עובר בדיקת מעבדה, לוקחים דגימות ובודקים ערכי סוכר ונתרן, בודקים את הרכיבים שמהם מורכב חומר הגלם, מודדים אותם לפי אחוזים, ועל כל חריגה הכי קלה מההגדרות של המוצר, הם שולחים אותו בחזרה למפעל שלנו.

"לפעמים אנחנו בודקים בסוף חודש ומגלים שכ-90 אחוז מהסחורה שסיפקנו להם הוחזרה לנו. זה גורם לנו להפסדים גדולים, ולמרות שהם משלמים פי ארבעה, הדרישות שלהם גבוהות פי עשרה, והם גם עומדים עליהן בכל תוקף, ולא מוכנים להתפשר בשום מצב".

האמת, צודק אותו יהודי שלא רוצה לעבוד עם חברה קפדנית כל כך, אבל מצד שני, הוא הסביר לי מה סוד ההצלחה שלהם. החברה לא מתפשרת על איכות, היא עומדת על כך בכל תוקף שכל מוצר שבא לשימוש במפעלים שלה יהיה מושלם, לא פחות. עם הידע והניסיון שצברו, הם פשוט דואגים לאיכות ללא פשרות, ולכן הציבור כל כך אוהב את המוצרים שלהם.

חשבת לעצמי, זה הרי בדיוק מה שקורה בחינוך הילדים שלנו. מי שמקפיד על איכות, מי שמקפיד מכל משמר על מה שיוצא מהפה שלו באופן כללי וביתר שאת כשהילדים שלו בסביבה, מי שמקפיד על העיתונות והספרים שהוא מכניס הביתה שיהיו בתכלית ההידור והכשרות, מי שמקפיד בכל אלו, זה מי שמוציא מהבית סחורה איכותית ומשובחת.

אבל אחרי כל האמור, שימו לב מה עושות חברות גדולות ומצליחות ברמה הזאת, הן עובדות על מיתוג, משבחות את המוצר שלהן, מעצבות לו אריזה יפה ומשוקעת, ומפעילים את כל הכלים האפשריים כדי שהמוצר ייחשב לטוב ביותר.

במקרה של הילדים שלנו, החשיבות כפולה ומכופלת, כי אנחנו לא רק רוצים שאחרים יחשבו עליהם שהם הטובים ביותר, אלא שגם הילדים שלנו עצמם יבינו שאנחנו נותנים בהם אימון מלא, אוהבים אותם ובטוחים ביכולתם להצליח. רק כך נוכל לגדלם לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

פתאום לעבדי פרעה יש מה לומר... הם מצדדים בטענתו של משה רבינו ומעיזים פניהם מול פרעה. מה קרה עכשיו ומהי הטענה של העבדים של הטרם תדע כי אבדה מצרים?

וגם על מקרה מעניין והיסטורי אירע לפני מאתיים שנה
בחדרו של מצביא צרפת המפורסם נפוליאון

מאת: הרב ישראל היימן

שְׁלַח אֶת הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם (יז)

בתחילת הפרשה מתרחש אירוע מעניין ויוצא דופן. משה רבינו עומד לפני פרעה בפעם המי' יודע כמה בשליחות בורא העולם ומנסה להביא אותו להכרה במלכות ה' ולשכנע אותו לשמוע בקולו ולהוציא את בני ישראל מארץ מצרים, אם לא כן תבוא מכת ברד נוראה על ארץ מצרים, שתכלה את האפשרות לחיות על פני אדמת מצרים מחוסר מזון.

שלא כמו בכל הפעמים האחרות, כאן מתערבים עבדי פרעה וטוענים נחרצות לפרעה: "עד מתי יהיה זה לנו למוקש, שלח את האנשים ויעבדו את ה' אלוהיהם, הטרם תדע כי אבדה מצרים?" פתאום לעבדי פרעה יש מה לומר... הם מצדדים בטענתו של משה רבנו ומעיזים פניהם מול פרעה. מה קרה עכשיו ומהי הטענה של העבדים של הטרם תדע כי אבדה מצרים?

מקרה מעניין והיסטורי אירע לפני מאתיים שנה בחדרו של מצביא צרפת המפורסם נפוליאון.

כידוע שאיפתו של נפוליאון הייתה לכבוש את כל העולם. הוא יצא למלחמות ארוכות ושהסבו אבדות רבות לכל הצדדים במהלכן הוא אכן כבש שטח אחר שטח ומדינות רבות. שנים של הצלחות מזהירות עברו והחלום שלו - לשלוט על כל העולם, כבר היה נראה בהישג יד.

אז הגיעה שנת תקע"ב והחורף שלה, נפוליאון שהיה תקוע בעומק רוסיה, התקשה לנהל מלחמה בחורף הרוסי המשתק, הכוחות בחזית הלכו ונחלשו, נפוליאון החל לראשונה לספוג מהלומות וכישלונות. הוא נאלץ לסגת מכמה חבלי ארץ אותם הוא כבש ולנסות להתארגן מחדש. רוסיה שראתה את חולשתו ניצלה את המצב ואיגדה סביבה מספר מדינות שעוד לא נכבשו כולל בריטניה שהייתה אז מעצמה גדולה וחזקה, הם יצאו יחד להילחם ולנסות להביס את המצביא שהאגדות סיפרו עליו שהוא בלתי מנוצח.

ביום סגרירי אחד דפק שלישו של נפוליאון

גם במצב הפחות טוב שבו היה צבאו של נפוליאון, זו עדיין הייתה משימה לא קלה בכלל. נפוליאון וצבאו היו עשויים ללא חת, הוא עצמו ניהל טקטיקות מלחמה לא שגרתיות ואפילו שכבר

הצליחו להשיג אותו מעט משטחים מסוימים עדיין המלחמה הייתה נראית ארוכה ומסוכנת. מאידך, עוד ועוד מדינות וצבאות הצטרפו לקואליציה נגד נפוליאון והחשש שגדול שלו היה שכל הכח של הצבא הבלתי מנוצח שלו הולך להתפוגג מול התנגדות אדירה כזו.

ביום סגרירי אחד דפק שלישו של נפוליאון על דלת המפקדה האישית שלו וביקש להכניס שליח מיוחד שמייצג את מדינות האויב כשלטענתו הצעה מיוחדת במינה בפיו.

נפוליאון הסכים והשליח שהיה לבוש בהידור נכנס פנימה. הוא הציג הצעה מעניינת שעל פניו הייתה נראית קוסמת לחלוטין, לפיה נפוליאון ייסוג מכמה חבלי ארץ שיסוכמו במשא ומתן מהיר ומנגד המדינות הנלחמות יודיעו על סיום הלחימה ועל עצירת ההתנגדות. אמנם אין בזה שליטה על כל העולם, אבל במצב החזית כרגע לנפוליאון יש רק מה להפסיד מהמשך הלחימה כי ככל הנראה הוא לא יחזיק מעמד עוד הרבה זמן מול הצבאות האדירים שהתאגדו נגדו.

נפוליאון שמע את הדברים ושאל כמה פרטים. בליבו הסתפק מיד נפוליאון האם מדובר על הצעה רצינית המגיעה מתוך מקום אמיתי של רצון לסיים את המלחמה או על מלכודת מתוחכמת שנועדה לגרום לו לסגת מרוסיה ולהביס אותו לגמרי. הוא ביקש מהשליח כמה דקות להרהר בעניין בכובד ראש.

נפוליאון קם ממקומו והחל להסתובב בחדר הלון ושוב בצעדים מהירים כשמצחו מכווץ ממאמץ חשיבתו. תוך כדי הילוכו בחדר נשמטה הכומתה המפורסמת בעלת שלש הצלעות שעיטרה את ראשו של נפוליאון ונפלה על רצפת החדר דרגליו של השליח שעמד בצד. הוא התעלם והמשיך להסתובב במעגלים ולחשב את כל האפשרויות.

כעבור דקות אחדות הודיע נפוליאון לשליח המיוחד שהוא מסרב לקבל את ההצעה כי היא אינה רצינית ושיודיע לשולחיו שהם לא יצליחו להפיל אותו למלכות אותה הם טמנו לו...

השליח שניסה לשכנע נתקל במבט אטום. נפוליאון הסביר לו דבר פשוט. הלא אם ההצעה הייתה אמיתית ומטרתה הייתה שאני יישאר מצביא צרפת ורק ייסוג מרוסיה, לא היית מזלזל בי כך והיית מרים את הכובע שנפל למרגלותיך. אם לא התייחסת להתרחשות שקרתה 'בטעות', כנראה שתפיסתך הבסיסית היא שכבר אינני מצביא צרפת אפילו, בעיני רוחך אתה ושולחך כבר רואים אותי כאדם מנוצח ופשוט ולא כראש מדינה.

השליח חזר על עקבותיו, נפוליאון המשיך להילחם. הסוף ידוע - הוא נוצח לחלוטין והוגלה לאי בודד שם סיים את חייו בחרפה.

רבי יהונתן אייבשיץ מבאר את טענתם של עבדי פרעה: מייד כשמשה יוצא מלפני פרעה בזלזול עם סיוע השמעת ההתראה

(יעויין באור החיים עה"פ 'ויפן ויצא מעם פרעה' שהיה בזה זלזול בפרעה ובמלכותו), באים עבדי פרעה וטענתם בפייהם: משה מזלזל במלכותך, זה לא התחיל היום אלא עוד כאשר היה משה ילד קט, אז הוא הוריד את כתר המלכות מעל ראשך. הוא יודע משהו שאנחנו לא יודעים... למשה ברור שבסופו של תהליך מלכות פרעה וארץ מצרים יחדלו מלהתקיים. כל עוד שהיו כאן מכות שגרמו לנו לקושי רב עוד היה ניתן להבליג, אבל מכה כזו שתהרוס את הארץ עצמה ותגרום שלא תהיה אפשרות לחיות כאן בכלל מחוסר אוכל ותבואה זה כבר דבר אחר. משה שכבר הוריד לך את הכתר ממשיך ומזלזל בך ולא מתייחס אליך כמלך בכלל, הוא כנראה יודע שמטרת הבורא שבשמו הוא מגיע היא להוריד אותך מכיסאך לגמרי. לכן צריך להיכנע ולשמוע בקולו.

אבל פרעה ממשיך להתעקש!

הוא קורא למשה חזרה ומציע לו הצעה חדשה. פרעה מוכן לתת לבני ישראל לצאת, אבל הוא רוצה להשאיר את השליטה בידיו. הוא יחליט מי יוצא ומי לא.

הוא לא מוכן בשום אופן להכיר בעליונותו של בורא כל העולמות, הוא לא מוכן להבין שיש כוח עליון יותר חזק ממנו.

גם כאן הסוף ידוע... מי שלא מכיר בכח האמיתי מפסיד הכל! מי שלא נכנע לבורא עולם לא נשאר ממנו כלום!

המשך מעמוד 17 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

השגחה פרטית קיימת תמיד, בכל רגע ובכל פרט לטוב ולמוטב. אין ההשגחה הפרטית נמדדת ומצטיינת בציון לשבח רק כאשר העניינים מסתדרים לשביעות רצונו של האדם. אדרבה, ההכרה בהשגחה פרטית ורמת האמונה של האדם נמדדות דווקא כאשר אין העניינים מסתדרים כפי רצונו. אז אפוא מוטלת על האדם החובה לעבוד על עצמו, להעצים בנפשו את הידיעה והאמונה כי הכול נעשה ברצונו יתברך בהשגחה מדוקדקת, במידה ובמשורה.

התלונה נובעת מחוסר אמונה

כאשר האדם משתלם בידיעה ובהכרה הזאת כי כל הנעשה בבריאה נעשה בהשגחה פרטית, וחי לאורה בכל ענייני החיים, במהלך הזמן הוא מצליח להתעלות אף למדרגה גבוהה יותר של אמונה. הוא מתחיל להפנים כי גם האירועים הקשים והמכאיבים, שנראים בעיני האדם כרעים, אף הם לטובה, ושכך רצתה ההשגחה האלוקית!

אדם שיודע כי הכול נעשה בגזרת עליון, אינו מתלונן, אינו מתאונן. הוא מקבל את הדין באהבה! זה ודאי אומנם מדרגה מסוימת, אבל היא אפשרית וברת השגה - עם עבודה על החדרת האמונה במורשי הלב. כי ההתלוננות מהווה סתירה ברורה לאמונה ולהכרה כי כל מה שנעשה הוא בגזרת עליון!

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

בידי אברך בלתי מוכר. הנהג הציע לרבי יונה להיכנס למכוניתו, וכי ישמח להסיעו לאן שיחפוץ. רבי יונה נענה לבקשתו.

בדרך סיפר הנהג לרבי יונה כי למעשה לא הייתה כלל כוונתו להיכנס לרחוב הפסגה, [הרחוב בו ממוקמת הישיבה], ורק בגלל סיבה בלתי מתוכננת מראש, נכנס אליו בכל זאת. "הא! תראו איזו השגחה פרטית", הפטיר הנהג בהתפעלות, "כנראה רצו משמיים שאגמול עימכם חסד. ממש השגחה פרטית!..."

רבי יונה שמע את הדברים והגיב בחיוך: "נו! אתם סיפרתם לי סיפור של השגחה פרטית, אף אני אספר לכם סיפור של השגחה פרטית, מקרה שארע עימי בשבוע שעבר".

רבי יונה סיפר לנהג כך: "לפני ימים אחדים יצאתי מהישיבה בדיוק בשעה הזאת, ומיחרתי לאוטובוס הנוסע לעבר ביתי בשכונת רחביה. פתאום החל לרדת גשם זלעפות, וגם אז לא הייתי מצויד בצורה מוגנת מספיק כנגד הגשם. בנוסף, כמה פסיעות לפני שבאתי לתחנה חלף האוטובוס על פניי ביעף... והיות שהאוטובוס בא רק פעם בשעה, נאלצתי ללכת רגלית מהישיבה בשכונת בית וגן ועד רחביה, וכך הגעתי הביתה רטוב עד לשד עצמותי..."

"נו!" - הפטיר רבי יונה - "הוראתם איזו השגחה פרטית מופלאה?..."

רבי יונה ביקש באמצעות סיפורו זה להדגיש פרט חשוב מאוד

באמונה:

שוו בנפשכם. אדיסון כבר ניסה חמש מאות פעם, ואפס. אין תוצאות! הנורה מתפוצצת ואין שום תזוזה. אך הוא אינו מתייאש! הוא מנסה שוב פעם, הפעם החמש מאות ואחת, ושוב, התוצאה לא משביעת רצון. הנורה מתפוצצת לו בפרצוף. אך הוא לא מתייאש. ומנסה שוב פעם. ושוב...

לעולם אין מתייאשים, תמיד מקווים לטוב, ומתחילים מסלול מחדש בדרך אל ההצלחה!!!

מאת: הרב א. שור

החדש הזה לכם ראש חדשים (יב)

גליון זה, אין אפשרות לקוראו בחושך, עדיין לא הומצא הפטנט שיכלול לקרוא ולקלוט אותיות כתובות בחושך...
אם כן נשאלו בדינו שתי אפשרויות כיצד לקרוא את הגליון, או ביום לאור השמש. או אם אתם קוראים בלילה - אזי היא נעשית לאור החשמל. למעשה אין בזמנינו אנשים המשתמשים בנורות של חרס... האם יודעים אתם מי המציא את נורות החשמל, שלאורם הינכם קוראים עתה שורות אלו? הרי עד לפני זמן מה קראו אך ורק לאור נרות של חרס או פנסים של נפט... [כפועל יוצא מכך: לאבותינו לא היה את הפריבילגיה להפוך יום ללילה, ולילה ליום... היום היה יום, ובו ניצלו ככל האפשר את האור שהשמש מפיקה, כדי להיעזר בו. והלילה היה לילה, בלא אור, כשחושך מוחלט משתלט על פני כל הארץ, וזאת בהיעדר כוח החשמל שעדיין לא נודע בימים ההם!]

בפעם האלף נוצרה הנוסחה המתאימה

ובכן, לפי מה שידוע המציא את נורת החשמל איש הפטנטים והרעיונות תומאס אדיסון, גוי מקומי בצרפת, שזיהה את כוח הזרם המונחל ע"י השי"ת בעולמינו, וחיפש דרכים כיצד להפיקו מן הכוח אל הפועל, כדי שיוכלו להשתמש בכוח זה להקל על החיים ולשפרם. ובכן, כיצד התרחשו הדברים עד שהמציא את הנורה? האם אתם יודעים שאדיסון ניסה נוסחאות שונות וניסויים שונים עד אשר הגיע לתוצאה הרצויה של הנורה החשמלית? כמה פעמים אתם משערים ניסה אדיסון עד שהגיע לתוצאה הרצויה? התשובה מפתיעה הרבה יותר משחשבתם...

1000!!! אלף פעמים! ניסה אדיסון במעבדתו להגיע לכדי יצירת הנורה, ולא הצליח. עד שבפעם האלף נוצרה הנוסחה המתאימה והנורה נדלקה לשמחת לבבו!

שוו בנפשכם. אדיסון כבר ניסה חמש מאות פעם, ואפס. אין תוצאות! הנורה מתפוצצת ואין שום תזוזה. אך הוא אינו מתייאש! הוא מנסה שוב פעם, הפעם החמש מאות ואחת, ושוב, התוצאה לא משביעת רצון. הנורה מתפוצצת לו בפרצוף. אך הוא לא מתייאש. ומנסה שוב פעם. ושוב... עד שלאחר אלף נסיונות נפרצה הדרך

והנורה החשמלית נדלקה! והביאה את הבשורה לעולם כולו!
עתה, שוו בנפשכם אם אדיסון זה היה מתייאש בפעם השמונה מאות. "די, שמונה מאות כשלונות מספיקים כדי להרפות מן המלאכה ההזויה. לא?" איך היו מתנהלים היום חיינו הגדושים? כאשר ברור שאין דברים אלו באים לשבח ולפאר את אדיסון, שהוא גוי ככל הגוים. ומה לנו ולו. אך 'ממנו ניקח לעבוד את ד', אם אדיסון זה היה בכוחותיו לא להתייאש ממטרתו הסופית. הרי שגם אנו, בניו מובחריו של הקב"ה, אשר אנו מנסים פעם ועוד פעם לעבוד את השי"ת בתורתו ויראתו בלבב שלם, ולא תמיד אנו מצליחים. פעמים היצר מפילנו בפח ההוא, פעמים בפח האחר. אך הצד השווה שלפעמים מרגישים תחושה ש - 'זהו, אין מה לנסות שוב פעם, אם לא הלך בפעם הקודמת. ולא בזו שקדם לו, למה שעתה כן יצליח' ממציא זה משמש לנו כדוגמא - ש... לא! אלף כשלונות, אכן! אך לאחמ"כ מגיע אור גדול!
עתה נעבור לרגע קט לעולם החי, כולנו מכירים את הקוף! הרי רבים מבינינו ביקרו בגן חיות כלשהוא, וחזינו ראינו את הקוף המקפץ לו להנאתו בין צמרות העצים וגגות הרעפים...
מנהג משונה לו לקוף התזזיתי, לחקות בני אדם ואת תנועותיהם, כך שאם תרים יד לעומתו, ירים אף הוא את היד בתגובת נגד. תנופתו לו לשלום, יעשה אף הוא כן. וכן הלאה.

מה פשר מנהג זה שאינו מצוי אצל שום חיה אחרת?
ובכן, שמעו הסבר מפתיע מפי אחד מגדולי בעלי המוסר: הרי הקוף

"רבינו, מה יהא עלי ועל משפחתי...?" זעק האיש בתחינה!

סגולת בעל ה'נפש החיים' זי"ע להינצל מהצרות המתרגשות...

הרב ישראל ליוש

זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה... כִּי בַחֲזֶק יָד הוּצֵאתָ ה' אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְלֹא יֶאֱכַל
חֶמְצָא (יג)

עתה נבין, שאי החמצת הבצק, לא היה רק ענין טכני, ארגוני. הוא היה מכוון מלמעלה, והוא אשר הראה את יד ה' החזקה ביציאת עם ישראל ממצרים, בדרך ניסית, על טבעית. אם כן, מקומו של איסור זה המנציח את היד החזקה, להיזכר במצוות סיפור יציאת מצרים. ובאמת הניסים כולם, הגלויים והנסתרים, הטבעיים והעל טבעיים, כולם מכוחו ית'. ואף מה שנראה טבעי ומסדרי ההנהגה הרגילים בעולם, הם מכוחו ית', בדיוק כמו הנס הגלוי שהטבע אינו מסתיר. ומפורסמת סגולתו של בעל ה'נפש החיים' זי"ע להינצל מכל הצרות, לרכז מחשבה ש'אין עוד מלבדו' וכל הכוחות והרצונות בעולם משועבדים לכוחו ית' היחיד בעולם, ואינם יכולים לפעול לולא רצונו ית'.

כפי שסיפר הגאון רבי משולם דוד סולביצ'יק זצ"ל שכאשר ברח אביו מרן הרב מבריסק זי"ע בזמן מלחמת העולם השניה ממקום למקום, תמיד הרהר בסגולה זו ש'אין עוד מלבדו' ושכל הכוחות בטלים לרצונו ית', ובזכות מחשבה זו ניצל פעמים רבות מתחת ידי הנאצים ימ"ש, ובאורח נס ופלא לא עיכבוהו בביקורות שערכו, כי לעולם לא הסיח דעתו ממחשבת 'אין עוד מלבדו'. ופעם אחת עברו ממש ליד גרמנים שחיפשו כל העת יהודים, ואותם לא עצרו מעולם, וארע שפעם אחת עצרו את בעל העגלה שלהם ואף בקשו ממנו סיגריה, ובכל זאת כאילו לא שתו ליבם ליושבים בעגלה שהם יהודים והיו תאוות טרפם, כי גם בעת ההיא הרהר הרב מבריסק זי"ע במחשבת הייחוד ש'אין עוד מלבדו'.

ופעם אחת, בחציית הגבול עצר אותם חייל גרמני והציק להם מאוד מאוד. הוא חיפש בכיסו ובכליו של הרב מבריסק וגער עליו: "איפה הנשק...? איפה אתה מחביא את כספך...?", ומשחיפש ולא מצא, היה חשש גדול מאוד שיעשה משהו לרב מבריסק, כי לא היה מצוי שיתפסו יהודי והוא יפטר בלא כלום, אלא שמיד שב הרב מבריסק זי"ע להרהר במחשבת 'אין עוד מלבדו' והחייל הגרמני הפסיק מיד להציק להם ועזב אותם לדרכם. כשהגיעו לצד השני של הגבול, שמעו מהעוברים ושובים שהחייל הגרמני הזה הפלה את מכותיו האכזריים ביהודים רבים שעברו שם, ורק משום סגולת 'אין עוד מלבדו' ניצל הרב מבריסק ממכות הגרמני ימ"ש.

לימים הסביר רבי משולם דוד שהרי הקב"ה מסתיר את ניסיו בדרכי הטבע, א"כ הסתרת דרכי הטבע בנס זה היה שבדרך כלל היו עומדים בגבול חיילים גרמנים יחד עם חיילים רוסיים, ובאותו זמן שעבר שם הרב מבריסק החייל הרוסי עזב את המקום, וע"כ יכול היה החייל הגרמני להציק להם באין מפריע. אלא שתוך כדי ההצקות שהציק לרב מבריסק ולשאר היהודים שעברו שם, הבחין החייל הגרמני בחייל הרוסי המתקרב ושב למשמרתו, ומיד הפסיק להציק להם. עוד סיפר רבי משולם דוד זצ"ל שפעם בא יהודי בבהלה לבית מרן

מדוע איסור אכילת חמץ נזכר במצוות זכירת סיפור יציאת מצרים? ומה הקשר בין איסור חמץ ל'חזק יד' שהיה בנס היציאה? שאלות אלו מצטרפות לשאלה הבסיסית על מצוות אכילת מצה, הרי העובדה שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ, היא לכאורה ענין טכני, ארגוני, שנגרם מחמת מהירות היציאה, וכי על מאורע כזה שלכאורה אינו קשור לעצם נס היציאה, צריך לקבוע מצוה? מה טעם לעשות זכר למצב מסוים שאירע תוך כדי היציאה? הענין יתבאר על פי דרכו של המהר"ל, ולהבנתו, נקדים שאלה נוספת: מדוע באמת הוציא הקב"ה את עם ישראל ממצרים בחיפזון, לכאורה נוח יותר לו היה מוציאם בניחותא וביישוב הדעת, הרי הקב"ה כל יכול ואחר שעשה ניסים כה גדולים ביציאתם ממצרים, לא יכול היה להוציאם בנחת, ולתת לעם ישראל את כל זמן ההתארגנות הנדרש?

אלא, ענין החיפזון היה מכוון מאת הקב"ה, כי אילו היו ישראל יוצאים בנחת וברוגע, עלול היה להיראות כאילו הם יוצאים מרצונם של מצרים, ולא היתה ניכרת היד החזקה במלוא עוזה. אבל הקב"ה רצה שהיציאה תהיה ניסית ועל טבעית, כפי שהבטיחם, לא ע"י מלאך ולא ע"י שרף, ע"כ הוציאם במהירות ובחיפזון, טרם הספיק בצקם להחמיץ, כי אם היה הבצק תופח ומחמיץ כדרכו, אזי היה נראה שהטבע שולט, ואף היציאה היא מדרכי הטבע, ומרצון מצרים הם יוצאים. עתה שלא הספיק בצקם להחמיץ והטבע הרגיל לא שלט בעיסה, היה נראה לכל כי יד ה' עשתה זאת, והיא נפלאות בעיני כל ישראל.

המהר"ל מוסיף לבאר שהקב"ה בחר דווקא ב'חיפזון' כדי להראות את ידו החזקה, ולא בדרך ניסית אחרת, משום שה'זמן' הוא דבר מגביל. מאורע שקורה רק בזמן מסוים, או שקיומו הוא למשך זמן קצוב, רב או מועט, הרי הוא מוגבל, כי הוא תלוי בגבולות הזמן. לעומת זאת, דבר שיכול לקרות בכל עת ובכל שעה, וגם יכול להתקיים תמיד, בלא הגבלת זמן, הרי הוא נצחי ואינו מוגבל. ובאמת, כך הוא העולם הבא, עולם הנצח, עולם שאינו מוגבל כלל במגבלות הזמן והשעות.

לכן הוציא הקב"ה את ישראל בחיפזון, במהירות, בכח שהוא למעלה מן הזמן, כי באמת, בטבע, יציאה כזו של עם כה גדול מארץ שעבודם, אמורה לארוך זמן רב, אבל יציאת ישראל ממצרים היתה על טבעית, על ידי יד ה' החזקה, לכן היא היתה בחיפזון, בלא מגבלות הזמן, בלא שיארך על פני זמנו הטבעי.

אני הייכתי באושר וסיפרתי לו את כל הסיפור, וסיימתי, הרי אתה מבין ר' שמואל שבסך הכל את כל העניין סיבב מסבב כל הסיבות כדי שאני אוכל לשמוח בשבת, ואתה היית שליח לכך שאזכה להשלים את הקפדתי לכבד את השבת בביתי בהידור

אספר מתוך תחושה של 'ודברי נפלאותיך אשיחה', סיפור אישי של השגחה פרטית

והופס החשמל נפל

עוד המילים והתחושות מתערבלות, והופס החשמל נפל. בחוץ התחוללה סערה של ממש, ברד ופתיית שלג מעורבים זה בזה, נערמו על הקרקע, רוחות זעף נשבו בעוצמה, והנה זה בא, עמוד החשמל המרכזי בשכונה נפגע, ואלפי משפחות נשארו, בלי מים חמים לרחיצה, תנורים לחימום ולהכנת המאכלים, וכל השאר, ער"ש בלי חשמל על כל המשתמע... בירורים מהירים עם חברת החשמל העלו כי מזג האוויר הסוער גרם לתקלות נרחבות וספק גדול אם יספיקו לתקן את הנוק לפני כניסת השבת. בחוץ כמובן עננים כהים אפורים, והבתים חשוכים, בכ"ז לא הדלקנו את תאורת החירום שמיועדת ללילה, הדלקנו נרות קצת, וחיממנו מים על הגז כדי שהבית יתחמם מהאדים.. לא נותר הרבה מה לעשות במצב הזה, ועל כן פניתי אל בית המרחץ. ה'מקווה' השכונתי היה גדוש, הוא היה מואר מהגנרטור, והמים מתחממים בו בגז, כך שמצב הדברים הביא לכך שכולם ללא יוצא מן הכלל שמו פעמיהם אליו, בפתחו שמעתי איש שואל את רעהו, אולי אפשר להשים אצלכם את החמין שלי, הלא מדובר שככל הנראה נשאר בשבת בלי חשמל, וכולי דיונים ערים על ההתמודדות הצפויה. בתוך כל ההמולה, לפתע נכנס בעל ה'טמבור' השכונתי, והודיע כי הוא השיג כמות של בלעך לשבת, הוא כעת נוסע להביא את זה משכונה קרובה, כל המעוניין יחכה לו ע"י החנות בעוד 20 דקות. עיני אורו, שמחה מילאה את ליבי, תודה ה'!, יש לי בלעך לשבת! הזדרזתי ומיהרתי לסיים את ענייני, ואצתי לכיוון חנות כלי הבית, שם

מאת: הרב צבי גטקר

שזין לאדם חלק בחורט משה רבינו עד שיאמין שכל דברינו ומקרינו כולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם. (מנ"ץ סוף הפרשה).

דברי הרמב"ן המפורסמים הללו, כפי שהוא מעיד הם יסוד כל התורה כולה. ההתבוננות ושימת הלב לכך שכל מקרינו ומעשינו אין בהם טבע ומנהג העולם, היא יסוד האמונה, וההתבוננות הזו מובילה את האדם ליראת השמיים, לאמונה חושית בשכר ועונש. כל כך הרבה אפשר לספר ולהלל, בנושא זה של כל מקרינו הרי הם ניסים. לפיכך אספר מתוך תחושה של 'ודברי נפלאותיך אשיחה', סיפור אישי של השגחה פרטית.

ה'בלעך' הוא שעליו אני עומד לספר לכם, משמש אותי כבר שנים רבות, והוא נראה בהתאם, אבל הוא חביב עלי ביותר, כי הוא לא סתם עוד 'בלעך', אלא מתנה לשבת שנשלחה אלינו במיוחד מנותן השבת.

הייתה זו השבת הראשונה שלנו בבית, יום שישי שחל בו ' בטבת, זמן שפחות מתאים להתארח בו, ולכן מתחילת השבוע התחלנו בהתארגנויות לשבת, שהרי אין דומה עריכת קניות לשבת רגילה לקניות ל'שבת ראשונה', כוסיות לנרות שבת, בשמים ונר להבדלה, וכו', בין שאר הקניות פניתי לחנות תאורה וקניתי תאורת חרום, באותה התקופה מחמת שלא שהייתי בבית בשבתות, ביתי לא היה מחובר למערכת חשמל מהודר, ומאחר ואנו משתדלים בס"ד שלא להנות בביתנו מחילול שבת, קניתי תאורה שתאיר את הבית בלילה. הקניות הללו היו הוצאה גדולה בשבילינו, אך ע"ז הרי נאמר לוו עלי ואני פורע, ואכן קנינו את כל הנצרך בשמחה, צחצחנו את הבית, הברקנו את הפמוטות והגביע, התבשילים כבר מוכנים מאמש שהלא ביום שישי לא היה אפשר לטעום ולתקן אותם, והנה כבר חוזרים ממנחה גדולה.

אך בחזור ממנחה נזכרתי במשהו חשוב, נכנסתי לביתי, ואמרתי באכזבה עמוקה, יש משהו חשוב ששכחנו לקנות, 'בלעך לשבת', נאלץ להשתמש בפלטה החשמלית. רק התחושה של לאכול לאור מעומם משהו אוכל שהתחמם בחילול שבת, עוררה בי תחושה חמוצה לגמרי..

במאמר המוסגר היום לאחר לימוד ההלכה היטב אני כבר יודע כי יש מגוון פתרונות כשאין כיסוי פח לכיריים, אבל אז לא ידעתי, עוד סיבה וסימן לחובה והזכות ללמוד הלכות שבת.

לא, השיב ר' שמואל, אף אחד חלילה לא שכח לבוא הנה היום, כולם יראים ושלמים, אבל אחד אחד באו, ואמרו כי הלא באמת הרי אין להם צורך בזה, וביקשו אם אוכל להתחשב ולאפשר להם להחזיר ולא לשלם..

האמת אמר ר' שמואל, חושבני שמן הדין לא רק שאיני צריך לקבל חזרה את המוצר, עוד צריכים להודות לי שהסכמתי להתאמץ בקור ובערב שבת, ואף לא ביקשתי על כך תוספת תשלום. אבל לא עמדתי בבקשתם, ומכיוון שאישרתי להם הרי כולם החזירו לי את המוצר אחר כבוד, ואני חש שטרחתי לחינם, לכן אני שמח שלפחות אחד כן משלם לי.

אני חייכתי באושר וסיפרתי לו את כל הסיפור, וסיימתי, הרי אתה מבין ר' שמואל שבסך הכל את כל העניין סיבב מסבב כל הסיבות כדי שאני אוכל לשמוח בשבת, ואתה היית שליח לכך שאזכה להשלים את הקפדתי לכבד את השבת בביתי בהידור, מגלגלים זכות ע"י זכאי, וללא ספק שכרך רב מן שמיא.

על יד הדלת השתרך תור ממתנים, קיוויתי שיגיעו מספיק כדי שגם אני אוכל לקנות, ואכן לאחר דקות בודדות יצא מרכב מושלג בעל החנות, משתרך במגפיו בברד הכבד, ובידיו כמות נכבדה של 'בלעך'. כולם לקחו כפי מידות הכירים שלהם, ובעל החנות הודיע שעקב הפסקת החשמל הוא לא יכול לקבל תשלום, כי הקופה נעולה, ולכן נא לבוא לשלם ביום ראשון.

הלכתי לביתי, שמח וטוב לב, נרגש מההשגחה הפרטית, כשבדיוק נפל החשמל, ובדיוק בזמן הגעתי אל המקום בו נודע כי יש אפשרות להשיג, וב"ה בדיוק היה מספיק וגם אני קניתי.

והנה, מעט לקראת השבת חזרה החדווה לשכונה, החשמל חזר, בכל הבתים מיהרו לסיים מה שאפשר, ושבת פרשה את כנפיה.

ביום ראשון בצהרים התייצבתי בחנות וצרור הכסף בידי, ניגשתי אל ר' שמואל בעל החנות, והודיתי לו, ושלשלתי לידיו את עלות ה'בלעך', בעל החנות השיב כנגדי, ב"ה סו"ס אחד משלם, 'מה אתה סח ר' שמואל' נרעשתי ושאלתי 'וכי אנשים לא שילמו לך?'

המשך מעמוד 22 | הרב א. שור

נוצר עפ"י דברי חז"ל מרשיעי דור הפלגה, שהרבו להרשיע והפכם השי"ת לקופים. כאשר מסיבה זו אף מספרים חסידים, שפעם, כאשר הרה"ק ה'דברי חיים מצאנז' זיע"א הזדמן לו לבקר בגן החיות בוינה הבירה, לא אבה להסתכל בפני הקופים, מדין 'אסור להסתכל בפני אדם רשע', שהרי קודם היותו לקוף היה מן הרשעים הגמורים.

לאור כך יש להסביר את מנהגו המשונה לחקות בני אדם, וזאת משום שבמעומעם עדיין זוכר הוא שמקורו מבני האדם. ותמיד שואף הוא לחזור למעמדו הראשון. כאשר הוא חושב שע"י דמיון תנועותיו לבני אדם, יוכל לחזור להיות כפי שהיה. בן אדם! ומוסר השכל עצום אפשר ללמוד ממנהגו זה של הקוף. שהרי כבר עברו אלפי שנים שהקופים לדורותיהם מנסים באמצעות חיקויים את בני האדם לחזור להיות כמותם, ותוחלתם נכזבת, ואינו מועיל להם במאומה. ובכל זאת אינם מתייאשים, וכל קוף בתורו מנסה שוב, אולי יצליח בכל זאת.

כוח זה עלינו ללמוד מהקופים, (ואף מן בעלי החיים אפשר ללמוד אורחות חיים, כפי שכבר חקק החכם מכל אדם במילותיו: "לך אל הנמלה עצל ראה דרכיה וחכם") עד כמה אל לנו להתייאש, אף אם

הרחוב, ומשום מה עקפו את חנותם ולא בדקוה כלל... והיה הדבר לנס ופלא...

כאשר יסוד זה שזור ועובר במצות קידוש החודש, שאנו קוראים השבוע בפרשתנו, פרשת בא, באשר ההסבר לכך שישאל מונים ללבנה, ולא לחמה - שהוא מסודר יותר - הוא גם כן על פי יסוד זה. שכן טבע הלבנה שבהגיע חציו השני של החודש הרי הוא מתכסה ונעלם מעימנו, כאילו הוא נמוג והולך, כאשר לרואה הנבון נראה כאילו הלבנה סיימה את תפקידה, ושוב לא תיראה ולא תפעל את פעולתה.

אך, לא! מגיע א' לחודש, חודש חדש מתחיל, והלבנה לא מתייאשת, מתחילה היא שוב את מסלולה, כאילו לא נמוגה בחודש הקודם, בדרכה אל ההצלחה!!!

אף ישראל כן, לעולם אינם מתייאשים, תמיד מקווים לטוב, ומתחילים מסלול מחדש בדרך אל ההצלחה!!!

כוח זה עלינו ללמוד מהקופים, (ואף מן בעלי החיים אפשר ללמוד אורחות חיים, כפי שכבר חקק החכם מכל אדם במילותיו: "לך אל הנמלה עצל ראה דרכיה וחכם") עד כמה אל לנו להתייאש, אף אם

המשך מעמוד 23 | הרב ישראל ליוש

בעל ה'בית הלוי' ז"ע ובפיו דאגה גדולה, כי המשטרה המקומית עורכת חיפושים אחר סחורה מוברחת, והנה הם עוברים מבית מסחר אחד למשנהו, ומה יהיה כאשר יגיעו אלי, הרי ימצאו הרבה סחורה אסורה, ומי שימצא סחורה כזו ברשותו עתיד להיגלות לסיביר לשנים רבות... "רבינו, מה יהא עלי ועל משפחתי...?" זעק האיש בתחינה!

מיד הוציא ה'בית הלוי' הספר 'נפש החיים' מארון הספרים, והחל ללמוד עימו את הסגולה הנוראה בדבר מחשבת הייחוד ש'אין עוד מלבדו'. אחר שעה ארוכה של לימוד אמונה, באה רעייתו לבית הרב ובפיה בשורה משמחת, שהשוטרים סיימו לערוך חיפושים בכל

מיד הוציא ה'בית הלוי' הספר 'נפש החיים' מארון הספרים, והחל ללמוד עימו את הסגולה הנוראה בדבר מחשבת הייחוד ש'אין עוד מלבדו'. אחר שעה ארוכה של לימוד אמונה, באה רעייתו לבית הרב ובפיה בשורה משמחת, שהשוטרים סיימו לערוך חיפושים בכל

נושאי הלימוד ב'דף יומי' בהלכה'

האם מותר לחבוט בבגד מאובק בשבת? בגד כהה עם פסים בהירים - האם מותר לנערו מאבק בשבת? והאם מותר לנער פירורי לחם מעל ה'סוודר' בשבת?

בגד שהתלכלך בעפר יבש או באבק - אם הוא בגד שרגילים להקפיד על נקיונו מעפר ומאבק, אסור לנערו, וכל שכן שאסור להסיר את העפר והאבק בידיים, או באמצעות מברשת בגדים. אולם, אם הוא בגד שאין רגילים להקפיד על נקיונו מעפר ומאבק, או שאדם זה אין דרכו להקפיד על כך - מותר [לן] לנערו מעט כדי להסיר את האבק והעפר. ומעיקר הדין, כשמותר לנער, מותר גם להבריח את הבגד במברשת בגדים וכיוצא בה, אך נהגו שלא לעשות כן. וכן מותר ללקט את העפר והאבק מעל גבי הבגד, אך אסור לשפשף את הבגד בידיים, משום שזוהי פעולה של כיבוס. ולדעת הגר"ז אויערבך זצ"ל, מותר לחבוט בַּבָּגָד קְלוּת, אולם, לדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, כל חבטה באמצעות היד נחשבת כשפשוף הבגד בידיים. והגר"ש"ז אויערבך זצ"ל הורה, שבכל מקרה אסור לנער [או להבריח] את הבגד בחזקה, משום שבעצם הפעולה מוכיח המַנְעֵר כי הוא מקפיד על נקיונו; וגם משום שבכך הוא מוציא גם את העפר והאבק הבלועים בתוך הבגד, ויתכן שזהו ככיבוס של ממש.

ובגד חדש, או שנראָה כחדש, ואשר צבעו כהה - נחשב בדרך כלל כבגד שרגילים להקפיד על נקיונו מעפר ומאבק. ובגד בצבע בהיר, או בגד ישן, נחשב בדרך כלל כבגד שאין רגילים להקפיד על נקיונו. ובגד כהה שיש בו פסים בהירים - הסתפק הגר"נ קרליץ זצ"ל, האם דינו כבגד כהה. וכל האמור הוא בהתאם למציאות השכיחה, אך מי שאינו מקפיד על נקיון של בגד חדש וכהה, או להיפך, שמקפיד אף על נקיונו של בגד ישן או בהיר - הדין משתנה בהתאם להקפדתו. ובגד שבדרך כלל בעליו אינו מקפיד על נקיונו, אך עתה מקפיד עליו מפני כבוד השבת, או מחמת מאורע מסוים, כגון שאמור לדרוש ברבים - לדעת הגר"ש"ז אויערבך זצ"ל, דינו כבגד שאין מקפידים עליו. ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, אם מקפיד על נקיונו בכל שבת, דינו כבגד שמקפידים על נקיונו; והסתפק בנוגע להקפדה מחמת מאורע מסוים.

ומענין לענין באותו ענין: בגד שנדבק בו לכלוך של בוז, או תבשיל, וכיוצא בהם - אם הלכלוך יבש, לפעמים יש בהסרתו בשבת איסור מלאכת 'טוחן', כגון אם מדובר בבוז, או בתבשיל שיש בו איסור טוחן. ואם אין בכללוך איסור 'טוחן', או שהוא לח, דינו כך: אם לאחר הסרת ממשות הלכלוך ישאר כתם על הבגד, מותר להסירו; אלא שאם הבגד רטוב, יש להיזהר מאיסור סחיטה. ואם לאחר הסרת הלכלוך לא ישאר כתם על הבגד - מותר להסירו רק מבגד שאין מקפידים על נקיונו, ורק באמצעים שבהם מותר להסיר אבק ועפר, וכמפורט לעיל; ואילו מבגד שמקפידים על נקיונו - אסור להסירו. [ובנוגע לכללוך כזה, אין הבדל בין בגד שצבעו כהה לבגד שצבעו בהיר, ראה לעיל]. ולכלוך המונח על גבי בגד ואינו דבוק בו, וכגון פירורי לחם - אף בסוג פד שהפירורים נצמדו אליו, כמצוי ב'סוודר' - הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שמותר להסירו מכל בגד שהוא, אך נהגו שלא לעשות זאת בעזרת מברשת בגדים וכיוצא בה.

מדוע אסור לקפל בגד בשבת לפי קפלי הקבועים? קיפול מפיות בצורה מיוחדת - האם מותר בשבת? והאם מותר להחזיר את קפלי המנז'טים למקומם בשבת?

חכמינו ז"ל אסרו לקפל בשבת בגדים ובדים לפי קפליהם הקבועים, משום שקיפול זה מְפַשֵּׁט את קמטיהם, ודומה ל'תיקון כלי'. ובגד שקיפולו לפי קפלי הקבועים אינו משמעותי מאוד לפישוט

קמטים בו - דהיינו בגד לבן, וחדש, שטרם פוּבָּס - מותר לקפלו בתנאים הבאים: 1. הקיפול הוא לצורך שימוש בבגד בהמשך השבת, ואין לו בגד חלופי המתאים לשבת. ולכן, לדוגמה, אין לקפל את הטלית לאחר התפילה בשבת, אף אם היא חדשה, משום שאינו עתיד להשתמש בה עוד בשבת. 2. הקיפול מתבצע בידי אדם אחד, ולא בידי שניים או יותר; ובאוויר, כלומר, מבלי להניח את הבגד על גבי שולחן וכדומה. קיפול בגד בצורה מזדמנת, כלומר, שלא לפי הקפלים הקבועים - מותר מן הדין אף כשלא מתקיימים התנאים האמורים לעיל בנוגע לקיפול לפי קפלים קבועים; וטעם הדבר, משום שהקיפול ארעי ואין עתידים לקיימו, ולכן אינו נחשב כ'תיקון כלי'. ורצוי להחמיר שלא לקפל אף קיפול ארעי אלא בהתקיימות התנאים הנ"ל. ואם מותר את הבגד בקיפולו הארעי למשך מספר ימים - לדעת **המהרש"ם**, אינו נחשב לקיפול ארעי ואסור; ולדעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, אם הקפלים הקבועים עדיין ניכרים, הרי זה נחשב לקיפול ארעי. וקיפול ניירות ומפיות בצורה מיוחדת - הורה **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, שנחשב אף הוא כתיקון כלי, ואסור; והגר"נ **קרליץ זצ"ל** הסתפק בנוגע למפית חד פעמית, אם קיפולה נחשב כ'תיקון כלי'.

וישור שרולוי מכנסיים לפי קפליהם הקבועים עם תלייתם על קולב או כסא - לדעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, אינם בכלל איסור קיפול בגדים זה, כיון שאין מטרת הקיפול לפי קמטים, אלא לשמור על המכנסיים שלא יוצרו בהם קמטים; לדעת **השבט הלוי**, ראוי להחמיר בכך; ולדעת **הגר"נ קרליץ זצ"ל**, דינו ככל קיפול בגד. אבל החזרת הקפל בחפתי המכנסיים [=מנז'טים] למקומו, או החזרת קפל הצווארון בחליפה ובחולצה - מותרות אף לדעת **הגר"נ קרליץ זצ"ל**, משום שאינה מפשטת קמטים, וממילא אינה נחשבת כ'תיקון כלי'. וכן קיפול בגדים ובדים אשר קפליהם אינם ניכרים מפאת סוג הבד, או עוביו - וכגון מעיל, או שמית פוך - הורה **הגרש"ז אויערבך זצ"ל** והגר"נ **קרליץ זצ"ל**, שהוא מותר לכתחילה.

האם מותר לפזר בשבת 'טלק' על בגד שהוכתם בשומן? מדוע אין איסור בהשריית בגדי עור במים בשבת? והאם יש איסור בכיבוס בגדי ניילון בשבת?

ה'מלבן' את הצמר, הוא אחד מל"ט 'אבות' מלאכות האסורות בשבת. הליבון הוא ניקוי הצמר הגולמי מהלכלוך שדבק בו לפני גזיתו. 'תולדה' של אב מלאכה זה, היא כיבוס בגדים, הכוללת את מגוון הפעולות הכרוכות בכביסה: כיבוס כל הבגד כרגיל, או ניקוי מקומי להסרת כתם, השריית הבגד במים, או הרטבתו, וכן סחיטת בגד ממים הבלועים בו. ופעמים שגם בהנחת בגד רטוב בשמש, או בסמוך למקור חום, יש איסור מלבן, [ופעמים שיש בכך גם איסור 'בישול' בשל אידוי המים]; והדבר תלוי במידת החום ובסוג הבגד. ובגד שהתכלך בשומן, הורה **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, שאסור לפזר עליו אבקת 'טלק' כדי לספוג את השומן; וכן דעת **האור לציון**, אך הסתפק אם הדבר אסור מדאורייתא או מדרבנן.

ואיסור כיבוס בגדים, כולל אף בגדים העשויים מעור רך. ועור קשה - נחלקו הפוסקים אם יש בו איסור כיבוס מדרבנן, ויש הסוברים שאיסור כיבוסו הוא מדאורייתא; ולמעשה, אין להקל בדבר. ברם, יש הבדל בין בגדי עור לבגדי פד - שבבגדי עור אין איסור להשרותם במים או להרטיבם, ואף כשיש עליהם לכלוך ממשי; משום שהמים אינם נספגים בעור במידה שבה הם נספגים בפד, ולכן פעולות אלו אינן מכבסות את העור. וכמו כן, עור הספוג במים, אין איסור מדאורייתא לסוחטו, אך הדבר אסור מדרבנן. ובגד עור התפור בחוטים שיש בהם איסור כיבוס - הסתפק בספר **פקודת אלעזר** אם מותר להשרותו במים או להרטיבו. והשריית בגד עור בחומר ניקוי - הורה **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**, שדינה ככיבוס, משום שאף על פי שאין העור מתנקה על ידי השרייה במים, מתנקה הוא על ידי השרייתו בחומר ניקוי; וכן דעת **הגר"ש וואזנר זצ"ל** והגר"נ **קרליץ זצ"ל**.

ובגד העשוי מקשה אחת פלסטיק, ניילון, או חומר סינטטי אחר, שהמים אינם חודרים לתוכו - לדעת **האגרות משה**, למרות שיתכן כי מעיקר הדין אין בו איסור כיבוס אף מדרבנן, יש לנהוג בו כדין בגדי עור, האמור לעיל, דהיינו שאסור לכבסו ולסוחטו, ומותר להרטיבו או להשרותו במים, אך לא בחומר ניקוי. וכן דעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, **הגרי"ש אלישיב זצ"ל** והגר"נ **קרליץ זצ"ל**. ובגד הארוג מחוטים סינטטיים - לדעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, דינו כדין בגדי פד, דהיינו שאסור להרטיבו או להשרותו במים; וכן דעת **השבט הלוי**, **האור לציון** והגר"נ **קרליץ זצ"ל**. וכלי עץ, הגם שהם נרטיבים במים וסופגים מים, לכל הדעות אין בהם איסור כיבוס. וכן בגד העשוי מנייר [כמצוי בתחפושות לפורים] - דעת **האגרות משה**, שאין בו איסור כיבוס כלל, משום שהוא מתקלקל על ידי המים; וכן דעת **הגר"נ קרליץ זצ"ל**.

(מתוך מ"ב דרשו - ביאורים ומוספים)

טועמיה

טעמיות והגיגים מתוך הפרשה

פנינים מתוך פירוש בעל התורה על הפרשה

מלמד שעם הצפרדעים ועם הארבה היו נחשים והיו ממיתים בהם

לָךְ מֵעֵלִי בַגִּי בַפֶּסַח רִמּוֹ שֶׁבַפֶּסַח יֵצְאוּ
גַם הָאִישׁ מִשָּׂה. ס"ת השם בהפך משה, רמז שנכפלה גדלותו
אִישׁ לְפִי אֶקְלוּ. בַּגִּימ' 'אכל כוית' לומר לך שאם אכל כוית יצא
בְּרֵאשֵׁן. חסר וי"ו עד ו' שעות מותר להשהות המין
בְּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מִצֵּת. חסר וי"ו - ו' ימים רשות לאכול מצה
וְיִנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם. בַּגִּימ' 'עשאוה כמצולה שאין בה דגים
וְנִתְנָה לָךְ. ג' תנין על הה"א לומר לך אם תשמור ה' חומשי תורה יתננה לך
וְלְמֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ. בַּגִּימ' אלו ארבעה בתים

בא. עולה בַגִּימ' ג' רמז לו ג' מכות שיביא עוד עליו
עַד מָתִי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ. 'זה' היינו משה כדכתיב כי זה משה האיש
שִׁלַּח אֶת הָאֲנָשִׁים. האנשים בַּגִּימ' גדולים עם הקטנים
רָעָה נֶגְדַּ פְּנִיכָם. ס"ת 'הדם' שראה כוכב של דם עולה לקראתם
וְיָנַח. ב' במסורה. דין. ואידך וינח ביום השביעי. מלמד שנח הארבה בשבת.
וְיִסֵּר. ג' במסורה. דין. ואידך ויסר הצפרדעים. ויסר מעלינו את הנחש.
מלמד שעם הצפרדעים ועם הארבה היו נחשים והיו ממיתים בהם ע"כ
אמר ויסר מעלי את המות

בא | קידוש לבנה | החלק הזה לכם ראש חדשים (י"ג ב')

הראהו לבנה בחידושה, ואמר לו כשהירח מתחדש יהיה לך ראש חדש (כ"ט)

מדוע נוהגין לומר דוד מלך ישראל חי וקיים ו'עלינו לשבח'

כתב הרמ"א ונוהגין לומר דוד מלך ישראל חי וקיים, שמלכותו נמשל ללבנה ועתיד להתחדש כמותה, וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקב"ה, דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה, שנאמר שמש ומגן ה', ולכן עושין שמחות וריקודין בקידוש החודש דוגמת שמחת נישואין.

(תכ"ו ס"ב)

יש נוהגים לעיין בציצית ולנערה בסיום הקידוש לבנה, והגרש"ז אויערבך ביאר בשם הגאון ר' יצחק ירוחם דיסקין שעושים זאת כדי לרמוז שלעתיד לבוא כשהיה אור הלבנה כאור החמה תהיה מצוות ציצית נוהגת אף בלילה, וכ"כ בשו"ת הר צבי, וראה בדברי הגר"ח פאלג' בספרו כף החיים. הביאור הלכה כותב ששמע מאחד טעם למה נהגו בכמה מקומות לומר אחר קידוש לבנה 'עלינו לשבח', והוא שלא יטעו ח"ו במה שאנו יוצאים נגד הלבנה ושמחים כנגדה שיש שום חשש רעיון שאנו נותנים כבוד ללבנה, לכך אנו אומרים עלינו לשבח ומסיימים 'כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל וגו' אין עוד, ומה שאנו יוצאים הוא רק כדי לראות גבורות של הקב"ה שהוא מאיר ברצונו לכל באי עולם, וכענין שנאמר "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה".
כתב השו"ע 'ותולה עיני ומישר רגליו ומברך'. ובשיורי כנסת הגדולה כתב ששמעם לכאורה שעד גמר כל הסדר תולה עיניו בה, וכן נהוג עלמא, אבל שמע משם ספר חרדים שהחמיר בזה מאד מלהסתכל בלבנה, ולא התיר להסתכל בה אלא עד שיסיים הברכה, והמג"א בשם של"ה החמיר עוד יותר שאפילו בשעת הברכה אין לו להסתכל בה, אלא רואה אותה פעם אחת כשירצה לברך ואח"כ לא יסתכל בה. (משנ"ב תכ"ו ס"ק י"ג)

נישאת ליום הרביעי זהו ר"ת לבנ"ה. וכן שלבנה בגימטריא עולה כמנין זווג הגון (עם הכולל).

הבאר היטב כתב מעשה באחד שפגעו אנסים בלילה ורצו להרגו, וביקש שיניחו לו לעשות מצוה אחת קודם מותו, והלבנה היתה בחידושה וקדשה בכוונה גדולה, ונעשה לו נס כשדילג ג' פעמים כמנהג, ונשאו הרוח וניצול מהם.

וכתב גם שמעתי שמי שיקדש הלבנה, מיום שקדשה שוב לא ידאג שימות באותו חודש מאותו יום ואילך. [וכן הוא במדרש תלפיות].

וכתב על זה בספר הברית שעניניו רואות כמה בנ"א שקדשו את הלבנה ומתו באותו החודש, וכתב שנראה לו שיש כאן השמטה וצ"ל לא ידאג שימות באותו החודש בידי אדם. והיינו ליסטים מזוין או שונאים ואויבים וכדו', כי סגולת מצוה זו להציל מידי אדם בעל בחירה אך לא ממיתה טבעית אם יומו יבוא. (עיי"ש)

וכתב המהרש"ם מברעזאן בספרו דעת תורה שאין ראייתו מוכרחת, שהסגולה מועילה עפ"י רוב, רק לפעמים החטא גורם וכדומה.

רבי חיים פלאג'י מביא שזו סגולה נפלאה להאומר ברכת הלבנה בכוונה שלא יארע לו שום נזק וחשש מיתה באותו החודש, וכתב שלכן מי שהוא חולה יוסיף אומץ ויתחזק עצמו לומר ברכת הלבנה בכוונה גדולה.

'קידוש לבנה' 'חידוש לבנה' 'ברכת הלבנה'

ברכת הלבנה מוזכרת בדברי הפוסקים בשם 'קידוש לבנה'. בשו"ת מהרש"ג כתוב, שבנו שאלו על לשון זו, שמה עניין קידוש יש בברכה, וגמגם הוא לומר שזוהי טעות, וצריך לומר 'חידוש לבנה' ולא קידוש לבנה, שהברכה היא על חידוש הלבנה בכל חודש. אך המהרש"ג כותב ע"ז שקשה קצת לומר שזו טעות, כיון שמצינו את הלשון הזה בד"מ, בבית יוסף וברמ"א, וקשה לומר שזו טעות סופר ואף אחד לא העיר בזה.

וכתב שלכן נראה לו קצת לומר שבזמן שביית המקדש היה קיים וגם קצת אח"כ, בי"ד היו מקדשים את החודש כשהעדים העידו שראו את הלבנה החדשה, ומזה נשתרבו לומר עכשיו גם על ברכת הלבנה 'קידוש לבנה', וכתב שנראה מזה קצת שהוא זכר לקידוש החודש שהיה בזמן שהיו סנהדרין סמוכים. (ח"ג סי' ה' עיי"ש) ויש מי שכתב שלשון זה הוא לפי הגרסה במסכת סופרים (פ"ט) בחתימת הברכה בא"י מקדש ראשי חדשים. ואצל בני ספרד יותר נתפשט המנהג לומר 'ברכת הלבנה'.

בחודש שתברכו ברכת הלבנה במוצאי שבת תמצאו הצלחה

המשנ"ב מביא מספר מגיד מישרים שסימן זה יהיה בידך, בחודש שתברכו ברכת הלבנה במוצאי שבת תמצאו הצלחה, וכשתתכסה ותתעלם ולא יוכלו לברך, אותו החודש לא יהיה מוצלח חס ושלום.

כתב הכף החיים שבחורים שרוצים לארס אשה ילמדו להם לסגולה שלא יאבדו לומר ברכת הלבנה בכוונה ובציבור. ויש שנתנו רמז לכך ש'בתולה

**מִן הַרְאוּי לְהַבְדִּיל בֵּין הַבֵּן הַחֲכָם, תְּלָמִיד
ה'חַיִּידֵר' מִן ה'יִשׁוּב הַיִּשׁוּן', - לְבֵין הַבֵּן
הַרְשָׁע הַלּוֹמֵד בְּאוֹנֵיבְרִסְיָה**

כִּי יִשְׁאַלְךָ בֶּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה זֶה? (יג יד)

הַגָּאוֹן רַבֵּי שְׁבֵתִי יוֹדְלֵבִין זצ"ל: הַחֲכָם בְּהַגְדָּה
שֶׁל פֶּסַח שׁוֹאֵל "מַה הָעֵדוּת, הַחֻקִּים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר
צִוִּיהָ אֱלֹקֵינוּ אֲתֶכֶם", וְאֵילוּ שְׁאֵלָתוֹ שֶׁל הַרְשָׁע - הֵינָה בְּנוֹסַח שֶׁל: "מַה הָעֵבֹדָה
הַזֹּאת לָכֶם".

וּמַעֲתָה, מַה רַבָּה הִיא הַתְּמִיּהָה עַל אֲשֶׁר בָּאִים אֲנִי בְּטַעֲנוֹת כִּלְפֵי הַבֵּן הַרְשָׁע
אֲשֶׁר הוֹצִיא עֲצָמוֹ מִן הַכֹּלל בְּאִמְרוֹ: "לָכֶם - לָכֶם וְלֹא לָא", וְאֵילוּ אֵל הַבֵּן הַחֲכָם אֲנִי
מִתְיַחֲסִים בְּכַבּוֹד עַל אֵף שֶׁגַּם הוּא שָׁאֵל אֶת שְׁאֵלָתוֹ בְּאוֹתוֹ סַגְנוֹן עֲצָמוֹ בְּהַשְׁתַּמְשׁוֹ
בְּמִילָה: "אֲתֶכֶם" אֲשֶׁר אֵף הִיא יְכוּלָה לְהַתְּפָרֵשׁ בְּאוֹתוֹ אוֹפֵן: "אֲתֶכֶם וְלֹא אוֹתוֹ!
מִדּוּעַ לֹא נִטְעַן אֵף כִּלְפֵי הַבֵּן הַחֲכָם עַל אֲשֶׁר הוֹצִיא אֶת עֲצָמוֹ מִן הַכֹּלל?

אֲכֵן הַסֵּבֵר יֵשׁ כֵּאֵן, עַל דֶּרֶךְ הַצְּחֻת... עַל פִּי הַסֵּבֵר זֶה, מִן הַרְאוּי לְהַבְדִּיל
בֵּין הַבֵּן הַחֲכָם, תְּלָמִיד ה'חַיִּידֵר' מִן ה'יִשׁוּב הַיִּשׁוּן', אֲשֶׁר אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֶת כָּל כִּלְלֵי
הַדְּרֻקוֹ לְאִשׁוּרִם - לְבֵין הַבֵּן הַרְשָׁע הַלּוֹמֵד בְּאוֹנֵיבְרִסְיָה וּבּוֹדָאֵי הַשְׁתַּלֵּם
בְּחֻכְמוֹת חִיצוֹנוֹת, כֹּאֲשֶׁר עֲלֵיהֶן נִמְנֵית אֵף חֲכַמַת הַדְּרֻקוֹ...
כֹּאֲשֶׁר הַבֵּן הַחֲכָם שׁוֹאֵל: "מַה הָעֵדוּת וְהַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוִּיהָ אֱלֹקֵינוּ אֲתֶכֶם"

- בְּהַחֲלֵט יֵשׁ מְקוֹם לְתַלּוּת וְלוֹמֵר כִּי הוּא אֵינוֹ מִתְכוּוֵן לְהוֹצִיא עֲצָמוֹ מִן הַכֹּלל, אֲלֵא
שֶׁהַלְשׁוֹן הָעֵבְרִית הַמְדוּקְדָּת אֵינָה שְׁגוּרָה עַל פִּיו, וְלִפְיֶכֶךְ הוּא בִּישָׂא אֶת כּוֹנְתוֹ
בְּמִילִים אֲשֶׁר אֵינוֹ מְדוּקְדָּקוֹת כָּל צִרְכּוֹ...
לְעוֹמְתוֹ, הַבֵּן הַרְשָׁע, ה'מִתְקַדֵּם' וְהַדְּרֻקוֹ - בּוֹדָאֵי שֶׁקֵּל הֵיטֵב כָּל מִילָה אֲשֶׁר
הוֹצִיא מִפִּיו עַל פִּי כָּל כִּלְלֵי הַדְּרֻקוֹ... כֹּאֲשֶׁר הוּא שׁוֹאֵל "מַה הָעֵבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם"
- הוּא בּוֹדָאֵי מְדִיִּיק דְּבַרְבְּרֵיו עַד לְקוֹצֵצוֹ שֶׁל יו"ד, וְאֵין זֹאת אֲלֵא שֶׁהוֹצִיא הוּא עֲצָמוֹ
מִן הַכֹּלל וְכוֹנְתוֹ לְרִמּוֹז: "לָכֶם - לָכֶם וְלֹא לִי!"...

(מִתּוֹךְ: דְּרֻשׁוֹת הַמְּגִיד)

**אֵיזָה צוֹרֵךְ הִיָּה בְּצַעֲקָה מְלַבֵּד
מוֹת הַבְּכוֹרִים?**

הַגַּהֲ"צ רַבֵּי רַאֲוֵבֵן קַרְלֵנְשְׁטֵיין זְצוּק"ל: בְּכָל
הַמְּכוֹת שֶׁקִּבְּלוּ הַמְּצַרִּים אֲפֶשֶׁר לְהַבְחִין וְלִרְאוֹת
בְּבִרוֹר כִּי הָעוֹנֵשׁ נִיתַן בְּדְקוּק רַב - מִדָּה כִּנְגַד
מִידָה. רַבֵּי יְחֻזְקָאֵל לִוְיֵנְשְׁטֵיין זצ"ל מְצַבִּיעַ עַל

מִידָה כִּנְגַד מִידָה גַּם בְּמַכַּת בְּכוֹרוֹת. נֶאֱמַר 'וְהִיְתָה צַעֲקָה גְדוֹלָה כְּכֹל אֶרֶץ
מְצַרַיִם' שׁוֹאֵל רַבֵּי יְחֻזְקָאֵל: "צַעֲקָה גְדוֹלָה" זוֹ לִשְׁם מַה? אֵיזָה צוֹרֵךְ הִיָּה
בְּצַעֲקָה מְלַבֵּד מוֹת הַבְּכוֹרִים? וּמִבְּאֵר שֶׁהַמְּצַרִּים הֵלֵא לְקַחוֹ אֶת הַתִּינוּקוֹת
מִבְּתֵי הַיְּהוּדִים מְזוֹרְעוֹתֵיהֶן שֶׁל הָאֲמֵהוֹת וּמִיְדֵיהֶם שֶׁל הָאֲבוֹת, וְצַעֲקוֹת
אֲנוּשׁוֹת עָלוּ בְּאוֹתָם יָמִים מִבְּתֵי יִשְׂרָאֵל! הַתְּשׁוּלִם עַל אוֹתָן צַעֲקוֹת הִיָּה בְּמַכַּת
בְּכוֹרוֹת: - "צַעֲקָה גְדוֹלָה כְּכֹל אֶרֶץ מְצַרַיִם" - מִדָּה כִּנְגַד מִידָה.

מִדּוּעַ הֵבִיא הַקַּב"ה אֶת הַמְּכוֹת עַל הַמְּצַרִּים:

הַאֲלֹשִׁיךְ הַקְּדוֹשׁ, ה'עֶרְוֹךְ הַשׁוֹלְחָן' וְרַבֵּי חַיִּים וִישָׁאֵל, מְבַאֲרִים אֶת
הַרְעִיּוֹן הַבֵּא: יִשְׁנֵן שְׁתֵּי אֲפִשְׁרוּיֹת לְהַסְבִּיר מִדּוּעַ הֵבִיא הַקַּב"ה אֶת הַמְּכוֹת
עַל הַמְּצַרִּים: הָאֲפִשְׁרוֹת הָרֵאשׁוֹנָה הִיא מְשׁוּם חֵיבָתוֹ לְעַם יִשְׂרָאֵל. הַקַּב"ה
רָאָה כִּיֻּצַּד הַמְּצַרִּים פּוֹגְעִים לְרַעָה בְּבִנְיֵי אַהוּבָיו - לָכֵן עֲלֵיהֶם 'לְשַׁלֵּם בְּיוֹקֵר'
עַל כֵּךְ שֶׁפָּגְעוּ בְּבִנְיֵי אַהוּבָיו שֶׁל הַבּוֹרָא.

הָאֲפִשְׁרוֹת הַשְּׁנִיָּה הִיא, מְשׁוּם חוֹצְפָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁל פְּרַעָה. כְּרֹבַח חוֹצְפָתוֹ
הוּא אוֹמֵר "מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמְעַ בְּקוֹלוֹ" וּמוֹסִיף וְאוֹמֵר: "לֹא יִדְעֵתִי אֶת ה'". עַל
כֹּז חוֹצְפָה, עַל כֹּז רִשְׁעוֹת - מְגִיעוֹת לוֹ מְכוֹת.

מְבַאֲרִים רְבוּתֵנוּ כִּי סַפֵּךְ זֶה הַתְּעוֹרֵר גַּם בְּלִבּוֹ שֶׁל פְּרַעָה: מִי אוֹמֵר
שֶׁהַמְּכוֹת שֶׁקִּבְּלָתִי נּוֹבְעוֹת מֵאַהֲבַת ה' לְבִנְיֵי יִשְׂרָאֵל? אוֹלֵי הֵן כְּתוֹצָאָה מִכֵּךְ
שֶׁלִּי הֵן הִיוּ מְגִיעוֹת?

כֹּאֲשֶׁר פְּרַעָה שָׁמַעַ עַל כֵּךְ שֶׁבִּנְיֵי יִשְׂרָאֵל הוֹצִיאִים מִמְּצַרִּים "נְבוּכִים
בְּאֶרֶץ", הוּא הִגִּיעַ לְמַסְקָנָה: הַקַּב"ה לֹא הֵבִיא אֶת הַמְּכוֹת מֵאַהֲבַתוֹ לְיִשְׂרָאֵל,
כִּי אִם אֲכֵן הוּא אוֹהֵב אוֹתָם, הוּא לֹא הִיָּה נוֹתֵן לָהֶם לְהִיֹּת "נְבוּכִים בְּאֶרֶץ",
לְהַסְתוֹכֵב מִבְּלִי לְדַעַת אָנָּה לְלַכְתָּ... כְּרוּר אֲפּוֹא כִּי הַמְּכוֹת בָּאוּ עָלַי רַק מְשׁוּם
שֶׁחִילָתִי כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. אִמְרָתִי: "מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמְעַ בְּקוֹלוֹ", וְעַל כֵּךְ
מְגִיעוֹת לִי מְכוֹת, אֲבָל אֵין בְּכֵךְ גִּילּוֹי חֵיבָה שֶׁל הַקַּב"ה לְעַם יִשְׂרָאֵל. "אִם כֵּךְ
הֵם פְּנֵי הַדְּבָרִים", הַחֲלִישׁ פְּרַעָה, "אֲצַא לְהִילָחֵם נְגַדְכֶם!"

אוֹלָם כֹּאֲשֶׁר הִגִּיעַ לִים סוֹף, וְרָאָה אֵיךְ הִים נִקְרַע רַק עֲבוּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, רַק
הֵם עוֹבְרִים בּוֹ בִּישְׁבָה וְאֵילוּ הַמְּצַרִּים עוֹמְדִים לְטַבּוּעַ, אִמֵּר פְּרַעָה: "אֲנוּסָה
מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי ה' נִלְחַם לָהֶם בְּמְצַרִּים" (יד, כח) פְּרוּשׁ: עֵתָה הַתְּאֵמַת בְּלִבּוֹ
כִּי בְעֶשֶׂר הַמְּכוֹת נִלְחַם בּוֹ הַקַּב"ה לֹא רַק מַחְמַת שְׁאִמֵּר: "מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמְעַ
בְּקוֹלוֹ" אֲלֵא מַחְמַת אַהֲבַת ה' לְעַם יִשְׂרָאֵל.

(מִתּוֹךְ הַגְּדָה שֶׁל פֶּסַח יְחִי רַאֲוֵבֵן)

**וְאַחַד הַפּוֹעֲלִים אִמֵּר בְּבִדְיָחוֹת הַדַּעַת
"לֹא לְשֵׁם מִצַּת מִצּוּהָ"**

בְּחֻזְקַי יָד הוֹצִיאֵנִי ד' אֱלֹקֵינוּ מִמְּצַרִּים (יג יד)

מֵרֵן הַגָּאוֹן רַבֵּי מִשָּׁה שְׁטֵרֵנְבוּךְ שְׁלִיט"א: מֵרֵן
הַגְּרִי"ז מְבַרִּיסֵךְ זצ"ל שָׁאֵל, מַה הִיא הַמִּצּוּהַ הַקִּשָּׁה
בְּיוֹתֵר לְקִיּוֹם בְּלִיל הַסֵּדֵר? וְעֵנָה, שְׁזֵה הַצּוּי לִרְאוֹת אֶת

עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמְּצַרִּים!... וּבְאֵמַת, כִּיֻּצַּד נִיתַן לְהַסְבִּיר אֶת הַצּוּי זֶה, כִּיֻּצַּד
יֻכַּל הָאָדָם לִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ יֵצֵא מִמְּצַרִּים. וְנִרְאָה לְהַסְבִּיר, שֶׁהַחֵיּוֹב הוּא
שֶׁעַל יְדֵי הַתְּחַזְקוֹת בְּאִמּוּנָה שְׁבַסְפּוּרֵי יִצִּיאַת מְצַרִּים וְנִסְיָה, עַל הָאָדָם לְהִגִּיעַ
לְהַרְגֵּשׁת בְּטַחּוֹן וְתַלּוּת בְּה' יִתְבָּרַךְ בְּדוּמָה לְתַחוּשַׁת יִשְׂרָאֵל בְּעַת יִצִּיאַת מְצַרִּים.

חִידוּשׁ מְצָאֵנוּ בְּסִפְרֵי ה'תְּנִיָּא' (פֶּרֶק מו) שֶׁכְּתֹב "בְּכָל דּוֹר וְדוֹר וּבְכָל יוֹם
וְיוֹם חֵיב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא הַיּוֹם מִמְּצַרִּים, וְהִיא יִצִּיאַת הַנֶּפֶשׁ
הָאֱלֹקִית מִמַּאֲסֵר הַגּוֹף עַל יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה וְהַמִּצּוֹת, וּבְפֶרֶט בְּקַבְּלַת עוֹל מְלֻכּוֹת
שְׁמַיִם בְּקִרְיַאת שְׁמַע", עֵין שֵׁם.

פְּעַם אִפְּה מֵרֵן רַבֵּינוּ שְׁלִיט"א, מְצוּתֵנוּ בְּלִפְתָּא, וְהַכְרִיז שׁוֹב וְשׁוֹב "לְשֵׁם מִצַּת
מִצּוּהָ", וְאַחַד הַפּוֹעֲלִים אִמֵּר בְּבִדְיָחוֹת הַדַּעַת "לֹא לְשֵׁם מִצַּת מִצּוּהָ". שְׁמַע רַבֵּינוּ
וְלֹא הִגִּיב. סִיִּים לְאִפּוֹת מְצוּתֵנוּ בְּשִׂיא הַהַדּוּר וְשִׁילֵם לְמַאֲפִיָּה, נִשְׁלַל אֶת מְצוּתֵנוּ
וְנִסְעַ מִשָּׁם. בְּדֶרֶךְ עֶצֶר, נִשְׁלַל אֶת הַמִּצּוֹת, וּזְרָקֵן לִפְנֵי... וְהִבֵּינוּ שְׁלֵא רִצָּה לְהַלְבִּין
פְּנֵי הָעוֹבֵד, וְיִתְנַן שְׁבַעֵל הַמַּאֲפִיָּה הִיָּה כּוֹעֵס עָלָיו וּמִפְטָרוֹ, וְאוֹתוֹ עוֹבֵד עֲצָמוֹ הֵן
הַתְּלוּצִץ וְלֹא אִמֵּר זֹאת בְּרִצְיוֹנָת, אֲבָל מִיָּדִי חֲשַׁשׁ לֹא יֵצֵא, וְרַבְּנֵינוּ אִפְּה שׁוֹב מְצוּתֵנוּ
בְּמִקּוֹם אַחֵר...

(מִתּוֹךְ הַגְּדָה שֶׁל פֶּסַח וְיַגֵּד מִשָּׁה)

**וְחֵן זֶה הַכְּרִיחָם לְהַשְׁאִיל לְיִשְׂרָאֵל
כְּלֵי כֶסֶף וְכֵלֵי זָהָב**

וְה' יָתֵן חֵן וְעֵסֶם בְּעֵינֵי מְצַרִּים (יב לו)

מְבַאֵר הַסְּטִיפְלֵר זצ"ל בְּסִפְרוֹ "חַיֵּי עוֹלָם"
(פֶּרֶק ט"ו) שְׁזֵה מִהַמּוֹפְתִים הַגְּדוֹלִים שֶׁהִיוּ

בְּמְצַרִּים, שְׁלֵאֲחֵר שֶׁהַמְּצַרִּים סַפְּגוּ כָּל כֵּךְ הַרְבֵּה מְכוֹת קִשׁוֹת מַחְמַת
יִשְׂרָאֵל, רֵאוּ כִּי הַבּוּי"ת שׁוֹלֵט עַל לִיבָם שִׁמְצָאוּ חֵן בְּעֵינֵי הַמְּצַרִּים, וְחֵן זֶה
הַכְּרִיחָם לְהַשְׁאִיל לְיִשְׂרָאֵל כְּלֵי כֶסֶף וְכֵלֵי זָהָב לְמִרוֹת שֶׁשְׁכַּלְם לֹא הִסְכִּים
לְכֵךְ כְּלָל!

(מְשׁוֹלְחַן גְּבוּהַ
הַגָּאוֹן ר' אֶלְעֻזֵר יוֹעֵץ קוֹפֵל זצ"ל גִּילּוֹן 38 תִּשְׁפ"ג)

והיו תלמידי הצדיק תמהים מאד, איך הסכים לזותר על המצות המהודרות ולקבל תמורתן מצות פשוטות

שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצוֹת (יג ו)

המהודרות בכל פרטי ודקדוקי הדינים ולקבל תמורתן מצות פשוטות, בסוף נתברר להם שאותו איש פשוט סיים את כל ספר תהלים באותו יום והתפלל להקב"ה שלא ישל בחשש חמץ במצות. משסיים החסיד לספר עובדא זו, שאלו הרב מבריסק מהו לדעתו המוסר השכל שאפשר ללמוד מסיפור זה, השיב החסיד ואמר בפשוטות, שלומדים דבר גדול ממה שהצדיק העדיף את המצות שנאפו בכח התפלה יותר מן המצות שנאפו בעמל ויגיעה ובתכלית ההשתדלות שיצאו כשרות ומהודרות ללא פקפוק, אולם הרב מבריסק אמר שלדעתו יש נקודה אחרת שלומדים מסיפור זה, שנזדמנו לאותו איש פשוט מצות כשרות למהדרין מן המהדרין על ידי תפילתו בלב שלם כי על ידי אמירת התהלים בתמימות ובלב שלם סיבב הקב"ה שיקבל את המצות שהרבי עמל עליהן ודאג שיהיו בתכלית ההידור, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, ללמדנו כוחה של תפלה.

(מתוך הגדה של פסח באר החיים)

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: מידי שנה בשנה אחר אפיית מצות היה הגאון רבי יצחק זאב מבריסק זצ"ל עולה לקארלינער שוהל, והיה משוחח עם החסיד המפורסם רבי יהושע העשיל הלטובסקי ז"ל, מזקני חסידי קארלין ומנקהי הדעת שבירושלים, פעם סיפר החסיד על אחד הצדיקים, שהיה מהדר מאד באפיית מצות בחומרות ודקדוקים שונים, שנה אחת יצא מן המאפייה לאחר שעות רבות של יגיעה ועמל, ובידיו הקדושות החזיק בחביבות את המצות, ובהתרגשות גדולה היה מודה ומשבח להקב"ה על שהצליח לאפות ולהשיג מצות כשרות ומהודרות, ויהי הוא עודו צועד בדרכו פגע ביהודי פשוט שהלך כנגדו עם המצות שלו בידו, משהבחין בו הצדיק שאלו אם יסכים להחליף עמו את המצות, שהוא יקח את המצות שלו והוא יטול את שלו, למותר לציין שהאיש שמח על העסקה' הלז כמוצא שלל רב וכך עשו, והיו תלמידי הצדיק תמהים מאד על הדבר הזה, איך הסכים לוותר על המצות

על שמה של הישיבה

סיים הגאון רבי דוד פיינשטיין את הסיפור ואמר: "ראה עד היכן מגעת השפעתו של ספר הנכתב [באנגלית] בשפה רהוטה לאנשים פשוטים שלא תארוהו כ'מלאך', וכך התבטא אותו בעל תשובה שחזר ליהדותו: 'עהר איז גיווען א מענטש'... אדם צריך לשאוף כל יום מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, אך הוא ישאף למעשים שיכול להגיע אליהם ולא למעשה מלאכים שאין יכול להשיגם, הרי ידוע מה שאמרו חז"ל אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, אם הם כבני אדם אנו כל... לכן צרכים לשאוף להגיע למעשים שיכול להגיע אליהם..."

(הרב טוביה פריינד - נועם שיח תשפ"א)

מהותו וטיבו. משיצא הספר לאור החליט לקנותו ולקרוא על קורות חייו ופועליו, בהיות שהכירו במקצת. בגמרו את קריאתו החליט לחקור על שורשיו ולהתחקות על יהדותו ולבסוף החל לאט לשמור תורה ומצוות. ולכן הגיע להיפגש עם בנו ולתמוך בישיבתו שאבי הגאון עמד בראשה.

"כאשר סיים האיש את סיפורו הוציא האיש פנקס צ'קים ורשם המחאה בסך \$ 500 ואמר שבתוך שלושה חודשים יבוא שוב לתמוך בישיבה. באומרו שלמרות שזו תמיכה זעומה, הוא מבקש מראש הישיבה שיתייחס לתרומה זו כחשובה, בהיות כי חוסך הוא מלחמו הדל כל חודש. "כעבור שלושה חודשים בתאריך שנקב הופיע שוב האיש בשערי הישיבה וביקש לדבר עם ראש הישיבה, משנכנס לחדרו שאלו האיש האם זוכרו? הגר"ד השיב בחיוב, מבלי להוציא הגה מפיו שלף שוב את פנקס הצ'קים שלו ורשם המחאה שניה ע"ס \$ 500.

"היהודי התקרב אט אט ליהדותו, לימים הגיע להתפלל וללמוד בהיכל הישיבה, קבעו לו 'חברותות' וסדרי לימוד'. ובסוף ימיו רשם את כל הונו

הגאון רבי דוד פיינשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'תפארת ירושלים' וחבר מועצת גדלי התורה בארה"ב, בנו בכורו של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל, סיפר: כשיצא הספר 'רבי משה פיינשטיין', כמה ימים לאחר ההדפסה הגיע אדם אחד לישיבה [של הגר"ד] וביקש שברצונו להיפגש עם ראש הישיבה ולשוחח עמו, חפץ הוא אף לתרום סכום נכבד לישיבה.

"האיש שנכנס וניצב מולי לא היה נראה נגיד או 'בעל יכולת', הוא היה לבוש במלבושים בלויים וקרועים, ביקשתי ממנו לשבת ולשמע מה בפיו, והחל לספר סיפורו: הוא 'בעל תשובה' שחזר תורה ומצוות, בעבר לא ידע כמעט על יהדותו, אך קיים רק מצוה אחת שהיתה נהוגה בבית אביו והיא שמירת הפסח - דהיינו ששמר את עצמו מכל מחמצת ונזהר הוא שלא לאכול חמץ בחג הפסח. חוץ ממצוה זו לא שמר על יהדותו כלל ועל תומ"צ מאן דכר שמיא. בפגישתו סיפר כי הכיר ושמע על אבי - הגר"מ פיינשטיין - כפוסק וכרב גדול, הוא הבחין בחמימותו וסבר פניו היפות לכל אדם, גם אליו לא אחת התייחס אבי ודרש בשלומו, אך לא עמד על

כאשר סיים
האיש את
סיפורו הוציא
פנקס צ'קים
ורשם המחאה
בסך \$ 500

שאלו פעם את מרן הרב שך זצ"ל - גם רבי יצחק פרץ, וגם הג"ר אליהו ברוך פינקל - איך נהיים אדם גדול?...?

הרבה ראיות... דברים פשוטים.

שאלו פעם את מרן הרב שך זצ"ל - גם רבי יצחק פרץ (רבה של רעננה), וגם הג"ר אליהו ברוך פינקל - איך נהיים אדם גדול?... אמר הרב שך שזה הרצ'פוט הכי פשוט, משקיעים בגדול - יוצאים גדול!... כמה משקיעים יותר ככה יוצא יותר. שאל רבי אליהו ברוך, והרי רואים שיש כאלו שהשקיעו יותר ואפ"ה הם לא נהיו גדולים?... אמר הרב שך זה בגלל שיש להם חור בכיס... לא הבינו את דבריו, והוא הסביר: תאר לך שמישהו מבטיח לתת לך אלף דולר והוא שם לך את זה בכיס אך בכיס שלך יש חור... מי יהנה מהכסף? כל מי שהולך אחריו. אתה - בעל הבית - אין לך כלום. אם אין יראת שמים ואין מידות טובות הכל הולך לאיבוד. רק ירא"ש עם שאיפות, עם רצון, עם השקעה...

(מתוך 'ארחות חיים' ויחי תשפ"ה)

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א: בתקופה שהייתי אברך צעיר למדנו קבוצה ברמת השרון אצל הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל. ובשעתו, בעיקר בחורף - האברכים כמעט ולא נפגשו עם בעלי הבתים תושבי המקום. כי היינו שם מהבוקר עד חמש וחצי בערך (ולא חוזרים הביתה בצהרים) אז בחורף כמעט ולא ראינו אף בעל בית, וגם בקיץ לא הרבה, הכל התאחר... אז שאלתי פעם את הג"ר יעקב אדלשטיין מה אתם מרוויחים מהכולל הזה?... לרבי יעקב לא היה כסף, אז הוא עוד לא היה כ"כ מפורסם כבסוף ימיו, והוא היה משלם לאברכים מהמשכורת של אשתו!! הוא אמר לה שהוא עושה עם הכסף 'השקעות טובות'. אז שאלתי אותו, מה יש לך מהכולל הזה?... הוא הסביר לי שהחזון אי"ש אמר לו, כשהוא בא לכהן כרב ברמת השרון זו הייתה עיר מאוד שמאלנית. עיר יוקרתית. יש שם שני חלקים, חלק אחד מאד יוקרתי אבל שמאלנים חזקים. והוא שאל את החזון אי"ש מה לעשות, אמר לו החזון אי"ש תביא עשרה אברכים לבית הכנסת שילמדו שמה. עשרה הלומדים בבית מדרש ישפיעו על כל העיר! ובאמת היו שם הרבה דברים שהוא שינה בעיר.

כח של תורה משפיע באופן אוטומטי על כל הסובב. לא צריך לזה

זכיתי להכיר את הבאבא סאלי, ולהיות אצלו כמה פעמים. יום אחד הוא סיפר לנו, למה קראו לו בשם ישראל

ויקרא משה לְכָל יִשְׂרָאֵל (יב, כא)

פועלים שיעבדו כמה ימים, וגם הצנרת החדשה והמרצפות לא זולות. התיקון עומד להסתכם בסכום של חמשת אלפים דולר."

הרב הניח את ידו על מצחו ואמר: "בשביל שירותים צריך לבזבז חמשת אלפים דולר?!"

הרבנית הצטערה מאד בשומעה זאת, אך הרב סימן לה לפתוח את המגירה.

דקות ספורות לפני כן ביקר אצל הבאבא סאלי יהודי עשיר מחו"ל, עסקיו היו מפוקפקים, ומרבית הכנסותיו הגיעו מ"פאב" שבבעלותו. פעם בכמה חודשים היה אותו אדם מגיע לארץ, והיה מניח מעטפה של כסף במגירה.

המעטפה שהביא אותו עשיר היתה מונחת במגירה, והבאבא סאלי הורה לרבנית לקחת אותה. הרב לא ספר לפני כן את הכסף, אבל עכשיו הורה לרבנית לספור. היא ספרה, ומצאה בדיוק חמשת אלפים דולר.

אמר לי הבאבא סאלי, "ראית? מאיפה שהכסף הזה הגיע, לשם הוא הולך... הכסף מאותו אדם שמנהל את הפאב הולך להוצאות של השירותים..."

הבאבא סאלי מעולם לא ביקש כסף מאנשים, אך רבים מאלו שבאו להתברך על ידו, השאירו אצלו מעטפות. את מרבית הכסף שקיבל, היה מחלק לתלמידי חכמים.

(מתוך הספר 'דורש ציון' בהוצאת 'פה נוף')

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א: בתאריך ד' בשבט חל יום ההילולא של רבי ישראל אבוחצירא זצ"ל, ה"באבא סאלי". יום זה יוצא בדרך כלל בפרשת בא, שמוזכר בה השם "ישראל" פעמים רבות.

זכיתי להכיר את הבאבא סאלי, ולהיות אצלו כמה פעמים. יום אחד הוא סיפר לנו, למה קראו לו בשם ישראל:

ביקשו לקרוא לו על שם זקנו, רבי יעקב אבוחצירא זיע"א, אך פעמיים נתנו במשפחה את השם יעקב, ועל אותם שנקראו כך עברו תלאות שונות ומשונות. כיון שכך, החליטו לקרוא לו ישראל במקום יעקב, כדברי הפסוק "לא יעקב יקרא שמך אלא ישראל".

לאחר שהגיע לארץ ישראל, התגורר הבאבא סאלי באשקלון, ואמנם ידעו עליו באותה תקופה, אך לא היה מפורסם כמו בשנים המאוחרות יותר.

יום אחד, כשהיינו שם, הגיע אינסטלטור לטפל בסתימה. הוא בדק את הצנרת ביסודיות, אך לאחר שסיים פחד לגשת אל הרב, וביקש מהרבנית שתעדיך את הרב לגבי העלויות של העבודה. הרבנית נכנסה לחדרו של הרב, ואמרה לרב שיש בעיה בכל הצנרת של הבית, וצריך לעקור בלטות, לשבור חלק מהקיר, ולהחליף את כל הצנרת במטבח ובחדר השירותים.

"האינסטלטור מוכן לעשות את הכל במחיר עלות, ללא רווח" - היא סיפרה לרב - "אבל גם כך ההוצאות גדולות מאד, כי צריך להביא

אמי הצדקנית ע"ה, היתה יושבת בכל מוצאי שבת ומעלה על הכתב את כל התוכניות והסידורים שלה לקראת השבת הבאה: לפתור כפתור לחצקל'ה, חולצה חדשה ליענקל'ה, גיהוץ ליוסל'ה... ובכלל, את הכנות לקראת השבת כבר היתה מתחילה מיום ראשון

הגה"צ רבי יצחק קולדצקי שליט"א על ההכנות לקראת שבת המלכה

בחשיבות המעמד. היא נדמתה בעינינו כמו הכהן הגדול המדליק ומטיב את הנרות לפני ולפנים, בבית-המקדש. היא הדליקה בכזו רצינות, בזוהר רטט של קדושה ויראת-שמים. במשך שעה ארוכה עמדה בכתה בדמעות והתחננה בעד כל שמות המסכנים והזקוקים לישועה. היא ניצלה את עת הרצון המיוחד הזה כשהשבת פורסת את כנפיה על היקום - כדי שתפילותיה תתקבלנה ברחמים וברצון.

"השבת היא הלב של העם היהודי והיהדות"

ונסיים עם דברים מלהיבים שאמר מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל בכינוס חיזוק למען ארגון 'מזיהרי שבת', דברים שתורגמו משפת האידיש ללשון הקודש:

"שבת היא הלב של העם היהודי והיהדות, וקודם לכל מוכרחים לחזק את הלב. קורה לפעמים רופאים מתקבצים אצל החולה הסובל מכל אבריו, וכל רופא מחפש תרופה למחלה שהוא מתמחה בה. אומר להם הרופא הבכיר: 'וכי אינכם רואים את דופק החולה שהוא חלש, מוכרחים להניח הכל ולהתעסק בחיזוק הלב. אם לא כן, לא תעזורנה כל הרפואות'. עם ישראל חולים כעת בהרבה דברים, אבל קודם כל מוכרחים לרפא את המחלה של חילול שבת, כי זוהי הלב של היהדות והאמונה... שבת היא השלט של היהודי, וכשמוריד כבר גם את השלט הזה מעצמו, זה מורה שכבר כאן אינו גר יהודי"... הסגולה הבטוחה ביותר לגאולה העתידה - אשר כלל ישראל מצפה לה בכיליון לב ונפש זה קרוב לאלפיים שנה - היא שמירת השבת. כך אומר הנביא ירמיהו (יז, כד - כה): "והיה אם שמע תשמעו... ולקדש את יום השבת לבלתי עשות בו כל מלאכה: ובאו בשערי העיר הזאת.... וישבה העיר הזאת לעולם". הלוואי ונזכה, בקרוב בימינו.

(מתוך הספר 'לעשות רצונך' פרשת בראשית)

ההלכה הפסוקה ב'שולחן ערוך' (או"ח הלכות שבת סימן רנ סעיף א) היא, להשכים בבוקרו של יום השישי להכין את צרכי השבת. ובמשנה ברורה (שם, ס"ק ב) כתב: "ומסתברא דבימים הקצרים כל מה שיכול להקדים ההכנה ביום ה' עדיף". ושם (בס"ק ד) כותב עוד: "וראייתי אנשי מעשה גדולי תורה שהיו מכבדין הבית בעצמן בימים הקצרים כדי שלא יתחלל שבת וזהו חיוב גמור על כל אדם".

וחשוב לציין, כי מלבד זאת שישנה כאן מצוה להקדים כדי שלא להיכנס לחילול שבת, נוסף לזה גם ענין השלום בית. יש שטן מיוחד שמגיע לבתי ישראל בימי שישי סמוך לשבת קודש כדי לקלקל את השלום. משום ששעות אלו הסמוכות לשבת הן השעות הקדושות ביותר של כל השבוע, ואפשר לזכות בהן להרבה ברכה וקדושה. לכך השטן בא ומשתדל לקלקל. והחכם עיניו בראשו נערך מראש לכל תקלה ועיכוב שלא יבואו, ונמנה בין הזרזים והזהירים המקדימים הכנותיהם מבעוד יום, כדי לקבל את השבת במתינות, בישוב-דעת ולא בחיפזון. שלא יבוא לידי חילול שבת, וכדי שלא לתת פתח ליצר-הרע לקלקל ולהרוס את שלום הבית.

אמי הצדקנית עליה השלום, היתה יושבת בכל מוצאי שבת ומעלה על הכתב את כל התוכניות והסידורים שלה לקראת השבת הבאה: לפתור כפתור לחצקל'ה, חולצה חדשה ליענקל'ה, גיהוץ ליוסל'ה... ובכלל, את הכנות לקראת השבת כבר היתה מתחילה מיום ראשון. יום ראשון - כביסות, יום שני - קניות וסידורים, שלישי - קוגל, וכן הלאה והלאה. וביום שישי כמעט וכבר לא נותרה לה עבודה. לקראת שבת כבר היתה יושבת וממתנה לזמן שבו תוכל להדליק את הנרות!...

גם חמותי הצדקנית הרבנית מרת בת-שבע קנייבסקי ע"ה היתה 'חיה' כל השבוע את השבת. כל דבר שעשתה אמרה: "לכבוד שבת קודש!". אגב, כאשר היתה מדליקה את נרות השבת, אנחנו בני הבית הרגשנו

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 666
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

דודו למשפחה קיימין על האישור לפרסום בלבד

סיפורי חז"ל

משכו וקחו לכם צאן

היה הקדוש ברוך הוא מבקש זכות לגאול את ישראל, אמר לו הקדוש ברוך הוא למושה, לך ואמור להם לישראל, כל זמן שהם עובדים לאלהי מצרים לא יגאלו, לך ואמור להם שיניחו מעשיהם הרעים, ויכפרו בעבורה זרה, ככתוב משכו ידיכם מעבודה זרה, וקחו לכן צאן ושחטו אלהיהם של מצרים ועשו הפסח. בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למושה לשחוט הפסח, אמר לו משה ריבון העולמים, האיך אני יכול לעשות, האין אתה יודע שהצאן אלהיהן של מצרים הן, הייתכן שנובח את תועבת מצרים לעיניהם והם לא יסקלוננו? אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך אין ישראל יוצאים מכאן עד שישחטו אלהי מצרים, שאודיע להם שאין אלהיהם כלום, וכן עשו, באותו הלילה הכה הקדוש ברוך הוא בכוריהם של מצרים, ובו בלילה שחטו ישראל פסחיהם ואכלו, והיו המצרים רואים בכוריהם הרוגים ואלהיהם שחטים, ולא היו יכולים לעשות כלום.

(שמו"ר טז ב ג)

פרשת השבוע

והיה כי ישאלך בנך מחר ל וכו'
והיה לאות על ירך ולטוטפות
בין עיניך (י"ג יד-טז)

פעם בא עשיר אחד גדול מעיר למברג - לבוב, אל הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א, והתאונן לפניו כי בנו יצא לתרבות רעה ל"ע, ולא עוד, אלא רוצה הוא גם לצאת לגרמניה ללמוד באוניברסיטה, וחושש הוא לאחריה, שלא יתבולל חלילה והוא בנו יחידו. הצדיק שמע את דבריו שנאמרו במרירות, וראה את דמעותיו שנזלו מעיניו ונשרו על פניו, ואמר אליו, לך קנה תפילין שכתב אותם סופר ירא שמים, ותשפיע עליו כי יבטיח לך שיניח אותם מדי יום ביומו, וזוהי סגולה לעכב את תהליך טמיעתו בין הגויים, כך מקובלני. הוסיף הצדיק ואמר כי תפילין הם חומה בצורה ועמוד ברזל נגד הסטרא אחרא ר"ל

ולטוטפות בין עיניך (י"ג-ט"ז)
הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זיע"א סיפר, שקודם הסתלקותו של הרב ה'אור החיים' הקדוש זיע"א, עמדה רעיתו ובכתה

למאוד כי ביתה ריקם. וה'אור החיים' הקדוש ניחם אותה ואמר, כי לאחר פטירתו יבא עשיר מסמבול, ויתן לה שלש מאות מטבעות אדומים בעד התפילין שלו, אולם תזהירי אותו, שאסור לדבר שיחות חולין עם התפילין שלי. ולאחר פטירתו, בא העשיר וקנה התפילין בעד שלש מאות אדומים, וציווה עליו בשם ה'אור החיים' הקדוש, שלא ידבר עם התפילין כלל שיחות חולין. לאחר כמה שנים, עמד העשיר בתפילה, ובא סוחר גדול אצלו והפסיק בתפילתו ושוחח עמו עניני מסחר, ואחד כך רצה להמשיך תפלתו, והרגיש שחסר לו רגש הקדושה כמקודם, ושלח לקרוא לסופר, ופתח אותם, וראה שכל האותיות פרחו מהפרשיות, ונשאר קלף לבן.

ופסח ה' על הפתח

מסופר על הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זיע"א שאמר, כאן פסח הקב"ה, וויתר על הפתח של 'פתחו לי פתח כחודו של מחט', כלומר, הוא ויתר להם על איתערותא דלתתאה, כי לא היה כבר זמן לחכות, כי כבר עברו את מ"ט שערי טומאה רח"ל.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:52 ת"א: 5:53 ר"ת: 6:27

פרשת בא

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:37 ת"א: 4:51

לבנו יחידו אשר אהב הלא הוא נפתלי, אולם בצוואה היה כתוב שחור על גבי לבן, כי מלבד חלק מסויים שיחולק למטרות צדקה, יינתן כל הרכוש הרב לא לבן היחיד והמייוחד, כי אם לעבד הנאמן ששמו היה סמורה, פירושו של דבר היה כי זבולון הדיח את בנו יחידו מירושתו והעדיף במקומו את עבדו, לעבד זה יינתן כל מה שזבולון צבר במשך שנות חייו, הנוכחים לא האמינו למראה עיניהם, האם שכח הזקן את בנו נפתלי? אך לא, בסוף הצוואה נכללה פסקה שהוכיחה כי זבולון זכר את בנו, וכיצד זכר אותו, ובכן נאמר בצוואה שזכאי נפתלי לבחור לעצמו מכל הרכוש הרב דבר אחד כחפצו וכרצונו, ודבר זה יהיה שייך לו וכל השאר שייך לעבד.

איש לא הבין מדוע נהג זבולון הזקן כפי שנהג, מדוע הדיר את בנו היחיד מכל רכושו ולמה ביכר עליו את העבד שיהיה אמנם נאמן ככל שיהיה? הם הצטערו על הענין, ובמיוחד היה צר להם על נפתלי בידעם כמה הוא אהב את אביו, והנה עתה הוא יושב בירושלים על התורה ועל העבודה, ואינו יודע אפילו את הנעשה, היו אפילו כאלה שהעלו את השאלה האם זו תורה וזה שכרה? אחרים חשבו כי לנפתלי הטוב הלומד תורה בשקידה לא מגיע יחס שכזה.

גם סמורה העבד הופתע לא פחות מהאחרים על העושר הרב שנפל בחלקו, כמובן הוא שמח מאד, לא אחת הלא נלווה אל אדונו במסעותיו בענייני מסחר והיה בקי לא מעט בנעשה בעסקים, משום כך לא הביכה אותו הצוואה של אדונו, יען כי היתה לו היכולת לכלכל את עניני העסק, עתה שהוא מצפה לקבל את כל הרכוש לידי פרט לדבר אחד אותו יבחר לעצמו נפתלי, היה סמורה עוד יותר מסור לעסקיו ושמר על הכל בשבע עיניים, סמורה שלח הודעה לירושלים בה מסר לבן אדונו על פטירתו של אביו, וכן שלח לו העתק של הצוואה תוך הודעה כי יוכל לבוא ולקחת את חלקו מתי שירצה ועד לבואו יישאר הכל כפי שהיה.

הידיעה על פטירת אביו היתה מהלומה כבדה על ראשו של נפתלי המסכן, הוא קרע את בגדיו, ישב שבעה והתאבל על אביו בבכי תמרורים. בתום השבעה ניסה נפתלי למצוא ניהומים בספריו ובלימודיו אך לא יכול להסיח את דעתו מצוואת אביו, הוא האשים את עצמו שאולי לא קיים את מצוות כיבוד אב ואם כמו שצריך, וכך איבד את אהבתו, הרכוש הרב שאיבד לא הטריד את נפתלי במיוחד יען כי מצא עושר רוחני רב בלימודיו והרדיפה אחרי המותרות היתה ממנו והלאה, אולם המחשבה שהוא זה שגרם לאביו להגיע להחלטה שכזו, מחשבה זו לא נתנה לו מנוח.

הצוואה המסתורית שנכתבה בחכמה רבה

בבבל הקדומה חי פעם סוחר יהודי ירא שמים ששמו היה זבולון, ה' ברך אותו בעושר רב והוא היה בעל שדות וכרמים וחנויות רבות גדושות סחורות רב, אניתיו שטו בלבב ימים, הובילו סחורות למרחקים והביאו תמורתן סחורות אחרות יקרות מפז, אולם רכושו היקר ביותר של הסוחר זבולון היה בנו נפתלי, שמשחר נעוריו התמסר ללימודיו והיה מחונן בכשרונות גדולים, מיד לאחר הגיעו למצוות החליט אביו של נפתלי לשלוח אותו לירושלים כדי שילמד תורה תחת פיקוחם והשגחתם של חכמי עיר הקודש, צאתו של נפתלי לירושלים ופרידתו מאביו, היתה קשה לשניהם יען כי הם היו קשורים בעבותות של אהבה, אולם הם ידעו כי שום קרבן אינו יקר מדי כאשר המדובר בלימוד התורה הקדושה, משום כך ניסה נפתלי לחייך ולהראות את עצמו גיבור המתגבר על רגשותיו ואינו לוקח ללב, זמן רב החזיק זבולון את בנו חבוק בורעותיו ועיני שניהם זלגו דמעות, לאחר מכן בירך זבולון את נפתלי ושלחו לדרכו, לבו היה כבד עליו כאילו ניבא כי שוב לא יראה את בנו לעולם.

נפתלי הגיע בשלום לעיר הקודש, אביו הנבון והאוהב הכין עבורו בכל מכל כל, שהוא יהיה נטול דאגות לחלוטין, ובאפשרותו יהיה להתמסר כולו ללימוד התורה, ואכן נפתלי קפץ לתוך ים התלמוד ושחה בו להנאתו כשהוא פטור מדאגות פרנסה ומתרחק מהבלי העולם הזה, התמסרותו ללימודים גם עזרה לו לשכוח את צעריו על פרידתו מאביו ואת געגועיו אליו, אביו מצידו התגעגע אל זבולון בצורה שקשה לתארה, אין לדעת אם געגועים אלה היו הסיבה לכך או שהיו גם סיבות אחרות, אך עובדה היא שהוא חלה ומצבו הורע מיום ליום, רופאים הוזעקו אל מיטת חוליו ואחרי שבדקו אותו באופן יסודי, הגיעו למסקנה כי מצבו קשה ביותר ה' ירחם.

זבולון היה רוצה לראות את בנו לפני מותו אולם חשש שלא יספיק להגיע בעוד מועד, מלבד זאת לא היה רוצה להפריע אותו בלימודיו, משום כך סידר זבולון את עניניו, כתב צוואה וחתם עליה בנוכחות שני עדים כדת וכדין, הואיל והיה יהודי טוב כל ימיו לא היתה לזבולון כל סיבה לחשוש מלהתייצב בפני בוראו, ואחר שזבולון נפטר והובא לבית עולמו, ותקופת האבלות נסתיימה, לקחו ידידיו את צוואתו לבית הדין כדי לאשר אותה כהלכה.

הצוואה נפתחה ונקראה ברבים וכל השומעים הופתעו ביותר, כולם ציפו כי זבולון הזקן יצוה את רכושו באופן הטבעי ביותר

משל ונמשל

ומה אני מבקש מכם אלא שתהיו אוהבים זה את זה פעם ישבו בני בית והסבו ליד השולחן לסעודה, פרצה מריבה בין שני ילדים על אודות מנת אוכל, אחד מהם טען כי המנה שקיבל השני גדולה מזו שקיבל הוא, ותוך כדי כך בלי שהיות מרובות קפץ ותפס את מנתו של אחיו והוציאה מידי, בא ההוא לפני אביו ובכה: הביטה וראה אבא מנת האוכל שנתנו לי קם עלי אחי ותפסה והוציאה מידי, אמנם יכול אני להיאבק עמו ולהוציאה ממנו, ברם לא עשיתי כך משום שאני יודע כי אינך רוצה שנריב בינינו ונבוא לידי מתנות יד, לכן במטותא מינך הב לי מנת אוכל אחרת. שיבח האב את מעשהו של בנו ואמר לו, שמאחר שנמנע מלבווא בקטטה עם אחיו, קבל יקבל מנה אחרת ואף גדולה בהרבה מזו שתפס ממנו הלה, ברם אילולא היה בחור זה מוותר על מידותיו אלא ממשיך היה במריבה ומגיע אף לקטטה ולמכות, היה האב שופך כעסו על שניהם, אם כי זה הנגול לא היה אשם כלל משום שאין דעתו של אב נוחה מקטטות ומריבות בין בניו.

וכך הדבר גם בענין הפרנסה נאמר בתנא דבי אליהו (פרק כ"ח) אמר להם הקב"ה לישראל בני אהובי כלום חסרתי דבר שאבקש מכם, ומה אני מבקש מכם אלא שתהיו אוהבים זה את זה וכו' ולא ימצא בכם עבירה וגזל וכו'. ובשעה שאדם בעל נפש רחבה שאינו מסתפק במה שיש לו ונושא עיניו לשל אחרים, בא ומוציא מחבירו את בלעו מפיה, מתחרה בה ומוציא לעז על סחורתו כדי להטות את לב הלקוחות ממנו אליו, וכל זאת כדי להגדיל את רווחיו ואת פרנסתו על חשבון פרנסת חברו, בשעה זו אם נמנע הלה ממתחילת מקטטות וממריבות, אינו מתדיין אתו בערכאות ואינו מגיע ללשון הרע, לרכילות ולחילול השם, אלא עומד ושוטח בקשתו לפניו יתברך רבון העולמים, מנת מזונות זו שנתת לי בא עלי אחי במרמה ובגולנות והוציאה מידי, יודע אני יפה בעצמי שאני הצדיק והוא הרשע, אולם יודע אני אף זאת שאין רצונך שנריב בינינו ונבוא לידי קטטה, ולכן מבקש אני ממך תן לי מנת מזונות אחרת כדי שלא נגוע אני ובני ביתי ברעב, אז וודאי שהוא יתברך יתן לו חלקו במזונות אף יותר ממה שהיה לו תחילה, ברם אם הלה פותח בריב ובקטטה עם הגולן מתדיין אתו בערכאות והדבר מגיע לחילול השם, אז הוא כביכול מתמלא חימה על שניהם אפילו על הנגול שלכאורה היה הוא הצדיק, ודעת לנבון נקל שאם הוא כביכול כועס עליהם לא תצמח עוד טובה לשניהם גם יחד.

(הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

כאשר רבו בא אליו לניחום אבלים, מצא את נפתלי במצב רוח מדוכא, הוא ניסה לנחמו בתארו את מעשיו הטובים המרובים של הנפטר, ואמר כי צדיקים במיתתם נקראים חיים וכו', נפתלי מצא בדברי רבו עידוד רב, אך כאשר נזכר בצוואה מאן להתנחם, הוא החליט בסופו של דבר להראות לרבו את העתק הצוואה ולשמוע מה דעתו עליה. ראש הישיבה שהיה אחד מגדולי ישראל, קרא את הצוואה, ושוב קרא אותה בעיון רב, נפתלי בחן את פניו בקראו את הצוואה וחיפש ביטוי או הבעה של הסתייגות או אי הסכמה, אולם במקום זאת הופתע לראות כי חיוך רחב של שמחה וסיפוק מתפשט על פני רבו הנערץ, לאחר מכן פנה הרב אל תלמידו ואמר לו: ברוך הוא וברוך שמו שנותן בינה בלב אביו, בני, דע לך כי אביך היה יותר חכם מאשר אי פעם יכולת להעלות בדעתך, ואהבתו אותך מלווה אפילו מהקבר, עצם הצוואה הזאת שאתה חשבת אותה לעדות, כי אביך איננו אוהב אותך יותר ואינו דואג לך, הנה היא המוכיחה את ההפך מזה, היא מוכיחה את אהבתו הבלתי נלאית אליך, ואת הדיוק והמסירות שבהם הוא תכנן את עתידך עד הפרט האחרון.

נפתלי הביט על רבו בהשתוממות גדולה, הוא לא ירד לסוף דעתו ולא היה לו מושג על מה הוא מדבר, ולמה ירמוזן דבריו, אולם כאשר רבו שאלו למי שייך לפי הדין רכושו של עבד? אורו עיניו, וודאי הרי מה שקנה עבד קנה רבו (פסחים פ"ח), וממילא מה שעליו לעשות הוא לבחור בסמורה מכל הרכוש הרב שהותיר אחריו אביו, ובצורה כזו יהיה הוא היורש היחיד והאמיתי של כל הרכוש הזה, ובכן בכל זאת הוא נפתלי הנו היורש החוקי של אביו ז"ל. אולם הרי סמורה הנאמן שלנו בין כה לא היה עושה דבר כדי לשלול ממני את ירושת אבי, טען נפתלי שעדיין לא הבין מה ראה אביו לעשות כפי שעשה, בני, דע לך כי העושר הנו נסיון קשה ביותר, אביך לא רצה להסתכן הוא רצה להיות בטוח שאתה תקבל הכל בצורה המסודרת ועל הצד הטוב ביותר, אחרי שנסתיימה תקופת האבלות ביקש נפתלי רשות מרבו לנסוע לבבל כדי לקבל את ירושת אביו, הוא בחר בסמורה ופגישת השניים היתה נרגשת ביותר, סמורה נשאר עבדו הנאמן של נפתלי ומנהל עסקיו, בעוד שהוא בילה את רוב זמנו בלימוד התורה, במרוצת הזמן הוא נהיה חכם כמו אביו המנוח וגם באורח חייו דמה לו ביותר.

צ'ין אדם לחברו

עונש המחלוקת עולה על כולם
 "ראדין" מקום מושבו של הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א אשר שקטה היא בדרך כלל, הפעם היא רועשת מאד, עומדת להתפתח מחלוקת ופירוד אדיר בין אנשי העיירה. אנשי ההמון התכנסו ואמרו לייסד "חברה קדישא" חדשה נגד זו שכבר עמדה זה שנים רבות. בשבת הבאה עלה ה"חפץ חיים" הקדוש על הבימה והשמיע דרשה קצרה אך קולעת ונוקבת: "יהודים יקרים, לו היו נותנים לי אלפיים רובל שאבוא לדרוש, לא הייתי מסכים, אני זקנתי וכל שעה יקרה לי, ובכסף לא הייתי מוכר זמני, תשאלו אם כן מדוע איפוא התייצבתי היום פה? אענה ואומר לכם:

ההכרח אילצני להשמיע דברים אלה. זה לי למעלה מחמישים שנה בראדין, זוכר אני היטב את כל היהודים שהתפללו בבית כנסת זה, הפלוגניים והאלמוניים, והיכן הם כיום? ספונים וטמונים תחת גבעות ומצבות בבית הקברות. כלומר, סוף סוף באים כולם לשם ונאלצים לתת דין וחשבון על כל המעשים, ואם כל העבירות חמורות, הרי **עונש המחלוקת עולה על כולם**. כשיראו לעתיד לבוא את אימת הדין, ישתדלו להינצל בכל מה שאפשר, עד שיתלו גם בי את הקולר, באמרם היה יהודי בעירנו בשם ישראל מאיר, שחשבו אותו לתלמיד חכם, והוא ראה את הכל ושתק. אבקשה נא מכם אחים יקרים, בבוא יום הדין אנא אל תזכירו את שמי, מספיק לי

עם החבילה שלי ולא חסר לי לקבל את אחריותם של אחרים, ולא יסף. הדברים ירדו ונקבו לליבות השומעים שנרעשו ונפחדו לשמע הדברים הקשים הללו, החברה החדשה בוטלה והשלום חזר למקומו בראדין.

מצות ואהבת לרעך כמוך

מסופר: פעם שח הרה"ק רבי מרדכי מראחמיסטריווקא זיע"א: אינני יודע מאיזו סיבה באים אנשים אלי, הן לא בעל תפילה אנוכי, לא מחבר ניגונים, לא שומעים אצלי תורה, ובכל זאת למה באים? יתכן שמאחר וטרם מתייצב אני בתפילה, מקבל אני על עצמי בכל לבבי מצות "ואהבת לרעך כמוך", והלא כבר אמר החכם מכל אדם (משלי כ"ז י"ט) כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, לכך באים.

מדרגה באהבת ישראל

בנו של הרה"ק רבי ישעיה מקערעסטיר זיע"א נפל למשכב וסבל מחולי קשה, ישב אביו הצדיק ומירר בבכי. נכנס אליו אחד מחסידיו וניסה לדבר על ליבו ולעודד את רוחו, וכי בעזרת ה' יקום הבן מחוליו. נענה הרבי ואמר: דע לך אין אני בוכה בשביל בני, בוכה אני בשביל עצמי שכל ימי חשבתי ודמיתי בעצמי שכבר השגתי במידת מה איזו מדרגה באהבת ישראל, באים אלי יהודים מתנים לפני את צרותיהם וכאבם, ואני מרגיש בצערם ובכאבם, כעת נוכחתי לדעת שחולי בני נוגע לליבי הרבה יותר משל מחלות יהודים אחרים, ועל דא קא בכינא.

תילולא דצדקיא

שבת קודש ג' שבת

רבי יוסף ב"ר מרדכי גרשון בן (שארית יוסף - גיס הרמ"א - שנ"א)

יום ראשון ד' שבת

אשר בן יעקב משבטי קה (ב"א ש"כ) הרה"ק רבי אברהם ב"ר אלכסנדר הכהן מקאליסק (תק"ע)

הרה"ק רבי משה יהודה לייב מטאטוב ב"ר יעקב (תקס"ז)

יום שני ה' שבת

הרה"ק רבי יהודה אריה לייב ב"ר אברהם מרדכי ("שפת אמת" מגור - תרס"ה)

יום שלישי ו' שבת

הרה"ק רבי יצחק מקאליש ב"ר אהרן אריה מפרעמישלאן (ת"ר)

הרה"ק רבי חיים צבי ב"ר חנניא יו"ט ליפא (עצי חיים - תרפ"ו)

יום רביעי ז' שבת

הרה"ק רבי ישראל חריף מטאטוב ב"ר שלמה (תלמיד הבעש"ט - תפארת ישראל)

הרה"ק רבי דוד מלעלוב ב"ר שלמה-תקע"ג)

יום שישי ט' שבת

הרה"ק רבי יוסף יוסקא הלוי מיאסי

ב"ר אריה לייב מוואלטשיסק (תקס"ז)

הרה"ק רבי ישראל יעקב מבילקאמין ב"ר מנחם מענדל מרימינוב (תקפ"ז)

הרה"ק רבי ראובן הלוי ב"ר יעקב הורוויץ מדוארנאווצא (דודאים בשדה - תקפ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שמונה הלכות

נאמן הרה"ג נטילת הבית וביטוי שליט"א מוסר "בם אבי אוד" רפרס יוסף הדרס" על המערים.

בגדי שבת (א')

א) ישתדל שיהיו לו בגדים נאים לשבת. (שו"ע אור"ח סימן רס"ב, סעיף ב')

ב) צריך לכבד השבת בכסות נקייה, ובדברי קבלה נאמר (ישעיה נ"ח, י"ג) וכבודו מעשות דרכיך, ודרשו חכמים (שבת דף ק"ג ע"א) וכבודו, שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול, שיחליפנו באחר, (שהוא נאה ממנו), שהמלבוש נקרא כבוד, שהוא מכבד את האדם כשבא למקום שאין מכירים אותו, ורואים אותו לבוש בגדי חמודות, אזי הם מכבדים אותו. (שו"ע הרב שם, סעיף ג')

ג) ילבש בגדיו הנאים וישמח בביאת שבת כיוצא לקראת המלך, וכיוצא לקראת חתן וכלה. (שו"ע שם, סעיף ג'). כמו שהיו עושים גדולי החכמים, (שבת דף ק"ט ע"א) שהיו מתעטפים בבגדים נאים ואומרים, בואו ונצא לקראת שבת המלכה, והיו אומרים בואו כלה, בואו כלה. (שו"ע הרב שם, סעיף ד')

לע"נ הרה"ק רבי יצחק מקאליש ב"ר אהרן אריה מפרעמישלאן נלב"ע ז' שבת תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות
 טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר
 דפוס אישי מקצועי
 08-8422112 ההגנה 54 רחובות
 P6422112@gmail.com

אזמרה לשמך

בס"ד
גיליון מס'
275

כ"ז טבת תשפ"ה
פרשת בא

פסקי הלכות והשובות מפי מורנו הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א
שו"ת בהלכות תפילין

בפרשת השבוע נאמר "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך (שמות יג, ט), "והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך" (שם, פס"ט).

הנחת התפילין בתוך הנרתיק

שאלה: באיזה אופן יש להניח את התפילין בנרתיק התפילין.

תשובה: רבים נוהגים להניח את התפילין של יד בשמאל הנרתיק, וטוב להניחן כשהן בולטות מעט החוצה, כדי שיפגע בהן תחילה.

מקור: במשנ"ב (סי' כח ס"ק ז בשם השולחן שלמה) כתב שטוב שיהיו התפילין של יד בצד ימין של הנרתיק, אך למעשה רבים נוהגים להיפך – להניח את התפילין של יד בצד שמאל של הנרתיק, וכ"כ בערוך השולחן (שם סע"ח, סי' כה סע"ט), ובכה"ח (סי' כח ס"ק יד).

ובאות חיים ושלום (שם ס"ק א) כתב שיש לנהוג כן משום שטבע בני אדם שכשמגישים יד ימין, פוגעים תחילה במה שנמצא בצד שמאל.

ואף אם הרוכסן נפתח משמאל לימין, אין חשש 'מעבירין על המצוות' במה שידו סמוכה תחילה לתפילין של ראש הנמצאים בצד ימין, ונראה בזה משום ג' טעמים:

[א] מפני שכל פתיחת הרוכסן הינה לצורך הוצאת התפילין של יד, שעל ידי שפותח את הרוכסן עד סופו יכול להוציא את התפילין של יד בקלות יותר.

[ב] מפני שרק כשמושיט ידו לצורך קיום המצווה, ואח"כ מעבירה למקום אחר עובר על דין 'מעבירין וכו'', אך אם מעביר ידו ליד המצווה לצורך אחר, כגון כאן שמה שמעביר ידו ליד התש"ר הוא רק לצורך פתיחת הרוכסן, אך לצורך קיום המצווה אינו מעביר כלל, שהרי הוא מושיט ידו מיד לתפילין של יד, אין בזה חשש.

[ג] מפני שנחשב כמי שאין דעתו להניח כעת את התש"ר, כמבואר במשנ"ב (סי' כה ס"ק ג).

חליצת תש"י לפני הכנסת תש"ר לתיק

שאלה: האם אפשר לחלוץ את התפילין של יד לפני שהכניס את התפילין של ראש לנרתיק.

תשובה: כתב המשנ"ב (סי' כח ס"ק ח) שנכון ליזהר שלא לחלוץ תפילין של יד עד שניח את התפילין של הראש בתוך התיק. ובעניין המנהג שלא לחוש לזה בר"ח, ראה במקור.

מקור: עי' בספר שביבי אש (להגרא"צ שור, או"ח סי' כה) שהעיר על כך שרבים אינם מדקדקים בדין (טור סי' כח) שיש לחלוץ את התש"י רק לאחר הנחת התש"ר בתיק, ובפרט בראש חודש קודם מוסף.

ונראה לבאר מנהג העולם ע"פ המבואר בב"י ובב"ח (שם), שבימיהם היו התפילין מונחים אחד מעל השני בתיק ארוך וצר, ולפיכך אם ישתהה עם הכנסת התש"ר לתיק, עלול להתבלבל ולהכניס את התש"י תחילה, ולאחמ"כ את התש"ר, ונמצא שלמחרת יפגע בשל ראש תחילה. אבל למנהגנו (ע"פ המ"א שם ס"ק ד) שהתפילין מונחות זה לצד זה, אין קפידא בכך.

ויש לידע כי מעלת תפילה בציבור קודמת לכך, ולפיכך אף אם דין זה שייך גם למנהגנו (שהתפילין מונחים אחד ליד השני), אם חושש שיפסיד תפילה בציבור (כמצוי בראש חודש לפני מוסף) – אין להקפיד בזה (עי' בשביבי אש הנ"ל, במנהג הגרי"ח זוננפלד).

נפתח הקשר לפני ההידוק

שאלה: כאשר קשר התפילין נפתח לפני שהספיק להדק אותן על גופן, ומחמת כך הוצרך להניח תפילין אחרות [מפני שאין שם אדם שיוזע לתקן את הקשר]. האם מברך עליהן פעם נוספת.

תשובה: כיון שמניח את התפילין האחרות לפני שקיים את המצווה, יברך שוב.

מקור: משנ"ב (סי' כה סוף ס"ק נ), ומקורו בשע"ת בשם שו"ת זרע אמת (או"ח סי' ה) שדימה דין זה לדין המבואר לגבי ברכת הפירות (סי' רו ס"ו), שאם בירך על פרי שבידו, ולאחר הברכה הפרי נפל, צריך לחזור ולברך על הפרי האחר שאוכל [א"כ דעתו לכך, או שהפרי מונח לפניו]. וכן הביא המשנ"ב (סי' תקפה ס"ק ד) משו"ת בנין עולם (סי' לא) לגבי מי שהחליפו לו את השופר בין הברכה לתקיעות שצריך לחזור ולברך [א"כ השופר האחר היה מונח לפניו, או שהיה בדעתו כן] (כמבואר במשנ"ב שם ס"ק יח, ובשעה"צ שם ס"ק לב דימה דין זה לברכת הפירות, וכ"מ בפר"ח שם שאם נמצא השופר פסול צריך לחזור ולברך), ולגבי ארבעת המינים (סי' תרגא ס"ק נו), וביאר הטעם בשעה"צ (שם ס"ק עד) שדומה לברכת הפירות.

אמנם בשו"ת מהרש"ג (סי' ז' וסי' נז) חולק על הזרע אמת ומחלק בין ברכת הפירות לברכת המצוות, שבברכת הפירות מברך על פרי מסוים, ולכן אם הפרי נפל, צריך לברך על הפרי האחר שוב, אך בשופר, בד' מינים ובתפילין, הרי הוא מברך על המצווה ולא על חפץ מצווה מסוים, ולכן גם אם לבסוף לא קיים את המצווה בחפץ זה שעליו בירך, לא יחזור לברך, וכן דעת הכה"ח (סי' תקפה ס"ק טו וס"ק לז, ובסי' ח ס"ק נה).

חלץ תפילין על דעת להניח תפילין אחרות

שאלה: חלץ את התפילין על דעת להניח תפילין אחרות [מהודרות יותר], האם מברך שנית.

תשובה: אינו חוזר ומברך.

מקור: עי' במשנ"ב (הנ"ל) שדימה ברכת התפילין לברכת הפירות, ולפי"ז כאן היה צריך לחזור ולברך אע"פ שהוא אותו מין, כיון שכאן אין דרכו בכך, וגם לא היה בדעתו כן [ואין לומר כפי שאומרים בפירות, שדרך האדם להיכנס מאכילה קטנה לגדולה (כמבואר במשנ"ב שם)].

אמנם נראה שדוקא בנדון דלעיל, שנפתח הקשר ועדיין לא קיים את המצווה, יש לדמות את ברכת התפילין לברכת הפירות, אך בנדון דידן שכבר קיים המצווה, נראה שלכו"ע אינו חוזר ומברך.

וכ"כ המשנ"ב לעניין שופר (סי' תקפה ס"ק ד) שאם החליפו שופר באמצע התקיעות אינו חוזר ומברך, ועי' מש"כ בשעה"צ (סי' תרלט ס"ק עד) שההולך מסוכה לסוכה אינו חוזר ומברך לישיב בסוכה, דהברכה היא על המצווה והכל מצווה אחת (ועי' או"ח סי' קמ, קמג).

ומה שמצינו לגבי ציצית שאם החליף טלית קטן חוזר ומברך (עי' בא"ח ש"א פר' בראשית אות י, כה"ח סי' ח ס"ק נה). אמנם אם מחליף רק את החוטים ולא את הבגד, אינו חוזר ומברך, כמבואר בבאה"ל סי' כה סע' יב), והוא ע"פ המבואר במנחות (גמ) שרב יהודה היה מברך כשהחליף מכסות לילה לכסות יום, הוא משום שבציצית המצווה היא על גוף הבגד ובכל טלית שמתעטף בה מקיים מצווה [אף אם לובש כמה טליתות, מקיים כמה מצוות], מה שאין כן בשופר וסוכה שהמצווה היא על קיום מצות שופר וסוכה ולא על סוכה זו או שופר זה, ונראה דמצות תפילין דומה לשופר וסוכה, וכן כתב בזרע אמת (או"ח סי' ה).

[וכן נראה שאם מחליף מזוזה אינו חוזר ומברך, כמבואר במהרש"ג (הנ"ל), ואמנם בשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סי' רפה) וכן בדעת קדושים (סי' רפט ס"ק ד) כתבו לברך על החלפת מזוזה, וכן דעת החזו"א (שו"ת ומכתבים סי' רי) ומבואר כן כבר בספר האשכול (הל' מזוזה), אמנם מידי ספיקא לא נפקינן, וכנ"ל לעניין שופר וסוכה].

בלורית תחת התפילין

שאלה: שיער ארוך שמעמידים אותו שלא כדרך גדילתו [מקופל או נוטה לצדדים] הנמצא תחת התפילין, האם חוצץ.

תשובה: במשנ"ב כתב שאם השיער לא ישר, הוא חוצץ (ועי' במקור).

מקור: משנ"ב (סי' כז ס"ק טו) וערוה"ש (שם סעי' יד). ועי' בהגהות לחם הפנים (לבעל הקיצור שו"ע, על הקיצור שו"ע סי' י סעי' ו) שכתב שבזה לכולי עלמא הוי חציצה [אמנם בשו"ת קרן לדוד (סי' י) ובשו"ת ארץ צבי (סי' ו) נקטו להקל בזה מדין ספק ספיקא, עיי"ש].

פוני תחת התפילין

שאלה: שיער ארוך שמעמידים אותו כדרך גדילתו [פוני] הנמצא תחת התפילין, האם חוצץ.

תשובה: עי' במקור.

מקור: המשנ"ב (ס"ק טו) הביא מהמחצית השקל (ס"ק ד) **ששערות אלו חוצצות**, וכן הוא בקיצור שו"ע (סי' י סעי' ו), ובבא"ח (שנה א, פ' חיי שרה אות ה). ואולם בארצות החיים (ס"ק יט), ובשו"ת קרן לדוד (שם) הקשו **מנזיר שמשון ואבל** שאסורים בתגלחת ג' חדשים (יו"ד סי' שצ), וכתבו ליישב קושייתם **דשאני התם שכל שערם כן, משא"כ כאן שאינו בכל הראש אלא רק במקום הנחת תפילין.**

ולמעשה כתב הערוך השולחן (סעי' יד) שאין להחמיר בשיער גדול, מפני ששיער הראש כעצם הראש דמי, ואמנם יתכן שכל דבריו אמורים רק כאשר כל שיער הראש ארוך, אך יש לצרף דברי הקרן לדוד והארץ צבי הנ"ל שבכל אופן שיער אינו חוצץ.

תפילין לאחר תספורת

שאלה: האם יש חשש להניח תפילין לאחר תספורת.

תשובה: אם נשאר שיער תלוש על הראש, נכון לכתחילה לרחוץ את הראש היטב, אך מן הדין אינו חוצץ.

מקור: בתהלה לדוד (סי' כז ס"ק ג, ה) כתב **שאינן השיער התלוש נחשב חציצה בין השיער המחובר לתפילין**, כיון שהשיער התלוש והמחובר הוא מין במינו, ומין במינו אינו חוצץ. וכן דן כע"ז בשו"ת תורה לשמה (או"ח סי' יב), עיי"ש מש"כ בזה.

ואף שמצינו **בבגדי כהונה** שמיין במינו חוצץ (זבחים יט.), בתפילין אינו חוצץ (תה"ד שם, ובביאור החילוק עי' ברכ"י סי' כז ס"ק א, ושירי ברכה קו"א או"ח סי' עד). וכע"ז מצינו בשו"ת טוטו"ד (סי' רמה) לחלק בין תפילין לבגדי כהונה. **אולם במשנ"ב (סי' כז סוף ס"ק יד)** הביא מהלבושי שרד **להחמיר לכתחילה שמיין במינו חוצץ בתפילין.**

וטעם נוסף להקל בזה, מכיון **שהדרך שלא להקפיד על כך**, שהרי רבים אינם מתרחצים מיד לאחר התספורת, **וכן אין מצוי שהיו רוב שערות תלושות**, הרי זה בכלל מיעוט שאינו מקפיד שאינו חוצץ.

תענית בנפילת תפילין

נפלו תפילין מידי כשהם מחוץ לנרתיק

שאלה: נפלו לו התפילין על הרצפה [או על שטיח שעל גבי הרצפה] בלי הקופסא והתיק, מה יעשה.

תשובה: יתענה באותו היום, אך אם כבר טעם ביום זה, יתענה למחרת ויקבל תעניתו במנחה שלפניו. אם אינו יכול להתענות, יתרום לצדקה את שווי הארוחות שרגיל לאכול מידי יום (דין בחורים ואברכים יתבאר להלן).

מקור: משנ"ב (סי' מ ס"ק ג). ובבאה"ט (סי' תקעא ס"ק א) הביא משו"ת מהר"י ברונא (סי' קכז) **שיתענה באותו היום שנפלו מידי תפילין** (ועיין שם בהגהת מהר"י וייל), ואף שדעת הכף החיים (פלאגי, סי' י סעי' לח)

שיתענה למחרת, כדי שיוכל לקבל את התענית במנחה, להלכה כתבו הפוסקים (באה"ט שם, **אליה רבה** סי' מ ס"ק ה, **חיי אדם** כלל יד סעי' כה, **בן איש חי** שנה א' פרשת חיי שרה סעי' יח) כהמהר"י ברונא שיתענה באותו היום. **אמנם אם כבר טעם ביום זה, יתענה למחרת ויקבל תעניתו במנחה שלפניו (מהר"י ברונא שם).**

נפלו התפילין בתוך הקופסא

שאלה: נפלו לו התפילין כשהן בתוך הקופסא, מה יעשה.

תשובה: אינו צריך להתענות, ויתן פרוטה לצדקה.

מקור: משנ"ב (שם), ומקורו במג"א (סי' מד ס"ק ה בשם שו"ת משפטי שמואל סי' יב) שכך נהגו, וכן הביא מנהג זה בשו"ת מהר"י ברונא (שם).

נפלו התפילין בתוך תיק התפילין

שאלה: נפלו לו התפילין כשהן בתוך תיק התפילין, מה יעשה.

תשובה: אינו צריך אפילו לתת פרוטה לצדקה.

מקור: עיין במהר"י ברונא (שם) שעיקר סיבת התענית משום שנפלו התפילין לארץ, ועיין משנ"ב (סי' מד ס"ק ח) ובאה"ל (סי' מג סעי' ו ד"ה ומיחון) שכל שיש בכלי טפח מותר להניחו על הקרקע, והוא הדין בכלי רך שיש בו כעת חלל טפח (עי' סי' מג).

בחור או אברך שנפלו תפילין מידי

שאלה: בחור או אברך שנפלו לו התפילין, והתענית מפריעה ללימודו, כיצד יעשה.

תשובה: לא יצומו, אלא אברך יתרום לצדקה את שווי הארוחות שרגיל לאכול מידי יום, ובחור יקפיד למלא את סדרי לימודו, ועוד יוסיף ללמוד בתענית דיבור.

מקור: כתב מהר"י וייל (בהערות לשו"ת מהר"י ברונא שם): **"לנערים הורתי שילמדו ב' או ג' שעות יותר בו ביום"**. ולפי זה נראה שבחורים די שיקפידו למלא את סדרי לימודם, ועוד יוסיפו ללמוד בתענית דיבור (ע"פ משנ"ב סי' תקעא ס"ק ב).

ולכן נראה שכיון שהתענית מפריעה [עכ"פ קצת] ללימוד (עי' ב"ק עב, וש"ך יו"ד סי' רכח ס"ק קו), לא יתענה אלא **ילמד בתענית דיבור כנ"ל**.

ואברכים השוקדים על תלמודם, אף שהמהר"י ברונא (שם) כתב להתענות כיון **שהתענית עדיפה מצדקה** (ברכות לב), למעשה נראה שיש לנהוג כמו שכתב החיד"א (שו"ת חיים שאל ח"א סי' יב) **שאם קשה לו התענית, וכל שכן אם הוא צורבא דרבנן ויש חשש שימעט בתלמודו, מוטב שייתן צדקה (עי"ש ש).**

ובתענית ציבור הקרובה, טוב שיחשוב [בין בחור ובין אברך] שיעלה לו עבור נפילת התפילין (עיין משנ"ב סי' רפח ס"ק ח).

ראה או חלם על תפילין שנפלו

שאלה: אדם שראה תפילין נופלות, או שחלם שתפילין נופלות מידי, האם צריך להתענות.

תשובה: בין ראה (מחזיק ברכה סי' מ ס"ק ג), ובין חלם (עי' סי' רפח) - אין צריך להתענות.

דחף את חבירו ונפלו תפילין מידי

שאלה: אדם שדחף מישהו המחזיק תפילין בידו, וכתוצאה מכך נפלו התפילין, מי מתענה.

תשובה: בעל התפילין פטור מלהתענות, וראה במקור דין הדוחף. **מקור:** אע"פ שגם בנפילת תפילין בשוגג צריך להתענות, כשאחר דחפו גרע טפי ואינו צריך להתענות. ולענין הדוחף מבואר בשו"ת רב פעלים (ח"ד או"ח סי' כח), שהגורם לס"ת ליפול צריך להתענות. ויל"ע אם ה"ה לענין תפילין (ועי' א"א לגאון מבוטשאט סי' מד).

[ההלכות בגיליון זה נלקחו מתוך הספר החדש "הלכה פסוקה - תפילין", ובו פסקי הלכות למעשה ממורנו הרב שליט"א]

הגיליון הודפס ע"י

הרב רוני ליקר, הרב שילה אריאל, הרב שלמה בלאק והרב נתנאל מן הי"ו להצלחת ילדיהם בתורה ויר"ש וכל העניינים

מספר הטלפון בבית ההוראה

0733-260-800

להפניית שאלות לרב ולקבלת הגיליון

למייל - פנו לכתובת

6191265@gmail.com

לתרומות והנצחות ניתן לפנות לקו

בית ההוראה במספר

0733260800 שלוחה 11

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

נא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
מכון באר האמונה
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2025

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת בא

אמונה

- והעמידן על אחת - העיקר להתחזק בקניין האמונה ב
- אין ייאוש בעולם - לעולם לא יתייאש מעצמו ומגאולתו ו

בין אדם לחברו

- הנאהבים והנעימים - הזהירות בבין אדם לחברו ח

מלחמת היצר וקדושת ישראל

- אור זרוע לצדיק - מעלת השומר על קדושתו, וגודר גדרים יב
- ולקחו מן הדם - לכופ את יצרו טז

ועוד בחינה אחת שהיה לישראל במצרים, שהיה בחינת אהבה ואחוה ביניהם, ולא פסקה ישיבה מאבותינו במצרים (יומא כח:). היינו שלא פסקה בחינת אחדות מביניהם, כמאמר הכתוב (שמות א ה) ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים, ונאמר לשון יחיד נפש, לרמז שכל השבעים נפשות היו באחדות ואהבה כנפש אחד, וכל זה היה להם על ידי 'ויוסף היה במצרים', שיוסף המשיך להם בחינה זו של ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט יח).

והוא סגולה נפלאה לבחינת תפלה, שתהיה מקובלת למעלה, לכן צריך כל האדם לקבל על עצמו קודם התפלה מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך, ויהיה משתתף בצערו של חברו, ויתפלל בעד חברו ובעד כל ישראל, ותהיה תפלתו תפלת רבים ומקובלת יותר (עיי' פע"ח שער עולם העשיה פ"א), כמאמר הכתוב (תהלים נה יט) פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, ועל זה אמרו חז"ל (ב"ק צב.) כל המתפלל בעד חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה, פירוש, מחמת שמתפלל בעד חברו ובעד כל ישראל נעשה תפלתו תפלת רבים, ונענה מבחינת 'תחלה' - בחינת מקור הרחמים בחינת שלשת אבות כנ"ל.

...היו לישראל במצרים, היינו שהיה להם בחינת אחדות כנ"ל, שהיה משתתף כל אחד בצערו של חברו, לכן היה קשה השעבוד של כל אחד ואחד בכפליים, כי שעבוד של חברו היה קשה לו כמו שעבוד שלו ממש, לכן מנין מאתיים ועשר שנים שהיו במצרים היה נחשב להם לכפל - למנין ת"ך שנה, ועוד נחשב להם התשעה שנים שהיה יוסף משועבד לפוטיפר ושר בית הסוהר, ונעשה תכ"ט שנים, ומחמת שיוסף המשיך להם הבחינת אחדות כנ"ל, שכל דבר המצרף החשבון נחשב גם כן אחד, ונחשב יוסף הכולל החשבון עם התשעה שנים שלו של השעבוד כנ"ל לעשרה, ועם ת"ך של ישראל עולה שלשים שנה וארבע מאות שנה שנאמרו בפסוק, לרמז על בחינת אחדות הנ"ל, והיו 'נפש' אחת שהוא בגימטריא ת"ל מנין נפ"ש.... ובעבור כל זה תהיה תפלתנו נשמעת ונמשיך בחינת חסד ורחמים ובחינת גאולה.

(בת עין, פרשת בא ד"ה ויושב את משה ואת אהרן)

פרשת בא

אני ה', ונודע מה שדרשו חז"ל אני ולא מלאך, אני ולא שרף, אני ולא השליח (וכמו שאומרים ב'הגדה'), ואם בן היאך ציווה הקב"ה לאכול את הפסח כשנעליכם ברגליכם, ולכאורה היו צריכים להיות אסורים באותו הלילה בנעילת הסנדל לגודל המורא גדול זו גילוי שכינה.

ומבאר המהרי"ל דיסקין באופן נורא, כי הנה תכלית הציווי לאכול את הפסח במתנים חגורים כשנעליהם לרגליהם ומקלם בידם היה להורות על חזק אמונתם של בני ישראל שתיכף יוצאים הם ממצרים, והם כבר מוכנים לדרך, על כן היה 'שווה' כביכול להקב"ה לוותר על איסור נעילת הסנדל, בכדי שהם יראו את חזק אמונתם ובטחונם בו ית"ש. וכל זאת ללמדנו לדורות עולם כי עיקר העיקרים והוא ראשית לבל, השרשת האמונה במח ובלב ובכלי המעשה".

והעמידן על אחת - העיקר להתחזק בקניין האמונה בפרשתן (יב יא), 'וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם' וגו'. הקשה הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע, הא קי"ל שבל מקום שיש בו גילוי שכינה אסור בנעילת הסנדל, כאשר אמר הקב"ה למשה בסנה 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא', ואיתא ב'מדרש' (שמ"ר ב ו) 'של נעליך, כל מקום שהשכינה נגלית אסור בנעילת הסנדל וכו', וכן הכהנים לא שמשו במקדש אלא יחפים', ומהאי טעמא נמי יום הכיפורים אסור בנעילת הסנדל כי הוא יום גילוי שכינה והשראת הקדושה ביותר, מעתה תתמה, הרי באותו הלילה של ט"ו ניסן, היה בו גילוי שכינה במצרים, וכדכתיב (יב יב) 'ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים וכו', ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים

א. והזמן גרמא, ימי השובבי"ם, להתחזק באמונה פשוטה ושלימה, וכך אמר הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל בזה"ל, עומדים אנו עתה בימי השובבי"ם, חסידים ואנשי מעשה היו מתחזקים בעבודתם הרוחנית בימים אלו, מתענים ומרבים באמירת סליחות וכדומה, נראה שהדגש העיקרי בעבודת החיזוק חייבת להיות בעניני אמונה, 'דדא ביה כולא ביה' (נדריים מא.), כל אשר מתחזק באמונה הכל נמצא בו, 'בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה'. ובאמת יש לראות דפרשיות אלו דימי שובבי"ם המתחילות מפרשת שמות, והיינו מתחילת יציאת מצרים ועד למלאכת המשכן, כולם עוסקות בעניני אמונה, וכאשר המשכיל יתבונן בהם יתנווהו כח ואפשרות להגביר אמונת ה' בקרבנו. עכ"ל (אור יחזקאל אמונה עמ' רמה).

הנה כתיב הפרשתן 'ולמען תספר באזני בנך ובן בנך וגו' וידעתם כי אני ה' (י ב). דקדק הגה"ק המהר"ם שיק זי"ע (ליקוטי מהר"ם שיק פרשתן) דה"ל וידעו את ה', והיינו שמדבר על 'בניכם' והם ידעו את ה', מדוע כתב כתיב 'וידעתם'. ומבאר בשם הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע, כי כמו שאדם רוצה לקבוע בלב חברו דבר אמונה או רוצה ליסרו שיקבל דבריו, צריך שתחילה הוא בעצמו יאמין בדבר אמונה שלימה, ולהיות קשוט את עצמו מקודם, ואז יהיו דברים היוצאים מהלב נכנסים אל הלב. וזה פי' הפסוק 'ולמען תספר באזני בנך ובן בנך וגו' כדי לקבוע אמונה ולדעת ה', מקודם וידעתם אתם כי אני ה' ותאמינו אתם באמונה שלימה, ואז תוכלו אתם לקבוע האמונה בלב בניכם לדעת את ה'.

ודע, כי מחובת האדם 'להשים לבו' לקנות בנפשו את קנין האמונה והבטחון, כי בלא זה אף אם יראה עין בעין את יד ה' ימצא 'תירוצים' לומר כי אך מקרה הוא ולא מיד ה' בא לו, כביאורו של הגרי"ז מבריסק זצוק"ל האמור בפרשתן כשהזהיר משה על מכת בכורות, 'ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים (יא ד), וברש"י, אמר משה 'כחצות הלילה' ולא 'בחצות הלילה' - שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמר, משה בדאי הוא. והדברים מבהילים, כי עומדים ב'מכת בכורות' שם נאמר (שם ו) 'והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים, אשר כמוהו לא נהייתה וכמוהו לא תוסיף', וראו הכל את יד ה' המכה בהם בכל תשעת המכות שקדמו, ודבר אחד מדברו לא

באר הפרשה - פרשת בא

ג

חזר ריקם עד עתה, ואעפ"כ חשש משה רבינו שמא ידקדקו ב'שעה' ויאמרו אין זה מכוחו של מקום חלילה, כי הדבר לא היה מדויק ברגעים כפי מורה השעות שבידם... כי מי שאינו מאמין לא יראה אף את הנגלה לנגד עיניו, בעוד שזה האוחז בפלך האמונה רואה את יד הבורא אף בנסתר מעיניו.

וכבר מבואר בכתבי הקודש (שער הפסוקים פר' וישב ד"ה להיות, ובשאר ספה"ק) שלא סגי ב'ידיעה' בעלמא באמונת ה', כי 'פרעה' אותיות 'הערף', כלומר, שמקום אחיזתו הוא בעורף, וכל טומאתו להקים חציצה ומחיצה בין המוח ללב (ב'עורף'). **שידיעת** האמונה הברורה בבורא ובהנהגתו, לא תכנס לתוככי לבו, ולא תתערב האמונה בתמצית דמו. וזוהי 'יציאת מצרים', שנצא מקליפת 'הערף' זו לחרות עולם, וכל ידיעתנו באמונה תכנס היטב היטב ללבנו, וממילא תהיה הנהגתנו על פי אמונת אומן.

פעם שאל אחד הרופאים את הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע, ילמדנו רבינו – מה הם עיסוקיו של הרבי, ענהו ה'דברי חיים' הנני מתעסק בבניית 'גשר', ומשתמה הרופא לפשר דבריו, ביאר לו הד"ח שהוא בונה גשר ממוחו אל ליבו (מעל העורף) - לחבר את כל הידיעות אשר במוחו אל תוככי לבו, שאף הוא יהא משועבד לעבודתו ית"ש. 'דוגמא' לדבר, הוא סיפור יציאת מצרים גופא, שנצטוונו להזכיר בכל יום ולילה את ניסי יציאת מצרים, שכל תכלית ה'זכירה' הוא חיזוק האמונה בהשגחה פרטית, שאין די ב'אמירה' בעלמא בביטוי שפתיים לחוד, אלא יתבונן ויעמיק בניסי יציאת מצרים עד ש'יחיה' אותם. הא למה הדבר דומה לאדם שחש בגרונו, ונתן לו הרופא 'כדור' למצוץ, ועי"ז יעלמו מכאוביו, אולם הלה בלע את הכדור מבלי למצוץ, פשיטא שלא הועיל לו מאומה, והכי נמי צריך 'למצוץ' את סיפור ה'מכות' האותות והמופתים, וכל המאריך להתבונן בסיפור יציאת מצרים הרי זה משובח. מעשה שהיה ביהודי ששמו ר' ישראל ניסנשטרוק שהיה דר בבריסק, הלה עשיר גדול היה מלפנים, על שולחנו התאחדו תורה וגדולה, עד שנתהפך עליו הגלגל ואיבד את כל כספו, והוזקק לכמה אלפי רובל בכדי לפרוע חובותיו, לקנות סחורה שיוכל לשאת ולתת בה ועל ידי זה לשוב לאיטו למעמדו הראשון, חיפש מי שיקיים מצוות 'אם כסף תלווה את עמי' ולא מצא, בלית ברירה יצא לדרכו לעבר העיר לאנדאן שם מדור הבארון המפורסם ר' אנשיל ראטשילד ז"ל, לבקש מעמו הלוואה גדולה. אלא שאף הוצאות הנסיעה שארכה כשלש חדשים לא היו לו, לכן מכר מחפצי ביתו, והכסף שקיבל חילק לחצאין, מחצה לקח עמו להוצאות הדרך ומחצה השאיר ביד בני ביתו עבור לחם לאכול, עד שיחזור ויהיו מעות בידו.

לאחר שלושת ירחים דרכו רגליו על אדמת לאנדאן, החיש ר' ישראל את צעדיו לביתו של הבארון ראטשילד, אך הנה מיד חשכו עיניו, בראותו עשרות ומאות 'משולחים' עומדים ב'היכל' טרקלינו של הבארון, וכולם עוברים כבני מרון אצל פקידי הבית, והם מעניקים לכל העוברים חצי זהוב ולכל היותר זהוב שלם, והרהר לעצמו וכי מה אעשה עם זהוב יחיד ובודד כשהנני נצרך לג' אלפי זהובים לכל הפחות להעמיד עצמי על מעמד ראוי, ולא הרגיש שעניני מביעים את רחשי לבו ודמעות רותחות ניגרות מהם (כמאמר החכם 'העיניים חלון הלב'), הפקידים הממונים על חלוקת הצדקה הבחינו מרחוק בכל אשר נעשה ברכתי ההיכל, שאיש נכבד והדור פנים מבכה מרה את גורלו, מיהרו לגשת אליו, ואמרו לו אנן שכירי הבארון הננו, ואיננו רשאים לתת יותר מזהוב אחד לכל אחד, אמנם זאת נייעצך, בוא הנה שנית בערב שבת קודש בחצות היום, בשעה זאת נכנס לכאן הבארון לבדוק את הרשימות של כספי הצדקה, תגלה לו מצפוני לבך, ואולי תשא חן וחסד לפניו, וימלא משאלות ליבך.

ויהי ביום השישי הופיע רבי ישראל בשעה הנקובה, ומצא חן בעיני הבארון, והזמינו לסעוד על שולחנו את סעודות השב"ק. במשך כל הסעודות ישב ר' ישראל על שולחן מלכים תיבל את הסעודות באמרות טהורות, דברי תורה וחכמה המשמחים לב שומעיהם, הבארון שנהנה ממנו מאד אמר לו בעצם יום השבת סור נא אלי מיד בצאת השבת, כי דבר לי אליך, במוצאי מנוחה ישבו יחדיו הבארון ור' ישראל, ור' ישראל סיפר לו על עברו, שעד עתה היה בעצמו עשיר גדול, ועתה נהפך ל'יורד', והוא זקוק בדחיפות להלוואה של כמה אלפי רובל. כשמוע הברון את דברי היהודי, פנה אליו ואמר לו, אמור נא כמה היה שווי כל נכסיך בזמנים הטובים ביותר, חישוב היהודי ומצא שבזמנים הטובים עלה ערך שוויו עשרת אלפים רובל, נכנס הבארון אל החדר השני... יצא ונתן לו במתנה גמורה סכום אדיר של עשרת אלפי רובל, גם רשם את שמו על גבי הנייר 'בארון אנשיל ראטשילד' ומקום מגוריו בלאנדאן, ר' ישראל שהשתומם למראה סכום אדיר זה שלא חלם עליו כלל, פתח פיו בהלל ושיבח את הנדיבות הרבה, אך הוסיף ותמה בפני הבארון לשם מה כתבם לי קלף עם האדרעס (כתובת) שלכם, וכי זקוקים אתם שאדע את מקום המגורים בכדי שאשלח לכם מכתב תודה...

באר הפרשה - פרשת בא

ענהו הבארוך, הנה רואה אני שה'שלימזל' (ביש מזל) רודף אחריך... ומחמתו נעשית יורד, ומי יודע אם עתה כשקבלת ממני סכום גדול כזה לא תשוב להפסידו, על כן נתתי לפניך את כתובת מגורי, שלא תצטרך לשוב להיטלטל בדרך שלושת חדשים נוספים, אלא תשלח את בקשתך דרך הדואר, וכיוון שכבר בידעי ומכירי עסקיך אשלח לך שוב עשרת אלפים רובל.

עפ"י עובדא זו יתבאר לנו ביאור נפלא בכתוב (תהלים קיא ד) 'זכר עשה לנפלאותיו, חנון ורחום ה', דלכאורה צ"ב, מה ענין 'זכר' עשה לנפלאותיו למה שהוא חנון ורחום, ועפ"י האמור יבואר היטב, כי הקב"ה אומר לבניו רחומי, זכרו נא את הנפלאות אותם עשיתי עמכם בימי צאתכם מארץ מצרים, וכאשר תמצאו עצמכם בעת צרה ח"ו - היזכרו באדרעס (הכתובת) אשר יש לפנות לשם בעת צרה, התפללו אלי, ויתעורר בי הרצון לשוב להטיב לכם בניסים ונפלאות. וזה שאמר הכתוב זכר עשה לנפלאותיו שיזכרו את כל ניסיו, כי חנון ורחום ה', וברצונו לשוב תמיד להטיב לנו, וזה ייעשה על ידי שנזכור יציאת מצרים ונאמר לפניו שירה חדשה.

הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע נשא משלו לעשיר אחד שהיה לו ארמון מלא בכל טוב, חיכו ממתקים וכולו מחמדים, כמו כן היה לו ציפור חכמה ביותר שהיתה מזמרת בנעימה וזמרה, והעשיר היה שומר עליה מכל משמר, והיה משתעשע עמה בכל יום. לימים הוצרך אותו גביר לצאת למסע ארוך ברחבי תבל לצורך עסקיו, והעמיד את אחד המשרתים לעמוד על המשמר על שלמות הבית וכל חפציו, העשיר העלה על גבי הכתב את כל הנצרך לשמירת חפצי וענייני הבית - למען ידע ויזכור המשרת את המעשה אשר יעשה מדי יום ביומו, ואחרון חביב כתב לו את כל עניני ציפורו יקירתו - היאך סדר מאכלה וכו', ולחזוק הדבר צוה עליו שיקרא את ה'פיתקא' דבר יום ביומו למען לא ישכח ח"ו את כל אשר מוטל עליו. כשחזר העשיר ממסעו חשכו עיניו בראותו את הבית כולו כמהפכת סדום ועמורה, וביותר גבר צערו על הציפור שמתה - 'חבל על דאבדין ולא משתכחין', ויקרא האדון למשרתו ויגער בו על שהזניח את הבית, ובפרט על מה שלא האכיל את הציפור החיה עד שמתה ברעב. נענה המשרת לאמר לא עלי תלונותיכם כי 'עשיתי ככל אשר ציוויתני', ובכל בוקרו של יום תיכף לאחר אמירת 'מודה אני' טרם אפנה לאיזה דבר אחר קראתי בעיון רב בהבעת התיבות בדקדוק רב את כל הנכתב בהאי פיתקא...

ובל נדמה לאותו משרת כסיל, לקרוא בכל יום מפסוקי התורה בזכירת יציאת מצרים, ולחשוב שבכך יצאנו ידי חובה... אלא העיקר הוא שיהיה 'שימה כנגד הלב', לעורר את הלב לאמונתו השלימה.

ביותר הדברים אמורים בדורנו אנו, כשהחושך יכסה ארץ, שצריך להרבות בקניין האמונה, וכאשר מובא, שפעם ביקש יהודי מחו"ל את הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע שישלח עמו דברי חיזוק לבני קהילתו, (והיה זה בחול המועד הסוכות, לאחר שרקדו וזמרו ניגוני שמחה והתפזרו כל הקהל ורק הוא נשאר שם בביתו של החזון"א, שאלו לרצונו, השיב האיש, כי תושבי חוץ לארץ מבקשים 'חיזוק'), נענה לו החזון"א ואמר, כתיב בנח (ו ט) 'תמים היה בדורותיו', וכלומר שלכל דור יש את הצדקות והחיזוק שלו, בדורנו, החיזוק הוא החוזק באמונה (עיי' 'מעשה איש' ח"ה קכז), וכלומר, לזאת ממתנינים לנו מן השמים בדור זה - שנתחזק שוב ושוב באמונה פשוטה ותמימה.

וביסוד הדברים ביאר כ"ק האדמו"ר מ'תולדות אהרן' זי"ע (בהקדמה לדברי אמונה) בלשון הכתוב 'כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרני', שלכאורה קשה מה עניין סיפא לרישא, מה ענין 'שקר רדפוני' ל'כל מצותיך אמונה', אלא ביאורו, עפ"י דברי חז"ל (סנהדרין צז). שבזמן עקבתא דמשיחא תהיה 'האמת נעדרת' ויתרבה השקר רח"ל, וזהו שאמר הכתוב שבאותו הזמן ש'שקר רדפוני' וזקוקים אנו ביותר ל'עזר אלוקי', הרי אין עצה ואין תבונה אלא להחזיק ב'כל מצותיך אמונה'.

וכך כתב הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (קובץ אגרות ח"ג א) 'רצוני היה לקבוע הדיבור בקירוב הלב ליסודי האמונה, כי זה כל האדם, והרפיון בבחינת המושגים של עיקרי האמונה הוא שורש המחלה שנתנה למחשבות שליליות והרהורי דברים בטלים להיכנס לחדרי הלב'.

עוד עלינו להביא מה שדקדק הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן מפוניבז' זצ"ל בלשון הכתוב בריש פרשתו (י ב) 'ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים' וגו', ולכאורה צריך ביאור, מדוע צריך לספר לו לתוך האוזן דייקא... וכי לא היה די שיאמר לו 'למען תספר לבנך' ותו לא. אלא ביאור הדברים, על דרך משל למי שרוצה לומר לחברו דבר מה, אך שניהם שוהים בין ציבור גדול המדברים זה עם זה בקול רם, ואי אפשר שהלה ישמע מה שאומר לו אם לא יאמר לו לתוך האוזן... על דרך זה יתבאר, כי בני ישראל היו במצרים מקום הכפירה הגדולה ביותר, וכביכול כל חלל הארץ 'צועק' מי ה' אשר אשמע בקולו, על כן בבואו לספר לבנו את גודל נפלאות השי"ת וההשגחה הפרטית - עליו לספר את דבריו לתוך האוזן...

ואכן זהו עיקר שבחם של בני ישראל, אשר הינם מאמינים בני מאמינים², וכמו שנאמר 'וגם צדה לא עשו להם' (יב לט), ופירש רש"י, 'מגיד שבחן של ישראל, שלא אמרו האיך נצא למדבר בלא צדה, אלא האמינו והלכנו, הוא שמפורש בקבלה (ירמיה ב ב) 'זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', והרי שעיקר מעלת בני ישראל היא האמונה השלימה שהיתה להם ביציאת מצרים שהלכו

ואכן זהו עיקר שבחם של בני ישראל, אשר הינם מאמינים בני מאמינים², וכמו שנאמר 'וגם צדה לא עשו להם' (יב לט), ופירש רש"י, 'מגיד שבחן של ישראל, שלא אמרו האיך נצא למדבר בלא צדה, אלא האמינו והלכנו, הוא שמפורש בקבלה (ירמיה ב ב) 'זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', והרי שעיקר מעלת בני ישראל היא האמונה השלימה שהיתה להם ביציאת מצרים שהלכו

וכוונת הדברים היא כלפי הדורות הללו, כשכל הארץ מלאה כפירה רח"ל, שצריך להשריש אמונה בתוך ה'אוזן' של בני ביתו... לעיין בזה ולעמוד על כך שיכנסו הדברים לליבם, עד שגם כי יזקינו לא יסורו חלילה מדרך ה'. מעניין לעניין באותו עניין, יש להביא מה שפירש הרידב"ז מסלוצק זי"ע בהאמור בפרשתן, כאשר התרה משה בפרעה במכת הארבה, שאמר פרעה למשה ואהרן 'לכו עבדו את ה' אלוקיכם מי ומי ההולכים, ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו וכו', לא כן לכו נא הגברים' (י ה-יא), והרי שפרעה הסכים לשלח רק את הגברים ואילו משה רבינו אמר 'בבנינו ובבנותינו נלך', וצריך לבאר מה היה יסוד ה'זיכוח' ביניהם, ומדוע הסכים פרעה שרק הגברים ילכו, אלא כי פרעה הרשע ידע שאם בני ישראל יצאו ממצרים לזבוח לה' אלוקינו שוב יחזרו לדרכי אבותיהם ויאמינו בה', ולא יהיה לו שליטה עליהם, על כן דרש להשאיר את הנשים במצרים, וממילא ישארו האימהות תחת שעבוד מצרים, ויגדלו את בניהם בדרכי טומאת מצרים, על כן טען משה כנגדו בבנינו ובנותינו נלך, כי אי אפשר לתאר השפעת עקרת הבית על יוצאי חלציה, והיא היא שמכנסת לקרבם רגשי קודש וחמימות ליהדות, לה' ולתורתו (הובא ב'ביאורים והנהגות' להגר"מ שטרנבוך שליט"א).

ב. ודע כי בזכות האמונה נגאלו אבותינו. וכך איתא ב'זרע שמשון' (בפרשתן אות ב) דהנה כתיב 'שמו בם דברי אותותיו ומופתים בארץ חם שלח חושך ויחשיך', (תהלים קה, כז-כח). וקשה, על מי נאמר 'שמו בם דברי אותותיו', והרי כתב בהמשך הכתוב 'ומופתים בארץ חם' על המצריים, אם כן נראה ששמו בם לא קאי על המצריים, ועל מי קאי. ועוד מקשים העולם, למה אמר מכת חשך תחילה והרי חשך היתה בסוף המכות.

ומבאר הזרע שמשון, כי הנה, מתחילה לא היו בני ישראל מאמינים שתבא להם הגאולה, שהרי עדיין לא הגיע הזמן, אמנם כאשר ראו את האותות והסימן של 'פקוד יפקוד' וכו' אז ויאמן העם, ואיתא במדרש (ילקוט שמעוני בשלח רמז ר"מ) שישאל לא נגאלו אלא בזכות האמונה, ומשום הכי אמר 'שמו בם' – כלומר ב'ישראל דברי אותותיו' וממילא ויאמן העם, ובשביל זה עשה הקב"ה מופתים בארץ חם, כדי שבני ישראל יאמינו ובוזה יזכו לגאולה. ואם תאמר והלא רובם של ישראל לא היו רוצים לצאת, ומה זכות הוא להם אם המיעוט האמינו, לזה תירץ שלח חשך וכו', שהקב"ה יודע שעתיד להביא חשך על המצריים ולהמית כל רשעי ישראל, ולכך עשה מופתים בארץ חם, ולרמוז על זה הקדים כאן הכתוב שלח חשך וכו'.

ג. ובזה ביאר הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע (זרע קודש הגש"פ) מה שנאמר בפרשתן (יב לד) 'וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארותם צרורות בשמלתם על שכמם', ולכאורה קשה מה בא הכתוב ללמדנו בכך שהיו 'משארותם' (שיירי המצה והמרור) נתונים על שכמם ולא במקום אחר... אלא שהא גופא בא להשמיענו, כי הגם שנטלו מעט צידה מכל מקום לא היתה דעתם נתונה לאותם דברי מזון, ולא סמכו עליהם, אלא בטחו רק בהקב"ה, ולא היה אלא כדבר שאדם משליך מאחורי כתפיו שאין מחשבתו נתונה על כך.

ד. נפלאות מצינו להרה"ק ה'אור לשמים' מאפטא זי"ע (בפרשתן ד"ה היום) וז"ל, והנה בדורות הראשונים היה תיקון נפש שלהם על ידי סיגופים כדי לשבר את הקליפות ולהבדיל המסכים המבדילים מהנשמה, אבל עתה הדור הקרוב למשיח צדקו תיקונם קל, ואינם צריכים לסיגופים, ותיקונם הוא ע"י אמונה שמאמינים באלוקי עולם, ובאמונתם יחיו, עכ"ל.

כע"ז כבר מצינו לבעל ה'חרדים' (פס"ו אות יב) וז"ל, אם תרצה להיות צדיק טוב, מרכבה ליסוד שקלקלת, צריך לומר תמיד 'גם זו לטובה', ולדון לכף זכות וכו'.

באר הפרשה - פרשת בא

ילך אליו שהרי כבוד לבו ולא ישמע בקול משה להוציא את בני מצרים.

ומביא הגה"ק החיד"א זי"ע (נחל קדומים) שמצא בכת"י רבינו שלמה אסתרוק (בן דורו של הרישב"א והר"ן) שאפשר לפרש 'כי' שהוא מלשון אעפ"י, כלומר 'בא אל פרעה אף על פי שהכבדתי את לבו'. כי אפילו פרעה הרשע יכול לחזור בתשובה.

ובך איתא בשו"ת מהרימ"ט (או"ח סי' ח), שאף ש'ציצא' בת קול ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר

ולא חשש לאימת פרעה וגזרתו, זוכה בפרהסיא תועבת מצרים (שהרי לקרבן פסח הקריבו את אליליהם של המצרים) ונתן מדם הפסח על המזוזות ועל המשקוף, הרי זה צדיק ובטח בהקב"ה - ראוי הוא שיגן עליו מן הנגף והמשחית. עכ"ל.

אין ייאוש בעולם - לעולם לא יתייאש מעצמו ומגאולתו בריש פרשתו (י א), 'בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו', ולכאורה תמוה, וכי הכבדת לבו היא סיבה וטעם לבוא אל פרעה, אדרבה היא הנותנת שלא

מן הבאר

כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (צדקת הצדיק אות קנו) כי גם העוונות הקשים ביותר - אותם שהעידו בזוהר הקדוש שלא תועיל עליהם התשובה - יתוקנו אף הם באמונה איתנה בכורא עולם. וז"ל. תיקון, להאמין שאין 'מקרה' בעולם אלא הכל בהשגחה ממעל, להאמין באמונה שלימה שאין שום מקרה בעולם כלל וכל מה שיארע לו ידע שהכל בכוונת מכוון יתברך שמו. ודבר זה הוא באמת עיקר הכל, וכל תרי"ג מצוות התורה הם רק עיטין (עצות) להגיע לידיעה זו שהכל מהשם יתברך. וכל העבירות נקרא בתוכחה 'אם תלכו עמי קרי' (ויקרא כו כז) לשון מקרה - כי העבירות הם יציאה מן הסדר ואין להם סדר, וכן כל העונשים נקרא שם (פסוק כח) 'חמת קרי', ועל ידי זה שמאמין שאין מקרה ממתיק כל הדינים ומתקן כל העבירות. עכ"ל.

ה. כתב ב'דעת זקנים' מבעלי התוס' (לעיל ח ט) על הפסוק 'וימותו הצפרדעים מן הבתים מן החצרות ומן השדות' - 'אבל אותם שבתנורים לא מתו לפי שבטחו בהקב"ה ונכנסו בתנור חם בציווי השם', ומכאן נלמד, כי אפילו 'צפרדע' הבוטח בהקב"ה לא יארע לו שום נזק...

1. וכמו שמצינו שאמר דוד (תהילים מא ה) 'רפאה נפשי כי חטאתי לך', וצ"ב, האם 'כי חטאתי' הוא סיבה וטעם ל'רפאה נפשי'. אלא הכוונה, 'אפילו שחטאתי לך'. שביקש מהבורא שירפא נפשו על אף שחטא ואינו ראוי.
2. בפרשת שמות מצינו (ג טו-טז), כה אמר ה' אל משה 'לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם, ה' אלוקי אבותיכם נראה אלי... אעלה אתכם מעני מצרים'... והדר כתיב ובאת אתה וזקני ישראל אל מלך מצרים ואמרתם אליו ה' אלוקי העבריים נקרה עלינו ועתה נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה לה' אלוקינו. והקורא יתמה, מדוע גנב דעת פרעה לבקש ממנו להוציא רק לשלשת ימים, כאשר אמר לפני כן לבני ישראל שהוא עומד להוציאם עולמית.

נוראות איתא באלשיך, דווקא משום שהקב"ה הוא כל יכול, ודווקא משום שהוא הגדול הגיבור והנורא, דווקא משום שהוא היחיד ששליט על הכל, דווקא משום כך הורה למשה לבקש מפרעה רק דרך שלוש ימים, כי הקב"ה מכיר נפש כל היצורים, וידע שפרעה התרגל לשררה ומלוכה על כל העולם, לא יוכל עמוד בבקשה כזו, ולא יהא בכוחו להוציאם לגמרי, וממילא אינו חייב 'מכות' באם יסרב להוציאם, והקב"ה הבוחן ובודק גנזי נסתרות, ומכיר לעומק את נפש כל היצורים, ידע עד כמה כן אפשר לבקש מפרעה דבר שהוא מסוגל בו ולא יותר, ולכן ביקש ממנו רק על שלשת ימים, ואז כשלא יסכים גם לכך הרי המכות באות עליו בדין.

הרי בזה כדי ללמדנו לדין, אם מול פרעה השפל והנבזה, דרש ממנו הקב"ה שהכיר את נפשו רק לפי כוחותיו ומידת יכלתו, ולא ביקש ממנו מה שאין בכוחו. קל וחומר מול בניו אהוביו, שהקב"ה ברחמיו המבין את הנפש הבהמית שלנו, אינו מבקש מאתנו מה שאין בכוחנו, או מה שהנפש אינו סובלת, אלא כך אומר לאדם, לפי כוחותיך ולפי יכולתך - במקום אשר אתה עומד, התרומם והתקרב אלי.

כל יהודי להתעורר בתשובה שלימה אפילו מתוך מצב ירוד ושפל ביותר^ח, כי כמה שירה, הרי בוודאי לא הגיע עדיין לשפלנותו של פרעה הרשע.

יסוד גדול רמז בה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"א ועוד), כי הדבר מצוי, ברבים הניגשים לעבודת ה', שמיד יצונו כנגדם פועלי און - היצר וחיילותיו, למנעו מכל דבר טוב, ובעיקר, לייאשו מלהתחיל בעבודה. לזה אמר ה', בא אל פרעה, אל תבהל נפשך מכל אלו המונעים אותך מהתקרב אלי ואל הקדושה, כי אני הכבדתי את לבו - כל אלו אין בהם כח כלל רק 'אני הכבדתי', אנכי העמדתי אותם נגדך כדי לרומם ולנשא אותך למדרגות נפלאות^ט ולמען הרבות שכרך וטובתך, ומה לך נבהל מהם, אפילו אם נפלת ח"ו על ידם, אל תשת לבך לכל זה, כי מה רב טוב הצפון לאלו המתרוממים מתוך הנפילה, ואינם נותנים לייאוש לשלוט עליהם'...

(הגינה טו.), מכל מקום אם היה 'אחר' בא לשוב היו מקבלים אותו (וכן כתב המהרש"א ח"א ד"ה יצתה) ד'אין לך דבר העומד בפני התשובה'. וכן נרמז בגמרא (פסחים פו:) 'כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה חוץ מצא', רמזו על הקב"ה שהוא 'בעל הבית' על העולם כולו, ועלינו לשמוע בקולו, חוץ מבשעה שדוחה את האדם מלשוב בתשובה ואומר צא ממחיצתי, כי זה חשקו של בעה"ב, אלא שמטעה אותך [לשון ראשית חכמה שער הקדושה אות בא].

עפ"ז מבאר החיד"א את המשך הכתובים 'למען תספר באזני בנך ובן בנך', 'לומר דגם זה עיקר גדול לספר מה שהפליא הקב"ה לעשות שהבחירה תהיה ביד האדם ואם יזכה יכול להתגבר על יצרו'. ומעתה ילמד האדם ק"ו בן בנו של ק"ו, אם היתה הבחירה ביד פרעה לעשות הטוב בעיני ה' הרי בודאי יש בכוחו של

ח. ידוע קושיית הזוה"ק מדוע נאמר בא אל פרעה ולא 'לך' אל פרעה, ותירצו ב'קאצק', כי אילו היה נאמר 'לך אל פרעה' לא היתה הפרשה נקראת בשם המתחיל באות ב', ושוב לא היינו זוכים ל'שובבי"ם'... [שראשי תיבות של הפרשיות הללו היו עולים ל'שולבי"ם]. והיה אומר הרה"ק הבית ישראל זי"ע שאף כי נראה שהדברים נאמרו בבדיחותא ובדרך צחות, באמת עומק רב גנוז בהם, כי כל יסוד התשובה הוא מתוך קירבת ה' לבניו שאינו עוזבם ומניחם לנפשם אלא הוא 'השוכן איתם', וזהו הרמז באומרו 'בא אל פרעה' שהכוונה שיבוא עמו ביחד ואינו הולך לבדו.

ט. הנה נאמר בתפילת 'אנא בכח' - שגבנו טהרנו נורא, וידוע שראשי התיבות של ג' תיבות הללו עולים לתיבת 'שטן', ולכאורה הרי זה תרתי דסתרי, מה לשטן ול'שגבנו טהרנו נורא'... והרי כל ג' מידות הללו הנם היפך הגמור ממהותו של שטן הבא להחליש ולטמא את ישראל, אלא כי באמת תכלית כל הנסיונות שהיצר הרע הוא השטן מעמיד לנגדנו אינם אלא בכדי שנתגבר עליהם, ודייקא מכוחם ניתן להגיע ל'שגבנו טהרנו נורא', כי אי אפשר להתעלות כי אם על ידי התנגדות לפיתויי היצר והעמידה בגבורה בנסיונות קשים ומרים.

י. הנה ידוע שרובא דרובא מכלל בני ישראל מתו בשלושת ימי אפילה, וכדאיתא במדרש (תנחומא בשלח א) על הפסוק (להלן יג יח) 'וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים' - אחד מחמשה (כלומר שארבעה חלקים מתו, ורק אחד מחמשה יצאו), ויש אומרים אחד מחמישים (ר"ל, מ"ט חלקים מתו) וי"א אחד מחמש מאות, ולכאורה תימה רבתי מצינו כאן, היאך יתכן שלאחר שכבר היכה הקב"ה את מצרים בשמונה מכות כאלו, בהם ראו בעליל כי אני ה' בקרב הארץ, וכיצד הקב"ה משדד ברצונו את כל מערכות הטבע באותות ומופתים אשר לא נראו כאלו מימות עולם ועד עתה, ועדיין רוב עם ישראל היו רשעים... כיצד לא התעוררו לשוב אליו בראותם שיש בורא ומנהיג לעולם... וביארו בזה בדקדוק לשון רש"י (י כב) 'ולמה הביא עליהם חושך, שהיו בישראל באותו הדור רשעים שלא היו רוצים לצאת ומתו בשלושת ימי אפילה' וכו', ומבואר בדבריו, שמי מת בשלושת ימי אפילה אלו שלא רצו לצאת, כלומר שנתיאשו מעצמם, ולא ראו ולא ידעו כיצד יש בידם לצאת מטומאת וזוהמת מצרים... לעומת זאת הבט וראה מה שפירש הרא"ש בפרשתן (י כב) מדוע לא מתו דתן ואבירים בשלושת ימי האפילה במכת חושך כדרך שמתו כל רשעי בני ישראל בג' ימים הללו - כי אעפ"י שהיו רשעים לא נתיאשו מן הגאולה.

והרי ש'סוד' הגאולה תלוי בעניין הזה, המתיאש ואינו רוצה לצאת אכן לא יזכה לגאולה, ואילו מי שאינו מתיאש וזכה לצאת לחירות עולם, ואפילו אם הרבה להרשיע כמו דתן ואבירים... וכשם שהדברים אמורים בגאולת הכלל מארץ מצרים, כך הם פני הדברים גם לגבי גאולת הפרט מגלות הנפש ב'מצרים' של כל חד וחד בדידה... לא יתיאש בשום אופן מן הגאולה, ועי"ז אכן יזכה להיגאל...

באר הפרשה - פרשת בא

המדרש הללו שהרי כל אותן שבאו אל משה לא באו (מאחר שהיה ברצונם הטוב למול עצמם) אלא מאחר שהריחו ריח הבשר ונתאזו לו, ואעפ"כ שמח בהם הקב"ה כ"כ עד שנמלך לכל אחד ואחד ונושקן בחיבה יתירה, מכאן נראה עד כמה מצפה הקב"ה לכל בר ישראל באשר הוא, אם אך ישוב, מיד יקבלו בזרועות פתוחות.

הנאהבים והנעימים - הזהירות בנין אדם לחברו

בפרשתן (יא ז), 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשוננו', הרה"ק מרוז'ין זי"ע (עירן קדישין) ביאר את הכתוב בדרך רמוז, שבא ללמד שלא ינהג האדם בחריפות בלשון חדה ומשוננת כנגד הבריות, אלא תמיד ידבר בשפה ברורה ונעימה ובמענה רך המשיב חמה, וזהו שאמר הכתוב לא יחרץ - אל יהא 'שארף און שפיציג' (חריץ מלשון חורץ חריצים, כלומר חד וחריף), אלא כ-לב, כמו הלב כן יהא לשוננו.

נוראות מצינו בגודל ותוקף האהבה שאהב הקב"ה את כל איש ואיש מישראל". וכדאיתא במדרש (שמו"ר יט ה) 'קרא ה' למשה ואמר לו לך ומהול את בני ישראל... והרבה מהן לא היו מקבלים עליהם למול, אמר הקב"ה למשה שיעשה הפסח, וכיוון שעשה משה את הפסח גזר הקב"ה לארבע רוחות העולם והם פיזרו בארבע כנפות הארץ את ריח 'בשר צלי' שהיה נודף מקרבן הפסח, שנאמר (שיר השירים ד טז) 'עורי צפון ובואי תימן, והיה ריחו הולך כדי מרחק מהלך ארבעים יום. וכיוון שנתאזו בני ישראל לאכול מבשר הפסח נתכנסו אצל משה, ואמרו לו בבקשה ממך האכילנו מפסחך, אמר להם, אם אין אתם נימולין אין אתם אוכלין, מיד נתנו עצמן ומלו, ונתערב דם הפסח בדם המילה, והקב"ה עובר ונוטל כל אחד ואחד ונושקן ומברכו, שנאמר (יחזקאל טו ו) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך' חיי בדם פסח, חיי בדם מילה'. עתה, בינו נא בדברי

וכך אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ח חיינו ופעלו עמו' תתיא) כתיב בתחילת מעשה בראשית (בראשית א ב) 'והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים, ויאמר א-להים יהי אור ויהי אור', לומר לך כי מראשית הבריאה למד אותנו הבורא כי כן הוא בטבע הבריאה, גם כשיהיה לאדם מצב של 'תהו ובהו' - 'חושך', תמיד בכל עת ובכל שעה עדיין 'ורוח א' מרחפת ע"פ המים' - הקב"ה חופף מעליו ובוודאי יגיע בקרוב ש'ויאמר א-להים יהי אור ויהי אור', למה יתיימשך אם ממילא בקרוב יתיישבו ההדורים, יתבטלו התהו ובהו, והחושך יואר באור יקרות.

הנה המתבונן ב'סדר הבריאה' בששת ימי המעשה יראה כי בכל יום אירעה איזו תקלה (פלאפ), ביום הראשון ברא ה' את האור וראה שאין כדאי העולם לו עמד וגנזו לצדיקים, ביום השני חילק מים עליונים ותחתונים ומים תחתונים בכו, ביום השלישי ציוה להוציא מן הארץ עץ שטעם עזו ופריו שוה ולא היה כן, ביום הרביעי היה כל מעשה קטרוג הלבנה - אין שתי מלכים... לכן ומעטי עצמך, ביום החמישי ברא את הדגים ובתוכם את הלוויתן ראה שאין העולם מתקיים והרג את הנקיבה, ואף ביום השישי נברא האדם שסרח וחטא ונגזר עליו ולדורות מיתה, ועל כל זאת מעידה התורה בגמר ששת ימי המעשה וירא אלוקים והנה טוב מאד... ויכולו השמים והארץ וכל צבאיו, ללמדך כי אף אם עברו על האדם כל ששת ימי השבוע עם תקלות... נפילות וכיו"ב, כך ברא הקב"ה את עולמו, שתתחזק לאחר מכן ותכריז והנה טוב מאד, שלא להתיימשך אלא מתוך אמונה לדעת שזה טוב מאד, ובזה כל האומר ויכולו 'נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית'... דוק והבן.

יא. ידוע שהבעש"ט זי"ע היה אומר, הלוואי שאזכה לאהוב את הצדיק הגדול ביותר לכה"פ כאהבה שאהב הקב"ה את הרשע הגדול ביותר.

בא וראה עד כמה גדלה חיבתן של ישראל אצל אביהם שבשמים, וכמו שמפרש הרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש ד"ה ויאמר ה') האמור בריש פרשתן (י א-ב) 'בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו וגו', ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים', כי הנה משה רבינו לא רצה להיכנס לבית פרעה לגודל הטומאה שהיתה שם, ולזה אמר לו הקב"ה בא אל פרעה, 'כביכול שאומר לחבירו בא עמי', כי הקב"ה בכבודו ובעצמו גם כן היה שם, מרוב האהבה שיש לו ית' כלפי בניו חביביו. וכדאיתא במדרש (שמו"ר טו ה) בפרשתן 'אמר רבי שמעון, גדולה חיבתן של ישראל שנגלה הקב"ה במקום עבודת כוכבים ובמקום טינופת ובמקום טומאה בשביל לגאלן'. והביא לו ראייה שהוא שוכן שם, כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו, 'נמצא שאני כביכול שוכן שם ומכביד ליבם'. והוסיף הקב"ה לומר למשה למען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים, והיינו כי 'התעללתי' הוא

בפרשתן נאמר במכת חושך (י כג) 'לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו', וביאר הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטי הרי"ם) כי החושך הכי גדול בעת צרה". ולא עוד אלא שולא קמו איש מתחתיו - כשלא ראו איש את אחיו - כשאישי אינו מתבונן בחברו להיטיב לו" מתוך אחדות וטוב לבב, או לעזרו בעת צרה".

מלשון עולל ויונק ותינוק קטן, וכלומר, שהקב"ה הקטין עצמו כביכול 'וירדתי לקטנות כזו שאין שיעור וערך לצרכיכם'. יב. סיפר הגאון רבי אליהו לאפיאן מעשה שהיה בעיר אניפולי, בשתי שכנים שהיו שונאים זה את זה בשנאה עזה ועמוקה, ובמשך עשרות שנים מררו אחד את חיי השני, ויהי היום חלה אחד מהן ונטה למות, והבין שזמנו קצוב לכמה שעות ספורות, נענה האיש ואמר, איני יכול להסתלק מן העולם מבלי להתפייס עם שכני, הרצים יצאו דחופים לקרוא לשכן, השכן נתרגש עד מאד, כי נתפעל מהנהגת האיש למרות מחלוקתם כל השנים... משנפגשו פרצו שניהם בבכי, הנה הם עומדים להיפרד זה מזה עולמית, עד בוא המשיח, החולה ביקש ששכנו יתקרב אליו, כי רוצה לגמור ב'מיתת נשיקה', נגש הלה בדחילו ורחימו, ולפתע נשמעו קולות אדירים, כי החולה נשך ממנו את אזנו... ונתגלה, שכל כך הושרש במידות רעות עד שהם גברו על שכלו, ולכן רצה למות מתוך נקמה טובה ומתוקה - אחת ולתמיד, אם לא עכשיו אימתי, אח"כ נתחייך החולה ואמר עתה אני יכול לעזוב את העולם, ולמד רבי אליהו מכאן עד היכן יכול האדם להתעוות בעיוות המידות...

ולפי דרכנו נלמד גם לענין שובבי"ם, בשמירת הקדושה וירא"ש, היצה"ר דומה לאותו שונא, הרי הוא והאדם שונאים מושבעים, מהבור ועד הערב משביע היצר מרורות, אינו נותן לו לקום בבוקר, מפריע לו מתפילתו, ואינו מניחו ללמוד, ובוודאי שלא לשמור עצמו בקדושה - האדם עובר מלחמת היצר מבטן אמו עד יומו האחרון. אלא שפעמים והיצר מעמיד פנים כאילו רוצה עתה בטובתך, הוא רוצה לתת לך הנאה, או פרנסה או שאר הנאות וטובות, ובאמת אינו אלא 'משחק' עליך, ודע כי הוא ממתין שתתקרב אליו, ואז ברגע האמת ינשוך ממך את אזניך או שאר איברים, נשיכה כואבת ואיומה, ותשאר בלי אזניים... ל"ע (ואף אם נאמר שאצל השכנים היה מקום ללמד זכות שבאמת לפני מותו רוצה להתפייס, אבל היצר אינו חשוד בכך. וכשמעמיד פנים שרוצה לנשק אותך, אינו רוצה אלא לנשוך אותך).

יג. בשנות 'גלותו' של הגה"ק ה'שאגת אריה' זי"ע היה כל מאכלו מעט גריסין אשר היה לוקח עמו תדיר בצקלונו, ובכל מקום בואו היה מבקש שיבשלו לו את הגריסין (מפני חשש 'חדש', שהיו מי שהקילו בזה בתבואת עכו"ם, ולא אבה לסמוך בזה על איש). באחד הימים איקלע לחתונה, נכנס להיכל השמחה והתיישב יחד עם כל העניים, אך לא הכניס דבר מאכל לפיו, והמתין ש'בעל השמחה' ישאלהו מדוע אינו אוכל, אז יבקש מאתו שיבשלו עבורו מעט מהגריסין שבצקלונו. אמנם, במשך כל הסעודה לא שאלוהו ולא מידי. משנגמרה הסעודה בדקו ומצאו שחסר אחד מכלי הכסף, מיד נפל החשד על אותו הילך, באומרם, מדוע ישב כל הסעודה ולא הכניס דבר מאכל לפיו, מן הנראה בגין שהיה עסוק בגניבתו, תפסוהו והכוהו שיודה על הגניבה, באותה שעה ביאר ה'שאגת אריה' את הכתוב (תהלים לא יג) 'נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אובד', כי הנה נשכחתי כמת מלב מתחילה 'שכחו' ממני לגמרי, ואפילו אחד לא שאל בשלומי, האם אכלתי ומדוע לא אכלתי, אמנם מתי הייתי - מתי נהייתי לאיש שהחלו להכיר ולראות שיש כאן איזה 'אדם', כאשר ככלי אובד - בעת שנאבד הכלי.

מִן הַבַּאד

הנה כתיב בפרשת שמות (שמות ב ו) 'ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה', וצ"ב, פתח בילד וסיים בנער. וביארו בזה הקדמונים (ילקו"ש, פי' תוספות על התורה, מאור החיים לבעל האור החיים), כי 'נער' קאי על אחיו אהרן, (וכן הוא בבעה"ט) כי אהרן השקיף מרחוק, ובכה על מצבו של אחיו, מה יעלה בגורל אחיו משה, וזאת אמרה בת פרעה, אם מצינו מדרגה כזאת - שאח עומד מן הצד ובוכה על צרת אחיו, אם כן 'ותאמר מילדי העברים זה', כי זהו מהותו של איש יהודי, להשתתף ולבכות בצרת אחיו.

יד. הנה איתא במדרש (יל"ש) 'כמה עביו של אותו החושך, רבותינו אמרו עבה כדינר', וידוע לפרש בדרך מליצה, שהרבה 'חושך' נגרם על ידי אותו 'דינר' שבכיס, שלרוב חמדת הממון אדם אוטם אזניו מלשמוע צעקת הדל

אף לעצמם מאבדים תקומתם ל"ע^{טו}. ומידה טובה מרובה כאשר מטיב לרעהו הרי הוא מיטיב לעצמו פי כמה וכמה^{טז}.

עצמו ועל חסרונותיו ימצא תמיד לימוד זכות ומליצה ישרה - להסביר מדוע אין צדיק כמוהו בכל הארץ, כך יתרון חסרונותיו של חברו, לקיים מה שנאמר 'ואהבת לרעך כמוך', כמוך ממש^{יז}.

ואדרבה, 'לכל בני ישראל היה אור במושבותם', כי על כל אחד להיטיב לזולתו^{יח} ולהרבות באהבתו לרעהו (עיי' בח"ה בשער התבונה פ"ה), וכמו שעל

ועוד עליו להחשיב את זולתו כדכתב הרה"ק רבי פינחס מקאריין זי"ע (אמ"פ השלם, בהעלותך שט) כי

ומשים עצמו כמי שאינו רואה... ומה מאוד יש להיזהר מאותה 'מכת חושך'...

טו. הגה"צ רבי שריה דבליצקי זצ"ל סיפר מאי דבדידיה הוי מעשה, בימי חורפו היה צריך להתיר איזה נדר ולצורך כך עלה לביתו של הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, באותו זמן ישב בביתו של החזון"א עוד יהודי שפלפל עמו בתורה. מששמע החזון איש את רצונו נענה, הנה אני ותלמיד חכם זה שניים אנו, עתה צא נא החוצה והבא יהודי נוסף בכדי שנוכל להתיר לך את נדרך בבית דין של שלשה. רבי שריה יצא חוצה והכניס עמו הלך שלא היה חכם וצדיק... תיכף משנכנס החל החזון איש לברר את הפתח שיש לו להתיר את הנדר, לאחר מכן התיישב ועשה התרת נדרים כדת וכדין בכל פרטיה ודקדוקיה, ושלושתם ענו בקול רם 'מותר לך, מותר לך, מותר לך'. משיצא אותו אחד נענה החזון איש לרבי שריה ואמר, הנה יהודי זה אין לו כל שיג ושיח בהלכה ולא הבין כלל מה שאמר עתה, לכן אין כאן כל 'התרת' נדרים, לך שוב והבא יהודי בר אוריין ונתיר לך את נדרך. מעובדא זו נראה כמה יש להיזהר בכבוד הבריות, שהחזון"א הטריח עצמו לעשות עצמו כאילו הוא 'מתיר נדר' עם כל הסדר המקובל להתרה זאת. והכל בכדי שיהודי זה לא יכלם חלילה. הרבה יש לנו ללמוד ממעשה זה, ויש לנו להעמיק בעובדא זו של החזון איש לא פחות מאשר בפסקיו בחושן משפט.

טז. פעם מינה הגה"ק רבי אשר פריינד זצ"ל אברך אחד לטפל באברך שהוצרך עזרה (רפואה)... אחר זמן חזר האברך אל רבו ואמר, די, אין בכוחי להמשיך, כשל כח הסבל. אמר לו רבי אשר, הנה, אתה צריך תיקון, אלא שהוא הקרבן... כלומר, לא כמו שאתה מדמה שהוא צריך תיקון ואתה הקרבן שהוטל עליך לטפל בו, אלא להיפוך הגמור, כל זה רק לטובתך ולהנאתך, הוא סובל כדי שאתה תטפל בו ותזכה לתיקון השלם.

יז. וכך אמרו 'בעלי הרמז' בלשון רש"י (דברים ג כד) על הפסוק בו נאמר 'אתה החילות להראות את עבדך את גדלך', ופירש רש"י 'את גדלך - זו מדת טובך', כי ה'גדלות' של האדם נמדדת כפי 'מידת טובו'...

יח. הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע היה אומר אין בידי לתת עצה כיצד קונים 'יראת שמים' אך אתן לכם עצה לאהבת שמים, והיא, על ידי אהבת ישראל, כי על ידי שאדם מתמיד באהבת ישראל יבוא לאהוב את בוראו.

וכבר נודע מידת 'אהבת ישראל' של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, עד שלא היה מסוגל לראות כל רע על שום אחד מישראל, והיה אומר שכל יהודי 'קדוש' ונעלה הוא, ואין שייך אצלו כל רע כלל וכלל, ומה שלפעמים רואים שהוא מתנהג שלא כשורה, אין זה אלא מחמת חלק ה'גוי' שבו.

מסופר על הרה"ק ר' דוד, שעשה את דרכו באחת השנים בערוב חג הפסח אל עבר בית רבו הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע בליז'ענסק, כשבאמתחתו היה שמור עמו גביע מכובד להביאו כמנחה לרבו הקדוש. בהיותו בלב יער איבד את דרכו ולא ידע אנה יפנה, מכיוון שכך נעמד הרר"ד והחל לבכות אל בוראו בדמעות שלישי בבקשה שיחלצו מן המיצר, לא עברו כמה רגעים והנה פגש הרר"ד לזקן אחד אשר הדריכו את הדרך ילך בה לצאת מן סבך היער אל עבר ליז'ענסק. כאשר הגיעו אל אם הדרך, בטרם נפרדו לשלום נענה הזקן ואמר לרר"ד שני דברים מן הראוי לאדם לזכור תמיד, ואלו הם.

א. כאשר רוצים לחבר שני עצים אחד לחברו, ובאחד מהם יש 'בליטה' הבולטת אל מחוץ לקרש, העצה היעוצה לחורר 'שקיעה' בקרש השני, וכך יוכלו להתחבר שני העצים אחד אל אחד והיו לאחדים, ובא לרמז לכל אחד באשר הוא שכשברצונו להתחבר עם ידידיו וחבריו באהבה, אחווה, שלום ורעות, עצתו שיעשה שקיעה בעצמו, ויוותר משלו לצורך רעהו, ועל ידי כך יזכו לאחדות השלימה והראויה.

ב. תחת אשר תעמוד ותפשפש במעשי רעך, בדוק וחקור במעשי עצמך, ואז תמצא 'דברים הרבה' שעליך לתקנם, וממילא כבר ייחשב רעך לצדיק גמור בעיניך. מיד אחר הדברים האלה פרח לו האיש, ונתברר כי הנה הוא אליהו זכור לטוב.

אל תוך התנורים הבווערים באש, ואילו כל מסירות נפשם של הכלבים היה שלא חרצו לשונם לנבוח בקול.

ומבאר הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע - מכאן ראינו שלנצור את הלשון שלא לנבוח ולא לפנוע איש ברעהו נדרש יותר מסירות נפש מאשר נדרש כדי לקפוץ לתוך האש, על כן נחשבת מסירות נפשם של הכלבים גדולה יותר מהצפרדע.

אף אנו נוסיף ונאמר שמצינו עוד ב' מיני בעלי חיים שקבלו שכרם - והם, ה'חמור', שבעבור שנשא את משאות בני ישראל בצאתם ממצרים זכה שמקיימים בו מצוות 'פדיון פטר חמור' (בכורות ה:). וללמדנו עד כמה גדלה מעלת הנושא בעול עם חבירו, שאפילו חמור שהוא מין בהמה טמאה עלה ונתעלה להיות קודש מחמת שעזר לישראל לשאת משאם. ולעומת זאת ה'כינים' לא קבלו שכר אף שגם הם עשו רצון הבורא, כי הנוגס בבשר רעהו לעולם לא יקבל שכר על זה אף אם עשה בזה רצון ה'.

והמרחם על הבריות זוכה שמרחמים עליו מן השמים (שבת קנא.)^{כא}, וממילא האיש הנצרך לרחמים אזי הדרך פתוחה בפניו להרבות ברחמים על אחרים ועי"ז יתעורר עליו מלעילא רחמים גדולים. וכך ביארו צדיקים (תורת המניד מולאטשוב, תפארת שלמה - אבות, ילקוט עבודת ישראל, קול אליהו להגר"א) את הפסוק האמור בפרשתן

בכל אחד מישראל יש קדושה ודבר יקר, מה שאינו כן באחר זולתו.^ט

וכך רמזו צדיקים בקרא (יג טו) 'כי בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים', שע"י שהחזיקו איש באחי - יד ביד, לסעדו ולתמכו, זכו לצאת ממצרים. וכדאיתא ב'תנא דבי אליהו' (רבה פכ"ג) על יוצאי מצרים 'שנתקבצו וישבו עד שהיו כולם באגודה אחת וברתו ברית שיעשו גמילות חסדים זה עם זה'.

והנה בפרשיות אלו (וארא בא) מצינו כמה 'בעלי חיים' שקיבלו שכרם על מעשיהם הטובים. ראשנה הם ה'צפרדעים', על שמסרו נפשם ונכנסו לתנורי המצרים לעשות רצון קונם, זכו שלא נשרפו אלא נשארו בחייהם ואף האריכו ימים יתר משאר הצפרדעים שמתו ככלות מכת צפרדע (כדאיתא בילקוט שמעוני, קפב). השני הוא ה'כלב', שנאמר בו (יא ז) 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו', וקיבל שכרו שלדורות עולם אנו מצווים להשליך לכלבים כל בשר נבילה וטריפה (מכילתא משפטים פרשה כ' ד"ה לכלב). ולכאורה צ"ב מדוע נתקפח שכר הצפרדעים שכל שכרם אינו אלא לשעה שלא מתו בגמר 'מכת צפרדע', לעומתם קיבלו הכלבים שכרם פרנסה לדורי דורות. וביותר תגדל התמיה, דהרי הצפרדעים מסרו נפשם יותר מן הכלבים שהם נכנסו

יט. וכך ביארו צדיקים (ילקוט אוהב ישראל, עירין קדישין השלם בשם הרה"ק מרז"ן זי"ע) בפסוק בפרשתן (יג ב) 'קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל, באדם ובבהמה לי הוא', וכה ביאורו, קדש לי - הרוצה להתקדש, ידע שכל בכור - כל יהודי חשוב ממנו, ולכן פטר כל - תחילת דבר יקיים בנפשו רחם - לרחם בבני ישראל, שמא תאמר באדם ובבהמה שאינו אדם אלא כבהמה, תשובתך לי הוא - אין זה מענייניו של אדם אם פלוני אדם או עושה מעשה בהמה - כי אם מעסקיו של הקב"ה, ואילו האדם רחם על הכל. כ. ידוע השאלה מדוע במכת דם מתו כל הדגים שביאור, ואילו ב'מבול' לא מתו הדגים מפני שלא השחיתו דרכם ולא פגמו וחטאו, ותירץ ב'תולדות יצחק' לרבי יצחק קארו בפרשת וארא (דודו של הבית יוסף), כי כאשר השליכו את התינוקות ליאור בגזירת פרעה אכלו אותם הדגים, ומי שאוכל יהודי - ענוש יענש אפילו אם הוא צדיק וקדוש שלא פגם...

כא. הנה מצינו במכת בכורות שהוצרכו בני ישראל לתת אות על הבתים למשמרת, וכן הוזהרו 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר', והטעם הוא כי בשעה שניתנה רשות למשחית אינו מבדיל בין צדיק לרשע, וממילא היה אפשר שגם בני ישראל ינזקו ויהרגו ח"ו על ידי המשחית על כן נצרכו לשמירה מלעילא. הקשה הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע, אם כן מדוע לא מתו כל המצריים במכת בכורות - אף אלו שאינם בכורים, כי הגם שלא נגזרה הגזירה אלא על הבכורות, מכל מקום אין המשחית מבדיל ביניהם. ותירץ, שזכות גדולה עמדה להם למצריים, שהרי השאילו את בני ישראל כלי כסף וכלי זהב, זכות זו של וותרנות בממונם ועשיית חסד עמדה להם כתריס בפני הפורענות. מכאן נראה, שאפילו רשע גמור כאותם המצריים ניצול ממוות לחיים ע"י החסד והוותרנות.

אור זרוע לצדיק - מעלת השומר על קדושתו, וגודר גדרים
 בפרשתן (י כב-כג), 'ויהי חושך אפלה בכל ארץ מצרים
 שלושת ימים וכו', ולכל בני ישראל היה אור
 במושבותם', ביאר בזה הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין
 זי"ע (צדקת הצדיק אות קעד) כי מכת חושך היתה כידוע
 המכה התשיעית, ומכוון כנגד מידת היסוד - מידת
 הקדושה (שהיא הספירה התשיעית), וזה כלל גדול כי 'אור
 זרוע לצדיק' (תהילים צו יא) - מי שמתנהג במידת הקדושה
 הנקראת 'צדיק יסוד עולם', אור לויי בכל ענייניו,¹
 לאידך, המפקירים עצמם רח"ל, שרויים בחושך, על כן

(יא ב) 'דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו
 ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב', וכפשוטו הכוונה
 שישאלו בני ישראל מן המצריים, אכן תימה רבתי יש
 כאן, וכי היו המצריים 'ידידים' של בני ישראל עד
 שניתן לאמור עליהם 'רעהו' [ומה עוד שהלא מצינו
 בש"ס ש'רעהו' ממעט נכרין], אלא כך הוא ביאור הכתוב
 'וישאלו איש מאת רעהו' היינו שישאלו כל אחד מ'רעהו'
 הישראלי, ועל ידי שינהגו הם ב'עין טובה' וברחמנות
 אחד כלפי השני יתעורר עליהם רחמים שגם המצריים
 ישאלו להם כלי כסף וזהב.

כב. כי אכן, רק על ידי שמירת הקדושה יאר לאדם, וישמח בשמחת חיים באמת, לא כמו שהיצר מדמה לו שעל
 ידי הראיה... או שאר עניינים יבוא על סיפוקו. הנה פעמים רואים פאזעל שבנה והרכיב מהרבה חלקים, ובאמצע
 נשאר חור, כי חסר שם החלק המשלים, והנה אם נביא את החלק שאינו נכון, יימצא שהוא רחב או ארוך יותר,
 ואם יבוא 'חכם' וינסה לסתום את החור, אף אם ידחוק וידחוף בכל כוחו לא יועיל מאומה, כי אין זה חלק הנכון
 המיועד למלא חור זה, אמנם כשתמצא את החלק הנכון, אז לא תצטרך לדחוף, ולא לעבוד קשה, אלא יתאים לחור
 ויסתום אותו הפלא ופלא.

משל זה שמעתי מבעל תשובה ממה שחש את כל מעשה זה על בשרו, כי הלה היה בעברו ל"ע בעל עבירה,
 לא הניח (כמעט) עבירה שלא עבר, ועתה הוא ירא ושלם זה רבות בשנים. וכה אמר, ראו ראיתי כי הנה בלבו של
 אדם יש חור - מחסור, והוא צמא ויש לו תשוקות, ומחמת שמרגיש במחסורו, הרי הוא מתחיל למלא אותו בהנאות
 עוה"ז, ופעמים אף שלא בהיתר... לה"ר, ראיות שאינם הגונות וכו', ורוצה בזה להרגיע את אש ההשתוקקות, וכה
 אומר האיש, כבר עברתי על הכל ולא נתמלא החור, כי אין זה הדבר הנכון והמיועד למלא חור זה, גם אם תדחף
 בכח עוד ועוד. לאידך, אם תכניס לשם את ה' תורה, יראה, ירא"ש, קדושה, שב"ק, תמצא שבאת על סיפוקך,
 ויתמלא מחסורך כפתור ופרח.

כיו"ב, כה אמר בעל 'שבט הלוי' זצ"ל, כי הנה ראו ראיתי בחורים ואברכים שבעזהשי"ת התפללו תפילת שחרית,
 ולאחריה אכלו 'פת שחרית' בהרחבה, וראה זה פלא, כעבור שעה, והנה הבחור שוב 'רעב'... מחפש אחר דבר
 מאכל... והרואה יתמה, כיצד נעשית שוב רעב... הרי זה עתה ברכת המזון, והתשובה פשוטה בתכלית, כי
 נפשו רעבה, נשמתו צמאה לדף גמרא, אלא שלדאבון לב הוא אינו מבין את הבקשה שנפשו שלחה, והוא מדמה
 כי עם דברי מאכל ימלא את רעבונו, ומאד מהר יגלה שלא יועיל לו מאומה.

כעיי"ז שמענו לאמר מעשה בילד קטן שנכנס לחנות של דגים, ומצא דג שוכב על שולחנו של מוכר - אחר
 שמשו אותו מן המים, ומכנינים אותו לקראת שחיתתו, הדג מקפץ ומרקד, נענה הילד ראה כמה הוא דג שמח
 ומרקד. הסביר לו המוכר ש'במין' שנעשה לפניו, לא ולא, אלא במים ששם מקום חיותו שם הוא רגוע, שם הוא
 שט בניחותא ללא דאגה, ואילו כשהוציאוהו מן המים התחיל לאבד את חיותו אט אט, ולכן הוא מקפץ ומרקד,
 ואין זה כלל סמן חיות ושמחה אלא להיפך הגמור כי הגסיסה שלו כבר החלה.

כיו"ב הוא היצר, זורק לאדם איזה תענוג, ומראה לו כאילו יש בזה איזה טוב, והדברים הללו מביאים לידי שמחה
 וריקוד, ובאמת אין בזה אלא הנאה המדומה - אדרבה ריקודים הללו מוכיחים עד כמה הם חסרים חיות.

כג. ולא עוד אלא שב'כפיית היצר' יזכה לקבל שכרו משלם בעולם הזה. וכך כתב ה'תבואות שור' (בכור שור ב"ב דף
 ט:) שמה שאמרו 'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא' אינו אלא בקיום המצוות, אבל בדבר שנדרש ממנו 'לכוף את
 יצרו' ולהמנע מדבר איסור הרי הוא מקבל שכרו בעולם הזה, וטעם הדבר, כי על ביטול מצות עשה אינו נענש
 בעוה"ז (מנחות מא.), וממילא גם השכר על קיומה לא יבוא בעוה"ז, אבל ב'לאו' שעונשו בא בעוה"ז אם הוא עובר
 את העבירה הרי ממילא גם השכר על הזהירות והבריחה מעבור העבירה בא יבוא שכרה כבר בעוה"ז.

ולפי"ז מבאר ה'לב אריה' (על מס' חולין קמב.) מדוע נתן הקב"ה במצריים דווקא שתי מצוות אלו מצות פסח ומצות
 מילה ולא נתן להם מצוות אחרות כגון ציצית ותפילין, כי רצה הקב"ה לזכות את ישראל שיהיו כבר ראויין להגאל,

המזכות (זוה"ק ח"ג סו:), ואשר על כן היו במצרים תחילה שבע שני השבע בזכות יוסף הצדיק, אך מאחר שנהגו שלא בקדושה בא עליהם הרעב²⁷, ומוסיף עוד, שכשם שההשפעות בעולם הזה תלויים במידה זו כן גם המלאכים נשפעים מספירה זו, נמצא שהיה הפסד גם למלאכים מחטאי המצריים, על כן הודיע להם דייקא במכת חושך שהוא עומד להכות את מצרים שהם גרמו חסרון ההשפעה בעולמות העליונים, ואכן הסכימו המלאכים כולם. ומדבריו נלמד על האיש המתקדש כמה שפע הוא משפיע, ברכה והצלחה לו ולכל העולמות העליונים, שהרי מידה טובה מרובה, ואפילו מלאכים 'מתברכים' מבח מעשיו והנהגתו²⁸...

היה חושך ואפילה בכל ארץ מצרים ערוות הארץ, אך לבני ישראל שעליהם נאמר ועמך כולם צדיקים היה אור במושבותם.

בדרך זה ביאר הרה"ק מראדזימין זי"ע (ביכורי אביב ד"ה במדרש) הא דאיתא במדרש (שמו"ר יד א) 'אמר הקב"ה למלאכים, המצריים ראויין ללקות בחושך, מיד הסכימו כולן כאחת', וצריך ביאור מדוע הודיע הקב"ה למלאכים, ומה נשתנה מכה זו יותר משאר עשרת המכות שלא הודיע אותם קודם המכה. אלא, שכאמור מכה זו באה על מצריים על שפגמו בדרכיהם, והנה על ידי שמירת מידת הקדושה בראוי נשפע כל ההשפעות

ובשאר המצוות הרי אין מקבלין שום שכר בעוה"ז, וא"כ לא יזכו בשכר קיומן להגאל, אבל במצוות פסח ומילה שהן מצוות שיש בהן כרת, א"כ, מכיון שיש בהן עונש כרת בעוה"ז בביטולן, ממילא גם בקיומן יש להם שכר בעוה"ז דייקא. ולכך נתן להם הקב"ה דוקא שתי מצוות אלו שבהם מקבלים שכר גם בעוה"ז, וע"י יהיו ראויים להגאל ממצרים.

כד. על כן יאמרו המושלים, יהודי אחד היה לו 'בית עסק' לממכר 'שקי קמח', והיה קונה את השקים מערבי אחד, וכך היה ההסכם ביניהם – על כל שק שיעביר הערבי יטיל היהודי 'פרוטה' לתוך צלוחית, ולבסוף ימנו יחדיו את המטבעות בכדי שידעו כמה שקים נתן לו, וישלם לו היהודי שכרו הראוי כמניין השקים. אך הערבי הדומה לחמור, בטיפשותו כי רבה – המתין לשעת הכושר כשיסובב היהודי את ראשו, וגנב מלא חפניים מהמטבעות שבצלוחית, בחשבו שהוא מרוויח בזה הון רב, ואין ה'שוטה' מרגיש שבזה מפסיד לעצמו 'הפסד מרובה' – שהיהודי לא ישלם כי אם על מספר שקים קטן יותר. והנמשל מובן, לכל יהודי יש 'ערבי' קטן היושב על מפתחי לבו, וצופה רשע לצדיק – וממתין לשעת כושר כשלא יעמוד על המשמר ו'גונב' כמה ראיות אסורות, בחשבו שהנה הרוויח בזה 'הנאה ותענוג', וכמה לא חלי ולא מרגיש עד כמה הנאה ותענוג הפסיד בזה בשני העולמות, בעולם הבא ובעולם הזה...

מן הבאר

וכבר מילתנו אמורה באותם דברים נפלאים שמצינו בדברי רבינו 'הרוקח' (בפירוש סידור התפילה) לבאר מה שאנו מבקשים בכל יום (ב'ברכות השחר') 'יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שתצילני היום ובכל יום וכו' משטן המשחית', וז"ל, כשהקב"ה רוצה להיטיב לאדם אומר השטן, וכי בחינם תעשה לו טובה, תנסהו מקודם, וילך השטן ויקח את מפתחות התאווה ומטעהו כדי שישחית זה דרכו עד אשר יראה כי לא יכול לו, זהו שטן המשחית, עכ"ל.

ולדין ייאמר, כי בראות אדם שבא עליו נסיון – ידע שלא די שכל העולמות תלויין בו ועומדין לראות אם יעמוד בנסיון, אלא גם רווחים גשמיים עצומים תלויים ועומדים, אם יתגבר על עצמו וישלוט ברוחו. וממילא יחשב חשבונו של עולם 'שכר עבירה כנגד הפסדה', שהקב"ה רוצה להיטיב לו, ואל יאבד לעצמו בידיים בשביל 'הנאה' סרוחה ונפסדת... אדרבה, כל המונע עצמו יזכה שהקב"ה 'ישלם' לו כהנה וכהנה.

כה. בדרך מליצה אמרו, לא כמידת עולם הזה כך מידת עולם הבא, שכן בעולם הזה הדלקת אור המנורה הקבועה בתקרה או בכותל היא על ידי שמגביה ומרים את הכפתור המיוחד להדלקת האור (מתג), ואילו המוריד ומשפילו הרי הוא מחשיך ומכבה את האור, אכן העולם העליון הוא בבחי' 'עולם הפוך', שהמוריד את עיניו – מאיר את כל העולמות באור יקררות, ואילו המגביה את עיניו ח"ו מביא חשיכה גדולה...

וכך מרמז לה בכתוב בפרשתן (יב כג) 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר', כשהוא מקדים להוכיח שעיקר קיום בני ישראל בעת הגלות הוא רק על ידי העמידה בגדרים וסייגים, ורק על ידם תבוא הגאולה, וכמו שבמצרים נגאלו בזכות שלא שינו שמם לשונם ולבושם, אמנם לאחר שיזרח אור הגאולה העתידה העיקר יהיה השמירה על גופי תורה. ובוה מבאר את המדרש (תנחומא כי תשא לו) גבי משה רבינו שהיה בשמים ארבעים יום וארבעים לילה 'מנין היה יודע משה אימתי יום, אלא כשהקב"ה היה מלמדו תורה שבכתב היה יודע שהוא יום, וכשהיה מלמדו על פה משנה ותלמוד היה יודע שהוא לילה', והיינו שבעת שתזרח השמש ויהיה 'יום' או העיקר הוא תורה שבכתב, אבל בעת החושך והלילה או עיקר העסק' והשמירה הוא על 'תורה שבעל פה' והיינו הסייגים והגדרים [המתחדשים ע"י חכמי הדורות] הנחוצים לקיום הדת.

עפי"ז מבואר הטעם שהרבנות התורה בסייגים ובחומרות בחמין ובעניין אכילת הפסח, כי רק על ידי עשיית הגדרים זכינו להיגאל ממצרים. ועל כך נאמר 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר', שכל זמן שלא הגיע 'הבוקר' - הגאולה המקווה והעתידה עלינו להיזרח ולהישמר 'שלא לצאת מפתח הבית' אלא

פוק חזי דברים נפלאים שכתב האר"י הק' ז"ע אודות המקדש את עצמו, ואם כי אין לנו עסק בנסתרות, אך די בזה להרעיד את הלבבות, וכך איתא בספר 'מאמרי רשב"י' (פרשת תרומה, דף כ:), אחר שמביא מדברי הזוה"ק (ח"ג ריג:) 'רבי יצחק אמר, כל בר נש דאית ליה חולקא בצדיק ירית להאי ארץ, כמה דאת אמר (ישעיה ס כא) ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ', וכתב בהאי לישנא קדישא (בשינוי קצת), ביאור הדבר הוא, כי כל הנוהר שלא לחלל בריתו ולקדש עצמו יש לו חלק בברית העליון, ונעשה מרכבה אליו כיוסף לבוא על ידו שפע לארץ העליונה וכו'. ודקדק באומרו דאית ליה חולקא בצדיק ולא אמר דאחיד בצדיק, להורות כי כל מי שנוהר באיזה דבר הנוגע למידת הקדושה ויש לו בו קצת חלק בין רב בין מעט יורש הארץ, כי עכ"פ בא שפע על ידו לארץ העליונה כפי שיעור זהירותו וקדושתו בו, אם מעט יבא שפע מעט, ואם רב - רב. וזהו מה שאמר 'כל' בר נש דאית ליה 'חולקא' בצדיק וכו', וזהו מה שאמר לעולם ירשו ארץ אם מעט² ואם הרבה. עכ"ל"ק.

חידוש נפלא מצינו ב'משך חכמה' בפרשתן (ד"ה ואתם), שמעיקרי העבודה בהשגת מידת הקדושה הוא ע"י עשית גדרים וסייגים להרחיק את האדם מן העבירה,

כמה גדול שכרו של העוצם עיניו מראות ברע, כמו שפירשו במה שנאמר (ישעיה מט יח) 'שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו באו לך', שמכל פעם ופעם שהאדם שומר את עיניו נברא מלאך העומד ללוותו ולשמרו, וזהו שאמר הנביא, הבט וראה 'כולם נקבצו ובאו לך', כי הם 'סביב עיניך', מחמת ובסיבת ששמרת על עיניך.

הגה"ק 'החתם סופר' ז"ע היה אומר בשם רבו הגה"ק רבי נתן אדלער ז"ע דהנה איתא בגמרא (ע"ז כ:): שמלאך המוות הממונה ליטול את נשמתו של האדם בבוא יומו, נראה אז בדמות מלאך מלא עיניים, ופי', שכל צער המיתה בא לו לאדם ממה שלא שמר עיניו, ולכך השומר את עיניו בשמירה יתירה אינו מרגיש צער המיתה כלל, כי אין לאותו מלאך שליטה לצערו (וכן כתב החיד"א ב'נחל קדומים' פר' בראשית).

כו. וכבר רמזו בלישנא דקרא (שה"ש ד ט) 'לְפִבְתֵּינִי [פירש רש"י, משכת את לבי אליך] באחת מעיניך', אפילו בשמירת עיניים אחת. כי אי אפשר להשיג אפילו במקצת את הנחת רוח שיש לאבינו שבשמים, וגודל הקירבה והאהבה המתעוררת מפעם אחת של כפיית היצר...

לעומת זאת ידוע מה שאמר הגר"א ז"ע כי אי אפשר ליהודי הנמצא בעולם הזה לשער כמה שמחה יש ל'נשמה' בהיותה בשמים ממעל אם ממעטים מ'חשבונה' אפילו הרהור עבירה אחד בלבד...

על כן חלילה מלהסתפק בשמירת עיניים אחת... אלא על האדם להרבות את קדושתו, להתקדש ברמ"ח אבריו ובשס"ה גידיו. וכבר אמרו כי טעות הוא לומר שכדי לזכות לשם 'הקדוש' על האדם למות על קידוש השם ורק אז ייקרא 'הבחור או האברך הקדוש הי"ד', הלא חשוב פי כמה במרומים הוא אם יוכלו לכתוב על אחד ולהכריז עליו במרומים 'הבחור והאברך הקדוש שליט"א', ולזאת יזכה על ידי שיכניס את עצמו למצב של שליטה... על ידי שיהיה שליט על יצרו ושליט על תאוות לבו, לקדש את כל כולו ואת מחשבותיו קודש לה'.

להיות מקושר לשורש קדושת עם ישראל על ידי הגדרים והסייגים.¹

אלימלך מליו'ענסק זי"ע, כי הנה עיקר מעלת העבודה כשהיא באה בטורה ובקושי², כשיצר הרע מנסה להסיתו לעבור על רצון השי"ת והוא מתגבר בכל כוחו³ ומתבוסס בדמו למען שמו הגדול⁴, וכמו שנרמז בלשון הכתוב (פסוק ח) 'ומצות על מרורים יאכלוהו', אל תקרי מצות אלא מצוות, ר"ל עשיית המצוות שבאים בקושי ו'במרור', וזה שאמר הכתוב ולקחו מן הדם -

ולקחו מן הדם - לכוף את יצרו

בפרשתן (יב ז), 'ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף וגו', וביאר הרה"ק ה'נועם

כז. יסוד גדול בגדרי הקדושה הוא השמירה על בני הבית לבל יתחברו עם חברים שאינם הגונים, ושלא יהיה להם נגיעה' להשפעה רעה וזרה. וכך פירש הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בהא דכתיב בפרשתן (יב ג) 'שה לבית אבות שה לבית', כי 'שה' רומז לילדי ישראל (עי' בירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב אם אין גדיים אין תישים), ואם רוצים שיהיה 'שה לבית אבות' - שהילדים ילכו בדרכי אבותיהם אזי 'שה לבית', ישמור עליהם שיהיו בבית ולא יטיילו בחוצות (אמרי חיים ליקוטים). כיו"ב דקדק הגרי"ט ווייס זצ"ל גאב"ד ירושלים בפסוק בפרשתן (יב ד) 'ולקח הוא ושכנו הקרוב אל ביתו במכסת נפשות', ולכאורה יש כאן כפל לשון, שהרי 'שכנו' הוא ה'קרוב אל ביתו'. ומבאר, כי הרבה יש להורים להיזהר ולשמור על בני ביתם לראות עם מי הם מתחברים, לכן אמרה תורה, שימנה על השה דייקא עם ה'שכן' שהוא גם 'קרוב אל ביתו' בהלוך ילך, ברוחו ובהנהגתו... כלומר שמעשיו וחינוכו הם קרובים לזה של ביתו, דאל"כ, מסוכן הדבר שח"ו תשפיע שלא לטובה התנהגות השכן שהוא 'רחוק מביתו' עליו ועל אנשי ביתו בעת שיתחברו יחדיו (הובא בספר 'רבינו הגדול אמרו' עמ' רפג).

כח. נוראות אמר בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל לבאר בלשון הכתוב (י ט) 'ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך', כי לכאורה היה לו להקדים את ה'זקנים' שהם חשובים יותר מה'נערים', אלא כי בני ישראל שמרו על קדושתם גם בהיותם בתוך טומאת מצרים (שמו"ר א כח), וידוע כי הנסיון אצל בני הנעורים מר וקשה הרבה יותר מאשר אצל הזקנים שכבר בטל מהם יצר הרע, נמצא שהנערים נתעלו יותר מן הזקנים, שכפי קושי הנסיון כך מתרוממים יותר, על כן ראוי להקדים את הנערים לפני הזקנים...

בפרשתן (יב ב), 'החודש הזה לכם', וברש"י, נתקשה משה על מולד הלבנה וכו' והראה לו באצבע וכו' וכיצד הראהו, והלא לא היה מדבר עמו אלא ביום וכו' אלא סמוך לשקיעת החמה נאמרה לו פרשה זו, והראהו עם חשכה. ביאור נפלא מבאר ה'מענה שמחה' זצ"ל (אב"ד מאטעסדארף) נתקשה משה במולד הלבנה - כי בני ישראל נמשלו ללבנה, וראה משה בנבואתו שהדורות מתמעטים והולכים, ויהיו בני ישראל ערומים ויחפים בלי תורה ומצוות, היה קשה בעיניו איך 'תתקדש הלבנה' היינו איך יתקדשו כנסת ישראל במצב כזה, לזה 'הראהו עם חשיכה', היינו, שאף בדור חושך ואפלה יראה לעינינו את מעלת ישראל שיראי ה' וחושבי שמו הם דבקים בה' יתברך ובתורתו ויהיו שומרים לאור הבוקר, ותוחלתם לאור ה' כי בא יבא לא נכבה, ומצד זה המה ראויים להתקדש ולהתברך עליהם, וזהו 'הראהו עם חשיכה' שהראה הקב"ה עם אצבעו כי בשביל זה לבד ראויים לקדשם ולשבחם (הובא בחתן סופר מקנה וקנינים בהקדמה).

ולדין ייאמר, הן כשנחשוב שהדור (בכלליות) שרוי בחשיכה, וכן כל איש (בפרטיות) בדידיה, השרוי בחשיכה, הסתר והעלם, ידע כי דייקא משם תבוא 'קידוש החודש' שלו, להאיר מצבו ומעמדו בקרוב כאותה לבנה המתקדשת בתחילת החודש, ומאז והלאה תתגדל ויתרבה אורה...

זאת ועוד, הנה 'טעות' נפוצה היא בפי הבריות, כי 'קדוש' יקרא למי שהוא שלם בתכלית הקדושה, מעולם לא חטא, וכל כולו רק לימוד התורה ועשיית המצוות, אכן 'לא מחשבותי מחשבותיכם', הקב"ה הראה את הלבנה בחידושה - כשנראה בה 'נקודה' קטנה, דק מן הדק, ואמר לו כזה ראה וקדש... כי גם מתוך מצב של כולו חושך, אם אך רוצה להתחדש, ומקבל עליו 'משהו' להשתנות, כבר הקב"ה משתעשע בו וקורא עליו מקודש מקודש...

כט. נודע מה דאיתא במדרש בפרשתן (מכילתא בא ה) היה רבי מתיא בן חרש אומר, 'ואעבור ואראך והנה עתך עת דודים' (יחזקאל טז ח) הגיע שבועתו שנשבע הקב"ה לאברהם שיגאל את בניו, ולא היה בידם מצות שיעסקו בהם כדי שיגאלו, שנאמר (שם ז) 'שדים נכונו ושערך צמח ואת ערום ועריה וגו'', ערום מכל מצות. נתן להם הקב"ה שתי מצות, דם פסח ודם מילה שיתעסקו בהם כדי שיגאלו, שנאמר (שם ו) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך'.

באר הפרשה - פרשת בא

והקשה הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שלכאורה מה יוסיפו להם ב' מצוות גרידא להתרצות בפני הקב"ה כשהם שקועים במ"ט שערי טומאה. אלא, אדרבה היא הנותנת - דווקא במצב זה חביב כל דבר בפני הקב"ה, וחשוב בשמים ממעל. מעשה בבחור מתושבי שוויץ שלמד בליטא, בחזרתו לביתו בסוף ה'זמן' היסב דרכו דרך העיר ראדין, כי עלה ברצונו להיכנס אל ה'חפץ חיים' לקבל ברכתו, בנסיעתו ברכבת (באן) הנוסעת לראדין פגש באיש הדור פנים אשר שאלו אנה פניו מועדות, והשיב שהוא נוסע לראדין, אמר היהודי אף אני נוסע לראדין, תוך כדי שיחתם גילה הבחור שיהודי זה שמו 'צבי לעווניזאהן' - והוא ראש ישיבת ראדין חתנו של ה'חפץ חיים', ותרב שמחת הבחור על שפגש בו וביקשו שיכניסו אל חותנו. בהגיעם העירה באישון ליל הכניס ר' צבי את הבחור לביתו - אחר שלא היה לו מקום ללון, נתן לו לאכול ולשתות, לאחר מכן הציע לו מיטה בכרים וכסתות עבים מאד כראוי וכיאות לגודל הקור והכפור אשר שרר שם, השכיב הבחור עצמו מתחת הכר והכסת, והנה אך החלו עצמותיו להתחמם מעט, נזכר שעדיין לא התפלל מעריב, אמנם 'הכפור והגליד' הקשו עליו מאד לצאת מתוך המיטה, לעמוד ולהתפלל, ובפרט שנזכר בדברי ה'משגיחים' שאילפוחו בינה ש'אין עומדים להתפלל מתוך קרירות'. וגמר בדעתו לשכב עוד כמה רגעים, לחמם עצמו עוד קימעא ואז יצא מהמיטה להתפלל. למעשה, גברה עייפותו מטורח וטלטול הדרך ושקע בפרק 'הישן' בעמקות נפלאה ונוראה, עד שהקיצו ר' צבי לתפילת שחרית, וכל ענין ה'מעריב' שהפסיד פרח מזכרונו.

לאחר התפילה הגיש לו ר' צבי פת שחרית, ולקחו לבית חותנו ה'חפץ חיים'. כאשר נכנס הבחור אל החפץ חיים הוציא מכיסו פתקא שבה כתב לעצמו כמה שאלות שהיו לו, אולם החפץ חיים לא נתן לו לשאול אלא מיד אמר לו, בתקופה הקודמת הייתה עשירות גדולה ברוסי, כסף וזהב היו מצויים לרוב, הנני זוכר שבתקופה זו אם היה נופל לאי מי מטבע של 'כסף' לא היה מטריח את עצמו להתכופף להרימו, אמנם בימים אלו רבתה העניות ל"ע, ועתה אם יהלך אדם ברחובה של עיר ויפול ממנו אפילו רק פרוטה אחת של 'נחושת' תיכף יתכופף ויחזר אחריה, כי במצב שכזה אפילו סכום פעוט נחשב כהון רב. והנה תחילת דבר היה הבחור משתומם עד מאד מדוע ידבר עמו החפץ חיים מילי דעלמא, ודברים של מה בכך. אולם החפץ חיים המשיך בדבריו ואמר, בשנים קדמוניות בעת שהיו ישראל על אדמתם ובית המקדש עמד על מכונו - כהנים בעבודתם ולווים בדוכנם וישראל במעמדם, וכביכול הייתה עשירות בשמים ממעל, לכן לא היתה נחשבת כל כך תפילת מעריב של בחור פלוני, אולם עתה בימינו, כשחושך יכסה ארץ - ונתמעטו שומרי התורה והמצוות, וכביכול יש עניות ומחסור בעולם העליון, הרי אפילו תפילת מעריב אחת של בחור יש לה חשיבות גדולה, ואין מוותרים עליה בשמים. מיד נזכר הבחור בשגגתו אשר שגג מלהתפלל מעריב, והרגיש בנפשו שמעדיף שהאדמה תבלענו לגודל הבושה.

אז אמר לו ה'חפץ חיים' האי מילתא - כי לפי מצב הנמוך שהיו בני ישראל במצרים, היה כח אף בשתי מצוות גרידא לרצותם לפני אביהם שבשמים, כי מה נראה לך, וכי במצווה אחת אפשר כביכול לקנות את אבינו שבשמים, אלא בע"כ תאמר שבזמן כזה - שכל ישראל ערומין מן המצוות, יש חשיבות רבה ועצומה לכל פעולה קטנה, אף אתה, דע לך בני כי כשאתה מרגיש שהינך ב'מוחין דקטנות', אל תתיאש מעצמך בשעה זו, כי אדרבה, דייקא אז כל פעולה קטנה חשובה ומתקבלת עד מאד לאין ערוך.

ל. הרה"ק מסאווראן זי"ע (הובא בהקדמה לילקוט יהושע, וכן הובא בשם הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע) ביאר את לשון הכתוב (תהלים מה ב-ד) 'רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר, יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך על כן ברכך אלוקים לעולם, חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך', שאם רחש לבי דבר טוב כאשר עולה בלבי איזה רעיון נפלא, אז אומר אני - יודע אנכי כי יש לייחס את כל מעשי למלך - מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאין 'מעשים' אלו מכח עצמי אלא רק מהקב"ה, ואף לשוני המדברת דברים נחמדים היא כדוגמת עט סופר מהיר המעלה 'פנינים יקרים' ופרפראות ע"ג הכתב שאינו בא לידי גאות, שהרי הינו יודע שכל אשר ייכתב ע"י אינו אלא כחומר ביד ה'סופר', שמעלה את פרי מחשבתו ע"י העט. כיו"ב היא 'לשוני' - יודע הנני שאינה אלא כלי להוציא בפה את מה שהקב"ה משים במחשבת האדם, א"כ, במה יתגאה האדם, הרי אין כל מעלה שהיא שלו. כמו"כ אם יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך, אינו בזכותך או בכוח כשרונותך אלא זכות לך מפני שעל כן ברכך אלוקים לעולם. אמנם, על אחת אמרה תורה שייקרא על שם האדם עצמו, והוא חגור חרבך על ירך גיבור - עמידת האדם בקשרי המלחמה בגבורה כנגד היצר בענייני 'קדושה ויראת שמים', זהו הודך והדרך - בזאת יתהלל המתהלל בבחירתו לטוב, ובניצחונו על יצרו.

- למשה ולאהרן, והרי עיקר התנצלותו הוא בכך שמכיר שחטא כלפי הקב"ה שלא שילח את בני ישראל.

ומבאר בזה"ל, 'נראה לבאר כי כך גדר השלימים, דאם אדם חטא לו מחויב ביותר להתאמץ להטיב עמו ולכופף יצרו לבל יהיה נוקם ובעל חימה, כמו שאמרו בגמרא (ב"מ לב:) במצות טעינה ופריקה דהשונא קודם לאוהב כדי לכופף יצרו, ופרעה התיירא פן ואולי לא ישגיח משה להתפלל לה' עבדו, ולכך אמר חטאתי גם לכם רעה, וכדי להתגבר נגד היצה"ר חובה עליכם למלט את נפשי ולהתפלל אל ה' עבדתי, עכ"ד. ונכתב זאת בתורה הק' לדורות עולם למען דעת דרך העבודה הרצויה והאהובה לפני המקום ב"ה - כפיית היצר, ואפילו פרעה הרשע ידע, שגם אם יש לו למשה סיבה (נכונה ומוצדקת) שלא להתפלל עליו, אף על פי כן יניח את ה'חשבונות' ויתפלל עליו כדי לכופף את יצרו.

א-ל מוציאנו ממצרים יוציאנו ויצילנו בזמן הזה ל' כבימים ההם מכל מיצר, מכל צרה ועקתא, ויחיש לנאלנו גאולת עולם בעגלא ובזמן קרוב, ונאמר אמן.

ר"ל שיקריבו מעצמם 'וישפכו' דמם במלחמת היצר, ועי"ז יזכו לונתנו על שתי המזוות - ש'מזוות' הם אותיות 'זו מות', ר"ל שבזכות מסירות נפשו לעבודתו ית"ש יזכה 'לחיים' ושיזון ויסתלק מעליו ה'מות', ולא עוד אלא גם יזכה לעל המשקוף - וכלשון קדשו פירוש, דעי"ז ישגיח וישקוף הקב"ה עלינו בעינא פקחא לא.

ביוצא בדבר פירש הרה"ק רבי צבי הירש מרימינוב זי"ע (בארות המים השלם) בלשון הכתוב בסוף פרשתן (יג ב) 'קדש לי כל בכור פטר כל רחם', שעל ידי שהאדם מקדש את עצמו, בזה הוא פותח [פטר הוא כידוע לשון פותח] כל רחם, ר"ל כל שערי רחמים מלעילא.

נפלאות מצינו בעניין זה ב'תפארת יהונתן' להנה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע על הפסוק שנכתב אחר מכת ארבה וימהר פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר חטאתי לה' אלוכיכם ולכם' (י טו), שלכאורה צריך ביאור מדוע הזכיר פרעה חטאתי לכם

לא. וכך פירשו צדיקים בלשון הכתוב (יחזקאל טז ו) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי ואומר לך בדמיך חיי' (הוא הפסוק המדבר על יציאת מצרים), שכאשר האדם מתבוסס בדמו, כאשר תכבד עליו העבודה, ונפשו מחמדת לדבר איסור והוא מתאפק בכל כוחו - באותה שעה הקב"ה אומר לו בדמיך חיי, אותם ה'דמים' הם שיביאו לך חיים עם כל הפירושים והמשמעויות.

לב. הנה בגמ' (ב"מ לב ע"א וע"ב) דנו באריכות האם יש איסור מדאורייתא לצער בעלי חיים, והוכיחו מהא דקתני בברייתא לעניין מצות פריקה וטעינה, 'אוהב לפרוק ושונא לטעון' [כלומר, שאם עומדים לפניו ב' חמורים, אחד מהם של אוהבו והוא כורע תחת משאו ומצוה לעזור לו 'ולפרוק' את המשא, והחמור השני הוא של שונאו, וזקוק לעזרה בכדי להטעין את המשא על גבי החמור] מצוה בשונא [אף שתמיד מצות פריקה קודמת למצות טעינה, מחמת צערו של החמור, אך כאן יש להקדים לטעון את חמורו של שונאו] כדי לכופף את יצרו, ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא הא עדיף ליה [שהלא החמור השני מצטער עתה מכובד המשא שעליו, ותירצו] אפילו הכי כדי לכופף את יצרו עדיף, ועדיין לא נתבאר כיצד 'כפיית היצר' דוחה מצות עשה מדאורייתא של 'צער בעלי חיים' (וע' מנחת חינוך מצוה פ אות ח), וביאר רבינו הר"י מלוניל (הו"ד בשיטמ"ק שם) וז"ל, כפיית יצר עדיף יותר מכמה מצוות, שנאמר (תהילים נא יט) 'זבחי אלוקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה'.

לג. טללי תחיה מצינו בספה"ק 'שפת אמת' זי"ע (בא תרמ"ח) כי הקב"ה הקדים לנו גלות מצרים וגאלנו משם להיות הסיפור ביציאת מצרים במקום היסורין שעל האדם לעבור, וכשם שאמרו חז"ל (מנחות קי:) 'כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה' כן הוא בפרשיות סיפורי יציאת מצרים שהעוסק בהם כאילו עבר עליו הגלות. וכן ייאמר לדורות עולם עד לדורנו אנו כהיום, בראות אדם מישראל שצרה באה עליו, יקרא ויתבונן באלו הפרשיות, וממילא יחשב כאילו כבר עבר את הגלות, ויפטר מן הצרה ומן הצער. וביאור הדבר, מכיוון שפרשיות אלו נוטעים בלבנו אמונה, והרי בכח אמונה שפיר להמתיק את חיי האדם בהאי עלמא.

'ושמרתם את המצות' (יב יז).

והדרשו חז"ל 'מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה' (מכילתא בא).

פעם ניצב יהודי עני ודל לפני הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בפרוס חג הפסח, ותינה בפניו על כי זה זמן רב לא בא דבר מאכל לפיו, כראות הרה"ק את צערו של היהודי לקח מיד את המצות השמורות שהיו מונחים לו במקום מיוחד, והכין מהם מטעמים לאותו עני שאכל וחי לבו. בינתיים שבה הרבנית מחוצות והבחינה בנעשה, הדבר היצר לה מאד ושאלה את הרבי, מדוע קיבל העני את המצות השמורות עליהם עמל הרבי ביגיעה עצומה. נענה הרה"ק ואמר לה, היכן כתיב בתורה ענין 'מצות שמורות' בפסוק בפרשתן (יב יז) 'ושמרתם את המצות' (פסחים לח:), והרי מאותו הפסוק למדו ג"כ 'מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה' (מכילתא בא), על כן קיימתי דרשת חז"ל זאת ולא החמצתי את המצווה אלא מיהרתי לתת את המצות לפי האביון. נמצאנו למדים עבודת המידות והטבה לזולת מהי... לתת איש לרעהו את כל השמור עבורנו...

בענין הרגשת צער חברו, שמעתי מיהודי נכבד, כאשר 'גדלתי' לבן שלוש שנים לקחני אבי אל הרה"ק רבי יהודה'לע מדז'יקוב זי"ע לגזוז את מחלפות ראשי, וכדרכם של תינוקות בכיתי בדמעות שלישי, והנה רואה אבי שהרבי ג"כ מוזיל דמעות, תמה אבי בפני הרבי, מילא תינוק זה בוכה כדרך התינוקות, אבל, מדוע יבכה הרבי, נענה הרבי, לא אוכל לסבול צערו של יהודי אפילו של נער קטן, לנוכח זה בכו אבכה. ראה עד כמה יש לחוש לצער היהודי אפילו של נער קטן מאד...

פאר מקדושים

פנינים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת בא תשפ"ה

כי חג ה' לנו וגו', יהי כן ה' עמכם. (י ט)

מה נמלצי לחיכי מדבש לפי מה ששמעתי מהרב המופלא מוה"ר יוזפא בן ז'ל שהיה אב"ד בק"ק הילסים, עה"פ יהי כן ה' עמכם כאשר אשלה אתכם, דיידוע מ"ש בעשרה מאמרות שהקשה לשאול, איך הביאו הפסח במצרים דהוי כשחוטו חוץ ואיך אמרו הלל במקום טומאה. ותי' דגבריאיל נשאם על כנפי נשרים לא". ותיורו השני כאשר בא יעקב למצרים באה השכינה עם המרכבה העליונה עמו. כמ"ש אנכי ארד עמך ואנכי אעלך, ועי"ז נעשה ארץ מצרים כארץ ישראל. ובהכי ניחא, דמשה ואהרן באו בהצעת דבריהם לפני פרעה ואמרו כי חג ה' לנו וצריכים אנו להקריב קרבנות, ודבר זה אי אפשר להיות במצרים דהוי כמו שחוטו חוץ, אשר על כן דרך שלשת ימים נלכה ונזבחה לה' אלהינו. ונגד זה השיב להם פרעה יהי כן ה' עמכם, כוונתו בזה לומר, לו יהי כדבריהם, הלא ה' עמכם שירדה השכינה עם המרכבה ונעשה ארץ מצרים כא"י, ויכולין אתם לזבוח במצרים, ע"כ ושפתיים יישק.

(נפתלי שבע רצון (המבורג תס"ח) לרבי נפתלי הירץ גינזבורג)

גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות. (י כה)

ש"ב ויד"ג הרב הגאון המפורסם מוה"ר צבי הלוי איש הורוויץ אב"ד דרעזין העתיק לי מכת"ק זקנו הוא דודי זקני הגאון מוה"ר שאול אבד"ק אמסטרדם שהקשה בזה, הרי לא מצינו מפורש בכתוב שנתקיים זה. גם הקשה הרמב"ן למה בחר משה בזבח רשעים, ובגמרא דע"ז (כה) הקשו אמאי לא חיישינן לרביעיה.

ו"ל דמשה רצה להטעות את פרעה שיהא סבור שרעתם להיות תחת ממשלתו, והן אמרינן בגיטין (נו) דמשום שלום מלכות מותר להקריב בעלי מומין וכיוצא בהם, (ומשום הכי לא חיישינן לרביעיה, דאף אם הוא כן מותר להקריב מטעם שלום מלכות). אך לבסוף כאשר אמר קמו צאו מתוך עמי, ומפרש במדרש רבה שאמר הרי אתם ברשותכם והוציאם לחרות, שוב לא היו רשאים להקריב משל פרעה, לכך לא נתקיים דבר זה.

(תפארת צבי (ורשא תרצ"א) לרבי דוד אצאפ)

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. (יא ז)

בהקדמת מכתב סופר להגאון רבי שמעון ז"ל סופר אב"ד דק"ק קראקא הובא, שנכדו שאלו טעם על המנהג שנהגו לגנוב האפיקומן בליל הסדר, וזקנו הגאון לא השיב לו מאומה על אחר [כדי להרגילו לסבול קושיא בלי תירוץ]. רק אחר הסדר השיב לו, כי לכאורה בלילה הזה עושים כל הדברים זכר לניסים שהיו שם, ולכאורה פלא למה לא נעשה זכר לנס גדול שהיה בליל יצ"מ שלא חרץ כלב לשונו, כאשר העידה התורה ולכל בני" לא יחרץ כלב לשונו, ולמה יגרע נס זה.

אולם כבר אחז"ל במס' פסחים דף ק"ג לא תדור בעיר דלא נבח כלבא, ופרש"י משום שהוא לשמירה מאויבים ומגנבים. ועתה תבין שגניבת אפיקומן הוא הזכר לנס שלא יחרץ כלב לשונו, דמכיון דלא נבחה כלבא במצרים באותו לילה פרצי גנבי, וע"כ עושים מנהג זה לזכר ודפח"ח.

(ברכת הפסח, הובא במנהג ישראל תורה סי' תע"ב סו"ס טז)

ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש. (יב ח)

בפיוט 'זאמרתם זבח פסח' נאמר שורפו משמני פול ולוד ביקד קוד פסח, ופירש אדמו"ר הרה"ק מוה"ר רבי מנחם מנדל מרימנוב זצוק"ל, דהנה פול ולוד הם סנחריב ומחנהו, והנה נשרפו ע"י המלאך בלילה, ודומה שריפתם ליקירת הפסח. וקשה דהלא הפסח לא ניתן לשריפה רק לצליה.

ואמר כבוד אדמו"ר, להיות שבערב פסח בא סנחריב ויצר על ירושלים, והנה בני ישראל הקדושים, הגם שלא היו בטוחים וזיכו לקיים מצות אכילת הפסח, פן יבוא האויב לתוך העיר ויעשה מה שיעשה, עם כל זה אמרו על כל פנים נקיים מצות שחיטה בעודינו בחיים חיותינו, כי זה מצוה בפני עצמו מצות שחיטה. וראו שעדיין יש פנאי, אמרו נעשה את שלנו ונקיים מצות צליה שהוא הכנה לאכילתה, ואם נזכה לאכילה מה טוב ועל כל פנים שכר מצוה בידינו.

על כל פנים להיות שהיה הכל בחיפזון ודאגה וטירדת הלב, הנה לא נשמרו הפסחים בשעת צליה שיהיו נצלים כראוי וטובים למאכל, ובתרכי ובשרי מחום אש כדרך הצלי באש שאם אין עומדים אצלו בקיאים בדבר להפכו ולנתק האש באופן הנצרך. והנה כאשר ראו בני ישראל שריפת הפסחים, היה צר להם על שאינו באפשרי להם לעשות המצוות בשלימות, אמרו היא רעוא שאנשי סנחריב ישרפו ויתנו ליקוד האש כאשר נעשה לפסחינו, וקיים השי"ת קללתם וניתנו מחנה סנחריב ליקוד אש.

וזוהו שורפו משמני פול ולוד ביקד קוד פסח, דבאותו הזמן אשר ניתן הפסח ליקוד אש מחמת החיפזון, וקללו ישראל מחנה סנחריב שיהיו לשריפה כמוהו, נעשה פסח כן. ובוזה יונח לנו למה גידונו דוקא בשריפה, הלא מדת השי"ת לשלם לאיש כפעלו מדה כנגד מדה, ובאלה הדברים יונח בטוב טעם. וערבים עלי דברי דודים כ"ק אדמו"ר, וציינתי הדבר למשמרת.

(דרך פיקודיך להרה"ק רבי צבי אלימלך מדינב, עשה ו' חלק הדיבור)

והיה כי יאמרו אליכם בניכם וגו'. (יב כו)

שמעתי מידידי מופלג גדול בתורה החסיד ר' נח אברהם גוטליב הי"ד, ששמע בעצמו בסביבת קדשו דמרון (מהרי"ד מבעלזא) זצ"ל בשעת הסדר דליל פסח, החילוק משאלת החכם לשאלת הרשע, ונדהקו המפורשים. ואמר בשיח קדשו דהחילוק הוא בזה, ובתחם אינו יודע ושואל, כלשון הכתוב והיה כי ישאלך, ורוצה שיתנו לו תשובה ולהתקרב. אבל הרשע הוא אומר בהחלט ואינו רוצה לקבל כלל תשובה, כלשון הכתוב והיה כי יאמרו אליכם בניכם, דאלו דברי הרשע שרוצה לעמוד בשיטתו. וסיים בשיח קדשו, ולפלא שלא נזכר זאת בראשונים, ובסידור עמדין נרמז קצת מזה.

(ש"ת חלקת יעקב (ח"ב סימן קנ"א אות ד') לרבי מרדכי יעקב בריש אב"ד ציריך)

פניני הדף

אם נמצאו דבריהם מכוונים פותחים בזכות. (מ.)

מעשה ברבינו הגר"א ז"ל שהיה נוכח בבית דין בוילנא בשעה שהעידו שני עדים, ותיכף שסיימו קרא עליהם עידי שקר המה. ונימק טעמו עפ"י מאמרם ז"ל אם נמצאו דבריהם מכוונים פותחים בזכות, לכאורה תיבת נמצאו מיותרת, דהיה לו לכתוב אם דבריהם מכוונים. אלא הכוונה שרק אם נמצאו דבריהם מכוונים מתוך הדרשה והחקירה או עדותן קיימת, אבל אם בשעת הגדתם היו דבריהם מכוונים ממש ומדוייק בפי שניהם (עי' חר"מ סיכ"ח ס"ו) בידוע ששקרנים הם שתיאמו דבריהם קודם לכן.

(קיצור אבן שלמה)

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. (יא ז)

שמעתי ממרן קודש הקדשים נ"ע (כנראה הכוונה להרה"ק מצאנו או לאביו האמרי נועם ז"ל) בדרך צחות, דלכן לא יחרץ, לאשר מבואר דברי חז"ל (ב"ק ס:) אליהו בא לעיר כלבים שוחקים, מלאך המות בא לעיר כלבים בוכים, ובמצרים היו גם שניהם, להמצרים בא המשחית, ולישראל שאכלו הפסח בא אליהו אליהם, לכן שתקו ודפח"ח.

(מנחה חדשה על הגש"פ (ירושלים תרמ"ג) לרבי נפתלי חיים הורוביץ מדזיקוב)

הרה"ק רבי נפתלי חיים הורוביץ מדזיקוב

- י" תשרי תרנ"ח -

רבי נפתלי חיים נולד לאביו הרה"ק בעל אמרי נועם מדזיקוב שהיה נכד הרה"ק מראפשיץ זצ"ל. כבר בגיל רך הסב תשומת לבם של המוני חסידי אביו, שראו בו את ממשן דרכם של שושלת ראפשיץ, בהיות דרכו להסתיר גדלותו וקדושתו בדרכים מופלאות ביותר, וכל ימיו היו אורחותיו כנתיב לא ידעו עיט. כשהגיע לפרקו נשא את הרבנית מרת יוכבד רבקה ע"ה נכדת מרן הרה"ק מצאנו זי"ע, ולאחר נישואיו סעד על שלחן חו"ז הדברי חיים זי"ע במשך זמן רב.

רבינו הקפיד שלא לצאת מפתח ביתו, מלבד לטבילה ולתפילה, כי מעודו שנה את הפרסום והתרחק מכל גינוני הכבוד הנהוגים. אולם אף על פי כן הוטרד מכל עבר בהצעות רבנות שונות, וכשראה כי לא יוכל לעמוד נגד זרם ההצעות שהציפו אותו, גמר אומר בנפשו לעלות לארץ ישראל כדי שיוכל להמשיך בנתיב חייו כפי שקבע לעצמו. ואז עלה לארץ הקודש, וגר בירושלים ת"ו במקום הסמוך ביותר למקום המקדש.

גם בירושלים הצליח בתחילה להסתיר את עצמו מעין רואים, אבל כשראה שנתגלה סודו, נעל דלתותיו בפני הבאים לפניו, ופרט ליחידי סגולה לא הרשה לאיש להיכנס לחדרו.

רבינו שידוע היה לבעל רוח הקודש גלוי ואיש פלא, נהג כל ימיו בעת שהיה מדבר עם איזה אדם, לסיים את דבריו במרו "והכהנים"

בניגון סדר העבודה של יום הכיפורים, מובן שגם מנהגו זה נחשב בין שאר התמיהות שהיו עליו, אך כשנסתלק רבינו לגבהי מרומים ביום הכיפורים תרנ"ה בתפילת מוסף בעת אמירת פיוטי העבודה של כהנ"ג ביום הכיפורים, הבינו הכל למפרע, שלא הסיח דעתו אף לרגע משעת פטירתו שנתגלה לו ברוח קדשו.

בוא בוא בוא אל

פרעה

מחפשים: ניגון נשכח של פרשת בא מישיבת באר יעקב

ניגון מיוחד שהושר בישיבת באר יעקב בשנות החמישים נעלם במערבולת הזמן, ועתה נעשים מאמצים לאתר. הניגון, שהולחן ככל הנראה בשנת תשי"ז, היה מושר מדי שנה בשבת פרשת בא על ידי הרב שלמה שטנצל זצ"ל

במרכז הניגון עמדו המילים "בוא בוא בוא אל פרעה", והוא בוצע בנוסח הליטאי המיוחד של ראש הישיבה דאז, הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל. בשיחות שנערכו לאחרונה עם בניו של ראש הישיבה, הרב דוד יצחק והרב יעקב שפירא, התברר כי גם הם אינם מצליחים לזהות את הלחן.

הניגון, שהיה חלק בלתי נפרד ממסורת הישיבה באותה תקופה, נותר כעת כזיכרון מתוק בלבד. הניסיונות לשחזר את הלחן המיוחד נמשכים, בתקווה לשמר את המורשת המוזיקלית הייחודית של ישיבת באר יעקב

לשמיעת הקובץ

בניו של רבי משה שמואל שפירא.

לשמיעת הקובץ

הנאטע השבוע

תתקיים בעז"ה
בליל שב"ק

בשעות 11:00 - 09:30

בבית
ר' יונתן שטנצל שליט"א

בס"ד

אמר אביי

חברותא עם גישמאק. מילה טובה.

פרשת בא תשפ"ה • עלון מס' 11 • עלון שבועי הו"ל ע"י קו אמר אביי • העלון מוקדש לעילוי נשמות הזקוקות לתיקון

הודעה שקיבלנו ממאזין. לא נגעתי לא שינית.

"אני מאזין הרבה שנים לקו של 'אמר אביי', ואני רוצה להודות להרב יונתן שטנצל שליט"א. מעולם לא השארתי הודעות בקווים, אבל תמיד יש את הפעם הראשונה. חבל שזה בנסיבות כאלו

אני גר בבניין משותף באחד הרחובות בירושלים עיר הקודש. היום, יום רביעי, חוותי דבר לא נעים. לפני כמה שנים בודדות לגור בבניין שלנו, ביחידת דוור על הגג, יהודי בעל תשובה נשוי עם ילד קטן וילדה קטנה. כשהוא בא, הוא היה ממש חרדי, שומר תורה ומצוות ועדין נפש.

הוא גר לבד עם הילדים, וזה בטוח לא פשוט. היום באתי בצהריים, ולצערי הרב, הוא עזב את הבניין לא כפי שהוא נכנס. את כל הסממנים שציינתי קודם הוא השאיר בבניין - לצערי הרב, ודי למבין...

פגשתי אותו במדרגות ואמרתי לו שאני מבקש סליחה. הוא שאל אותי 'על מה?' אמרתי לו: 'בדיוק בתקופה שהגעת לבניין, זה רק שנים בודדות, הייתי מאוד טרוד עם בעיות בריאות במשפחתי, ולא קיבלתי אותך כמו שצריך'. יש לי נקיפות מצפון מאוד חזקות - אילו היה לו תמיכה, גב, אוזן קשבת, אילו היה לו מי שהיה רואה אותו, הכל היה נמנע.

אז הוא ענה לי: 'מה פתאום, אתה קיבלת אותי הכי יפה בבניין'. אני אומר לכם, אם זה המצב - זה מאוד מאוד עלוב.

ולתועלת השומעים: יש הרבה דירות, שכנים מתחלפים, דירות קטנות. ובפרט בעלי תשובה שעשו צעדים משמעותיים, לחלק גדול מהם אין שום תמיכה, לא מהמשפחה שלהם, ואין להם תמיכה בכלל.

יש הרבה שיוצאים לבד מהדירה וחוזרים לבד. ולפעמים הם עוברים בחדר המדרגות שלנו - חיוך לא עולה כסף, ושימת לב לא עולה כסף. אפשר להזמין לסעודות שבת, אפשר באמת להתעניין בשלומם, יש הרבה דברים שאנחנו יכולים לעשות כדי לסייע להם ולהתעניין במצבם. חבל שנצטרך לבכות על חלב שנשפך."

לשמיעת הקובץ

לשאלות ותגובות לר' יונתן שטנצל 7614955@gmail.com

יונתן אומר

הרב בצלאל גלנדואר, מגיד שיעור בישיבת בעלזא בבית חלקיה, סיפר למאזיני "אמר אביי" סיפור מרתק:

"היה לי תלמיד בישיבה, הוא היה תלמיד מאד טוב ומוכשר, הוא נהנה מהשיעורים והתשובות, והיינו בקשר מאוד טוב. לאחר שהוא יצא מהישיבה לישיבה גדולה - דרך אגב, הוא גר באשדוד - פגשתי אותו כשעבר לידי בביהכ"נ בעלזא, והוא לא אמר 'גוט שבת', אפילו שהסתכלתי אליו והנהנתי בראשי. זה היה מאוד מאוד אכפת לי - הוא יצא מהישיבה ולא רוצה להכיר אותי.

הסיפור הזה חזר על עצמו, עד שנודע לי שלבחור הזה יש תאום, שנראה ממש אותו דבר. עד היום אני לא מזהה את ההבדל. כשנודע לי, ביקשתי ממנו סליחה שלא דנתי אותו לכף זכות, וסיכמתי איתו שיסמן לי שזה הוא."

לשמיעת הקובץ

והוי דן את כל האדם לכף זכות

הרב בצלאל גלנדואר

בדרך לבית דין של מעלה

השבוע ג בשבט תשפ נפטר הצדיק מאופקים רבי יהודה פוליסנסקי, גיסו ר' שלמה איינהרן אומר וידוי איתו לפני פטירתו.

סיפור לשנת

חברותא מיוחדת ניסים מיוחדים וחסד יום יומי

"כשאלעזר פיינשטיין, צלם שעוקב אחר סיפורי חסד בבני ברק, ראה שני יהודים חסידיים הולכים יחד ברחובות העיר, משהו בתמונה משך את עינו. אחד תומך בשני, צועדים לאט, בקצב מדוד. הוא לא ידע שמאחורי התמונה הפשוטה הזו מסתתר סיפור מופלא של שלושים שנות חסד הדדי, פותח הרב יונתן שטנצל את הראיון המיוחד ב'קו שיעורי התורה'.

"זה התחיל בשנת תשנ"א, משחזר הרב יום טוב פורגס, כשחיוך נוגה על פניו. "בבית הכנסת נארול בבני ברק, פגשתי את הרב מאיר שטרנברג, ראש הכולל ורב בית הכנסת של חסידי בויאן ברמת אלחנן. אני, איש עסקים ובעל הוצאת הספרים 'מישור', והוא, תלמיד חכם מופלג. שעות הבוקר המוקדמות בנארול היו שעות קסומות. שני יהודים, שונים בדרך חייהם אך מאוחדים באהבת התורה, התחלנו ללמוד דף יומי יחד."

"מה שהתחיל כחברותא רגילה, ממשיך הרב פורגס כשקולו רועד מעט, "הפך למסע מיוחד של ארבע עשרה שנים. במקום שבע וחצי שנים הרגילות של הדף היומי, העמקנו כפליים בכל דף ודף. הרב שטרנברג, בסבלנות אין קץ, האיר כל סוגיה באור חדש."

"אבל יד ההשגחה העליונה חיברה בינינו לא רק בלימוד התורה, קולו של הרב פורגס נשבר מעט. "ביום סגרירי בג' חשוון תשס"ד, הלכתי ברחוב ראב"ד. פתאום ראיתי אדם שוכב מתחת לרכב. כשהתקרבתי, ליבי החסיר פעימה - זה היה החברותא שלי, הרב שטרנברג. כאילו הקב"ה כיוון את צעדי באותו רגע גורלי."

"אחרי חודשיים של תפילות ודמעות בבית החולים, ממשיך הרב פורגס, "הרב שטרנברג חזר אלינו. למרות צליעה קלה, לא ויתרנו על הלימוד המשותף. התחלנו מחדש ממסכת ברכות, כאילו אומרים תודה על הנס. סיימנו את הש"ס בשבע שנים, עד חשוון תשע"א."

"באותו ערב של סיום הש"ס, מספר הרב פורגס בקול חנוק, "ליויתי אותו הביתה לרחוב השלה 8. בקומה השנייה, הוא ביקש מאשתו כוס קפה. 'לא טוב לי', הוא אמר בשקט. עוד לפני שהספיקה להגיע עם הקפה, הוא נפל על רצפת הסלון."

"ואז, עינו של הרב פורגס מתמלאות דמעות של הודיה, "התרחש נס נוסף. בני שלמה, איש הצלה מסור בבני ברק, שמע בקשר את הכתובת. הוא ידע מיד - זה החברותא של אבא. כשהגיע למקום, כולם כבר התייאשו. ארבע מכות חשמל לא הועילו, והמשפחה החלה באמירת 'שמע ישראל'. אבל שלמה, כמלאך מושיע, לא הרים ידיים. המכה החמישית, יחד עם הנשמה, החזירה את הרב שטרנברג לחיים."

"בתל השומר, ממשיך הרב פורגס, "הוא שכב ליד ראש הממשלה לשעבר אריאל שרון. למרות שהדופק חזר, מנהל מחלקת טיפול נמרץ אמר למשפחה באופן נחרץ שאין סיכוי לחיים. חודש בטיפול נמרץ, חודש בשיקום - והוא שב לחיים, בניגוד לכל התחזיות. מנהל מחלקת השיקום כעס מאוד על הייאוש שהביעו בפני המשפחה. 'אסור לייאש משפחות', הוא אמר בתקיפות, וביקש לצלם תמונה מיוחדת עם הרב שטרנברג - תמונה שתהיה עדות חיה לכל הצוות הרפואי שלעולם אין לאבד תקווה."

"בתשע"ב התחלנו מחזור שלישי, ממשיך הרב פורגס. "למדנו עד תשע"ט, כשהרב שטרנברג נזקק לקוצב לב. לא ויתרנו - התחלנו מחזור רביעי. אפילו בתקופת הקורונה המשכנו, עד שבתמוז תש"פ, אחרי חתונה משפחתית, הוא נדבק. מהצינון הפשוט התדרדר מצבו תוך 24 שעות לאיבוד הכרה. חודש שלם היינו בין שמים לארץ."

"באלול תש"פ, קולו רועד מהתרגשות, "קרה נס שלישי. הוא חזר אלינו, למרות שאיש לא האמין. בתשפ"א התחלנו שוב ללמוד. היום, כל צעד מאיצקוביץ לגן ורשא הוא מאבק. העליות הקטנות ביותר מאתגרות אותו. המדרכות של רחוב השלה ורש"י כבר הפילו אותו כמה פעמים, אז אנחנו הולכים רק בכביש, יד ביד."

"אנשים רואים אותי תומך בו פיזית, מסכם הרב פורגס בחיוך מאיר, "וחושבים שאני עושה חסד. אבל האמת? אני עושה חסד עם עצמי. הראש שלו צלול כמו בחור צעיר בן עשרים. כל צעד פיזי שאני תומך בו, הוא מחזיר לי כפליים בחכמת התורה."

"זה מה שאלעזר פיינשטיין ראה באותו יום דרך עדשת המצלמה, "מסכם הרב שטנצל, "לא סתם שני יהודים הולכים ברחוב, אלא סיפור מופלא של שלושים שנות חסד הדדי, שלושה ניסים גלויים, ושותפות נצחית בתורה שנמשכת עד היום."

לשמיעת הקובץ

הרב יום טוב פורגס מחזיק בידו של החברותא הרב מאיר שטרנברג צילום אלעזר פיינשטיין

02-533-2646

למשנה יומית בחברותא ר' יונתן שטנצל עם ר' אהרון קסטל..... 11
 למשנה יומית באידיש ר' שבח שוורץ..... 12
 למשנה יומית בעברית ר' שבח שוורץ..... 13
 לשון המשנה בניגון ר' יונתן שטנצל..... 14
 לחיפוש משנה בששה סדרי משנה..... 15
 למשנה בדקה ר' אהרון קסטל..... 16
 למשניות טהרות ר' יצחק זיכרמן עם ר' יונתן שטנצל..... 17
 לדף היומי בהלכה ר' אליהו זורפמן עם ר' יעקב רוטנשטיין..... 21
 לחפץ חיים ר' חיים קנובלביץ..... 22
 לשמירת הלשון ר' מרדכי באואר..... 223
 טוש"ע ר' שמואל יהודה בקר..... 23
 רמבם ר' שמואל יהודה בקר..... 24
 רמבם ר' חיים קנובלביץ עם ר' שמואל יהודה בקר..... 25

להורדת שיעורים מקול הלשון

לדף היומי ר' יונתן שטנצל..... 31
 לדף היומי ר' שבח שוורץ נטע סלונים..... 32
 לדף היומי ר' איציק כהן, ר' אהרון שקלים..... 341
 לדף היומי באידיש ר' עקיבא שוורץ עם ר' ישראל הרשור..... 33
 העמוד היומי ר' אהרון קסטל כעשר דקות..... 342
 ירושלמי דף היומי ר' שמואל יהודה בקר..... 361
 שילוב ירושלמי לדף הבבלי..... 362
 ירושלמי דרשו ר' שמואל יהודה בקר..... 3632
 דף ירושלמי דרשו בחברותא ר' יונתן בורה עם ר' אהרון שקלים..... 3631
 לפרשת השבוע..... 42
 לשירים ולהיכל הנגינה..... 5
 לסיפורי הילולות הצדיקים, יונתן אוחנה..... 62

חסד עם מבוגרים

מאת המחנך רבי לייזר גוטפרב מחיידר "עץ חיים":

עליתי כמה פעמים לאוטובוס, וראיתי שילדים לא קמים ממקומם. חייבים ללמד אותם שצריך לקום. ילד קטן לא מבין שיש חולשה וכאבים לאנשים מבוגרים, אף על פי שכתוב בתורה "מפני שיבה תקום".

יום אחד עליתי עם שושנה ברגל, והמשכתי לעמוד בסבל. הרב יהודה לייב פרידמן מביא בשם הרב וואזנר, שמצטט בשם החיד"א, שחייבים לקום.

רבי לייזר גוטפרב

לשמיעת הקובץ

מילה טובה

מבט אנושי במבואות החיידר

בשערי תלמוד התורה עומד מאבטח דתי. בין בדיקת תיק לבדיקת תעודה, הוא מנצל כל רגע פנוי ללימוד מסכת "אלו מציאות". רבים חולפים על פניו מדי יום, אך מעטים שמים לב למסירותו הכפולה - הן לבטיחות והן ללימוד הגמרא.

יום אחד החלטתי לגשת אליו ולומר: "אתה לומד כאן יותר מאברך כולל". פניו האירו מהתרגשות. כשנעדר לכמה ימים,

מיהרתי לשאול לשלומו בשובו. רציתי שידע שהוא לא סתם עוד מאבטח בכניסה - הוא חלק בלתי נפרד מקהילת הלומדים של מאבטח.

חז"ל לימדונו על חשיבות הכרת הטוב והעידוד. לפעמים די במילה טובה אחת, בהבעת הערכה כנה, כדי להאיר את יומו של מאבטח.

לשמיעת הקובץ

עם השכן בחדר המדרגות

בשבת האחרונה בבית וגן, בעודי הולך ברחוב הפסגה, ראיתי ילד בן 11 מתקשה להעלות עגלה עם 10 בקבוקי שתייה לקומה הרביעית.

למרות שדירתי בקומה השנייה, החלטתי לעזור לו. העליתי איתו את העגלה עד הקומה הרביעית,

למרות שלא הייתי צריך להגיע לשם.

חשבתי לעצמי שזכות המצווה הזו שווה יותר מיהלומים - הזדמנות לעזור לילד צעיר בשבת.

לשמיעת הקובץ

לאחר שסיימנו, המשכתי בדרכי חזרה לקומה השנייה, מרוצה מההזדמנות לעשות חסד בשבת קודש.

חצי דקה עם החפץ חיים

מתוך ספר אהבת חסד

ופרשת וירא כלה מלאה ממדת החסד. כי בפסוק א' מזרי מעננו בקור חולים, ואחר כך מעננו הכנסת אורחים וגדל זריזותו של אברהם אבינו לזה, וכל זה הוא בכלל גמילות חסד [כדאיתא בבבא מציעא ל': ובשבת קכ"ו].

ואחר כך הודיע לנו הכתוב שחבת השם יתברך לאברהם היתה בעבור (בראשית י"ח י"ט): "אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו לשמר דרך ה' לעשות צדקה ומשפט". ונדוע שהחסד הוא גם כן בכלל צדקה וגדול ממנה, כמו שאמרו חז"ל (ספ"ט).

וגם ממה שבקש אברהם לפני השם יתברך על סדום, שישא עונם ולא יכלה אותם, והרבה והפציר בעננו זה, למדנו איך שצריך האדם להיטיב לבני אדם בכל מה שיוכל.

רוצה לקבל כל שבוע עלון לאמייל?

שלח בקשה

7614955@gmail.com

לתגובות

073-3470982

שלוחה 9

המשנה השבועית

כל שרוח הבריית נוחה הימנו,

רוח המקום נוחה הימנו

אבות, פרק ג, י

סיפורו של בית החסד מניח וגן

א' בשבט תשס"ט נפטר שלוחא דרבנן ח"כ הרב אברהם רביץ. לא נדבר מילה על פוליטיקה, אלא על החסד המיוחד שלו ושל רעייתו מרת אביגיל שתחי'.

בראיון מיוחד עם ר' משה רביץ, בנו הבכור שתרם לו את כלייתו, בתוכנית "אמר אביי" עם הרב יונתן שטנצל, הוא מספר על בית מיוחד של חסד והכנסת אורחים:

"הכל התחיל מהכנסת האורחים שראיתי אצל אבי ואימי. הם לימדו אותנו שכשמגיעה הזדמנות - צריך לזהות אותה ולהתנפל עליה

בבית שלנו תמיד היה מקום לעוד אחד. מידי שבת ומידי חג, השולחן היה מלא. היו אנשים שהיו גרים אצלנו בבית, בנות בעלות תשובה - יש הרבה שעד היום מרגישות שאימא שלי היא האימא שלהן.

ח"כ ר' אברהם רביץ מימין עם בנו ר' משה משמאל

אני זוכר יום אחד שדפקו בדלת ביתנו. היה אדם מוזר שישב ברחוב, והשכנים שהביאו אותו אמרו: 'כנראה הוא של רביץ'. הוא ישב אצלנו, ולאבא שלי הייתה סבלנות מיוחדת אליו. הוא יכול היה להקשיב לאדם מוזר, וידע ליהנות כי יש להם דברים מעניינים.

יום שישי אחד הגיעה אלינו בחורה שהנוצרים המורמונים ניסו לשכנע אותה, ואבא שלי הוציא ממנה את כל השטויות.

מה שלמדתי מאבי על הכנסת אורחים הוא כך: ראשית, אתה לא מטיף. אתה מכניס את המילים שלו, מקשיב לו. אולי הוא מעניין! אל תהיה בהיכון, אל תהיה בלחץ שמא הוא לא מספיק דתי. אם אתה תקשיב לו - גם הוא ישמע אותך. תקשיב לשכן שלך - זו גם הכנסת אורחים.

הסתובבו בבית שלנו המון חילונים, ולא כולם חזרו בתשובה.

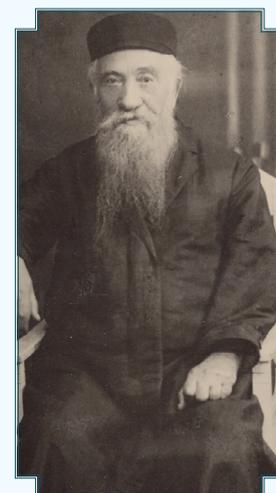

לשמיעת הקובץ

סנא מוטל מעמיס אורחים

רב אפרים מרדכי (מוטל) צוויגנהפט זצ"ל | יום הירצייט השבוע, ג' שבט

בכל ליל שבת, בבית הכנסת של חסידות סוכוטשוב בסוסנוביץ, כשכולם מיהרו לסעודת השבת, נשאר רבי אפרים מרדכי (מוטל) צוויגנהפט במקומו הקבוע בראש בית הכנסת. בניגוד למנהג העיר, בו כל בעלי הבתים הזמינו אורחים נאים, הוא המתין בכוונה עד שיצאו כל המתפללים, כדי לאסוף דווקא את האורחים העניים והמוזנחים שאיש לא רצה להזמין. את הנהגתו המיוחדת הסביר במעשה מופלא, כאשר ויתר על שירת "שלום עליכם" והסביר לנכדו, רבי שלמה זאב צוויגנהפט זצ"ל, בלחש: "יש היום אצלנו אורח שלא אכל זמן רב, אני חושש שאם נשיר, הוא עלול להתעלף מחולשה."

נולד בנס בשנות התר"ן, כשאמו מרים הייתה בת 50, בהתגשמות ברכת המגיד מקוזניץ. שימש כשו"ב ומו"צ בסוסנוביץ וחותנו של הגאון רבי שלמה שטנצל. היה מחסידי סוכוטשוב המכובדים וצאצא של הטי"ז. נפטר בשיבה טובה ונטמן בבית העלמין היהודי בסוסנוביץ, שנהרס לאחר מכן על ידי הנאצים ימ"ש.

יועצים רפואיים ארציים

- האדמו"ר מאמשינוב..... 02-3003936
- ר' אלימלך פירר..... 03-5777000
- עזר מציון** נב' ציפי, יועצת רפואית..... 03-6144488
- ר' משה חרש, מנהל המחלקה..... 052-7632030
- ר' שמעון רגובי"..... 052-5809005
- ר' יוסף צוקרמן..... 052-7639988
- ר' זיסמן טייטל..... 03-6194557
- ר' מרדכי אייכלר..... 053-3118988
- סרטן rccs** ר' משה גולדברג..... 0527639572
- יועץ בתחום הנפש, פסיכיאטריה** ר' ראובן פרקוביץ..... 02-5370511
- סרטן** ר' משה פריד..... 052-9528011
- ר' יוסי ארבל'ך..... 050-5367265
- ר' פימלר חב"ד..... 050-2568000
- ר' מאיר קווין..... 052-5808936

הדסה עין כרם

- חדר סנדוויצ'ים עונות וקפה חנים, ארגון מזון ומרפא** בהנהלת ר' יצחק מרקוביץ..... 053-3144777
- עסקן רפואי** ר' חזקי בריון..... 054-8418160
- אוכל ולינה בשבת** ר' לייבל הנדלר..... 053-3111631
- ר' יצחק פרץ..... 054-8418201
- ר' מוטי פולק..... 050-4164963

הדסה הר הצופים

- אוכל ולינה לשבת** ר' חיים פרוצוביץ..... 052-7699133
- ר' ישעיהו זילברשלג..... 052-7649115
- משמחי חולים** ר' שמואל פינקל..... 058-3255094

איכילוב

- מפעל חסד** ר' מאיר שמעון ויינריך..... 03-5790837
- להתקטר ביום חמישי בערב להזמין..... 03-5230628
- 052-7654040
- חב"ד הנחת תפילין** ר' טל גומברג..... 050-8777240

תל השומר

- עסקנים רפואי, רחשי לב** ר' ראובן שרבאני..... 054-9073535
- ר' מוטי נטייד..... 058-4990014
- ר' בית החולים ר' יואב אוקנין..... 052-9211400
- עסקן סרטן** ר' שוקי בריף..... 052-4224224
- עזר מציון** ר' אלי ברונו..... 052-2659794
- ר' יוסף מרגלית..... 050-4147000
- רפואה וחיים** ר' יצחק שטרן..... 050-4111149
- חדר סנדוויצ'ים עונות ושתייה** נכנסים לבית הכנסת, ועולים כמה מדריגות או במעלית
- סנדביצ'ים, עזר מציון** ר' אליהו וייס..... 053-3526688
- ארוחות צהרים חמות בתל השומר ארגון חסדי דבורה נב' מירי הבר..... 054-4937920
- חיים שפיצר..... 052-6770100

המשמחים תל השומר, ר' ישראל בינדר..... 052-7158798

בלינסון

- עסקנים רפואיים** ר' ישראל בבצ'יק..... 050-4193544
- ר' שלמה קופולוביץ..... 052-7633151
- עזר מציון**..... 052-7318585
- אוכל לשבת חסדי יואל** ר' מנדל רובין..... 050-4128914
- 1800303044
- ר' יצחק אייזיק הולפר..... 050-4153630
- חב"ד** הנחת תפילין..... 050-76900577
- לינה..... 050-418011

בית רבקה פ"ת

- עזר מציון נב' צילה לפידות..... 052-6831024
- לינה בשבת ר' רפאל צברי..... 052-7193501

שערי צדק

- סעודות שבת לאורחים** ארגון יד טובה של הרב יצחק סגל. קומה 4 שערי צדק ע"י בית ספר לאחיות
- יועצים רפואיים** ר' חיים הגר..... 054-8463026
- ר' אשר וולס..... 053-3199888
- ר' משה לודמיר..... 052-7622322

בית חולים הרצוג

- צמוד לבית הכנסת. יש סעודות שבת
- שמחת חולים** ר' אהרן לוי..... 050-4192265

העמק עפולה

- ר' ביה"ח ר' יוסף יצחק סגל..... 054-4632770
- אוכל מהדרין לאורחים** ר' ראובן בלקין..... 052-7668272

אסותא אשדוד

- עסקן רפואי** ר' ישראל הרשקוביץ..... 052-2481113

- ר' אברהם פלר..... 050-4172072
- ר' בית החולים ר' יעקב קיין..... 052-7134394
- המשמחים** ר' ערן שמחי..... 054-2084090
- המשמחים** ר' אריה ויינריך..... 052-7615250
- אוכל בשבת, תפילין, חבד** ר' צבי גודמן..... 052-6765973

בית חולים אסף הרופא צריפין

- רב ביה"ח** ר' הראל פדידה..... 058-7322289
- שליח חב"ד** ר' מנדי בקרמן..... 053-6290363
- לינה בקרבת מקום** ר' משה פרידמן..... 052-7630007
- יועץ רפואי עזר מציון** ר' נתי שפיגל..... 052-5222261

ביקור חולים בתחום הנפש

- הרצוג** ר' ציון סעדון..... 052-2380423
- כפר שאול** ר' יחיאל הגר..... 054-5589402

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת בא תשפ"ה שנה י | גליון מס' 567

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

בניני אמונים

בניני תפלה בפרשה

פתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

יהודי של אמן

שהגיע למערכת 'בני אמונים', מכתב אחד מני רבים: "אף פעם לא הייתי מהמתפללים הגדולים... במשך שנים התפללתי עברה עלי בחצי גמנום מחי, כבסרט נע, 'אוטוסטרדה' מלולית. מובן שהתפללתי, אבל הבטוי 'כגוף בלי נשמה' כאלו נכתב במדיק כדי לתאר את יבש תפלותי.

לא הייתה שום סבה שלא אראה כף, חלילה, גם בגיל שמונים, אלמלי התודעת, דרככם, לחשיבותה של עגית אמן בכונה, בכמות ובאיכות. בקור אחד החלטתי לנסות. נגשתי אל שכני בבית הכנסת והצעתי לו לברך עמי ברכות השחר בחברותא. כל הענין לקח דקות ספורות בלבד.

באותו בקור, מבלי שאדע, נשתל בקרבי גרעין קטן... אחרי כמה ימים הפציע הגבעול. משהו בנשמת החל להתעורר ולהפסקה. המלה הקטנה הזו בת שלוש האותיות, החלה לפעול ולבעבע.

לא אלאה אתכם, אבל בתוך תקופה קצרה התפללות שלי הפכו למשהו אחר, לחיה רוחנית מרוממת. ואם אתם חושבים שזה נגמר בתפלה, אתם טועים... התרוממות הנפש היא, הקשר העצמתי עם אבי שבשמים, אלו מלויים אותי לאורך כל היום כלו, מבקר עד ערב."

מכתבו של אותו אברך מסתים במשפט נפלא: "הפכתי לאיש אחר, הפכתי ל'יהודי של אמן'!"

מכאן תצא הקריאה לכל יהודי: אם עדין לא הצטרפת לאומרי ברכות השחר בחברותא, התחל עוד היום ותזכה גם אתה להיות 'יהודי של אמן'.

בקרית היום נכבד לבני אמונים!
שבת שלום,

218 298 מכאולס"ן

בפרשת השבוע, פרשת בא, מתארת התורה את גאלת בני ישראל משעבוד מצרים, בזכות אמונתם האיתנה בה' יתברך (ילקוט שמעוני הושע רמז קיט). גם קרבן הפסח המתאר בפרשתנו, שהצטוו ישראל להקריב עוד טרם יציאתם ממצרים, נועד לקבע בלב ישראל את האמונה המחלטת בהנהגת ה' (ראה רמב"ן שמות יג ב).

יציאת מצרים כלה כידוע גם גאלה רוחנית. עם ישראל יצא באותה שעה ממ'ט שיערי טמאה, נבחר לעם סגולה וזכה לקבל את התורה.

אם זכו ישראל לגאלה רוחנית וגשמית בזכות האמונה, הרי ללא ספק יכולה זכות זו לעמד לנו גם בימינו אנו להגאל בגוף וברוח, אם רק נזכה לבנות בקרבנו את בנן האמונה האמתית בה' יתברך.

עגית אמן היא כידוע אבן יסוד משמעותית בבנין האמונה בלב האדם, וממילא זלזול בה משמעותו בהכרח זלזול באמונה, חס ושלום.

היה זה הסבא מסלבודקה, רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, אשר באחת משיחותיו הציב שאלה בפני תלמידיו: "מדוע הפליגו חכמים כל כך בחמרת ענישו של מי שאינו עונה אמן פהלכה?" אך מיד בהביר כי "השאלה היא שגויה מיסודה, כיון שהיא נובעת מכך שבני אדם אינם מבינים כי פגם בעגית אמן הוא פגם באמונה!" (שיחות הסבא מסלבודקה ח"א עמ' רמה).

אולי בשל כך נרמזה עגית אמן בשמה של פרשתנו, פרשת האמונה. כי כן, "בא" הוא ראשי התבות "ברכה" ו"אמן", ואף ראשי התבות של "בני אמונים", הכנוי שישראל זכו לו על שם היותם "גוי צדיק שמר אמונים".

ואם בגאלת הנפש עסקנו, כאן המקום לעורר, כי גדול כחה של עגית אמן לעורר את נפשו של היהודי ולהרימה לשמי מעלה. נתקלתי לא פעם באנשים שכל תפלתם השתנתה מן הקצה אל הקצה בעקבות עגית אמן. כף, למשל, משתף אותנו אברך צעיר במכתב

תפלתם של מנהיגי ישראל

"ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר: החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" (יב א-ב)

דרש רבי משה לייב ליטש רוזנבוים מפרשבורג: באמרו "החדש הזה לכם", רמז הקדוש ברוך הוא למשה ואהרן על הדרך הראויה להם, כמנהיגי ישראל, להתפלל על צאן מרעיתם. "החדש הזה" - על כל מארעותיו, יהיה "לכם", מנהיגי האמה, "ראש חדשים" - דגמה וסמל לכל ההתרחשויות שיתחדשו ויבואו בעקבות חטאי ישראל. והיגו, שאף אם ירבו ישראל לחטא, יתנו אל לבם כי כשם שגאלת ישראל ממצרים התרחשה על אף היותם שקועים במ'ט שיערי טמאה, כך אין מעצור לה' מלסלח להם על חטאייהם, וכך לא יתיאשו מלהתפלל עליהם.

ואכן, אחר חטא העגל בקש משה (שמות לב יא): "למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים", כלומר אם גאלתם ממצרים אף כאשר היו שקועים במ'ט שיערי טמאה, מדוע אינך מעביר על מדתך וסולח להם אף על חטא זה? (אמרות ה' ויקרא ד ג).

"המפה בעברתו"

במעברו בארץ מצרים!

"ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה'" (יב ב)

ה'אור החיים' הק' (שמות יא ה) מבאר כי הבכורות במצרים מתו כתוצאה מכך שעבר הקדוש ברוך הוא בארץ מצרים, כי כפי שהמגנט שואב אליו את הברזל, כך על ידי התגלות כבוד ה' במצרים בליל יציאת מצרים נשאבה חיותם של הבכורים.

על פי זה באר רבי יחיא צאלח [המרה"ץ], את הלשון בתפלת ערבית: "המפה בעברתו כל בכורי מצרים". אין הפונה ל"עברה" מלשון פעס, אלא מלשון "העברה", על שם הפתוב שלפנינו ולפי דרכו של ה'אור החיים' הק', שהבכורים מתו מעצם עוברו של הקדוש ברוך הוא במצרים (פרוש 'עץ חיים' על סדור התפלה, תפלת ערבית לחל).

חלום שהוא אמת

מן אותו היום מוסר אני נפשי על הדבר. הולך אני בין בתי כנסיות ובתי מדרשות וטורח למלא את בקשתו של ריש לקיש ממני, לעורר את המתפללים להזהר בעניית אמן, למען יזכו ויפתחו בפניהם שערי גן עדן, ומשם ישפע עליהם שפע ברכה ורחמים מפרומים."

שירו למלך' עמ' 131

על חלום נפלא שארע בימינו ספר הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א, ממלא מקום חותנו הגדול הגאון רבי נסים קרליץ זצ"ל, כרב ואב"ד רמת אהרן וכראש כולל חזון איש בבני ברק.

במשך שנים רבות למד הרב לובין בחברותא בכולל חזון איש עם יהודי צדיק ותלמיד חכם, רבי משה הורביץ זצ"ל. בשנת תשנ"ח, יומים לפני חג השבועות, קבל הרב הורביץ התקף לב קשה, ובליל שבועות עלתה נשמתו לגני מרומים.

באותה שנה, בליל שבת פרשת כי תצא, חלם הרב לובין חלום באישון ליל. בחלומו הוא רואה את החברותא שלו, רבי משה הורביץ, כשהוא עומד מולו לבוש בשטרמיל ובבגדי השבת שלו. הרב נדהם למראה חברו האהוב, ומפיו יצאה השאלה: "גלה נא לי, על מה מקפידים בבית דין של מעלה?"

ענה לו הרב הורביץ: "מדקדקים על עניית אמן בהלכה".

הרב לובין מספר כי היתה לו הרגשה שמדבר בחלום אמת, היות שמוזכר במקורות כי אדם הנמצא בעולם האמת, מתגלה לאנשים בעולם הזה כאשר הוא לבוש בבגדי שבת. מאחר יותר, כשספר החלום לגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל, אשר כי אכן מדבר בחלום אמת.

את דבר החלום זכינו לשמע מפי הרבנית קניבסקי כבר לפני כחמש עשרה שנה. היתה בתאריך י"ג באולול תשע"ב, כחדש ימים לפני פטירתה. היא ספרה כי בעקבות החלום החל בעלה הגדול להקפיד לברך ברכות השחר באזני מי שיענה אמן אחר ברכותיו. כך מדי בקר, כל עוד היתה הרבנית בחיים, היה הרב מברך ברכות השחר בחברותא והרבנית היתה עונה אמן אחר ברכותיו, ואחרי כן היתה הרבנית מברכת והרב היה עונה אמן על ברכותיה.

אף כשמרן הגאון רבי אהרן ליב שטיינמן זצ"ל שמע על החלום, החליט גם הוא כי במנין הנץ שהתקיים בביתו, יקדימו המתפללים להתיצב רבע שעה לפני התפלה כדי שיוכלו כל מתפללי המנין - והוא בראשם - לברך בחברותא איש באזני רעהו.

מה מפלא הדבר: בגלל אותו חלום, שני ענמי התורה החלו הלכה למעשה לברך ברכות השחר בחברותא!

בית כנסת אחד לאחר, כשהוא משדל את המתפללים שלא יזלזלו חלילה במצוה נשגבה זו.

פעם אחת הגיע אחד מגדולי הדור לבקור בוילנא. משנודע לו על הנהגתו של דין העיר, בקש להבין את הסבה להנהגתו, וכשבקר במעונו של רבי שמעון, שאלו על כך.

מפני כבוד התורה גאות רבי שמעון לשתף את האורח הנכבד בסוד העומד מאחורי הנהגתו המיוחדת, להתאמץ ולטרוח בשביל לעורר את הצבור על עניית אמן. כך ספר:

"המעשה ארע באחד מן הימים שבהם היה בית הדין סגור. מסבה זו יכלתי לשבת בביתי וללמד תורה כפי שחשקה נפשי. ספון הייתי מול שלחן הלמוד שלי, כשמסכת שבת מנחת לפני. במשך שעות ארוכות הגיתי בתורתם של התנאים והאמוראים, השעות חלפו מבלי ששמתי לב, שקוע הייתי באותו למוד מענג שאין שני לו - - -

אינני יודע כיצד קרה הדבר, אך לפתע נפלה עלי תרדמה עזה וראשי נשטט. בחלומי נגלה לפני אדם הדור אשר פניו מפיקות זהר השמור לעולמות עליונים. הוא הלך וקרב אלי עד אשר ידו נגעה בראשי והוא שאל אותי: 'מדוע אינך זהיר בדברי?'

אימה גדולה נפלה עלי. בקושי יכלתי להניע את שפתי, כששאלתי אותו בחזרה: 'מי אתה ומה הם דבריך?'

האיש לא השיב על שאלתי, אלא רק אמר לי: 'אני מבקש ממך, שמהיום והלאה תלך ותזהיר בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שיהיו בני אדם זהירים בעניית אמן, ומלבד שיזכו לשכר רב ועצום בעולם הבא, כדברי ריש לקיש: כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן (שבת קיט ב). אף ינצלו מכל הגזרות הנוראות המתרגשות לבוא לעולם ויזכו לברכת שמים בכל מעשי ידיהם'.

משסים האיש הדור הפנים לדבר, נעלם כלא היה, ואני התעוררתי משנתי הפתאומית כשכל גופי רועד וחרד מהחלום הנורא אשר חלמתי. הייתי נפעם ונרעש מהגלוי שזכיתי לו, אך לא הייתי בטוח אם מדבר בחלום שוא או בחלום אמת שיש בו ממש.

התפללתי לה' שיתן לי סימן, אות שיבהיר לי אם מדבר בחלום אמת.

במשך הזמן שבו התפללתי, נותרה אצבעי מנחת על דף הגמרא. משסימתי להתפלל, נדהמתי לראות שאצבעי מורה בדיקוק על המקום שבו מופיעים דברי ריש לקיש: 'כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן'.

נפשי התמלאה בתדהמה ובהתרגשות. ראיתי זאת כסימן מן השמים.

את הספור המפלא שלפניכם ספר הרבי מסלונים בעל ה'ברכת אברהם' זצוק"ל, באחת משיחותיו על גדל מעלתה של עניית אמן:

אדם קדוש היה הצדיק רבי שמעון הדין, וכל יהודי וילנא חרדו לכבודו. את כל שעות היממה נצל רבי שמעון הדין עד תום - אם בלמוד תורה בשקדנות מפלאה ואם בעבודת הדינות אליה התמסר בכל לבו ונפשו.

משסים האיש הדור הפנים לדבר, נעלם כלא היה, ואני התעוררתי משנתי הפתאומית כשכל גופי רועד וחרד מהחלום הנורא אשר חלמתי. הייתי נפעם ונרעש מהגלוי שזכיתי לו, אך לא הייתי בטוח אם מדבר בחלום שוא או בחלום אמת שיש בו ממש.

הרב משה הורביץ זצ"ל

חרף כל עסוקיו הרבים, היה לו לרבי שמעון הדין מנהג מיוחד, עליו הקפיד ואותו מלא בדבקות מדי יום ביומו: הולך היה רבי שמעון ומכתת את רגליו בין בתי כנסיות ובתי מדרשות ומעורר את לבבות היהודים לענות אמן בקול ובכונה. גם בימים בהם יקרה החמה בעו, וגם בתקופות של שלג וקרה, נתן היה לחזות ברבי שמעון מתרוצץ אנה ואנה, הולך מפתח בית מדרש אחד למשנהו, משער

החשך - העדר אור או בריאה בפני עצמה?

ויאמר ה' אל משה נטה ידך על השמים ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חשך" (י כא)

הרמב"ן (למנו פסוק כג, וראה לעיל ד יא) מפרש כי אף שהחשך אינו בריאה בפני עצמה, אלא מצב המתקיים בהעדר אור, החשך שהכּו בו המצרים היה בריאה מיוחדת: ענן סמיך ירד מן השמים, סבב את המצרים וחסם בפניהם את האור באפן מחלט. זוהי פגנת חכמים (שמות רבה יד א) באמרו שהפלה "וימש" האמורה כאן היא מלשון מושו, כלומר, היה זה חשך מציאותי "עבה כדינור", שהיה נתן למשוש.

אולם הגר"א חולק וסובר שהחשך ככלל, הוא בריאה ממשית בפני עצמה ואינו מצב של העדר אור, כפי שמשתמע מלשון הכתוב (ישעיהו מה ז): "יוצר אור ובורא חשך". ומה שאנו רואים שהאור דוחה את החשך, הוא משום שהגביל הקב"ה את כחו של החשך וקבע שידיחה מפני האור. במפת חשך, לדעת הגר"א, הסיר הקב"ה מגבלה זו מהחשך, ולא היה בכוח האור לדחותו, ואדרבה החשך הוא שדחה את האור. לפי זה, "וימש" האמור כאן מתפרש כמו (שמות כג כב) "וימש" שמשמעותו "יסור", שהחשך בו יכו המצרים היה בכחו להתגבר על האור ולהסירו.

רבי שמואל יצחק הלמן ראב"ד לונדון כתב, שעל פי דברי הגר"א מתפרש היטב נסח התפלה בברכת "המעריב ערבים": "גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור". לפי שהאור והחשך הם נבראים שוים, על כן כשם שגולל הקב"ה מדי יום את ה"אור מפני חשך", כך גם גולל הוא את ה"חשך מפני אור", ואולי גזרת הבורא, לא היה האור יכול לדחות את החשך.

הגר"י? סולוביצ'יק מבאר על פי דברי הגר"א את לשון הפיוט הנאמר בהגדה של פסח: "קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה, רם הודע כי לך היום אף לך הלילה". בימות המשיח, כשתשרה בחינת "לא יום ולא לילה", אזי יודע כי "אף לך הלילה" - שאף החשך הוא בריאה אלקית בדיק כמו האור. שאם לא כן, ואין החשך אלא

העדר אור, כיצד תהיה מציאות של "לא יום ולא לילה" - הלא בהעדר אור מכרח שיהיה לילה? (קול אליהו; 'אור הישר' תמיד לב א; הגדה של פסח מ'בית לוי' עמ' רמד)

הודאה על הנסים הנסתרים

"ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו" (יב כז)

פרש רש"י שבני ישראל קדו והשתחוו לה' "על בשורת הגאולה וביאת הארץ ובשורת הבנים שיהיה להם".

באר רבי חיים דב אלטוּסקי, מראשי ישיבת 'תורה אור':

מטבע האדם שאינו מבחין בנסים הנסתרים המתחללים עמו בכל רגע ורגע בהשגחה פרטית מפלאה, אף שלעתים הם גדולים ועצומים יותר מהנסים הגלויים. אולם בעת יציאת מצרים, מתוך הנסים הגלויים שעשה עמו הקדוש ברוך הוא, התעוררו ישראל להכיר בנסים הנסתרים, כדגמת לדת ילדים, ולהודות גם עליהם. על כן, כאשר הודו על הנסים הגדולים שעתידי ה' לעשות עמו ב"בשורת הגאולה וביאת הארץ", צרפו את הודאתם אף על "בשורת הבנים".

ספור נפלא ספר המשגיח רבי זיידל אפשטיין, משנות למודיו בישיבת מיר:

פעם לקה אחד הבחורים בסתימת מעים קשה, ובשל כך נאלצו להחישו בדחופות לורשה, עיר הבירה, כדי לנתחו. זמן מה לאחר נסיעתו הגיע לישיבה מברק בן שתי מלים: "הנתוח הצליח", ושמחה גדולה פשטה בין חבריו. מששמע זאת המשגיח רבי ירחם הלוי, אמר בהתעוררות: אלו היינו משכילים להבין את עמק הנס הנעשה עמנו בכל יום בפעילותן התקינה של מערכות גופנו, הלא כל ברכת "אשר יצר" היתה נאמרת בפנינו בשמחה עצומה ובהתרגשות, לא פחות מזו ששרתה בעקבות אותו מברק בהול שנשלח אלינו מורשה והודיע שהנתוח הצליח... ('חדושי בתרא' מקרא עמ' יד [נדפס בסוף 'חדושי בתרא' ברכות]; קנף 'בית הלל' כ' עמ' קטז)

מעטרפים למתפכה

יהודי יקרו!

הקפד גם אתה שכל ברכותיך יחתמו ב"טבעת המלך", הלא היא עניית אמן, וכך יהיה קיום לכל הברכות שאתה מוציא מפיה, כדת וכהלכה.

להצטרפות אל מזכי הרבים המשכימים קום לענות אמן אחר המתפללים בבית הכנסת, נא מלא את הטפס במכשיר 'נדרים פלוס' ואנו נצר עמך קשר אי"ה לשליחת חמרים.

"וידעתם כי אני ה'"

"עניית אמן חותם וקיום הענין, להאמינו אמונה שלמה, אמונת אמן, שאמת הדבר כי ברוך הוא ברוך שמו וברוך טעמו כי עמו מקור חיים וברכות שמים, ונחתם בטבעת המלך..."

(רבי יעקב עמדין זצ"ל בספרו 'סלם בית אל' המדפס בראש סדור 'בית יעקב')

ברכות השחר כהלכה

בקול בכונה בתברותא

עגנת אמן קורעת גזר דין

"ומלאו בתיה ובתי כל עבדיך ובתי כל מצרים אשר לא ראו אבתיה ואבות אבתיה מיום היותם על האדמה עד היום הזה ויפן ויצא מעם פרעה" (י)

בכתוב זה נרמז מאמר הזהר (תיקו"ז תקון יט, מ א): "העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דין של שבועים שנה". "ויפן ויצא מעם" - סופי תבות אמן, שכל העונה אמן בכל כחו זוכה לצאת בעבור זאת מ"פרעה", כלומר מחוב הפרענות שהוטל עליו (נחלת יוסף קנטרס אמן והלל אות נה).

אמן' מצילה מאפלת הגיהנום

"ויט משה את ידו על השמים ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים" (כב)

דברים נוראים נאמרו בזהר הקדוש (וילך רפ א) על גדל ענשו של המזלזל בעגנת אמן. לאחר שמתאר את המדור התחתון בגיהנום, עליו אמר שלמה המלך (משלי טו א): "שאלו ואבדון נגד ה'", כותב הזהר:

מאיר שורץ מפודהיץ, אשר לאחר שהעתיק בצואתו את דברי הזהר האמורים, המשיך והזהיר את צאצאיו: 'בני היקרים, תאמינו, בעת שראיתי זאת בזהר הקדוש כאן ועוד בזהר-חדש, תסמר שערות ראשי, אוי לי ואוי לנפשי, כמה פעמים אתאבדו ממני כמה אמונים. על פן למען השם! למען השם! מאד מאד תזהרו לשמע כל ברכה מן המברך כדי לידע על מה לאתבא אמן פראוי (הנהגות צדיקים ח"ה עמ' תמה).

משונכנס ניסן מרבים באמונה

"החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" (יב ב)

דרש רבי חיים קניסט, ממוגידי ירושלים: בעת יציאת מצרים נטהרו ישראל מפל שמץ עבודה זרה והתחזקה בלבם האמונה הטהורה בה'. מדי שנה, בעת שמתחדש עלינו חדש ניסן, מתעורר רשמה של אמונה זו בלבו של כל יהודי, ויכול הוא לחזק ולבסס בלבו את האמונה בה' ובשליטתו המחלטת בכל. רמז לכך נתן למצא בלשון הכתוב: "ראשון הוא לכם" - סופי תבות 'אמן' (תורת מועדים' עמ' לו).

"להייה אתר נחתן להנהו גברי דמבזי לאתבא אמן, ועל אמן סגיאינ דאתאבדו: מניה, דלא חשב להו..." [למקום ההוא (מדור התחתון שבגיהנום הנקרא 'שאלו ואבדו') מורידים את האנשים המבזים עגנת אמן, ודנים אותם בגיהנום על אמונים רבות שנאבדו מהם מתוך שלא החשיבו אותן (וראה רבנו בחיי שמות יד א)].

הוסיף וכתב רבי חיים ויטאל: האות הראשונה בתבת אמן היא אל"ף. אל"ף בשנוי סדר האותיות היא "אפל", כלומר: חשך כפול כחשך שהיה במצרים (ראה רש"י כאן). ללמדך שהמזלזל בעגנת אמן סופו להיות נדון במדור שביעי שבגיהנום, שמשם נמשך החשך במצרים (פרי עץ חיים' שער כונת אמן ג).

על פי האמור דרש האדמו"ר רבי מאיר מדז"קוב את הלשון שגאמרה לאחר מכת חשך (יא ח): "צא אתה וכל העם..." - "צא" בגימטריה 'אמן', רמז לכך שהמקפיד על עגנת אמן פראוי יציל מהחשך ומהאפלה שבהם נדון המזלזל בעגנת אמן (אמרי נעם).

כאן המקום להביא את דברי המקבל רבי

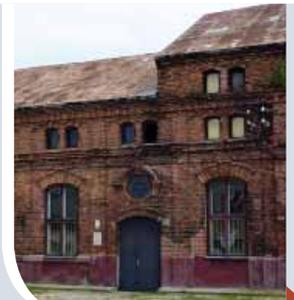
שיערי גן עדן

עגנת אמן במשנת בעל ההלוא

ה'שפת אמת' ה' בשבט תרס"ה

רבי יהודה אריה ליב אלטר נולד בשנת תר"ז בורשה, לאביו רבי אברהם מרדכי, בנו בכורו של בעל היחודשי הר"מ מגור.

בהיותו בן שנתים התיתם מאמו, ובהיותו כבן תשע התיתם אף מאביו הגדול. מאז גדל והתחנך על ברכי סבו הגדול, בעל היחודשי הר"מ. חנכו בבית הסב הטביע רשם עז בנפשו, ומשנות נעוריו היו כל שעותיו מקדשות לתורה

בית מדרשו של השפת אמת' בעיירה גור פולין

ולעבודת ה'.

בן שתיים עשרה היה כשהסתלק הרבי מקוצק וזקנו החל בהנהגת העדה. גם אז לא זזה ידו מידי הסב הגדול שהמשיך ללמד עמו שעות ארוכות, שעות קבועים, בנגלה ובנסתר.

עם הסתלקות סבו בשנת תרכ"ו התמנה למלא את מקום סבו ברבנות העירה גור, והוא בן תשע עשרה בלבד.

כארבע שנים מאחר יותר, עם פטירת האדמו"ר רבי חנוך העניף מאלכסנדר, נשאו אלפי החסידים את עיניהם אליו, ולאחר הפצרות רבות הוא נאות להנהיגם. שוב המו הדרכים המובילות לגור, רבבות הסתופפו בצלו ושתו בצמא את דבריו.

בשנת תרס"ד פרצה מלחמת רוסיה-יפן, ואלפים מחסידיו נלקחו בעל כרחם לשירות הצבא. באותם ימים לא עלה הרבי על מטה. הוא ישן על הרצפה כשאך חלוקו פרוש על הרצפה. חלוק זה היה מדי בקר ספוג בדמעותיו.

קרוב לשלושים וחמש שנה ישב השפת אמת' על כס הנהגה. בה' בשבט תרס"ה, והוא בן חמשים ושמונה שנה בלבד, הסתלק ונטמן ליד קבר סבו בבית העלמין שבעיירה גור. לאחר פטירתו הדפסו דברי תורתו מכתב ידו על התורה ועל הש"ס בסדרת הספרים הידועה: 'שפת אמת'.

מעלתו של העונה אמן על המברך

על דברי חכמים "גדול העונה אמן יותר מן המברך", כבר הקשו הקדמונים: הלא המברך הוא היוזם ועושה המעשה, והעונה אמן רק מצטרף אליו, ומדוע גדול הוא מן המברך?

ה'שפת אמת' מבאר זאת בשתי דרכים:

א. הברכה מגבלת בהתאם להשגתו ורחב דעתו של המברך בגדלות הבורא. אולם העונה אמן שנמשך אחר ברכת חברו מתוך אמונה פשוטה, אין לו כל גבול, שכן האמונה אינה תלויה בהשגה והבנה, ונמשכת היא במלא עזה בכל הדורות. לפיכך אמרו חכמים שהעונה אמן גדול מן המברך (כי תבא תרמ"א, ע"פ 'ברכת אליהו עמ' ככו).

ב. בעולם הזה לא נתן לעשות את מעשה המצוה בשלמות הראויה, ואף הרצון השוכן בלב האדם לעשית מצוה יכול להיות טהור ומשלים. לפיכך, בעוד המברך אינו יכול לומר את ברכתו בשלמות, עגנת אמן, שאינה מעשה בפני עצמו, אלא מבטאת הספקמה ורצון להצטרף לדברי המברך, יכולה להיות בשלמות, ולפיכך גדולה דרגתו של העונה אמן מן המברך (כי תבא תרל"ח).

{ אז נדברו }

פרשת בא תשפ"ה | גליון מס': 678 | לסדר: "כי חג ד' לנו"

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל:

a8447168@gmail.com

בהקשר לספר המעודד לצאת מליקוט 'הלכה בקרוב ממש למעשה', חסרים מתנדבים בודדים בעניין מראי מקומות להשלים המלאכה דיים והותר. נא לפנות בדוא"ל.

חדש חדש!!!

ניתן לשלוח הערות או תגובות

על העלון למספר פקס:

077-4448588

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא (ע"ר)

באשראי: "נדרים פלוס"

(שם קופה: עלון אז נדברו)

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי:

052-7683095

לפני עשר שנים -- הוא אמר לי -- שבעוד עשר שנים וכו'...

יהודים יהודים!!! שמעו שמעו!!! איש בשורה אני! אני מוכרח לבשר ש... שאמנם היום לא קרה משהו מיוחד... אבל פשוט בדיוק נזכרתי!!! נזכרתי שלפני עשר שנים היה לי ויכוח מאוד רציני עם חבר אחד שקנה אייפון... אני טענתי לו שזה לא בסדר וזה אסור... אבל הוא טען לי... תן נחוש מה הוא טען לי??? בא נראה אותך מנחש... הוא טען לי את הטענה הכי מוכרת:

שעזוב... תהיה ריאל... בעוד עשר שנים לככככולם יהיה אייפון...

והוא אמר לי את זה בשיא הבטחון!! תשמע מה שאני אומר לך: עוד עשר שנים כולם יהיו חייבים סמארטפון... אי אפשר יהיה לקנות כלום... לא לשלם בבנק... ולא לרשום את הילדים... הכל יהיה דרך שם... אז חבל... בא נהיה ריאליים... ואני התווכחתי איתו וטענתי שלא נכון... בשלב מסוים אמרתי לו: אין בעיה!!! אמרת עוד עשר שנים יהיה גם לי אייפון?? קדימה... בא נעשה תזכיר!!! אני עושה לעצמי בפלאפון צלצול בעוד עשר שנים... ויהיה כתוב שם: **אמרתי לך?!?** אתה תכתוב לי ואני אכתוב לך!!! אני אכתוב בפלאפון שלי במקומך... אמרתי לך?!? אמרתי לך שתוך עשר שנים יהיה לך סמארטפון... וגם אתה תכתוב בסמארטפון שלך אמרתי לך?!? אמרתי לך שגם בעוד עשר שנים אני אשאר עם אותו פלאפון נוקיה... והשבוע פתאום נזכרתי בזה!!! עשיתי שחזור אחורה ומתברר שחלפו מאז קצת יותר מעשר שנים...

אמנם הוא קצת צדק!!! אני באמת לא נשארתי עם אותו פלאפון... כי הפלאפון שלי יום אחד נפח את נשמתו ויחד איתו הלכו כל התזכירים וגם התזכיר הזה בעצמו הלך פאייפון... נו... ומה עשיתי? קניתי פלאפון כשר עוד יותר פשוט... פלאפון מקשים 4 על 4... והנה חלפו להם עשר שנים... ונס שנזכרתי!!! **ההלו אני פה!!! אני פה עם הפלאפון הכשר שלי!!!** ואני מחכה לטלפון ממך... סיכמנו משהו... סיכמנו שבעוד עשר שנים ניפגש ומי ש'אמרתי לך' שלו יהיה הנכון... השני יעמוד בפינה בראש מורכן ויסיק מסקנות... ואני כעת בגאווה ובגאון מכריז ואומר: אמרתי לך!!!! לפני עשר שנים שגם בעוד עשר שנים יהיה לי פלאפון כשר... והנה אני! נשארתי עמוד חשמל!!! כמה ציוצים עברו מאז... כמה אנשים ניסו לחתור מימין ומשמאל... עברנו קורונה, עברנו שביעי באוקטובר, עברנו מאה מערכות בחירות... עברנו מאתיים הפגנות שמאל ואני וחברי עם הפלאפון הכשר... אנחנו נשארנו עמוד חשמל!!! אתה מוזמן לקשור את האופניים חשמליות שלך לרגלים שלי... עשר שנים לא זזתי מילימטר מהעמדה שלי!!! ואני חושב שאני לא היחיד שמישהו התערב איתו על זה... המשפט עוד עשר שנים כולם יצטרכו את זה... הוא משפט יותר מידי מוכר... וכמדומני שהמשפט הזה מסתובב לכה"פ עשר שנים... אז בבקשה... נא לעדכן את הדרכון!!! אז אין בעיה... ידידי היקר... אני מוכן הפעם לוותר לך על ההתערבות... אבל בתנאי אחד: מהיום תוציא את המשפט הזה מהלקסיקון!!!

עוד עשר שנים כולם יהיו שם... זה משפט שכבר אמרת אותו לפני עשר שנים!!!

הוכח שטעית!!! כך שאתה כבר לא יכול לטעון לי את זה... אבל כעת הגיע תורו!!!

הפעם אני רוצה להתערב איתך שתוך עשר שנים אתה תעבור לפלאפון הכשר שלי... כלומר: אם אתה טענת בעוד עשר שנים אני אעבור לפלא' שלך וזה לא קרה!!! כעת אני הופך את הקערה על פיה... והפעם אני רוצה להתערב איתך שתוך עשר שנים אתה תחליף לפלאפון כשר!!! קדימה... אני רושם בפלאפון שלי ואתה בשלך... תרשום בשמי תזכיר לחודש שבט תשצ"ה, אמרתי לך שאתה תעבור לפלאפון כשר... ולמה??? למה נראה לי שבעוד עשר שנים יהיה לך פלא' כשר?? כי... בינינו... היית רוצה את זה כבר עכשיו ואתה רק לא מעיז!!! אתה כבר שילמת כמה וכמה מחירים יקרים בגבולות השמורים של הבית... וגם בתכנים של הילדים... ואתה עדיין לא מעיז... אבל אני אופטימי שלאורך עשר שנים הקרובות אתה יום אחד כן תקבל כח לעשות את זה... כי זה בידך!!! ואתה יכול! ואתה גם מאוד היית רוצה שזה כבר יקרה... ואתה מבין יותר טוב מכולם עד כמה שאי אפשר להמשיך עם זה ולא יהיה מנוס מלפרוש מזה... ואתה רק מפחד מהרגע הזה... ופה! תרשה לי לתת בך אימון שאולי אתה לא מאמין, בעצמך אבל אני כן מאמין שאתה מסוגל לעשות את זה למרות שזה מאוד מאוד קשה... ויום אחד זה יקרה!!! האם זה יקרה רק כשכלו כל הקיצין... או שתפרוש מזה היום או מחר... זה כבר תלוי בך!!! אבל תשמע לי... תסתכל לי בעיניים... אתה תוך עשר שנים תפרוש מהמכשיר!! ואני מציע לך: אל תתווכח איתי... מה איכפת לך... מישהו נותן בך אימון!! תן לי... תשאיר לי... אל תפריע לי לתת לך כח לעשות משהו שאתה מאוד רוצה לעשות... רק זה קשה מאוד... את הקושי אף אחד לא יקח לך אבל כשתעשה את זה... גם את הקרדיט אף אחד לא יכול לקחת לך... שמור קופון זה...

מה שבטוח: אתה לא היית רוצה לשבת בעוד עשר שנים עם הילדים שלך סביב שלחן אחד כשכל אחד מכוניס במכשירו... לא היית רוצה ככה להיראות בעוד עשר שנים... לא היית רוצה להפקיר את הנפש הרכה של הילדים הטהורים שלך בתכנים לא מבוקרים שלא היית שש שיחשפו לזה...

אז להבין אתה מבין כבר עכשיו... לעשות את זה- בטוח שתצטרך יום אחד... וקשה- זה תמיד יהיה קשה... אז ל-מה אנחנו מחכים?? בא נעשה את זה כאן ועכשיו!!! תאמין לי... אין לי אינטרסים... השבוע אני מדבר על אינטרנט וזהו... אני מפליג הלאה לדרכי...

ההמשך מעניין לעניין בעמוד 6 בגיליון זה...

ברור וברור ושום דבר לא ברור... כך נראה ברור נוסח שטיבלאך...

בימים אלו מתחילים בדף היומי את הדפים המדממים!!! פרק נגמר הדין... ונגמרו החגיגות... רבותי: יש ד' מיתות בית דין ומי שחושב שהוא יעשה מה שהוא רוצה... אז שידע לו שבית דין לא יהססו להרוג מי שעבר על חיוב מיתת ב"ד וחשוב שנדע את זה... עקרונות!!!

אז ככה: דבר ראשון: ניתן לומר שהלימוד של דפים אלו זו סגולה להמתקת הדינים... ולמה?? מסיבה פשוטה: יש כלל: אם יש דין למטה אין דין למעלה!! סו"ס הקב"ה רוצה רק להיטיב איתנו... רק מה לעשות שלא מבינים עניין והקב"ה נאלץ להסביר בדרך הקשה... אבל ברגע שאנחנו תופסים את המושכות ומתחייבים לדאוג לעשות דין למטה... אז הקב"ה מתמלא ברחמים וגם בהכרת הטוב אלינו... תודה בני היקרים... תודה שלקחתם ממני את מושכות הדין... כעת אני יכול לחזור להיות אבא שבשמים כולו קל מלא רחמים...

כן!!! מי שנתחייב מלקות... זה מחזה מעורר רחמים... לוקחים את הבן אדם וכופתים שתי ידיו על העמוד איך ואיך כשהוא מוטה וחזן הכנסת עומד ורצועה של עגל בידו ומלקהו שליש מלפניו ושני שליש מאחוריו... בקיצור: כשאני מדמיין את זה... זה קורע לב... זה לא בשבילי!! אנא מכם... ביום שיש מלקות בבית דין אני בורח... אבל!!! כאן מגיע האבל!! ממשיך הרמב"ם ואומר: בזמן שהוא לוקה ראש בית דין אומר את הפסוקים: אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה... והפלה ה' את מכותך ואת מכות זרעך, מכות גדולות ונאמנות... אתה קולט?? בשעה שבית דין מכים!! ראש בית דין מזכיר מישהו אחר לגמרי שמכה... והפלה ה' את מכותך... מכות גדולות ונאמנות... מה טמון בזה???

שאם יש משהו יותר כואב ויותר מר ויותר מדמם מהמלקות של בית דין זה... זה ללכת לבית חולים ולראות מה זה סבל... לראות את כל הצרות שהאלוקים נאלץ לעשות כדי שיראו מלפניו... וכשאתה לוקה בבית דין זה במקום!!!! במקום והפלה ה' את מכותך... בשביל שיהיה רחמים למטה!!! בשביל למנוע את כל הצרות של הגלות שאין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו... בשביל זה אנחנו עושים דין למטה... וחוסכים דינא קשיא מלמעלה...

יום אחד קניתי דירה... וקניתי את זה מחרדי משלנו... וגם העורך דין היה חרדי משלנו... וכשגרנו חוזה מול העורך דין זה היה נראה היימש כזה... שלושה חברים מהשטיבל יושבים יחד ושותים לחיים... ואז העורך דין התחיל לדבר וכשהוא הגיע לנושא של הפרת חוזה הוא נתקע שם!!! הוא התחיל לפרט לנו את החוק היבש לפרוטרוט!!! מה קורה אם אני מפר חוזה... ואז הוא פירט שממתינים שבועיים, ואח"כ כל יום זה קנס של מאתיים שקל, ואח"כ יש קנס של 10% מהנכס... (אל תתפוס אותי על הפרטים) והוא מפרט ומפרט ואני הקונה והמוכר מחליפים מבטים בינינו... מה יש לו...?? הוא כבר הפך אותי למפר חוזה... והוא כבר נותן לך עצות איך תתבע אותו... ואז כשהוא סיים את הדרשה... הוא חיך ואמר: אני מבין שמזרז לכם למה נכנסתי לנושא הזה... **אבל אין לי ברירה!!!**

תבינו... היות ושלשנו חברים וידידים מהשכונה והשטיבלאך... לכן חשוב לי להבהיר לכם ש-**פה!!! פה זה לא שטיבלאך!!! פה זה רציני!!!** בשטיבלאך אתם יכולים לסגור ככה בערך... וה' יעזור... תבא פעם אחרת... סו"ס אנחנו חברים... אבל פה זה עסקה רצינית!!! ופה אנחנו לא חברים... אין בערך ולא כאילו ולא 'יהיה טוב'... פה זה רציני!! אם אתה לא עומד בתנאי החוזה אתה מפר חוזה וזה יהיה לגמרי רציני!!! ואז הבנתי... הבנתי למה היה כ"כ חשוב לעורך דין לדבר בשפה הזו!!! כי ברגע שאנחנו חברים אז ברור... ברור שאני אשלים בזמן... ואחרי שהברור הזה נהיה פתאום לא לגמרי ברור אז ברור שהוא לא יכול לדרוש ממני ולתבע אותי... כי תשמע... אין לי... ה' יעזור... פעם אחרת...

אז זהו!!! שיש דברים שצריך להניח אותם על השלחן ברור!!! אחרת זה שטיבלאך...
אתן לך דוגמא: לאחרונה יוצא לי לשאול את עצמי: האם מישהו אי פעם העיר את תשומת לבו של בחור שעולה לקיבוץ א' בשיבה... שההלו... ידידי היקר: ברצוננו לעדכן אותך שבעוד שנה שנתיים אתה תתחתן ואז אתה מתחייב לזון ולפרנס את אשתך!!! האם בחור שמע אי פעם את ה'המצאה' הזו?? האם יש חתן שמישהו דאג לעדכן אותו בנתון הזה?? רוצה תשובה?? **אף אחד!!!** אין בחור אחד בעולם שיוצא לשידוכים מתוך הנחת יסוד כזו!!! מה תגיד?? בשביל מה צריך להגיד את זה?? מה זה בשביל מה... הוא חייב או לא חייב?? מי שלוקח הלוואה... אמור לדעת שהוא צריך להחזיר אותה...?? מי שקנה דירה אמור לדעת שהוא צריך לשלם אותה?? אז בדיק אותה דבר: מי שנושא אשה אמור לדעת שהוא מחויב לפרנס אותה... **מה יש פה להבין?? אלא מאי??** כן... בטח... ברור שהוא המפרנס... וברור שהיא יוצאת לעבוד... וברור שאחריות עליו... וברור וברור וברור... והדבר היחיד שברור פה זה שלזה קוראים שטיבלאך... ברור וברור ושום דבר לא ברור... ולבנתיים היחיד שברור פה זה שהיא מחויבת לפרנס!! והיא מחויבת להביא גם הון אישי לדירה!!... והוא עוד חולם שביום הנישואין מוחלין לו על כל עונותיו... תשכח מה... לעשיו מחלו כל עונותיו כשהוא נשא עם אותה מחלת כ"י... כי הוא ידע שהוא מקבל ע"ע עול אשה... אפילו עשוי הפנים שהוא יצטרך כעת ללסס את הבריות עוד כמה שעות ביום כי לפרנס את אשתו... מגיע לו מחילת עונות!! כי סו"ס הוא קיבל עול... אבל בחור ישיבה? צריך לפרנס? ברור!!! ברור ש... **שלא!!!** בקיצור: פתאום אני קולט כמה חשוב לדבר ברור!! כי אחרת זה נהיה שטיבלאך... (אברך מבין מצוין שהוא המפרנס ואשתו עוזרתו בזה... אבל לבחור זה ממש לא ברור... והראיה שהוא מחפש מתכנתת עם משכורת מסודרת... [כמובן בלי להכליל...])

וזה בדיק הרעיון של מלקות וד' מיתות בית דין... הההלו... תבין: להקפיד על שולחן ערוך... זה לא המלצה... זה לא 'קול קורא'... ולא 'קריאת קודש'... זה רציני!!! יש על זה אכיפה!! אתה מחויב לזה... ואם לא תלך לפי התקן... אתה תקבל מלקות!! שמעתי על רבנית שהיא מנהלת סמינר ופעם בשנה חשוב לה למסור שיעור מיוחד על חיוב מלקות... ותיאור איך זה נראה... ולמה היא מוסרת שיעור על זה?? כי... כי ככה!!! מה אני מתכוין 'ככה??' כי... בעצם למה לא?? למה לא למסור על זה שיעור?? הרי סו"ס כך כתוב במפורש בתורה שמי שעובר על לאו שיש בו מעשה סופג את הארבעים... אז לא נראה לך שמחובתנו לעדכן את האזרח ש... שתשמע... מומלץ להזהר כי אחרת מקבלים מלקות?? אה... אז למה זה עדיין נשמע מוזר למסור שיעור על הנושא הזה?? נו... למה?? כי... כי הוי... מה הקשר... ברור... מה... מה ברור?? ברור שלא עוברים על לאו שיש בו מעשה... וברור שמלקות וכו'... כן?? ברור?? בטוח שברור?? אז זהו שלא!!! ממש לא ברור... צא לרחוב ותראה שיש לצערנו הרבה בחורים שעוברים כמעט במזיד על איסור הקפת הראש... וזה אומר שזה ממש לא ברור... ולמה זה לא ברור?? כי... כי ברור... מה... אתה לא יודע?? ברור... כשהדברים ברורים נוסח שטיבלאך אז... אז זה נראה כמו שטיבלאך... בשביל זה יש לנו את מסכת סנהדרין שלפחות כאן הדברים מונחים על השלחן כמות שהם... ואם אנחנו נפנים שיש דין למטה הרי זה ימתיק דינים למעלה...

לרגל ימי השובבי"ם,

ניתן לרכוש את הספר 'וימאן', מוקדש ללוחמי הקדושה 'יוצאי צבא בישראל' הנלחמים בעוז ותעצומות בקרב הבלתי פוסק בדגל הנאמנות לה' בתנאי שטח סבוכים נגד כח המשיכה של דור 2025 כוחותינו חזקים!! לא נותר לנו, הדור היותר מבוגר, אלא להצטרף למאמץ המלחמתי, לתת רוח גבית ותמיכה בלתי מסויגת לצעירי דורנו שמתברר ש-ה' כנראה סומך עליהם ונותן בהם אימון עוד יותר ממה שנתן בנו. ספר זה נועד בעיקר בתור 'הצדעה' ונתנית שכם ונשיאה בעול ללוחמנו.

ניתן לרכוש במוקדי המכירה

כדלהלן:

- ירושלים:** רח' הנמיה 10 קומה ג'
גבעת שאול, רח' בן עזיאל - 054-8491554
בית וגן - משפחת נוישטט רח' הרב פראנק 29
רוממה - המ"ג 29 - 052-7682281
רמות ד' - רובין 47
גילה - 0533148861
- אופקים - משפחת שפירא:** 053-4112035
אחינסך - שרגל: 052-7171721 שבט אשר 9
שלב ב' - 0534162979
- אלעד - רחוב ר' יהודה הנשיא:** 03-9073067
אשדוד - הרב צור: 050-4120311
ביתר עילית - אזור רמי לוי: 054-8450998
בית שמש - נהר הירדן 9 ר"ב: 058-3294147
- בני ברק - קיבוץ גלילות 9:** 055-6728458
חזו"א 34 - 052-7117271
- רח' הרב בן קוק/הרצוג:** 0527603814
חדש: אזור גן ורשא - 0534166085
חדש: פרדס כץ אבוחצירא - 0548494663
- פרדס כץ החלוצים -** 0548578226
- חיפה:** פולק, גאולה 15, 052-7683095
טבריה - 054-8441354
טלז סטון - קפלן, הר"ף 6 ק"ג: 052-7688584
כרמיאל - 0527136165
- מודיעין עילית:** קצות החושן 14, 052-7174781
הפץ חיים 14 - משפחת דרבקין: 089742750
גרין פארק: 0527644795
ברכפלה, ר' יהודה הנשיא 30: 0527126897
נתיבות - הר' גרשונוביץ 42: 05276447378
- עפולה -** 052-7686876
פתח תקוה - 14 - משפחת הנשיא (מרכז העיר) 0504124235
צפת - 052-7181828
רחובות - 0548580831
רכסים - 054-8415410
תל ציון - 052-7150166
תפרה - לימן - 055-6705003

כמו כן: ניתן לרכוש את שאר הספרים במוקדים אלו:

אהבת-תפילה, ואהבת-עול מלכות שמים, המסולאים בפ' - עסק התורה.

אין כזה דבר **לגרש** מחשבות!!! יש אפשרות **למלא** את המחשבות!!!

וכאן רבי פנחס בן יאיר מגיש לפני החמור שלו את תכנית המסע... קדימה... תורה!!! זהירות!!! זריזות!!! נקיזת!!! טהרה!!! קדושה וכו'... אנחנו הולכים עכשיו להתניע ולהיכנס עמוק עמוק לתוך התכניה הארוכה הזו ואז המחשבות יעלמו... וכך רפב"י יצא לדרך עם החמור... ואם החמור של רפב"י יותר צדיק מאיתנו... זה לא בגלל שאנחנו יותר חמורים ממנו... אלא בגלל שהוא יותר **עסוק** מאיתנו!!! הוא לא מפסיק לצעוד... תורה... זהירות... זריזות... יש לו המון עבודה... ותמיד יש לו לאן להתקדם... ולבנתיים הוא שכח שהוא חמור...

זה ה'מכאן' של רבי פנחס בן יאיר!!! רפב"י חושף לנו את השיטה היחידה איך מתמודדים מול מחשבות זרות!!! **אף פעם לא חזיתו!!! אף פעם!** אם יש לך מחשבות זרות זה רק אמר שיש לך מקום פנוי בדיסק קשיח... ולא נותר לך אלא **למלאות אותן**... זו הנוסחה! ושם צריך לשים את כל כובד המשקל. איך אני ממלא את עצמי בתעסוקה של עבודת ה', זה בדיוק כמו ההתנחלויות!!! הדתיים הלאומיים יודעים שלעת עתה אי אפשר לגרש את הערבים מהארץ. ולכן אם מאוד חשוב לך שהערבים לא ישלטו... הדרך היחידה זה להתנחל ולהשתלט ולהתפרס על כל גבעה פנויה ולהתנחל על כל שטח שומם כי אם אתה לא תתנחל... הם יתנחלו... בקיצור: לא נלחמים עם גרזנים!!! אלא בהתיישבות!!! ובדיוק אותו דבר כאן: בן עליה יקר!!! תלמד מנוער הגבעות!!! אתה לא רוצה שיכנסו מחשבות זרות?? **תתנחל!!!** תרחיב את מעגל ההתעסקות הרוחנית... תמלא את המחשבות שלך במגוון של נושאים בעבודת ה'... תיצור רצף של התיישבות יהודית של תורה וזהירות וזריזות עד שתגיע לדיסק מלא עד אפס מקום בתורה וחכמה וכו'...

אבל!!! כאן מתחילה המורכבות הגדולה!!!

שגם למלאות את המחשבות זה לא משהו מכני... סו"ס כפי שסיכמנו המחשבה היא לא מוצר שאפשר ללחוץ על כפתור ולהזיז אותו באופן יזום. גם בשביל למלאות את המחשבה צריך לעבוד עם טקטיקה נכונה...

ופה יש נקודה די סבוכה: שלמרבה האבסורד עלול לקרות שדווקא הבן עליה במיוחד... דווקא הוא בקבוצת סיכון להתמודד עם מחשבות זרות יותר מבחור ממוצע... ולמה?? כי בן עליה הוא מאוד שמור... אתה מצידך לא מתעניין בחדשות... אין לך תחומי התעסקות מחוץ ללימוד... זה בשיטה!!! אתה מעוניין לשמור את המוח פנוי רק לעסק התורה...

דא עקא!!! שסו"ס אתה בן אדם... ואתה הרי לא יכול ללמוד כל כל כל הזמן... בשלב מסוים המוח מתעייף... וכשהמוח מתעייף... אז אתה צריך לעשות משהו אחר... אז מילא בחור קלאסי ממוצע... הוא יצא את העיתון של היום... וקצת ידבר פוליטיקה...

כידוע... (עיין ערך דובים לבנים ואין צורך להרחיב שכל פעם שאתה חושב על הלא אתה מנציח את ה-כן שלו) ותכל'ס... מה כן?? כל הקרב הקרב אל מזבח ה' ימות האם תמנו לגווע?

אז אכן הנוסחה היא די ברורה:

אתה בטח מכיר את המימרא המפורסמת של ר' פנחס בן יאיר: תורה מביאה לידי זהירות, וזהירות מביאה לידי זריזות... בטח!!! כולנו מכירים את זה... מאיפה?? מהספר מסילת ישרים של רבינו הרמח"ל!!! כל המסילת ישרים בנוי על הסולם ותכנית העבודה של רפב"י...

אז זהו!!! שרק בשבוע האחרון שמתי לב... שהמימרא המפורסמת הזו של רפב"י... על מה היא מדברת?? על הפסוק: **ונשמרת מכל דבר רע!!! שלא ירהר אדם ביום כדי שלא יבא לידי טומאה בלילה**. בקיצור: שמירת המחשבות! **ועל זה!!! בדיוק על הפסוק הזה** ממשיכה הגמ' ואומרת:

מכאן!!!!

מכאן אמר רפב"י: תורה מביאה לידי זהירות וזהירות לזריזות וכו' וכו'... **מה זה ה'מכאן הזה?** סליחה... מה המימרא של רפב"י בכלל קשורה לנשמרת מכל דבר רע?? מה ענין שמיטה אצל הר סיני??

אבל מיד הבנתו!!! ארך לי שניה ומיד הבנתי מה הקשר...

ונשמרת מכל דבר רע... דורשים חז"ל: שלא ירהר אדם ביום...

כן חז"ל... בשמחה רבה... אתם אומרים לי לשמור על המחשבות??

אני בעד!!! קחו אותם!! אני מוסר לכם באדיבות את כל המחשבות שלי... כמו שיש 'מוסר שטרותיו לבית דין'... ככה אני מוכן בשמחה למסור לכם את כל המחשבות זרות שלי... קחו אותם ממני ולכל הרוחות... אבל אלוקים אדירים... אין לי שליטה על זה... אם ככה חז"ל הקדושים: למה אתם מביכים אותי?? אתם דורשים ממני שאני לא אהרהר ביום... תסבירו לי איך בכלל שולטים על המחשבות?? תנו לי מתכון איך עושים את זה...

אז זהו!!! שהשאלה הזו היא לא שלי ולא שלך!! היא שאלה של רבי פנחס בן יאיר... ואתה יודע מה... אני נגיד קצת יותר מדויק... זו השאלה של החמור של רפב"י!!! כידוע: לרפב"י היה חמור שחז"ל כבר מתבטאים שאנו כחמורים ולא כחמורו של רפב"י... החמור של רפב"י שאל אותנו: רבי, איך בדיוק? הרי אני חמור! אוהו... אנו כחמורים. יש לי דחפים שמושכים אותי לבשר חמורים בשרם... ואני לא שולט על זה אז איך??

עונה רבי פנחס בן יאיר... על כרחך!!! מכאן!!! מכורח השאלה המתבקשת מכאן- מחדש רפב"י... מכאן מוכרח שיש כנראה תכנית עבודה ותעסוקה מאוד נרחבת ומקיפה... שלשם אתה צריך לחתור ובה **למלאות!!!** למלאות את המחשבות... כלומר: מה רפב"י מחדש??

איך "ממלאים" מחשבות בתוכן חיובי??

כחלק בלתי נפרד מהשיעורי בית שנו עושים בימי השובבי"ם... אחת השאלות הקשות והיומיומיות המצויות בקרב בני עליה זה:

איך מתמודדים מול מחשבות זרות??? איך דוחים מחשבות זרות?

אז דבר ראשון: לפני שאנחנו בכלל פותחים את זה... מאוד חשוב לדעת: שאם המחשבות היו סוג 'מוצר ממשי' שניתן להרים אותו פיזית ולקחת אותו בידיים ולהכניס אותו לתוך במגירה... ולנעול... אם ככה זה היה... היה עליך תביעה גדולה משמים על כל מחשבה זרה... כי למה הוצאת אותה מהמגירה... או למה לא החזרת אותה למגירה? וגם אם היית מתנצל שהמחשבה הייתה מאוד כבידה... כי היא שוקלת 50 קילו... לא!!! לא הייתי מקבל את התירוץ... כי גם 50 קילו זה משהו **שאפשר** להזיז אותו... הייתי מצפה ממך ליצירתיות ובעיקר גלות אחריות לגרש את המחשבות גם הכבדות ביותר!!! מצדי תעשה רישיון על מלגזה ותרים את כל המשטח של המחשבות זרות ותזרוק אותו בואדי...

שום תירוץ לא מתקבל!!! זו הייתה התביעה אם המחשבות היו מכניות

אבל מה לעשות ש... שלא!!! מה לעשות שהמחשבות לא שוקלות 50 קילו... הלוואי!!! הלוואי

והם היו שוקלות אפילו 200 קילו... זה היה מאוד קל... דא עקא שהמחשבות שוקלות הרבה הרבה יותר ממאתיים קילו... ומה המשקל שלהם?? **שאין להם שום משקל** ואין שום שליטה פיזית עליהם... **ולכן זה המשקל הכי כבד שיכול להיות!!!** משקל וירטואלי לגמרי

ואשר על כן: עוד לפני הכל... אתה מוכרח להפנים לדעת: שגם הקב"ה מודע לכך שאין לך שליטה הרמטית על המחשבות!!! ואם בכל זאת ה' נתן לך מחשבות... זה אומר שזה שאתה לא שולט לגמרי על המחשבות זה חלק בלתי נפרד מהתכנית המקורית!!! כי עד כמה שידוע לי בורא עולם הגון, והיות ובאופן מובנה אין לך שליטה על זה... אז זה חלק מהעסקת חבילה... והקב"ה לא יבא עליך בטענות על מה שלא הצלחת... **ולכן דבר ראשון תרגע!!!** ה' יודע טוב מאוד כמה אתה לא רוצה את זה... והוא גם יודע מה היית מוכן לעשות לו יצייר שזה היה בשליטתך.

ה' מבין אותך- והגיע הזמן שגם אתה תבין את זה!!!

אז דבר ראשון: תרגע!!! אל תכעס על עצמך... ואל תלחם פיזית!!!

ובכן: אחרי שנורגעת... אחרי שהפסקת להאשים... ובתנאי שזה אכן כך כעת הלאה... **תכל'ס: מה עושים???** סו"ס מחשבות זרות זה לפעמים מתסכל עד אימה. כי הם לוקחות אותך 'לאן שהם רוצות' ולהלחם חזיתית זה הרי עושה את הפעולה ההפוכה

הציוד והוא יודע לעשות את זה... ואז מטבע הדברים כולם נעזרים בו... והוא הגיע אליי הבייתה עם הטלית קטן שלו ועם ארגז כלים והוא עבד שם שעה וחצי ועשה 'ככה ככה ככה ככה' וסידר לי שם איזה משהו... (ואז הוא גם התחיל להסביר לי מה הוא עשה... חה חה... עשיתי לו עם הראש... בטח... הוא עוד חושב שהבנתי משהו מכל המינוס והפלוס והקאטער) אבל אני דבר אחד כן הבנתי!!! הבנתי איך שייך להיות יהודי שהלב שלו לא פנוי לרגע מן החכמה!!! יש לו בארסנל מבחר רב תחומי של תעסוקה בתוך גבולות היידישקייט!!! ולי אין את זה... כשאני סוגר את הגמ'... אין!!! אין לי לאן!!! המוח שלי הרי ממשיך לעבוד... והלב שלי גם ממשיך לייצר... ומה??? מה בדיוק??

ממה נפשך: ללמוד אני כבר לא יכול... אני צריך להירגע... ולקרא עיתון אני לא כ"כ רוצה... אז מה כן?? יש פה איזה שטח פתוח ופנוי בלב ש... שצריך לדעת איך לאישי אותנו... אז אמנם כשמדובר באברך באמצע החיים... השאלה הזו קצת פחות מטרידה... כי תמיד הבית מחכה ותמיד יש מה לעשות... אבל סו"ס גם זה מעייף... ובשלב מסוים גם מזה צריך להירגע ושוב הלב פנוי!!! ואין לך כ"כ עם מה למלאות אותו!!!

וחבר שלי החזון אישניק... יש לו!!! יש לו עולם תעסוקה משלו בתוך המעטפת של עבודת ה'... ישמע לך מצחיק... אבל זה מה שקוסם לי בחזון אישניקים... הם בשבילי מדגם מוחשי איך תורה מתורגמת לזהירות ונקיות... אל תתפס על הדוגמא הזו... קח אותה לאן שאתה רוצה... אבל תבין את הרעיון... פשוט ליצור תת נושאים פרקטיים בתוך הגבולות של היהדות... ואתה חייב את זה... כי אם לא... אז אין ברירה, לך תקרא עיתון... אני בעוה"ר שלחתי כמה בני עליה שילכו לקרא עיתון... שיתעניינו בפוליטיקה מדינית... (לא חרדית שזה כבר כיעור...) אין ברירה... אתה מוכרח ליצור תחומי עניין כדי למלאות את כל הפינות הפנויות מהחכמה... מצדי תעשה ריזה יומית... תשמע מוזיקה... עד כמה שזה תחום עניין!!! (ממ"נ אם אתה לא מבין במוזיקה... אז זה לא ממלא לך כלום, ואם אתה כן מבין במוזיקה זה עלול לקחת אותך... לא מרוחניות... אבל להסיט אותך לעולם המוזיקה, שזה עולם שלם למי שיש לו את זה... כנ"ל ספורט, מי שלא בעניין זה לא ממלא לו כלום, ומי שכן בעניין... אז אוי אוי... זה לוקח אותו לעניין אחר לגמרי)

בקיצור: יש פה אתגר!!! שכמדומני שעצם הצבת האתגר הזה כמשימה זה כבר דבר שיכול למלאות אותך... תחליט: אני מוכרח ליצור תחומי עניין של הובי בילוי ופנאי בתוך עבודת ה'... אדרבה... תשבור את הראש... החזון אישניק הוא מדגם אחד... והמדגם השני הקצת יותר מורכב זה ר' חיים קנייבסקי שהצליח בתוך הלימוד להגיע להמון בילוי!!! המון עקשען... עיין ערך הספרים שהוא הוציא בשכבת גיל שלך אבל זה כבר עוד יותר מורכב. כי לכה דבר לא מגיעים מרוב התמדה כמו שכולם חושבים... זה מגיע מביקוש... ממשמוש... מעקשען ושובבות בתוך הלימוד... תן לחכם ויחכם עוד... ובהזדמנות נשוב לנושא זה...

הרמזור הירוק... אבל כשאני בשמו"ע... אני עומד דום!!! לא מדבר עם אף אחד... לא קורא שום דבר... כי... כי אני אמור לכיון כעת בתפילה... ותכל'ס... מה לעשות ש... שאני לא מכוין... (אל תשאל אותי למה... כי ככה...) ממילא הלב שלי הכי פנוי שיש!!! כי ממה נפשך... לחשוב על התפילה זה... זה לא תמיד הולך... ואילו להתעסק עם דברים אחרים אסור לי כי... כי אני מתפלל... מה התוצאה? **שהלב פנוי!!!** ולא סתם פנוי... אלא הוא הכי פנוי!!! הרבה יותר מכל רגע אחר במשך היום... **אתה קולט??**

על אותו משקל: אם יש מחשבות זרות... זה אומר שהלב פנוי... ואם הלב פנוי צריך למלאות אותו... ולמלאות את הלב... זה לא לדחוף לו תכנים בכח... כי בכח לא רק שזה לא עובד!!! אלא כאן הלב מקבל מגרש ריק ופנוי לגמרי לשייט לו... סו"ס אל תשכח שזה גופא כל הבעיה שלנו ש--לשמה התכנסנו!!! שאנחנו רוצים לשמור על המחשבות וזה לא בשליטה... עם הלב אתה לא יכול לעבוד באגרסיביות...

ממילא פה הטקטיקה חייבת להיות חכמה!!! אתה צריך למלאות את הלב שלך במגוון תכנים שימלאו אותו... שהלב ישתף פעולה... זו עסקה!!! צריך שגם הלב יסכים לגשת לעסקה... היא לא יכולה להיות חד צדדית...

זה בדיוק מה שאומר רבי פנחס בן יאיר... היות והתורה מצפה ממני לשמור על המחשבות... מה זה אומר?? זה אומר שמחכה לי תכניה שלימה ומעטפת שלימה של התעסקות שיש בה כדי להקיף את כל ההווה שלי... זה לא רק תורה!!! זה תורה מביאה לידי זהירות, וזריזות, ונקיות... אתה לא יכול למלאות את הלב רק בלימוד!!! כי אתה לא יכול ללמוד לגמרי לגמרי בלי הפסקה... אתה חייב לספק ללב תוכן נוסף גם למעבר... אז הנה... יש זהירות... יש זריזות... יש נקיות... יש הרבה עבודה!!! **וכאן יש דיוק שאולי לא שמים אליה לב:** הרי אם בחור היה שואל אותי... איך למלאות את הראש בתורה? הייתי אומר לו: זרעים מביא לידי מועד, מועד מביא לידי נשים נזיקין, ונשים נזיקין מביא לידי קדשים טהרות... אבל לא! רפ"י אומר משהו אחר... כל התורה כולה מביאה לידי זהירות!!! כלומר: אם אתה רוצה 'לתפוס את המחשבות' אתה מוכרח להפוך את עסק התורה שלך **לשיטת עבודה!!!** לארגז כלים שנכנס יחד איתך עמוק לתוך החיים... רק ככה תוכל למלאות את החיים... תורה מביאה לידי זהירות... אתה מתחיל להיות יותר זהיר... משהו פה מתחיל להיות אנרגטי... הלאה... משם התקדמנו לזריזות... העסק מתחיל לרוץ... כלומר: התורה הזו שהביאה לידי זהירות, היא זו שמביאה לידי זריזות... והיא מביאה אותך לידי נקיות... אני מצדי נעצר בנקיות!!! קח את כל האריכות שכתובה במסילת ישרים בפרטי מידת הנקיות... יש פה המון פרקטיקה יהודית והרבה עקשען בתוך החיים... אם תכנס לכל מה שכתוב שם... אתה פנוי- כבר לא תהיה!!!

בודק בידיעון אם יש עוד איזה מקרה למסירה (שהלך לו הטרמוסטט) והוא יביא לחדר... במקרה הפחות טוב הוא יחפש אטרקציה מעניינת... איפה הולך מכות היום... או פרנסאלאן... **אבל הלב עליה הוא הרי מחוץ לכל השמונצ'עס האלו!!!** אני לא מתעניין בחדשות... ומשתדל להתנזר מכל נושא שלא יתפוס בראש חוץ מהלימוד... ותכל'ס אני לא יכול ללמוד תמיד... ואז!!! באופן טבעי נוצר דווקא אצל הלב עליה שעה או שעתיים ביום (ולפעמים יותר) שהוא מרוקן מכל וכל... כי גם לימוד אני לא יכול ללמוד... וגם כל נושא אחר הוא מחוץ לתחום... ומה תגיד על אותו בן עליה שהתקשר אלי וסיפר לי שהיות והיו לו מחשבות זרות... הוא הגיע למסקנה ש... שהרמב"ם הרי אומר: שאין מחשבת עריות מצויה אלא בלב פנוי מן החכמה, יוצא אם ככה שהמחשבות זרות שלי הם כתוצאה מהקצת רגעים פנוים של בין הסדרים שאז אני פנוי מן החכמה... **מה עשה אותו בן עליה??** החליט זהו!!! אין יותר לב פנוי מן החכמה!! מעכשיו שטייגן רצוף לא חמש שעות ולא שמונה, אלא רצוף מאה עשרים שנה! ואז מצוין... אם אני אף פעם לא יהיה פנוי מן החכמה... אף פעם לא יגיעו מחשבות זרות...

הצטמרתי לשמוע את זה... מצד אחד זה מרגש ומרטיט וממיס לבבות לשמוע בן עליה שכ"כ איכפת לו... (ותדע לך שיש לנו את הצעירים האלה!! יש אותם!!) ובמושכל הראשון הרי החישוב שלו כ"כ הגיוני... ועליו נאמר: על שלושה קב"ה בוכה עליהם, על מי שאי אפשר לו לעסוק בתורה ועוסק... **אבל לא!!! בשורה התחתונה זה ממש ממש לא נכון!! יש פה טעות מאוד גדולה!!!** כי בדיוק כמו שאי אפשר להילחם בכח ולדחות מחשבות זרות... ככה אי אפשר להילחם להכניס בכח מחשבות טובות... כלומר: אם אחרי סדר ג' המוח שלך עייף וכעת צריך להירגע... לא יעזור שתלמד בכח... כי אם הראש לא עובד אז הוא לא עובד!! ואם תלמד בכח... אז הגב שלך ילמד. הגמרא תלמד. העיניים ילמדו. הברכיים ירקדו... הסטנדר יקפוץ... ואילו הלב ישוטט לו אי שם... הלב שלך ישאר **פנוי מן החכמה** בדיוק באותה מידה אם היית עכשיו מסתובב בפנימיה...

ואדרבה... למרבה האבסורד זה רק יותר גרוע... כי אם היית יוצא עכשיו ומפספס עם איזה חבר. הלב לפחות לא היה פנוי!! הוא היה לפחות מרותק לשיחה... אבל כעת שאתה מכריח את עצמך בכח ללמוד כשלבך בל עמך... אז הלב גם לא איתך בלימוד!! וגם בנושאים אחרים לא... אז יצאת קרח מכאן והלב שלך באמת לגמרי פנוי... תלוש מכל הכיוונים...

לא נעים לומר... אבל בינינו... המציאות העגומה היא שהלב הכי פנוי בעולם זה באמצע תפילת שמו"ע... תסכים איתי שאז אתה נזכר בכל הדברים ששכחת... וכל התכניות של היום עוברים לפני כבני מרון...

אין אתה מסביר את זה?? מה הסוד של תפילת שמו"ע שדווקא אז הלב מתחיל לשחזר מסמכים ולסרוק את בכככל אירועי השבוע האחרון??

וההסבר הוא מאוד פשוט: לאורך היום הלב שלי לא פנוי!!! כי כשאני קורא עיתון הלב שלי בחדשות... כשאני מדבר בפלא' הלב שלי נעלב כי 'הוא' העליב אותי... כשאני הולך ברחוב... הלב שלי בלתיפוס את

אמהות השבוים והנשבים... מול אמהות החטופים...

י"ג ניסן בירושלים... איזה אוירה של קדושה... של שמחה... יפה נוף משוש כל הארץ... קול רנה ותודה המון חוגג... המונים המונים... בכל פינת רחוב יש ערכות הזאה כי זה הרי יום ההזאה העולמי... בצידי הדרכים עומדים המון המון חוצניקים ורוכשים לחמי תודה לקראת הקרבת תודה. (ס"ו יורדי הים הולכי מדברות הרי בפסח א"א להקריב תודה וגם לא בערב פסח... המוני המוני כבשים לקראת קרבן פסח...הכל צוהל... כולם נערכים לקראת יום הנישואין!!! יום שאעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי...

אבל!!! יש מקום בירושלים ששם השמחה פחות מורגשת... יושב לו איש המעמד ר' זבדיאל... מדובר ביהודי קדוש שלפני שנה הנשיא ראה ברוה"ק שהתפילות שלו עושות פרי למטה ושוורש למעלה... והנישא הזמין אותו להיות מאנשי המעמד שמיציגים את כלל ישראל בקרבן התמיד גשים לעמוד בפרץ דוחים את הגזרות... ואכן ר' זבדיאל יושב כעת ושושה שעת אחת קודם תפילת נעילה שנערכת מידי יום בבית הכנסת שבהר הבית... בעוד חצי שעה מתחילה התפילה לקראת נעילת שערי העזרה... ולבנתיים אנשים נכנסים בזה אחר זה ומגישים קווילאך שיעתירו בעדו... כל אחד והרשימה שלו... איש איש נגעו ומכאבו...

וכשמדובר בערב פסח זה מחזה קורע לב!!!! מצוות אמהות עומדות בתור עם עיניים אדומות... וכל אחת מגישה בידיים רועדות את השם היקר לה... שהצדיק יתפלל על הבן שלי שיזכה השנה להקריב קרבן פסח!!! מה יש?? הוא מתעכב בדרך רחוקה?? **לא!!** הוא ספק סמא? **לא!!** אולי הוא ערל- שמתו אחיו מחמת מילה? **מה לא!!** אולי... אולי הוא בבית האסורים של נכרים?? גם **לא!!** כן... הייתה פה מקודם אמא של חטופה שבאה וביקשה בקשה צנועה... שלמרות שהבת שלה רשומה כחלק מהעיסקה והיא אמורה לצאת לפני פסח... אבל אי אפשר לדעת... סו"ס קי"ל מי שהבטיחוהו לצאת מבית אסורים של נכרים קודם פסח, אין שוחטין וזורקין עליו בפ"ע כי אי אפשר לסמוך על הבטחות של מחבלים... (אוי כמה שאנחנו מרגישים כך בימים אלו) ואותה אמא ביקשה... שהצדיק יתפלל שהבת שלי תספיק לחזור עוד לפני שעה ששית שיספיקו לשחוט ולזרוק עליה... אבל לא!!! האמא שכעת הגישה שם... לא מדובר פה בחטוף!!! לא סמא... לא דרך רחוקה...

אז מה כן?? מה יש לבן שלך?? מה צריך להתפלל שהוא יזכה להקריב קרבן פסח? מה מפריד בינו לבין קרבן פסח?? ואז סכר הדמעות נפתח... והאמא התחילה לספר בבכי קורע לב... הבן שלי משומד!!! נתנכרו מעשיו לאביו שבשמים... ובקרבן פסח אין עיגולי פינות!!! כל בן נכר לא יאכל בו... אם הוא חילוני הוא מחוץ לתמונה... אין לנו רשות לתת לו לאכול... הוא בגדר 'שלא לאוכליו' (אז מילא לפי שיטת הרמב"ם: הכוונה היא למשומד לעבודה זרה בלבד... אבל כל חילוני אחר יכול לאכול... אבל לפי רש"י שהכוונה היא לכל מי שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים) אז מה יהיה עם הילד שלי?? ר' זבדיאל גם הוא פרץ בבכי... ויחד איתו כל האמהות שמאחור... כולם כאן באותה צרה... כולם באו לבקש... כל אחת על הבן שלה שנזכה שמשוה שם יפתח בלב... ושיהיה בפנים ולא נצטרך לדחות אותו בחוץ!!! שבתין: ביום יום אנחנו איכשהו משתדלים לקרב אותו... ולאהוב אותו כמות שהוא... לא לפתוח את הנושא הרגיש... אבל כשמגיע קרבן פסח... אין חכמה ואין עצבה... ביום הזה מגיעים לפרשת דרכים, כל מי שמתנדנד בין שתי עולמות אמור לעמוד ולהצהיר: האם אתה איתנו או אתה מבחוץ... לביל הסדר אין פריבילגיה לקרב בכל מחיר... יש בני חבורה ויש היקף מחיצות!! ואם אתה לא בעניין... אז קום ותצא... אנחנו לא יכולים לאכול כשאתה פה... והרגע הזה מפחיד!! מפלח לב של אמא!! זה רגע הכרעה, זה רגע של אמירה... בני היקר... אתה איתנו או לא... ואנשי המעמד עומדים ומתפללים... והפעם לא על יורדי הים ולא על הולכי מדברות... אלא על הנשמות היקרות לנו... שיצטרפו אלינו ולא יישארו במכת חושך...

אלו הם המחזות הכואבים הפחות מרנינים בנוף של ירושלים ביום שלפני ערב פסח... ואכן... לפני כמה שנים היה פה מקרה מזעזע... היה בחור צעיר שאכן לדאבון לב... 'הנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים', ההורים שלו לאורך השנה הילכו איתו ברוחו וקילו אותו איך שהוא... ולא בא איתו בעימותים... אבל כשהגיע חצות של ערב פסח אבא שלו קרא לו לחדר... ואמר לו: מוטי שלי... יש לי שאלה אליך... **לאן!! לאן פניך מועדות??** אני לי ברירה!!! אני מוכרח לקבל ממך תשובה... כי יש לי פה רשימה של אוכלים ומנויים, ואני צריך לדעת האם אני יכול להכניס אותך לרשימה או לא... אבא סיים את דבריו וזיעה קרה הציפה אותו... מוטי... האם אתה חוזר 'הבייתה' ונזכה לראות אותך יחד איתנו לביל הסדר או לא...? המשך אבא בתחינה... כן... אני יודע שזה לא הולך ברגע... וגם אם תהיה איתנו פה לביל הסדר... יתכן שאתה תשאל ותתריס 'מה העבודה הזאת לכם', ואני לא אקאה את שניך... יש לי סבלנות... אני ערוך לכבדת דרך ממושכת יחד איתך... אבל לכה"פ תן אישור!! תביע נכונות לקבל עול תורה מתוך הכרה שאתה מחויב ולא מתנכר... מוטי ישב בפנים חתומות ולבסוף נענה ב... בשלילה!!! לא!!! אני לא בכיוון!!! אבא שתק ושחק ו... ונאנח... הפנים שלו היו חיוורות כסיד... חלפה שעה... והגיע שעה שמינית... הגיע הזמן לצאת לשחוט...

אבא לפתע הודיע שהוא לא חש בטוב... תלכו אתם במקומי... האחים והדודים יצאו להקריב קרבן פסח, ואבא נשאר באכסניה... לפתע הוא שוב קרא למוטי ואמר לו במילים ספורות: גרמת לי מקודם צער גדול... הורדת אותי ביוגן שאולה בחיי... אני מבקש ממך בקשה אחרונה: אנא ממך... תעשה לי לכה"פ נחת בעולם האמת... עצם את העיניים ויצאה נשמת!! מוטי היה המום!!! הוא התחיל לצעוק לא!! לא!! לא אבא... אני כן... אני כן... אני כן רוצה קרבן פסח... אני איתך... אבל זה כבר היה מאוחר... השמועה עברה כשדה קוצים... כל ירושלים כמרקחה... אתה יודע מה זה מת מוטל בלב ירושלים... ועוד בערב פסח אחר חצות... זה דרמה לוגיסטית מורכבת מאין כמותה... אבל עזוב כעת את הטכני... רגע... בני המשפחה הרי הלכו להקריב קרבן פסח... והם אוננים... אבל אונן טובל ואוכל פסחו לערב אבל בשעה שהוא אונן הוא כמו סמא (משום היסח הדעת) בקיצור: בא נקווה שהם הספיקו להקריב לפני שתבא אליהם השמועה... (בלאו הכי שוחטים וזורקים עליהם ורק אם הוא מת קודם חצות אז האונן נדחה) בקיצור... בני המשפחה ההמומים הילכו אחר מטותו של האבא... לויה מזורזת... הבנים והאחים עמדו מרוחק ולא נטמאו לאביהם... כי הם עוד צריכים לאכול קרבן פסח בלילה... היחיד מהאחים שכן נטמא לאביו היה לא פחות ולא יותר מוטי שבלאו הכי היה מחוץ למנויים!!! לאחר הלוויה הכואבה כולם חזרו לירושלים חוץ ממוטי... מוטי נשאר כל החג בבית הקברות סמוך ונראה לקברו הטרי של אביו... בוכה ומתייפח כל הלילה והוא הבטיח: אבא!!! חזרתי הבייתה... אני אעשה לך נחת... לא הסכמתי להקריב קרבן פסח, ואתה בחרת להיות הקרבן פסח שלי...

עבר חודש ימים... וביום השלושים של אבא כולם היו בהקמת מצבה חוץ ממישהו אחד... חוץ ממוטי!!! תנחש למה?? כי הוא כעת במקדש... מקריב פסח שני... מקיים את צוואתו של אבא... כן אבא... חזרתי הבייתה... ולסיום: אנחנו צריכים לדעת שכעת בשמים עומדות מצות אלפי אמהות וסבתות של התינוקות ששבנו כאן... ומעוזנות את כסא הכבוד... אבא שבשמים... תערה רוח טהרה ממרום והשב את בניך הרחוקים מהדרך הרחוקה... תן בליבם שישבו אליך והשתא הכא!!! בשנה זו נזכה כולנו לאכול מן הזבחים ומהפסחים...

האסיר הבטחוני שסירב להשתחרר...

בשבוע האחרון תפס אותי מידע שולי בהדשות... במסגרת העסקת חטופים היו אמורים להשתחרר מאות מחבלים שחלקם מרצים מאסרי עולם... ותכל'ס הגיעו לאחד המחבלים הוותיקים שכבר מרצה שנים רבות בכלא ובאו לבשר לו בשמחה רבה שהוא משוחרר... ולתדהמתם הוא הודיע חד משמעית שהוא מוותר!!! לא רוצה!!! לא רוצה להשתחרר!!! והוא עמד על כך עד הסוף ובאמת דילגו עליו ושחררו מישוהו אחר במקומו... אז דבר ראשון: זה ממש הציף לי את מה שכתוב בפרשת שבוע שה' היכה כל בכור בארץ מצרים... מבכור פרעה עד בכור השבי אשר בבית הבור... והמדרש שואל: למה מגיע לבכור השבי גם למות?? ואחד מהתירוצים שמואב בממילתא דרשב"י בשם ר"א בנו של ריה"ג: שהאסירים מצרים קבלו מידע שיש כעת משא ומתן עם פרעה להשחרר את ישראל ממצרים... ואם ההצעת חוק הוא זה גם ישתלם לכם... כי גם אתם תהיו כלולים בשחרור... והאסירים מצרים ויתרו באדיבות... ואמרו: 'צוננו נזיה בשעבודו והם יהיו בשעבודם'! אנחנו מוכנים לוותר על השחרור שלנו... ובלבד שגם ישראל לא ישתחרר... ולכן גם הם נענשו... והשאלה היא: באמת מה התיגון בזה?? למה האסיר המצרי מוכן להמשיך לשבת בכלא העיקר שישאר לא ישתחררו??

וההסבר מזה הוא ככה: לכולם היה ברור שברגע שישאר יוצאים ממצרים... עידן חדש מתחיל בעולם... סו"ס יש פה אותות ומופתים... יש פה בורא עולם שדופק על השלחן... (בקיצור: בדיוק כמו התחושה של החוסר יציבות שאנו מרגישים ביחס לביאת המשיח... שלכולם ברור שכשמישהו מגיע יש לז' חדש... טאבו חדש... הכל משתנה...) ולכן שים לב: שגם בכור השפחה אשר אחר הריחים וגם בכור השבי אשר בבית הבור... התורה די מדגישה את המיקום שלהם!! שבכור השפחה ממוקם אחר הריחים

ובכור השבי בבית הבור... למה?? כי שניהם נצמדו למקום הבטוח והמוכר להם... בכור השפחה התכווין אחר הריחים ותפס אותם חזק חזק... ואמר: עזוב!! בא נשאר את זה ככה... מה שבטוח בטוח... אני מעדיף להישאר בבית הבור... העיקר להישאר בטוח במה שיש לי... אה... מציעים לי לצאת לחופשי??

תודה... אם ישראל יוצאים יחד איתי... זה כבר אל הבלתי נודע... אני מעדיף כבר להישאר פה עם תפוח אחד ביד אחר הריחים... מאשר לצאת לחופשי אל הבלתי נודע... ותשמע!! בכור השפחה לא לגמרי טועה!! אני די מבין את אותו אסיר בטחוני... תחשוב שמדובר באסיר שכבר נמצא בכלא יותר מעשרים שנה... התרגל לסדר יום, לארוחת בוקר, למיטה שלו, למסגד שיש לו שם... ולקנטינה... ופתאום מציעים לו לצאת החוצה... ודחילאק... לאן?? לעזרה החריבה?? לחוסר היציבות של כל רגע צין לך מחבל מתחת הרגלים שאח"כ מפגזים לך את הבית?? ללכת כל היום מצפון הרצועה לדרום?? עזוב! תן לי את המיטה שלי, והחביתה שלי, והטרנזיסטור שלי... עד כאן האסיר בטחוני בכלא קציעות ועד כאן בכור השבי אשר בבית הבור ובכור השפחה אחר הריחים...

תכל'ס... מה זה אומר לנו???

שבאיזהו מקום גם לנו יש את הנשיה המרובעת הזו!!! גם אנחנו די מפחדים לצאת מ'בית הבור'... גם אנחנו די חוששים מ'עלות השחר' של הגאולה השלימה... אנחנו חוששים שזה ישמוט לנו את הקרקע מתחת הרגלים... אנחנו מעדיפים להיצמד ולחבק את הבטוח והמוכר והושיעים להוציא ראש ובעיקר לפתוח ראש... ו... זה למייעשה הספור העגום של 80% מישראל שגם הם העדיפו להישאר בכור הבור הבטוח מפחד לצאת אל הבלתי נודע... ולנו אסור ליפול בטעות הזו!!! ולמה?? כי יש לנו עסק עם אבא שבשמים!! והוא הבטיח שיהיה טוב! ואם הוא הבטיח שיהיה טוב... זה הולך להיות טוב מרגע! לא בלומ"ס... לא מהסוג של 'מה אנחנו יודעים מה טוב'!! אלא טוב מוחלט... את הערבי אני מבין... אין לו סיפת אימון ב'טוב' שמבטיחים לו... בפרט שהבטחות האלו מגיעות מהאנשים הכי רעים... אבל אבא טוב שבשמים הראה לנו את חסדו ואת טובו והוא מבטיח לנו: תרצו אותי... תחכו לי... יהיה טוב!!! תנו לי להפתיע אתכם!!! ולא נותר לנו אלא לשים את כל החשבונות בעד... להפסיק לחשוש האם הקב"ה יקלע לטעם שלי... ולדעת שאם הבעלים של כל מיליון הסיפוקים שבעולם אומר שכדאי כנראה שזה כדאי...

בשביל מה צריך כ"כ הרבה ארגונים לפגעי הטכנ'??

הגיע הזמן שבני שיש עניין גדול בעצם המעמדות האלו! הם נצרכות בתור מפגן!!! היות והחילול ה' והחללים בנפש שבאים כתוצאה הרשת זה משהו שווה לככולם... אז מוטל עלינו לספק מפגן שהקב"ה יראה **שכככולם עסוקים בדבר ומקנאים לכבודו**... וכולם זה כל השכבות...

ובאמת באופן כללי: מהניסיון האישי שמתי לב שכל פעם שנערך כנס חיזוק בנושא הטכנולוגיה... בסוף בסוף רוב הציבור יוצא עם ביקורת... וזה מאוד הגיוני: כי איזה כנס שתעשה... יוצג שם קו מסוים שמייצג חלק מהציבור... אם זה יהיה קו לוחמני מידי... אז חלק מהציבור יטען ש... נו... מה לעשות... זה לא ריאלי בשבילי... אני לא אווז שם... ואם תגיע מהזוית היותר מתונה... יבואו כל אותם שזכו להחזיק בשיניים שלא להכניס מחשב הבייתה ויגידו לך ובצדק... קררת אותו... אמרת שאפשר... נו... אז מה תעשה?? קיצוני מידי? **לא!!!** פשרני מידי? **גם לא טוב**... נו... אז מה עושים?? מה שתגיד לא טוב?? **נו... אז מה הפתרון??** אז מצאתי פתרון!!!! תקשיב טוב טוב למה שאני הולך להגיד לך: מהיום!!! כל כנס חיזוק שנערך נגד פגעי הטכנולוגיה... אתה מגיע ובודק... אם התחזקת וזה קלע בדיק למקום שבו אתה אווז מה טוב... ואם לא... אז אתה לא הולך כעת ומתלונן שזה לא התאים לך... כי כפי שסיכמנו... צריך באמת לחלק בתי דינים!! שיהיו כל מיני הרכבים ומינונים שונים כדי שהקב"ה יראה שכככולם עסוקים בדבר ומקנאים לכבודו... והיות ואתה טוען שזה לא קלע לסטטוס שלך... אז אין ברירה... **עמוד עמוד עמוד!** קריינא דאגרתא איהו להי פרונוקא!! אתה כעת ניגש אל המלאכה ואתה בעצמך מארגן עוד כנס מסוג אחר... כנס שמיועד עבור הפסיפס היחודי שלך... לנישה שלך... אין ברירה!!! אנחנו מוכרחים ליצוג של בתי דינים מכל הסוגים... והיות ולפי טעמך הסוג שלך עדיין לא קיבל ייצוג... אז אתה מוכרח לנער חצנך ולשנס מתנך ולהעמיד את הבית דין המסוים שלך כדי שה' יראה שגם אתה מקנא לכבודו... ---

עד כאן הבאתי הסבר אחד למה חשוב וראוי למנף ולעודד ולהצביע ברגלים לכל מעמדי החיזוק האלו מול פגעי הטכנולוגיה... אבל יש פה עוד נקודה!!! יש טענה קבועה שאנשים טוענים... בשביל מה צריך לעשות כאלו אירועים: הרי ממה נפשך: מי שיש לו סמארטפון בלאו הכי לא יגיע לכזה מעמד כי הוא בכלל לא 'בפרשה' ואילו מי שאין לו את ה'כלים' לא צריך את החיזוק שלך... כי הוא בלאו הכי כזה... אם ככה: בשביל מה צריך את זה? למי זה אמור להועיל?? ואני טוען שיש עניין גדול באירועים שכאלו **ולו ממקום של אירוע פטריטי!!!** כן... אירוע פטריטי שמיועד דווקא עבור אלו **שכבר חזקים ועומדים!!!** היום זה מאוד מקובל... היום כל מוסד וכל סמינר עורכים כל מיני תכניות פטריטיות בתוך הבית פנימה כדי לחזק את גאוות היחידה... אם זה לקראת יציאה במגבית של מצי'נג... או שעומדים להסתער על משימות העומדות על הפרק... בפרט כשמדובר בנושאים שדורשים המון תעצומות... **בשביל זה צריך דלק!!!** כן... אנחנו בני אדם... ומי שלא ידע את זה עד היום אז אולי אני פה בשביל להזכיר לי ולך ולעצמנו ולמי שרוק רוצה לשמוע: תדעו לכם שאני בן אדם!! ואני מעורה כאן עמוק במושגי דור 2025... מאוד מסקרן אותי להתחבש עם כל מסכים כאלו ולגלגל את האצבעות עליהם... והיות ואני יודע שזה לא טוב לנשמה שלי!!! אז אני מתנדז מזה ואני נאלץ לפרוק את יצר הסקרנות שלי על כל מיני מכשירים 'חמודים' כאלו כמו 'דדריס פלוס' או המכשיר של הפקדת צ'קים... כן כן... זה אני... (בלגלי יש עומס על המערכת כי אני באמצע 'לבידוק שם כל מיני דברים') והההלו... בא לי... מסקרן אותי... תפסיקו לחשוב שאני קרוץ מחומר אחר... שתדע לך: שיש לי את אותם תכונות בדיק שיש לאייפוניסט... גם לי מתחשק לראות מלא עזתים שרוצים לחזור לצפון הרצועה... וגם לי מתחשק להתרגש ולראות סרטונים מהחטופים שחזרו, גם מאוד מאוד מתחשק לי לקום כל בוקר עם עוד איזה 'משפט מפוצץ של טראמפ (שכל הנוכר בו אומר אח לראשו) וגם לי יש את הרגעים המשעממים באוטובוס שאני שומע מאחורי ציוץ ויש לי את הקרעכץ... מה... מה יש שם... גם אני ישיבת כמעט שלוש שעות באוטובוס בפקקים של חנוכה ואיבדתי לגמרי את הסבלנות... גם לי התחשק להפיג את השעמום על המסך... ו... ובכל זאת אני מתגבר על עצמי כי אני יודע ש'איננו גדול באוטובוס הזה ממני' וזה לא מתאים לי... וכמובן ש... ש'איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים!!!

והיות ואני כל הזמן במאבק!! אז אני צריך כח!! אני צריך דלק!! אני צריך מידי פעם איזה ערב מעצים ומחזק שיתן לי תנופה כדי... כדי להמשיך!!!! רק להמשיך להיות מה שאני!! ולא בהכרח להיות יותר... גם לא יזיק לי לשמוע שיש עוד כמה אנשים יחד איתי באותה התמודדות... אמנם אף אחד לא יחלוק איתי את העמידה בניסיון ובשמחתי זו עם ה' לא יתערב זה... אבל אחרי הכל אני בן אדם וגם אני צריך תכנית פטריטית כדי לקבל כח... ולכן יש עניין גדול מאוד לעשות את האירועים האלו דווקא בשביל מה שכבר חזק!! אני מתנגד בתוקף לאלו שטוענים שמי שיש לו מכשיר כשר לא צריך חיזוק... בדיק היחיד!! מי שיש לו מכשיר כשר צריך הכי הרבה חיזוק!!! כי אני צריך להישאר כזה!!! ולהישאר כזה זה לא מובן מצדו כלל! משום מה יש כאלו שטוענים לי שהנה... אתה רואה שאחרי כל המאבקים וכל הדרשות וכל החיזוקים... עדיין יש הרבה הרבה אנשים שיש להם סמארטפון... וזו הסתכלות לא נכונה...

כי אדרבה... תראה כמה אנשים מצליחים להישאר!!! להישאר בלי סמארטפון... אנשים שיש להם סמארטפון הם לא חידוש... הם פשוט נשטפו בזרם... השאלה כמה הצליחו להילחם נגד הזרם... (זה כמו שתגיד לי: תראה כמה אנשים לא צמים בשני וחמישי...) כן... הגיע הזמן שבני שכמה שהתגברות הזו בשבילנו היא מינימום של יהודי... זה לא סתירה שהיא גובה מאיתנו מקסימום אנרגיות... ועמידה בניסיון הזה היא לא א' ב'... אלא ש' ות'... אנחנו זוכים להתעטר בתואר צדיק יסוד!!!

אז הנה... הכנתי לך!! יש לך כעת כבר מאמר מוכן... אתה יכול לקחת אותו כמות שהוא להשתמש בו כקמפיין הכנה לקראת מעמד החיזוק השכונתי... כל מה שנותן לך זה לשכור הגברה, אולם... ועוד כמה יהודים שאיכפת להם... להביא מישהו שישמש כ-פה לכל המשתתפים בחיזוק הנדרש כדי שהקב"ה יראה שכולם עסוקים בדבר ומקנאים לשמו...

מדובר בתופעה שהולכת ומתעצמת משנה לשנה!!! הלא זה החיזוק השנתי והריענון מול פגעי הטכנולוגיה שנעשה מידי שנה בימי השובב"ם... אם פעם שובב"ם זה היה עניינים נשגבים של **קבלה מעשית**... אז היום שובב"ם נהפך ל**קבלות מעשיות**!! הלכה למעשה מול אתגרי דורנו... וכל קהילה וכל שכבה עם סגנון החיזוק שלו ועם הרף המתאם לו...

והאמת היא שאני כבר לגמרי איבדתי ראש... מצד אחד יש לך את 'שבת טהרנו' בריכוזים החסידיים... ואם זה ארגון 'אום אני חומה' שעומד בחדר החנית עם ח' דרוגות שאני מתחת התחתית שלהם... ואם זה ארגון 'הצלת החיים' שגם הוא עומד בחדר החנית מול הציבור הכללי... ואז מהצד השני של המתרת יש לך את ארגון 'הנני' שמציג ומגיש נוסחה קצת יותר מרופדת שמוותאמת גם למי שצריך גישה לאינטרנט... וכאן לפתע מגיח ארגון 'נדבר' (בלי 'אז') שהוא משמש כמטריה לאלפי בתי אב מרומומים שמוכנים להתנדד לגמרי ממיל... ובמקביל ארגון 'בני חורין' בכל חצרות החסידיים שגם הם מתנדזרים לגמרי... וארגון 'אשרינו' וכל סוגי ה'מאוששים' שמייצגים את אלו שהוכיחו שניתן להתפרנס גם בלי זה... וארגון ה'שומרים' ועלון ה'שמיעני' שנותנים כח שובעי לחיכוכים היומיומיים מול טומאת ע"ה... וכאן מגיע מהעבר השני ארגון 'ביצור חומות הדת' שמעניק מעטפת יעוץ כללית לכל מי שצריך חשיפה לאינטרנט באופן המסונן וכשר ואם זה גמ"ח 'אאוטנט' שחוסם מחשבים... ואם זה הארגון 'שמורה במבול' עבור רבבות נשות ישראל ששוהות שעות רבות בעבודה מול מחשב ומעניק להם ותעצומות להישאר שמורים... ועוד ועוד ארגונים קדושים שאולי השמטתי וכולם עושים מלאכת קודש...

ותכל'ס אני יוצא מכל זה מבלבל!!! כי סו"ס לכל ארגון הרי יש את הקו המנחה שלו!! את מינון המאבק המודד שלו!! את רמת התובענות שלו עד כמה להתנדד וכמה לשחרר!! ואני עומד בפרשת דרכים ושואל את עצמי מי צודק ומי מגזים? איפה אני ממוקם בכל הסיפור הזה? מי צודק ומי טועה?? האם הבי"ד של מרן הרב וואזנר זיע"א שקבע מסמרות ותלמידיו הולכים ע"פ דרכו... או בתי דינים אחרים שקצת יותר מכילים?

עד!!!! עד שמצאתי בדף היומי משפט שתפס אותי מאד:

ויאמר ה' אל משה קח את ראשי העם והוקע אותם... היה זה בחטא פעור... שלפתע הייתה קריסת מערכות רוחנית... המונים המונים מכלל ישראל צונחים בבת אחת עד שפל המדרגה ולעת עתה אף אחד לא מוחה... אפילו משה רבינו... נתעלמה ממנהו הלכה... נשיא שבט חוטא בפרהסיא לעיני כולם... והחילול ה' איום ונורא... **היה חרון אף שלא היה כמותו**... ואז נזרה כליה על כל כלל ישראל!!! (בסוף בסוף הגיע פנחס ובכח היחיד הוא הצליח להשיב חרון אף ה' מ'ישראל... אבל זה כבר סוגיה אחרת שנקראת כח היחיד... אבל אני כעת מתמקד בשלב שלפני כן!! כשעדיין נדרש מהציבור לפעול...) אבל מה לעשות... אבא שבשמים חומל על מעשיו וחס על עמלו... וה' פונה למשה רבינו כמפלט אחרון להציל את הספינה ברגע האחרון וה' מצוה את משה... **קח את ראשי העם!!! אמר רב יהודה אמר רב: חלק להם בתי דינים!!!** תפתח הרבה הרבה בתי דינים שידונו את מי שחטא... שיהיו כמה שיותר הרכבים של דיינים שידונו את ישראל...

והגמ מיד' שואלת: מה העניין שיהיה הרבה בתי דינים?? מה... וכי זה עניין של כמות?? של מספרים?? **עונה הגמ': כן!!! כפשוטו!!! כדי שישו חרון אף ה' מ'ישראל**... וכעת תקשיב טוב מה רש"י אומר: בזה הלשון!!!

ישו חרון אף מ'ישראל... אימתי? כשהקב"ה רואה שכולם עסוקים בדבר ומקנאים לכבודו... מה כתוב כאן?? כן!!! ברגע שנעשית פירצה ענקית בהיקף של כל כלל ישראל... הרי כעת בשביל להשיב חרון אף ה'... צריך שיהיו כמה שיותר בתי דינים שידונו... וידושו... ויתעסקו בעסק גדול סביב הפירצה הזו... וכשהקב"ה יראה שכככולם עסוקים בדבר... אז ורק אז יכול לשוב חרון אף ה' מ'ישראל... **מה רואים מכאן?? שיש עניין בזה שכככולם עסוקים בדבר!!!** אם יש לך רק ארגון אחד ששלחם נגד פגעי הטכנולוגיה ומציג גישה אחת בלבד... זה חשוב!!! אבל זה עדיין לא מספיק כדי להציל את כל כלל ישראל... כי מה לעשות שהפירצה שולטת בכל כלל ישראל... ברגע שהחילול ה' פשה והגיע אצל ככככולם... אז גם כדי להשיב חרון אף ה' צריך שכככולם יהיו עסוקים בדבר...

עכשיו: מה זה ה'כככולם עסוקים' הזה?? מי זה ה'כולם' הזה??

כולם הכוונה היא לכל השכבות וכל הנישות וסגירת כל הקצוות!!!! אם ר' צבי מאיר שליט"א עושה אסיפת הצלה והכככולם שהיו שם קבלו ע"ע שלא להכניס מייל לתוך הבית... זה דבר גדול מאוד!!! אבל מה לעשות שעם כל הרצון הטוב... זה רחוק מלהיות כככולם... כי יש עוד הרבה כככולם נוספים שיש להם אינטרנט חסום בבית... והכככולם של אסיפת הצלה לא מייצג אותם!!! אם מרן הרב וואזנר זיע"א הוא נשיא **שבט הלוי!!!** וכל מי שזכה להיות בשבט המרומום הזה צייתו לדעת תורה שלו... והתנדדו ברמה גבוהה... זה עדיין לא מספיק בשביל כל כלל ישראל... כי סו"ס יש עוד כמה רמות מתחת... יש גם שבט גד ונפתלי... צריך את הבית דין של שבט זבולון ואשר ודן ורובין... ומתי ישוב חרון אף ה' מ'ישראל??

כשהקב"ה רואה שכככולם עסוקים בדבר ומקנאים לכבודו!!!

בשביל זה צריך לחלק בתי דינים... שכל שכבה וכל מגזר יקימו את הבית דין שלהם... כל אחד יגיש את חלקו... נוסחה משלו... ואז ישוב חרון אף ה' מ'ישראל... **ותסכים איתי שזה בדיק מה שקורה מול עינינו!!!** בכל מה ששייך למאבק נגד הטכנולוגיה... ניתן לראות במוחש איך שזה נעשה בצורה של 'חלק להם בתי דינים!!' כל ארגון משמיע את הזוית שלו... ונותן את חלקו בקנאת ה' צבקות... ומיניה ומיניה הקב"ה רואה שכככולם עסוקים בדבר ומקנאים לכבודו וזה משיב חרון אף ה' מ'ישראל.

וכאן טמונה התשובה לכל השואלים מה העניין בכל הכנסים האלו שעושים נגד פגעי הטכנולוגיה?? למה צריך כ"כ הרבה כנסים ובלגן??

העלון מוקדש לאוקמי שכינתא מעפרא ולעילוי נשמת מרת אימי דליה אפרת בת נעימה ע"ה

עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - אהלבת ציון

פְּרָשַׁת בְּאֵ - לְהוֹדוֹת עַל הָאֵמֶת

"הִטְרָם תִּדְעַ כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם" (שמות י', ז')

לבחורים שביקשו לשוחח איתנו בקצרה. ביום מן הימים, כאשר נכנס לביהמ"ד לסדר מוסר, במקום להתיישב בפתח כמנהגו, הוא התקדם אל מקומו הקבוע במזרח. תלמיד הישיבה הרב נחום בוקלר העיר לו על כך. רבי גדליה נעצר ואמר: "מה זה משנה כאן או כאן?" והמשיך ללכת למזרח.

כשהגיע למקומו סב על עקבותיו לכיוון מקומו בפתח בית המדרש. הוא קרא לאותו תלמיד ואמר לו, תראה כמה קשה להודות על האמת. כשנכנסתי שכחתי שעלי להתיישב שם בפתח. כאשר הערת לי על הטעות קשה היה לי לקבל!

מכל השבטים היינו מצפים לראות את יוסף הצדיק שהגיע לאיגרא רמא- שהוא יהיה המנהיג של שבטי ישראל. אולם יעקב אבינו מברך: "וְהוֹדָה אֶתְּהָ יְיָ אֱלֹהֵיךָ יְדָךְ בְּעֶרְפְךָ אֵיבֹיךָ יִשְׁתַּחֲוּוּ לְךָ בְּנֵי אֲבִיךָ" (בראשית מ"ט, ח'). שולשלת המלוכה תצא מיהודה ולא מיוסף. מדוע זכה?

הכלי יקר מבאר: כשם שלא התביישת להודות על האמת [במעשה תמר שאמר: "צִדְקָה מִמֶּנִּי" (בראשית ל"ח, כ"ו)] כך אחיך לא יבושו ויודו לך על המלכות. מי שמודה על האמת יכול גם להוביל את כולם אחריו.

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
רב הקהילה מבשרת ציון

יש שתי מילים שקשה לנו להוציא מהפה: "סליחה, טעיתי". אם כאשר אנחנו מבינים שטעינו, במקום להמשיך לנסות להתווכח ולהצטדק היינו אומרים- טעיתי! החיים שלנו היו טובים יותר. היה יותר שלום בבית. חלק ניכר מהוויכוחים מתקיים כאשר צד אחד לא מוכן להודות בטעות.

בגמרא (עירובין ט"ז) מסופר על רב נחמן שדרש הלכה מסוימת בבית המדרש. כאשר העירו לו שזו דעת יחיד ורוב החכמים לא סוברים כך, הוא הודיע בפני כולם- מה שאמרתי עד עכשיו טעות!

בפרשה אנחנו קוראים על פרעה שמקבל מכות ואינו נשבר. השאלה הנשאלת: וכי פרעה לא רואה שמדינתו הולכת לאיבוד עד שעבדיו צריכים לומר לו: "הִטְרָם תִּדְעַ כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם"? (שמות י', ז'). האם הוא לא רואה את הנזק שנגרם למצרים?

פרעה ידע את האמת! הוא בעצמו מודה בסוף: "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים" (שמות ט', כ"ז). הבעיה היא שאם הוא יודה בטעות, הוא גרם למצרים לסבול לחינם. על כך הוא לא מוכן להודות.

אנחנו קוראים על פרעה ובטוחים שמשהו לא בסדר איתו. השאלה היא האם אנחנו לא כאלה? כמה פעמים יכולנו למנוע ויכוחים ומריבות מיותרות בבית אם רק היינו אומרים: "סליחה, טעיתי".

שמעתי מתלמיד ישיבת 'קול תורה' שהמשיח מרן הרב גדליה אייזמן זצ"ל ישב במשך עשרות בשנים בסדר מוסר בבית המדרש סמוך לפתח. זמן זה הוקדש

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי מאיר ישראל בן רחל ברכה- ליאור יהושע סומך וב"ב יהודה אריה בן רחל ברכה רונן אברהם וב"מ קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר תרצה בתיה בת ימנה נינט אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה אגאל חביבה בת שולמית לאה בת תמר מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סליבה שמעון בן שולמית אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה דרור בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנט בת דגטו רונית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל
לעילוי נשמת אדי אדוניו מזרחי בן שרה סרח
לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידיה חיה בת אסתר נועה בת אסתר ויליד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה
לע"נ פיבי בת מזל ע"ה ונועם בן אורנה ז"ל

זמני לכת

ע"י	16:36	17:49	18:25
ת"א	16:55	17:47	18:21
מיסב	16:55	17:48	18:21
ב"ל	16:57	17:50	18:24

שואל ומשיב בהלכה - צלית כבוד - חלק י'

האם מותר לצלות כבוד בשיפוד עם בשר או ירקות?

שאלה: ?

תשובה: !

הלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

פעמים שגם לאחר הצליה נשאר מעט נזל אדום שעלול לצאת מתוך הכבד, אין בזה חשש לכשרות מכיוון שהכבד נצלה כדי ומה שנשאר בו אינו דם האסור אלא 'מוהל' בעלמא ומותר. **מקורות:** שו"ע (יו"ד סימן ע"ה). ע"ע בבאר היטב (יו"ד סימן סט אות סה) ובדרכי תשובה (שם ס"ק ס"ק שיג).

אין לצלות חתיכות עוף יחד עם הכבד על שיפוד אחד בין אם נמלח כבר ובין אם לא נמלח, וכן אין להכניס ירקות לשיפוד עם הכבד באופן שהדם הנפלט ממנו נוגע בהם. **מקורות:** שו"ע (סימן ע"ד) כתב, אם צלה עם בשר בתנורים שבימי חכמי הגמרא שפיהם למעלה, הכבד יהיה למטה ולא למעלה, ובדיעבד מותר. בשיפודים שצולים באש, אסור לצלותן עם הבשר לכתחילה אפילו כבוד למטה. הש"ך (ס"ק יג) ביאר שפעמים מגביהים השיפוד ונהפך העליון לתחתון. עיין בדרכי תשובה (שם ס"ק כז) שנוהגים להחמיר אפילו בשיפודים העומדים בשווה כל זמן הצליה. כ"כ הרב שלחן גבוה (שם) נהגו שלא לצלות בשיפוד אחד גם כבוד וגם בשר. ע"ע בשו"ת דברי דוד ח"א (חיו"ד סימן ד) שלכתחילה יש להחמיר ומכל מקום בדיעבד מותר. עיין בשו"ת יביע אומר ח"ה (חיו"ד סימן ה אות ג) שלדעת מרן השו"ע מותר לצלות בשר שלא הוכשר עם בשר שהוכשר. ע"ש. אולם כבוד שיש בו ריבוי דם נראה להחמיר לכתחילה. כפי שהובא בספר שיעורי מרן הראשון לציון ח"ד (עמוד שנב) שדעתו היתה שאין לצלות בשר וכבוד יחד. כ"כ בשו"ת אור לציון ח"ה (פי"ג אות יב).

לדעת בני אשכנז, צריך להדיח את הבשר לאחר הצליה מן הדם שעליו משום מראית העין. דין זה אמור בין בבשר בין בכבד. אומנם אם לא הדיחו את הבשר, אין הדבר מעכב. **מקורות:** רמ"א (יו"ד סימן ע"ב). גם דעת מרן בבית יוסף (יו"ד סימן עג) שאם רוצים לבשל לאחר הצליה צריך להדיחו מהדם שעליו. מכל מקום כתב הפרי חדש, שאינו אלא חומרא. כך הרב כף החיים פסק (שם ס"ק נה). ע"ע בספר זבחי צדק שם. הרמ"א כתב (יו"ד סימן ע"א): כשכבא לבשלו לכבד אחר הצליה ידיחנה תחילה קודם הבישול. מיהו אם לא הדיחה ובישלה כך מותר. ע"כ. וכ"כ (שם ס"ה). ע"ע (סימן ע"ב). הגר"ש אלישיב זצ"ל כתב: אותם הנוהגים לשים מלח בעת הצליה, אין צריך להדיח את הכבד לאחר הצליה, כיון שאין מצוי שיהיה בו ריבוי דם. כן הובא בשמו בשו"ת אבני ישרה ח"ה (סימן ק אות ד). בקובץ מבית לוי (ח"ט ניסן תשנ"ו דף יז) כתב, שטיפת הכבד תחת זרם מים, נחשבת כהדחה ג' פעמים. הביא לדברנו בספר כשרות למהדרין ח"ב (עמוד תקפג). מה שלא ראינו נוהגים כן, נראה לפי מה שכתב הרב כף החיים (סימן ע"ק כט), שהמנהג להדיחו לאחר הצליה רק אם בדעתו לבשלו.

אולם בני ספרד לא נהגו כן, שהעיקר לדינא שהאש שואבת את כל הדם. אולם אם ברצונו לבשל את הכבד לאחר הצליה, יש להדיחו קודם לכן.

בין אדם לחברו

עד כמה חשוב בשמיים העניין של בין אדם לחברו- זאת ניתן ללמוד מהסיפור המופלא הבא: לגאון הקדוש רבי פינחס שפירא מקוריץ זצ"ל (מתלמידי הקרובים של הבעל שם טוב הקדוש והיה מגדולי צדיקי החסידות במאה ה-18 ומצאצאי הצדיק רבי נתן נטע שפירא ה'מגלה עמוקות' זיע"א) היה תלמיד אשר הגיע עד שערי מוות. הוא שכב על ערש דווי ל"ע. רבו הגדול ששמע כי הוא נמצא ברגעיו האחרונים, הגיע במהירות לבקר אותו כשהוא מנסה לחזק ולעודד אותו. רגע אחד לפני שנפרד ממנו, רבי פינחס פנה אליו ואמר לו:

"אני מבקש ממך תלמידי ורעי היקר, כי כאשר תתבקש לבית דין של מעלה, תגיע אלי בחלום ותספר לי את כל אשר אירע עימך וכיצד מתנהגים בית דין של מעלה עם האדם ועל מה הם מקפידים ביותר". רבי פינחס שפירא מקוריץ לא הספיק לסיים את המשפט והתלמיד נפח את נשמתו והשיב אותה ליוצרה.

עוד באותו הלילה נערכה ההלוויה. הכל הצטערו על פטירתו של התלמיד חכם וביחוד בשל גילו הצעיר. באותו לילה, כאשר רבי פינחס מקוריץ עלה על מיטתו, התלמיד התגלה אליו בחלום ואמר לו: "דע לך רבי ומורי, כי ברגע שנפטרתי מן העולם, קיבלו אותו קבוצות של מלאכים".

"ביניהם היו מלאכי רחמים, אבל לצידם היו גם מלאכים הממונים על הדין והעונש. והנה, כאשר באו אותם מלאכים רעים להתקרב אלי, ירדה לפתע יד גדולה מן השמיים ומיד באותו רגע נעלמו כל מלאכי הדין והעונש כלא היו. נדהמתי מהמחזה הנורא ושאלתי לפשר הדבר. לפתע יצא קול גדול שאמר: 'אדם כזה שהיה מקפיד עד מאוד בכל העניינים של בין אדם לחברו ודאג שלא לצער ולא לפגוע באף יהודי - אף מלאך חבלה לא יכול להתקרב אליו!'. התלמיד סיים את דבריו ואמר: 'רבינו, כך נעשה גם בדיני', ונעלם מהחלום.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחס יש להתקשר 073-3718395

העלון נמצא בחובות גדולים. בעל בית-הדפוס העלה את מחיר ההדפסה בבת אחת ב-220 ₪ לכל הדפסה מי שיוכל לעזור, תבוא עליו ברכת טוב. למעוניינים לעזור נא להתקשר 052-7652084 או לשלוח מייל PnineEH@gmail.com

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב מרדכי דוד אונגר זצ"ל

האדמו"ר הרב מרדכי דוד אונגר זצ"ל מדומברובה - נולד בשנת ה'תק"ל (1770) בפולין. בהתחלה הוא סירב ליהנות מידי בשר ודם והמשיך במלאכת אביו במסחר היינות. עקב נסיעותיו התכופות לאונגארן מקור היין נקרא בשם אונגר. בהוראת רבו החוזה מלובלין עבר לדומברובה שם פתח בית מדרש ובה ייסד את חסידות דומברובה ועמד בראשה כאדמו"ר הראשון. סבל רבות מרדיפות מתנגדיו. רבים פנו אליו ונושעו. בעל רוח-הקודש. זכה לראות את רבו החוזה מלובלין גם לאחר פטירתו וכן זכה לראות את האבות הקדושים. נפטר ב-ז' שבט ה'תר"ג (1843). חי כ-73 שנים. ציונו בדומברובה. בנו, ר' יוסף שימש אחריו כאדמו"ר השני מדומברובה.

אביו: ר' צבי הירש (תלמיד ר' אלימלך מליז'נסק- בעל 'נעם אלימלך'). **אימו:** מרת מושקיט. **אשתו:** מרת חיה שרה (בת אחד מגידי טשלווב). **מרבתינו:** האדמו"רים- ר' אלימלך וייסבלום מליז'נסק (בעל 'נעם אלימלך'), ר' ישראל הופשטיין מקוז'ניץ ור' יעקב יצחק הורוביץ (ה'חוזה מלובלין'). **בניו:** האדמו"ר ר' יוסף מדומברובה (חתן ר' משה אליקים בריעה מקוז'ניץ). ר' מנחם מנדל מסטנביץ (חתן ר' ישראל מסטאשוב), ר' אברהם אלחנן מקאלשין (חתן ר' קלונימוס קלמן מפאריצק ובזיווג שני חתן ר' חיים מאיר יחיאל שפירא- השרף ממוגלניצא), ר' משה מצפת (חתן ה'דברי חיים' מצאנז), ר' יחיאל צבי הירש מטארנוב (חתן ר' שמשון מזוואלין), ר' נפתלי מזאבנא (חתן ר' יעקב ממעליץ). **בתו:** מרת מלכה (נישאה לר' נחום צבי טייטלבוים מדרוהוביטש). **מספריו:** **ינאמנו מאוד**- ליקוט תורתו של רבינו בכל מקצועות התורה • **מרדכי דוד**- תולדות חייו.

כאשר הרה"ק ר' יהושע מקאמינקא זצ"ל בא בקשרי אירוסין, אביו הרה"ק ר' שלום מקאמינקא נסע איתו אל הרה"ק רבי מרדכי דוד מדומברובה זיע"א כדי לקבל את ברכתו שהזיווג יעלה יפה. בבואם אל הקודש פנימה מסרו את הקוויטל לצדיק ובו היה מפורט גם שם הכלה ואימה, מלכה בת שיינדיל.

אבל מה מאוד השתוממו כששמעו מפי הצדיק את שמה- **שיינדיל בת מלכה, תחת מלכה בת שיינדיל**. בהתחלה הגה"ק מקאמינקא חשב כי מקרה הוא וטעות בעלמא טעה בשיגרת לשונו אבל הוא נדהם לשמוע בשנית גם לאחר שעוררוהו על כך שקרא שיינדיל בת מלכה. נפשו של הגה"ק מקאמינקא אכלה עליו בהבינו שהדבר רומז על עניין מכאיב, וכאשר ניבא ליבו כן היה, זמן קצר קודם שהגיע זמן החתונה הגיעה עליהם בשורה מבהילה שהכלה שבקה חיים לכל חי.

אח"כ הציעו לו שידוך עם בת הרה"צ ר' שמואל צבי הירש מדרישקופול ז"ל שהיה בעל אחותו של מרן האדמו"ר ה'שר שלום' מבעלזא. הרה"ק מקאמינקא גמר את השידוך בכי טוב וראה בזה את רוח קדשו והסכמתו של רבינו זצ"ל **כי שם הכלה הייתה שיינדיל בת מלכה**. (אוהב שלום, קאמינקא)

הגה"צ ר' מרדכי מנשה זילבר (אבד"ק 'תולדות יהודה' סטוטשין) סיפר ששמע מכ"ק אדמו"ר מסטיטשין זצ"ל, ששמע מאביו הרה"ק מראזוואדוב זצ"ל, ששמע מאביו הרה"ק ר' אליעזר מדזשיקוב זצ"ל, שפעם אחת ביום טוב היה החוזה מלובלין זצ"ל יגע מעבודתו והלך לחדרו לנוח. הוא ציווה על רבינו להיות שומר בדלת ושלא יאפשר לאף אדם להיכנס לחדרו.

בעת שהיה שומר ראה לפתע פתאום שלושה בני אדם שיוצאים מחדרו של החוזה מלובלין. רבינו נבהל מאוד מזה ואמר לחוזה מלובלין בהתנצלות שלא ראה כלל איך נכנסו, ואדרבה שמר היטב שלא יכנס שום אדם ופלא אצלו איך נכנסו לחדרו. החוזה מלובלין אמר לו: "שלושת אנשים אלו היו האבות הקדושים: אברהם, יצחק ויעקב. הם באו לומר לי 'גוט יום טוב', אבל כשראו שאני עייף הם לא רצו להטריח אותי ולכן יצאו". החוזה מלובלין שאל אותו: "האם ראית את פניהם?". רבינו ענה: "את האמצעי לא ראיתי כל כך טוב". החוזה מלובלין אמר: "על 'פחד יצחק' לא יכולת להסתכל". (שיח זקנים להגרי"ח אושרי)

מסופר על חולה מדומברובה שהרופאים התייאשו ממנו. הם אמרו כי הריאה שבקרבו כבר נמסה כדונג ופקעה ממנו תקוות חיים. בבואו לפני רבינו להתאונן על מצבו רבינו הרגיע אותו ואמר לו ללכת בלילה לביהכ"ס ובשעה שתכבינה השלהבות העולות מהנרות הדלוקות שם, ירכין ראשו על גביהם ויפח באפיו את העשן היוצא מהן, אם כי לעיני בשר היה נדמה שבעצה זו הוא מעמיד עצמו עוד יותר בסכנה את חייו, האיש לא היסס אלא הלך לביהמ"ד לעשות כדבר רבו.

כאשר נשם בקרבו מעשן הנרות נדמה היה לו כאלו הוא נחנק ומיהר תיכף החוצה לשאוב אוויר צח כדי לנקות את העשן מריאתו. בחוץ הרגיש מיד כי מחלתו עברה ואיננה. הוא פנה לרופא וביקש שיבדוק אותו. כאשר הרופא הניח את אוזנו סמוך לליבו הוא לא האמין למשמע אוזניו והתבטא: "פלא, כדומה שריאה חדשה נבראה בקרבך".

פעם אחת, בשעה שרבינו אמר דבר תורה בשם רבו הק' מלובלין, הגה"ק ה'אריה דבי עילאי' מווישניץ נעמד פתאום מלא קומתו עד שרבינו סיים את דבריו. לאחר מכן ר' אריה לייב ליפשיץ אמר לו: "בשעה שמעלתו ישב ודרש, ראיתי כי הרבי מלובלין בא מהעולם העליון ועמד והקשיב לדברי תורתו, ואיך יכולתי להמשיך לשבת על כיסא כשמורי ורבי עומד על רגליו אצלי".

הגאון רבי אהרן מרדכי רוטנר (דומ"צ) סיפר: הרה"ק ר' נחום הערש בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן זצ"ל היה חתן הרה"ק רבינו. כשזוגתו, (בתו של ר' מרדכי דוד), הרתה ללדת- היא היתה מסוכנת ל"ע, אמר אז אביה (רבינו): "הלא עלי להעמיד דורות לכן אחליף את עצמי עימה", ואכן כך היה שרבינו נפטר ובתו ילדה בן ונקרא שמו בישראל ע"ש זקינו הרה"ק ר' מרדכי דוד שעלה לארץ ישראל וגר בצפת. (מעובד מתוך שיח זקנים להגרי"ח אושרי)

ויתור וישועה

הוא כתב להם שהוא מתנה את השימוש בכסף שלא ישתמשו בו לפרנסת ביתם אלא ישקיעו אותם בדיעה, בינה והשכל בעסק למען יעמוד הקרן לאורך ימים ושנים טובות והם יתפרנסו מן הרווחים.

ר' משה קיבלת את המכתב ומיד התחיל לחפש אחרי עסק מרוויח. באחד הימים הוא עבר ברחובה של עיר. לפתע ר' משה הבחין כי במרכז העיר יש חדר נטוש מלא בסחבות ושיירי חפצים שאין לבעליהם כל חפץ בהם.

בשכלו הזך הוא הבין שאפשר להפוך את החדר לחנות נעימה ונוחה לטובת תושבי המקום ומשם יכנס רווח נאה ומכובד לבעל החנות.

ר' משה פנה לבעל המקום שהסכים להשכיר את החדר תמורת פרוטות. ר' מאיר הזמין בזריזות בעלי מלאכה. הללו רוקנו את המחסן, סיידו וכיירו את הכתלים, האירו את המקום ושיפצו אותו כך שיוכל לשמש כחנות.

ר' משה הזמין סחורה ושם על המדפים. בעל הבית שעבר במקום ראה ופנה אל ר' משה ואמר: "לא ידעתי שברשותי נכס יקר וטוב באמצע העיר. אני רוצה לחזור בי".

ר' משה לא איבד עשתונותו ובשלוות הנפש ענה לו: "הרי הכסף שהשקעתי בא אלי מצד זוגתי, לכן אלך ואתייעץ איתה".

כשהרבנית שמעה על כך היא ענתה: "יהודי מבקש ממך שתעשה לו טובה- תן לו", וכך עשה. (כל ימיו ר' משה היה מספר בהתרגשות כי בתוך שבועיים בעל הבית נפטר, כך שאם היה מתוכח עימו, היה ליבו נוקפו כל ימיו שמא הוא אשם במיתו).

שוב ר' אברהם שמע כי אחותו גיטו נותרו בשנית רעבים ללחם מאחר שכל הכסף ששלח ירד לטמיון בהשקעתם בשיפוץ המקום.

ר' אברהם חשב לעצמו: "וכי זה יהיה נכון לשלוח פעם שלישית כסף עבורם?". הוא שלח להם מכתב: "אני רוצה להעמיד אתכם על דרך המלך, אבל זאת עשו, בואו הנה לארה"ב, וכאן אוכל להעמיד אתכם בדרך טובה בפרנסה טובה וכאשר אני אלוה את מעשיכם".

ר' משה זוגתו הפליגו באוניה בלב ים עד יבשת ארה"ב. הם הגיעו לשם בשנת ה'תרצ"ט.

בדיעבד התברר כי אוניה זו היתה ההפלגה האחרונה בטרם פרצה המלחמה. בזכות הוותרנות הם הצילו את עצמם ואת כל זרעם.

המשפיע הרב אברהם אלימלך בידרמן הי"ו (המכונה ר' מיילך) סיפר סיפור מופלא ממנו ניתן ללמוד כי כאשר האדם מוותר, למרות שיתכן שבאותו הרגע יראה הדבר כהפסד, הרי שבעתיד יתגלה הדבר כי תוצאת הויתור עשויה להגיע עד הצלת חיים:

איש יהודי צדיק וחסיד היה בווייליאמסבורג (שכונה בצפון ברוקלין בעיר ניו-יורק שבארה"ב) ושמו הרה"ח רבי משה גולדהירש זצ"ל (גלב"ע) בשיבה טובה הוא ונוות ביתו ביום אחד בר"ח סיון ה'תשנ"ח).

בני הזוג הותירו אחריהם ב"ה דורות ישרים מבורכים, יראים ושלמים לעשרות ולמאות בלעה"ר והרי לפניכם מעשה נורא – בזכותו ניצלו חייהם וחיי הדורות הבאים אחריהם:

בעיר גורא המורא רבי משה התחתן במזל טוב עב"ג בחורה שהייתה יתומה מאב למשפחת רוזנברג (בשנת ה'תר"צ לערך).

אחרי פטירת אביה רבי אהרן אריה זצ"ל, אחיה רבי אברהם החליט לקחת על עצמו לעזור ולכלכל את אימו האלמנה ולהשיא את אחיו ואחיותיו היתומים.

לשם כך הוא עזב במסירות נפש את אדמת רומניה. הוא הרחיק לנדוד לארה"ב. שם התייגע ועמל קשה כדי להרוויח כסף אותו שלח לאמו כדי שתוכל לכלכל את המשפחה וכן תוכל לשמור כסף בצד ובעתיד תוכל לתת לצורך נישואיהם של אחיותיו ואחיו.

מדובר במסירות נפש עצומה מצד האח שכן באותם השנים ארה"ב היתה מקום סכנה ברוחניות. בכל אותו הזמן ששהה ר' אברהם בארה"ב האם הצדקנית לא הכניסה אפילו כף אחד של בשר לפיה, והכל לזכות בנה השווה בניכר.

מעשיה של האם אכן עמדו לו והוא נשאר בצדקותו וחסידותו גם בארץ ניכר כשהוא לבדו. כדי להימנע מחילול שבת הוא החליט לא לעבוד כשכיר אלא כעצמאי. הוא בחר להיות צבעי.

לקראת נישואי ר' משה, האח שלח סכום נכבד כדי שר' משה ואשתו יקימו מזה איזה השקעה וקרן הנושאת פירות וכך בעז"ה יתפרנסו בכבוד.

למרות שהכסף הגיע ליעודו, ר' משה לא השקיע את המעות באיזה עסק מניב רווחים והוא השתמש בו עד שנגמר כל הכסף.

ר' משה ואשתו הגיעו למצב של פת לחם. הם שלחו מכתב לאח ר' אברהם שנמצא בארה"ב. כשהוא קרא את המכתב, נכמרו רחמיו על גיטו ואחותו. הוא עבד יותר שעות ואסף שוב סכום נכבד ושלח לרומניה.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוק דב ז"ל
פואד אברהם בן רגינה ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה	יצחק בן רחל ז"ל
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל	אברהם בן יונה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל	סעידה בת תופחה ע"ה
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל	מזל בת שמעון ע"ה
יוסף בן מרים נוסרת ע"ה	מסודי בת חביבה ע"ה	חווה בת יעקב צבי ע"ה	יוסף בן מרים נוסרת ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל	יעקב בן אסתר ז"ל
אביגדור בן ג'ולי ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל	רחל רפאת בת השמת ע"ה
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחא ז"ל	מרים בת שרה ע"ה
פיבי מלכה בת מזל ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה	פיבי מלכה בת מזל ע"ה
נעמי בת כותן ע"ה	אילנה (מחרוזה) בת שרה ע"ה	אליאור בן פרידה ז"ל	נעמי בת כותן ע"ה
משה בן רוזה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	שושנה בת נעמי ע"ה	משה בן רוזה ז"ל
סעדה בת בסה ע"ה	שפרה בת פסיה ע"ה	בנימין בן דב ז"ל	סעדה בת בסה ע"ה
בתיה (מרדה) בת שמחה ע"ה	שרה גבריאל בת גאווה ע"ה	כל נשמות עם ישראל	בתיה (מרדה) בת שמחה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	רחמים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	יצחק בן אסתר ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	קסאנש בת דגיטו ע"ה	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	שרה בת נרקיט ע"ה	אביחי בן אסתר ז"ל
יצחק בן פנינה ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	ספירנט תקווה בת נעימה ע"ה	יצחק בן פנינה ז"ל
חי זידי בן קלרה ז"ל	יהודה בן סעידה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	חי זידי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	חיים חומטל בן רינה ז"ל	ישראל בן חיים משה גרשון ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	נעימה בת שרה ע"ה		אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל			ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה			אורה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרהר ע"ה			מישא אסתר בת זרהר ע"ה
מסעוד בן יקוט ז"ל			מסעוד בן יקוט ז"ל
רחמה בת מסעודה ע"ה			רחמה בת מסעודה ע"ה
סעידה בת תופחה ע"ה			סעידה בת תופחה ע"ה
אליהו בן חיים משה גרשון ז"ל			אליהו בן חיים משה גרשון ז"ל

גיליון מס' 591 פרשת בא
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר
יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח
יעקב אגנל זצ"ל תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרו רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות – כיבוד אב ואם (ב')

בקביעות רק תפילה אחת.

לישב על כסא אביו אחר מותו

אחרי פטירת מרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל ישב רבינו על מקומו הקבוע ועל כסאו ואמר דאחר יתתו זה כבודו שיושב על מקומו כמו שמצינו במלכים א' (פ"א י"ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו, (אלא ד"א של הלכה פס"ט ס"ד) וכתב רבינו בטעמא דקרא (מלכים שם) מכאן ראייה למש"כ בתוספות ר"י הזקן בקידושין (לא ב') דמסתברא דהא דתניא התם איזהו מורא לא ולא סותר את ורק לגבי עומד במקומו ולא יושב במקומו דבריו ולא מכריעו דזהו דוקא בחייו, ורק לגבי אומר דבר שמועה מפיו אמרו (שם) דמכבדו במותו עיי"ש, ואדרבא לפעמים יש שזהו כבוד במותו להאב, כשהבן ממלא את מקומו כדכתיב (תהלים פמ"ה י"ז) תחת אבותיך יהיו בניך.

ובס' דרך שיחה (עמוד רפ"ב) מובא בימי השבעה על אביו ישב רבינו על מקומו של אביו משום כיבוד אב, כשאחד הנוכחים בניחוס האבליים ראה שרבינו יושב על מקום אביו לחבירו בתמיהה הלא הדין הוא שמכבדו בחייו ומכבדו במותו, רבינו שמע את הלחישה, והגיב מיד, בקריאת הפסוק ושלמה ישב על כסא דוד אביו (מלכים א' ב' יב) וראייה משם שזה כבוד האב כשבנו יושב על מקומו לאחר מיתתו, ואמר ג"כ את מה שנאמר בתהלים (מ"ה י"ז) תחת אבותיך יהיו בניך, שזה כבוד האב שבנו ממלא את מקומו אחריו.

רב וראש ישיבה לישב על כסא אביהם

ספרו כי תלמיד חכם נכנס לנחם את רבנו בעת שישב על אביו וראה שיושב על מקום אביו ואמר בשקט הרי מכבדו בחייו ומכבדו במותו ורבנו שמע זאת ומיד הגיב וישב שלמה על כסא דוד אביו, ואמר רבינו, נכון, זו ראייה משם שזה כבוד האב, ונשאל, האם זה רק בימי השבעה או גם בבית הכנסת כגון בן רב או בן ראש ישיבה שישב במקום אביו, והשיב, גם שם זה כבוד אב, (כל משאלותיך עמוד תקכ"ו).

בראיית רבינו שכבוד האב שאחר מותו ישב על כסאו

נשאל רבינו זצ"ל, שמעתי פעם שנשאל כת"ר אם מותר לישב על כסאו של האב אחר פטירתו והשיב שכתוב במ"א (ב' י"ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ע"כ, ואם נכונה השמועה איני מבין הראייה להתיר, דלכאורה כמו שפירש"י בפ' מקץ (פמ"א מ' ד"ה כסא) שהוא לשון שם המלוכה כמו ויגדל את כסאו מכסא אדוני המלך (מ"א א' ל"ז) כך אפשר לפרש שישב שלמה על מלכות דוד אביו, והשיב רבינו, אין מקרא יוצא מיד פשוטו (וישב ידו פ' ויחי אות נ"ב, ואמר לבנו דכסא מורה על חשיבות ובית הכסא הוא לשון סג נהור כמו שאומרים בית הכבוד, ועי' בדברי חמודות מסכת ברכות פ"ט סימן ל"ח דתנן נמי במס' תמיד פ"א מ"א בית כסא של כבוד היה שם, וזה היה כבודו שמצאו נעול יודע שיש שם אדם ע"ש, שלכך היה נקרא בית הכבוד שלא היו מספרים שם וגם מי שהוא שם נועלו בעדו, ועי' ערוה"ש סי' פ"ג ס"ה דבית הכסא שהיה בו דלת היה נקרא בית הכסא של כבוד כדתנן במשנה דירש תמיד שכן היה בבית המקדש, בית הכסא של כבוד וזה היה כבודו מצאו נעול יודע שיש שם אדם, פתוח בידוע שאין שם אדם ע"ש, ולכן יש אצלינו שקורין לבית הכסא בית הכבוד מפני שיש שם דלת ע"כ), והעיר שם עדיין צ"ע כי להדיא אמר דוד אביו (מ"א ל"א ל') כי שלמה בנך ימלוך אחרי והוא יושב על כסאי תחתיו וגם שם אין המקרא יוצא מיד פשוטו, וא"כ שאני שלמה שצויהו אביו בכך ואין ראייה להתיר למי שלא הרשהו אביו על כך, ועי' מש"כ ליישב בזה בשפתים ישק (שם).

מכבדו בחייו ובמותו בכתיבה

בתוך שנה לפטירת הוריו היה רבינו זצ"ל אומר וכותב הריני כפרת משכבו, ואחרי השנה כותב על אביו ורבו ז"ל או זללה"ה ועל אמו ע"ה, ועי' בטעמא דקרא בהנהגות החזו"א שכתב שמעתי מא"מ ע"ה והכ"מ ועי' בחיבורו על פרק שירה שכותב שם ואמר הכ"מ זצ"ל ואמר שכן מנהג לכתוב שניהם (ועי' ש"ע י"ד סי' ר"מ ס"ט ובס"ר רמ"ב ס"ח) ואמר רבינו זצ"ל כי בשנה הראשונה להסתלקות אביו סיים את לימוד הירושלמי ברבים עם ביאור ומזה ה"ל במשך הזמן את הירושלמי עם ביאורים, (אלא ד"א של הלכה פס"ט ס"ג).

לא ישב במקומו אם הוא גם בכסאו

נשאל רבינו זצ"ל בהא דק"ל (יו"ד סי' ר"מ ס"ב) דמכלל מורא אב הוא שלא ישב במקומו של אביו, אם הוא כולל איסור ישיבה על כסא המיוחד לאבא גם כשאינו במקום הקבוע לאב, כגון שמקום ישיבת האב בראש השולחן וכעת הכסא במקום אחר, והשיב דגם במצב זה יש איסור לא ישב במקומו. (מחשבת עם כיאו"א סי' ל' עמוד תס"א וכ"כ בספר אהל יעקב סימן ר"מ ס"ה בהערות וציונים ס"ק כ"ו, והוא בכלל רק הכסא אגדל ממך עי' רש"י פ' מקץ פמ"א מ', ועי' סנהדרין כ"ב א' במלך דאין יושבין על כסאו ועי' פדר"א פ"ט ללמדך שאביו של אדם כמלכו, ועי' בשפתים ישק סי' ט"ז ס"א שכן דעת מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל וכ"כ בשמו בס' מורא הורים פ"ב סי"ט וכן עי' שבת הלוי ח"ח סי' קס"ח, ועי' ג"א או"ד ענפי משה ל"ה סי' כ"ז דדעת רבינו דהוא מדת חסידות).

מקור דין זה שלא לישב על כסא המיוחד לאביו

ונשאל רבינו זצ"ל, שלא מצאנו בפוסקים ז"ל כלל ד"ז שאין לישב על כסא המיוחד לאביו ואפילו בחייו, ובגמרא שם איתא רק לא עומד במקומו ולא יושב במקומו, וכ"ה גם ברמב"ם הלכות ממרים (פ"ו ה"ב) ובטו"ש"ע (יו"ד סימן רמ"ב), ובירושלמי פאה (פ"א ה"א) אמר ר' חזקיה דמה בן נתינה גוי אשקלוני היה ואבן שישב אביו עליה לא ישב עליה מימיו, אך לכאן אי"ז מקור מספיק דהן אמת דאיתא שם בירושלמי שאלו את ר"א עד היכן כאו"א אמר להם, לכו ושאלו את דמה בן נתינה, ובבבלי בקידושין (ל"א א') בעו מיניה מרב עולא עד היכן כאו"א אמר להם צאו וראו מה עשה וכו' ודמא בן נתינה שמו, אך עכ"פ ד"ז שלא ישב על אבן שישב עליה אביו ברור שאי"ז מעיקר הדין, דבפשוטו משמע שאפילו אם אביו ישב עליה רק באקראי שוב לא ישב עליה, וזה אינו, דאפילו לגבי אינו עומד ואינו יושב במקומו כתבו הפוסקים ז"ל דזהו רק במקום המיוחד לאביו ולא מקומו באקראי, וכדמשמע בפרש"י בקידושין (שם ד"ה לא עומד), והשיב רבינו, לא משמע כלל, (תא שמע י"ב עמוד ק"ו, וביאור כונת רבינו, דלא משמע כלל דכונת הירושלמי היא שלא ישב על אבן שאביו ישב עליה רק פ"א באקראי דשפיר יל"פ בכונת הירושלמי דמא בן נתינה לא ישב על אבן שאביו היה יושב עליה בקביעות ולפ"ז שפיר יש ללמוד מהירושלמי דעל"פ בחיי אביו אין לישב על כסא שמייוחד לאביו ועדיין צל"ע מדוע לא כתבו הפוסקים ז"ל ד"ז).

לישב במקום אביו בכסא שאינו של אביו

נשאל רבינו לאידך גיסא אם שרי לישב במקום המיוחד לאביו בכסא אחר שאינו מיועד לאב, והשיב דגם בכה"ל הוא בכלל האיסור שלא לישב במקומו, והוא בכלל מורא אב, (מחשבת עם כיאו"א סי' ל' עמוד תס"א, ועי' רש"י קידושין ל"א ב' דלא יעמוד במקומו היינו מקום המיוחד לאביו לעמוד שם בסוד זקנים ועי' בב"י יו"ד ר"מ ס"ב שנראה שמשוה עצמו לאביו ולא ישב במקומו היינו מקום המיוחד לו בביתו, והביא מרבנו ירוחם דה"ה במקום הקבוע לו בביהכ"ס ובגליון שיח אמונה ג' בהליכות שיח אות ג' כ' בשם רבינו זצ"ל דהיינו אפי' מתפלל שם אביו

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☒ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת פֶּרֶק 131

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

גיס רבינו הג"ר אברהם אלישיב זצ"ל (כה שבט תשע"ד) | הגאון רבי הנוך ברמ"ש ברמן זצ"ל

הגאון רבי אפרים בורדאינסקי זצ"ל (כ"ו שבט תש"נ)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגה"צ רבי משה טיקוצנסקי זצ"ל משגיח דישיבת סלבודקא (כ"ד טבת תשמ"ח)

רבי יצחק זילברשטיין שליט"א (לבנו הג"ר אריה), בדרך פגשנו בהגה"צ רבי משה טיקוצנסקי זצ"ל, משגיח דישיבת סלבודקא, שגם הוא חזר מאותו השמחה. הוא בירך את רבינו לשלום ולאחר מכן אמר:

יש לי שאלה ברמב"ם שאני מתקשה בה. בהלכות מילה (סוף פ"א) הוא פוסק, אין מלין אלא ולד שאין בו שום חולי, שסכנת נפשות דוחה את הכל ואפשר למול לאחר זמן ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם עכ"ל.

ותמוה, וכי צריך הלכה מיוחדת וטעם מיוחד במילה כדי להגיד שפקוח נפש דוחה כל התורה, והלא כל אחד יודע שכך הדין בכל נושא ומצוה, ומה חידש כאן בכלל? ענה לו רבינו מיד:

בכל קיום ברית מילה לתינוק בין שמונת ימים, יש קצת סכנה, ובכל זאת מלים! אם כן אפשר לחשוב שבמצות מילה לא קיים הכלל של פיקוח נפש דוחה הכל, ולזה מחדש הרמב"ם שאם זה ולד עם חולי שאז זה סכנת נפשות, אין מלים! והוצרך לומר הטעם, מפני שאפשר למול לאחר זמן, בלא הכי לא גרע מכל מילה שיש בה קצת סכנה, ואפילו הכי מלין אותו לשמונת ימים, ושמח הגה"צ רבי משה זצ"ל והודה לו על התשובה.

ועל פי זה ביאר רבינו את הגמרא (גיטין נ"ז ב') פ' ע"ג ה'ג' ה'ג' ה'ג' (תהלים מ"ד כ"ג) - זה מילה. וכי מילה נחשב שנהרגים על קדושת ה' והרי אדרבה, כשיש חשש סכנה אין מלים, אלא שבכל מילה יש קצת סכנה ולא נמנעים מלקיים את המצוה בגלל זה (ספר שבענו מטובך).

שונא מתנות בספק מצוה

סיפרו לרבינו: פעם הגיע תלמיד ירושלמי, ביום שושן פורים של בני ברק, על המשגיח רבי משה ובידו משלוח מנות. והמשגיח סרב לקבל מאחר שאצלו זה לא פורים.

שאל אותו התלמיד, הרי אצלי זה כן פורים.

והשיב לו המשגיח שמכיון שאצלו לא פורים זו מתנה ונאמר 'שונא מתנות יחיה'. ורבינו העיר על דבריו, שמכיון שבבני ברק אנו נוהגים לחשוש שהיא ספק מוקף כחומה, ואם כן במקום ספק שכזה לא שייך לומר 'שונא מתנות' כי הלא זה ספק מצות מתנות לאבינוים. אבל במקום שזה שושן פורים ולא ספק פורים, אכן הוא צודק זו מתנה בעלמא.

ביקש בעדינות שיספיד

סיפר הרמ"ז שליט"א (ספר 'הסטיפלר' עמוד רע"ג) שפעם הגיע המשגיח דסלבודקא זצ"ל לפני הסטיפלר, וביקש, בעדינות רבה מאוד, ואף הקדים ואמר אם לא קשה וכו', שיאות הסטיפלר להספיד את מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, במסגרת הספד שעמדו לערוך עליו בהיכל ישיבת סלבודקא בבני ברק.

הסטיפלר השיב לו בהתנצלות, שמעולם לא הורגל בדרשות והספדים ולא יוכל למלא את בקשתו.

אמנם למרבה הפלא, בהגיע היום המיועד, הופיע הסטיפלר בישיבה, ובא להשתתף במעמד ההספד, למרות שהיה כבד שמיעה ולא האזין להספדים כל וכלל, ורק ביקש להראות כי גדול כבודו של בעל ה'חזון יחזקאל' בעיניו.

ובעת פטירתו של הסטיפלר, כאשר הוציאו את גופו הטהור מביטו, עמד המשגיח רבי משה זצ"ל בקול בוכים ואמר שיר המעלות ממעמקים, פסוק בפסוק, כאשר כל הקהל אומר אחריו ברגש גדול את הפסוקים.

במרכז התמונה משמחת נישואי בן רבינו, נראים רבי משה טיקוצנסקי ורבי יעקב משה קורלנסקי זצ"ל

הגאון הגדול רבי משה עקיבא טיקוצנסקי זצ"ל נולד בשנת תר"ע. בבחרותו עלה לארץ ישראל, שם למד בישיבת כנסת ישראל בחברון, וכך דבק והיה מקורב למרן ה'סבא מסלבודקא', בשלב מסוים נסע לישיבת סלבודקא בליטא, שם למד תורה מפי מרן הגאון רבי אייזק שר, שבהמשך הימים אף הציע לו כשידוך את אחותו,

ואכן הוא נישא עמה. בשנת ת"ש שב עם רעייתו ובתו לארץ ישראל, והרביץ תורה בישיבת אוהל תורה, ובהמשך ישיבת 'מקור חיים', ואחרי כן עבר לכהן כמשגיח רוחני בישיבת 'סלבודקא' בבני ברק עד סוף ימיו, נלב"ע בכ"ד בטבת תשמ"ח. חלק משיחות המוסר שלו נאספו בספרים 'בעקבות משה'.

בנין ישיבת סלבודקא בשנותיה הראשונות

קשריו עם רבינו

הנה רבינו הכיר את הגה"צ רבי משה זצ"ל עוד מילדותו, כאשר רבי משה היה מגיע אל מרן החזון איש. ובשנים שאחרי כן היה לו כמה פעמים קשר איתו בסיבות שונות.

על פי המסופר, כאשר הוצע מרן הגר"י זילברשטיין לחתן בבית מרן הגר"י אלישיב, הוא שלח את חתנו הגדול - רבינו, שיברר אודותיו אצל רבינו ישיבת סלבודקא, שם למד בחבור, וכמו כן שהוא יבחן אותו ויעמוד על טיבו.

ואכן רבינו עשה את השליחות, והשידוך קם והיה לתפארת בישראל.

גם בשנים היותר מאוחרות, כאשר למד בן רבינו הגרא"ש שליט"א בישיבת סלבודקא, עמד רבינו בקשר עם רבני הישיבה, וכמו כן כאשר לקח רבינו את חתנו הגאון רבי יהושע צביון שליט"א - גם הוא מתלמידי הישיבה, עמד רבינו בידידות של קשר עם הגה"צ רבי משה זצ"ל (מפי השמועה).

רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

התמדת הקריאה

רבי משה מצידו הפליג כמה פעמים בשבחו של רבינו.

בספר מעשה איש חלק ו' עמוד ל"ו מובאת העדות הבאה:

כאשר לימד הגה"צ רבי משה טיקוצנסקי זצ"ל, משגיח דישיבת סלבודקא, בשיעורו את המשנה במסכת אבות, פרק ג' משנה ה', כל המקבל עליו עול תורה וכו', הביא את דברי הרמב"ם שם, דהיינו 'התמדת הקריאה'.

והפסיק רבי משה וסיפר לתלמידיו: שפעם בחג הסוכות נכנס למרן החזון איש,

וישבו שם החזון איש, גיסו מרן בעל הקהילות יעקב, ובנו רבינו זצ"ל, וקראו גמרא בהתמדה גדולה, כל אחד ואחד בגמרא ובנושא שאותו למד.

ונשאר עליו (על רבי משה) הרושם שזה נקרא עול תורה "התמדת הקריאה".

תמונה היסטורית שצולמה בנישואי

חתן רבינו הגר"ש שטינמן;

במרכז התמונה רבי משה טיקוצנסקי (מימין) עם רבנו.

בדין פיקוח נפש במצות מילה

סיפר חתן רבינו, הגר"ש שטינמן שליט"א:

לפני כחמישים שנה התלויתי למורי חמי בשבת, בדרכו לברית מילה שערך הגאון